

SKOGSAVVITTRINGEN I JÄMTLAND

Protokoll från Ragunda tingslag

1755–1758

Redigerade av Anders Sjöberg

KÄLLOR TILL JÄMTLANDS OCH HÄRJEDALENS HISTORIA
UTGIVNA DIGITALT AV LANDSARKIVET I ÖSTERSUND
OCH JÄMTLANDS LÄNS FORNSKRIFTSÄLLSKAP

Skogsavvittringen i Jämtland

Protokoll från Ragunda tingslag
1755–1758

Redigerade av Anders Sjöberg

Serien *Källor till Jämtlands och Härjedalens historia* består av e-utgåvor och publiceras som fritt nedladdningsbara pdf-dokument. För närvarande kan de enbart nås via Jämtlands läns fornskriftsällskaps hemsida: www.fornskrift.se
Serieredaktörer: Olof Holm och Georg Hansson.

Bibliografiska rekommendationer

Detta arbete kan lämpligen citeras i enlighet med något av följande exempel:

Skogsavvittringen i Jämtland. Protokoll från Ragunda tingslag 1755–1758. Red. av Anders Sjöberg. Pdf-dokument. (Källor till Jämtlands och Härjedalens historia utg. digitalt av Landsarkivet i Östersund och Jämtlands läns fornskriftsällskap.) www.fornskrift.se. Publicerat 2015.

Sjöberg, Anders (ed.), 2015: *Skogsavvittringen i Jämtland. Protokoll från Ragunda tingslag 1755–1758.* Pdf-dokument. (Källor till Jämtlands och Härjedalens historia utg. digitalt av Landsarkivet i Östersund och Jämtlands läns fornskriftsällskap.) www.fornskrift.se

© 2015 Anders Sjöberg

Omslagsbild: Karta över byn Ammer i Ragunda socken, författad av lantmätare Erik Calvagen, oktober 1757.

Lantmäteristyrelsens arkiv, 23-RAG-11. www.lantmateriet.se

Innehållsförteckning

Förord	7
Inledning	9
Protokoll från avvitringsrättens förrättningar 1755–1758	13
Fors–Håsjö–Fors 25 juni–12 juli 1755	13
Fors 5–28 september 1755	31
Håsjö–Hällesjö 1–30 oktober 1755	49
Ragunda 10 juni 1756	74
Ragunda–Håsjö–Ragunda–Hällesjö–Ragunda 3 juni–12 juli 1757	78
Fors–Ragunda 5 september–oktober 1757	111
Fors–Ragunda 9–17 juni och 12–20 juli 1758	151
Bilaga 1: Brev till landshövdingen 1755–1756	171
Bilaga 2: Länsmansberättelser om nybyggen 1763	184
Översiktligt ortregister	191

Förord

Protokollen från skogsavvittringen i Jämtland 1755–1786 utgör ett värdefullt historiskt källmaterial, inte bara för att följa avvitringsprocessen i sig, med sina motsättningar mellan bönder på gamla hemman, nybyggare, stat och skogsbruksintressenter, utan också för de rikliga upplysningarna om hur gårdar och utmarker brukades på den tiden, om gränser och ortnamn. I protokollen ingår även referat av äldre tiders handlingar, som bönder lagt fram i rätten för att försvara sina rättigheter till skog och mark.

I denna utgåva publiceras protokollen från de första fyra åren av avvitrningen, då avvitringsrätten höll till i Ragunda tingslag. Anders Sjöberg har transkriberat texten och han har också skrivit insiktsfullt om avvitrningen i östra Jämtland i en masteruppsats i historia (Uppsala universitet, 2014, se Sjöbergs inledning nedan). Denna undersökning framstår som ett pionjärbete i den hittills blygsamma forskningen om den äldre avvitrningen i Jämtland.

Undertecknad Georg Hansson har kontrolläst texten mot originalprotokollen i Landsarkivet i Östersund och Olof Holm har medverkat vid slutredigeringen.

Stockholm och Östersund den 30 mars 2015

Olof Holm och Georg Hansson
Riksarkivet/Landsarkivet i Östersund
Jämtlands läns fornskriftsällskap

Inledning

Avvittringen i Jämtland genomfördes i två omgångar, den så kallade äldre avvittringen på 1700-talet och den yngre på 1800-talet. Ett stort antal nya hemman och byar skapades varför man med fog kan säga att avvittringen bidrog till bestående förändringar i Jämtland.

Ordet *avvittra* betyder 'avskilja' och syftet då Karl XI anbefalldes avvittring 1683 var att avskilja kronans skogar i norra Sverige från byskogarna. Bakom låg en oro för att brist skulle uppstå på ved för de viktiga bergsbruken. Från cirka 1740 fick avvittringen ett andra syfte, nämligen att främja livsmedelsproduktion och folkökning genom tilldelning av kronomark till nybyggare. Eftersom avvittringen gällde utmark, inte hemägor, talar man ofta om skogsavvittring.

I Jämtland skedde ingen avvittring förrän en bit in på 1750-talet. I de övriga landskapen i det dåvarande Gävleborgska länet (det äldre Västernorrlands län), det vill säga Gästrikland, Hälsingland, Härjedalen, Medelpad och Ångermanland, hade däremot avvittringar genomförts på flera håll redan i slutet av 1600-talet. Huvudorsaken till den sena starten i Jämtland var att kronans mark där i stor utsträckning var utarrenderad till bönder och byar, vilket var en kvarleva från den dansk-norska tiden (se *Jämtlands avradsländ 1649 och 1666*, 2012). Bönderna agerade konsekvent för att få behålla de arrenderade kronoskogarna, avradsländan, med huvudargumentet att de behövdes som understöd för deras "swaga hemman". Till saken hör att den årliga avgiften, avraden, var låg i jämförelse med hemmansskatten.

År 1752 beslöts att avvittring skulle genomföras även i Jämtland (se *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå de allmänne beswär ... then 29 junii 1752*, § 36). Man trodde då att den skulle vara klar redan nästföljande år, men så blev det inte alls. Först tog det ett par år innan starten kunde ske och sedan följde en konfliktfylld och utdragen process, trots att staten satte in avsevärda resurser i form av två avvittringslantmätare och en särskild rätt, avvittringsrätten i Jämtland (i protokollen även kallad "syne- och allmänningsafvittringsrätten", "skogsafvittringsrätten" och liknande). Den bestod av en domare och sex lokala nämndemän och verkade mellan 1755 och 1786. Domare till 1771 var vice häradshövdingen Johan Johansson Wasell. Lantmätare under åren 1755–57 var Eric Calwagen och Eric J. Mellin; de efterträddes 1758 av Per Björnlind och Hans Bjur.

Den samlade dokumentationen från denna avvittringsrätt finns på Landsarkivet i Östersund och omfattar 26 volymer eller 2,1 hyllmeter, varav det allra mesta är protokoll. I denna utgåva publiceras protokollen från de första fyra åren, 1755–58, då rätten sammanträdde på olika platser i östligaste Jämtland, Ragunda tingslag. Dessa protokoll ligger i dag i volym A: 1 i den första avdelningen av Avvittringsrättens arkiv i Landsarkivet i Östersund (ÖLA). Det kan nämnas att avvittringsrätten sammanträdde i Ragunda tingslag igen i kortare omgångar under de följande åren, bland annat 1770 (se protokollen i volym A: 5 i samma arkiv).

I denna utgåva har också medtagits de brev till landshövdingen från 1755 och 1756, som ligger ihop med protokollen i volym A: 1 (samlade i bilaga 1) samt länsmannens redogörelser om anlagda nybyggen 1763 (bilaga 2). Det bör påpekas att det finns ytterligare brev, bland annat från 1755, till landshövdingen i volym B: 1 i samma arkiv, men dessa brev är inte

medtagna här. I breven ges informell information om svårigheter orsakade av vädret, dåliga eller obefintliga vägar, långsam postgång, tredskande bönder och oenighet mellan rätten och lantmätarna. (I volym A: 1 ligger också några lagmansrättsdomar 1771–72, men de hör rätteligen ihop med avvitringsrättens protokoll från Ragunda tingslag 1770 i volym A: 5, och har därför inte heller medtagits i denna utgåva.)

I protokollen från avvitringsrättens rannsakingar ingår hemmansbeskrivningar med en detaljeringsgrad som varierar med tiden. Man får reda på ägare, mantal, ränta (skatt) och rotering (oftast ett ”dragonehåll” för varje hemman); vidare redovisas det årliga utsädet, jordmånen och korntalet. Bärningen på slåtterplatserna, som var många och ofta avlägsna, anges för varje plats i termer av antal lass hö (hårdvallshö, hästehö eller starrfoder). Sedan får man veta hur många hästar, mjölkkor, ungnöt och småfäkeatur (får och getter) som kunde födas med det bärgade fodret, ibland med tillskott av halm, bark, skav, löv och granris. Uppgifterna baserades dels på rättens undersökningar på platsen, dels på hemmansägarnas egna uppgifter.

Sträckningar för sockengränser och rågångar beskrivs. I Håsjö socken gjordes mycket grundliga avrösningar genom att så kallade femstenarån, som kunde vara veritabla byggnadsverk, sattes i rågångarnas ”knän”. På andra håll däremot kunde en stubbe duga som gränsmärke. Det bör noteras att inga kartor medföljer protokollen i denna utgåva, men att kartor med tillhörande handlingar finns i lantmåterimyndigheternas arkiv (tillgängliga digitalt på www.lantmateriet.se).

Avvitringsrättens ställning i rättssystemet framgår inte klart av protokoll och styrdokument och har mig veterligen inte heller varit föremål för någon undersökning. Klart är att denna rätt var underställd landshövdingen och sidoordnad i förhållande till häradsrätterna och att överklaganden (vad eller vädjanden) kunde ställas till lagmansrätten för Jämtland och Medelpad. Trots den långa förberedelse tiden för avvitrningen i Jämtland tvingades rätten improvisera, eftersom domaren först efter förfrågan strax före första sammanträdet fick beskedet att instruktionen för avvitrningen i Ångermanland skulle användas på ett sätt som var för ”thenna landsort lämpeligt”. Att rätten hade ett svårt uppdrag följer också av de motstridiga mål som formulerades i statens beslut 1752. Avvitrningen skulle dels genomföras snabbt, dels baseras på noggranna undersökningar. Det senare målet hade starkt stöd av lantmåteriets överdirektör Jakob Faggot, som avvitringslantmätarna såg som sin förman.

Av föreliggande utgåva kan utläsas att avvitringsrätten arbetade snabbt under tio veckor 1755 – tills ett snöfall natten mellan 29 och 30 oktober hindrade fortsatt arbete – då tilldelning av mark blev klar för sex nybyggen; att endast ett sammanträde hölls 1756; att år 1757 ägnades åt konfirmering av det som i praktiken beslutats två år innan och förberedelser för senare beslut samt att en väsentlig del av arbetet 1758 gällde sockengränser för Fors, Ragunda, Håsjö och Hällesjö. Kronans ombudsman uttryckte missnöje med den sortens arbete med argumentet att det nästan alltid var kronomark på båda sidor om sockengränserna och att dessa därför inte var viktiga. Lantmätarnas tolkning av sina uppdrag resulterade, till glädje för eftervärlden, bland annat i de detaljerade hemmansuppgifter och gränsbeskrivningar som antytts ovan.

För lokalhistoriker ger protokollen värdefulla upplysningar bland annat om hur nya gårdar och byar växte fram. Mer allmänt kan man studera principer för tilldelning av skogsmark, rättvisa och rättssäkerhet, konflikter mellan centralmakten och lokalsamhället, samt konflikter inom lokalsamhället mellan jordägare och nybyggessökande.

Då tillgången till skog för olika ändamål redovisades, skilde man alltid mellan husbyggnadstimmer och sågtimmer, det senare med dimensioner så att det kunde säljas ”till handlande från Sundswall som härifrån flätta det til staden”. Man kan alltså se tecken på sågindustrins framväxt. Detta styrks av att etableringen av Ljungå finbladiga sågverk och dess tillstånd från 1751 att avverka 1800 träd per år på Hällesjö avradsland hade avgörande betydelse för att

avvittringen till slut startade i Jämtland och för att starten skedde i den östra delen av landskapet (se vidare Sjöberg 2014).

Vid avskrivningen har Landsarkivets och Jämtlands läns fornskriftsällskaps handledning för transkribering av äldre historiska källor följts. Återgivningen av texten är bokstavstrogen (med reservation för felläsningar), men bruket av stora och små bokstäver, samt punkt och komma har i viss mån anpassats efter nutida praxis för att underlätta läsningen. Kompletterande text i marginaler eller mellan rader har satts vid sin rätta plats mellan tecknen \/. Frågetecken inom hakparentes [?] anger osäker tolkning. Framhävningar av datum med **fet stil** och av vissa ortnamn med KAPITÄLER har gjorts av redaktören för att underlätta för läsaren att orientera sig i texten. Av redaktören infogade uppgifter och kommentarer, såsom originalets sidnumrering, förtydliganden, tveksamheter etc., har satts inom hakparentes med kursiv stil.

Georg Hansson har utfört ett omfattande arbete med att kontrollläsa texten i denna utgåva. Han har även utarbetat ortregistret. Vissa kvarstående fel i avskriften kan inte uteslutas; geografiska namn, såsom namn på slätterplatser, har på sina ställen varit svåra att tolka.

Uppsala och Sörbygden, mars 2015

Anders Sjöberg

REFERENSER

- Jämtlands avradsland 1649 och 1666*. Pdf-dokument. (Källor till Jämtlands och Härjedalens historia utg. digitalt av Landsarkivet i Östersund och Jämtlands läns fornskriftsällskap.) www.fornskrift.se. Publicerat 2012.
- Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå de allmänne beswär uppå the allmänne beswär, som thesz trogne undersåtare af riksens allmoge uti Swerige och Finland, igenom thezas utskickade fullmäktige, wid sidst öfwerståndne riksdag, i underdånighet ingifwa låtit. Gifwen Stockholm i råd-cammaren then 29 junii 1752*. Stockholm 1752. [Även tr. som bilaga 22 i *Bondeståndets riksdagsprotokoll 7*, Stockholm 1963.]
- Sjöberg, Anders, 2014: *Den äldre avvittringen i Fors, Håsjö, Hällesjö och Bräcke socknar i östra Jämtland 1753–1773. Konkurrens om skogens resurser*. Otryckt masteruppsats, Historiska institutionen, Uppsala universitet. Tillgänglig i fulltext: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-219866>.

Protokoll från avvitringsrättens förrättningar 1755–1758

Fors–Håsjö–Fors

25 juni–12 juli 1755

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 7r–50r, ÖLA. Protokollet är på sista bladet undertecknat och beseglat av domaren i avvitringsrätten i Jämtland, Johan J. Wasell. På första bladet är påskrivet ”Ank. d. 29 Julii 1755”, vilket anger när det inkom till landskansliet i dåv. Västernorrlands län. Jfr Wasells följebrev till landshövdingen 23/7 1755 (i bil. 1), som inkom samma dag.

År 1755 then 25 junii instälte sig, til följe af Kongl. Maj:ts och riksens höglofl. Swea Hof-rätts nådgunstige förordnande den 24 nästl:e april, undertecknad vice häradshöfdinge, och nämndemännen Salomon Jonsson i Byen, Pär Pålsson i Gewåg, Esbiörn Nilsson på Ham-maren, Olof Johansson i Döfwiken, Jon Olofsson i Pålgård och Nils Pärsson i Österede, at, i wördsamste anledning af hög-respective landshöfdinge ämbetets i Gefle d:n 19 nästl. junii aflätne höggunstiga skrifwelse, uti Jemteland, RAGUNDA TINGELAG OCH FORSS SOCHN, som gräntsar emot Lidens sochn i Medelpad, företaga then af Hans Kongl. Maj:t nådigst anbefalte afwittring emellan skatteskoogar och angräntsande kronoallmänningar, afradsland och ödesbölen.

Härwid woro tilstädades extra ordinarie lantmätarna, ädle och högachtade herr Eric Calvagen och herr Eric Mellin, efter Kongl. landtmäteri contoirets förordnande af d:n 2 december 1754; landsfiscalen herr Olof Klingberg, at, enligt [fol. 7v] wällofl. landshöfdinge ämbetets skrifwelse under d:n 19 nästledne april bewaka Kongl. Maj:ts och kronans höga rätt, så ock skattebönderna i byen Utanede, Esbiörn Nilsson, Jon Jonsson och Jon Mattsson.

Sedan Hans Kongl. Maj:t hade uppå allmogens almänna besvär wid sidste riksdag, täckts d:n 7 julii 1752 gifwa thess nådige resolution, som i 36 § förklarar Hans Kongl. Maj:ts nådige wilja wara, at ju förr thess häldre af wederbörande ämbetsmän noga undersökes om beskaffenheten af alla kronolägenheter, afradsland, skogar, fiskerier, ängar, ödesbölen och almänningar, och sedan hwarje by tildelas hwad them med rätta tilkommer, och hwarföre the skattlagde äro, hwarefter thet öfrige kommer at tilfalla kronan, at ther om efter läglighet och omständigheter förordna, samt om och huru mycket theraf kan the swagare hemman i understöd tilläggas; så äro af höga wederbörande \ofwannämnde/ ämbetsmän til thetta under-söknings- och afwittringsarbete förordnade, och med geometriske affattningar, så snart bar mark blifwit, början giord af h:r landtmätaren Mellin uti Forss sochn, och af [fol. 8r] herr landtmätaren Calvagen uti Håsiö sochn. Undertecknad vice häradshöfdinge har ock, efter undfående af höglofl. Kongl. hofrättens höggunstige constitutorial til thenna förrättning, genom wördsamt memorial d:n 7 nästl. maji anhållit, thet täcktes wällofl. landshöfdinge-ämbetet i Gefle så föranstalta at Syne- och afwittringsrätten blefwe försedd med behörig instruction; hwar uppå wälbemalte landshöfdingeämbete har d:n 19 i thenna månad täckts lemna then underrättelse, at then för afwittringsmännen i Ångermanland år 1742 utfärdade instruction, med Hans Kongl. Maj:ts theröfwer gifne nådiga förklaringar, bör följas uti alt thet, som är til thenna landsort lämpeligt; så har Synerätten, at befordra then af Hans Kongl.

Maj:t nådigst anbefalte skyndsamhet, med thetta arbete, genast gjort början i UTANEDE BY OCH FORSS SOCHN, såsom liggande på ändan af Jemteland och gräntsande emot Medelpad.

Synemännen gjorde sig altså först noga underrättade om hemmanens i Utanede beskaffenhet, och huruwida theras skog är laglige skild ifrån angräntsande byeskogar och [fol. 8v] afradsland; tå thet fants, at the enligit jordeboken består af följande skattetal och ränta, neml.: N:o 1 af trij tunneland, med femton daler 24 öre silfwermynts ränta, dragonehåll N:o 119 wid Räfsunds compagnie. N:o 2 består efwen af trij tunneland, och räntar femton daler 22 öre 12 penningar silf:mt, dragonehåll N:o 120 wid berörde compagnie; och N:o 3 i byen af fyra tunneland med nitton daler 5 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 121 wid Räfsunds compagnie, och således tilhopa af tijo tunneland, eller ett och två tridiedels gärdemantal, utan förmedling.

Och berörande skogskilnaden, så wisade Utanede byemän, med ett så kalladt landsskrå eller landsskilnads bref af år 1482, at skilnaden emellan Forss sochn i Jemteland och Lidens sochn i Medelpad skal gå ifrån ett ställe, kalladt Jägesand, til ett annat märke, som kallas Tålleråsen, hwilke märken jemwäl äro på begge sidor godkände wid en år 1744 hållen landtmätare förrättning. Men emot Forss byemän, som på andra sidan angräntsa, weta Utanedes boerne ei någon laga skilnad wara [fol. 9r] uprättad, utan skal theras skog på then kanten blifwa afskuren genom en äga kallad Oxebölet, som innehafwaren af lieutenants bostället Biskopsgården och hans begge grannar under sina hemman förswara wilja.

Af ett utdrag, som landsskrifwaren wälbetrodde Olof Granbom har på begiäran lemnat utur Jemtelands fögderies speciale jordeböcker, finnes, at ett kronoafadsland kalladt Gudsiölandet, nyttias af Utanedes byemän, emot 24 öre silf:rmts årlig afrad, som är anslagen på capitainslönen wid Räfsunds compagnie. Uppå ofwannämnde Gudsiö afradsland, wisade Utanedesboerne ett afradsbref, lydande ord ifrån ord som följer:

Kongl. Maj:ts wår allernådigste Konungs och Herres troman, generalmajor af infanterie, så ock gouverneur öfwer alla Wästernorrlanden med dess underliggande lappmarker, samt provincien Jemteland och Härjeådalarna, Carl Larsson Sparre, friherre til Kronoberg, herre til Ullfåsa och Mariæberg, gör weterligit, at såsom jag mände, uti förledne år, i befallning gifwa, [fol. 9v] landtcammereraren wälbetrodde Carl Isacsson Bröms och befallningsmannen öfwer Jemteland, wälbetrodde Daniel Bertilsson, at på det nogaste ransaka efter alla böxleskogar, afradsland, ödesbölen och andra kronones rättigheter öfwer hela Jemteland; och dem under warande ransakning uti Ragunda tingelag, blef förebragt huruledes Gudsiölandet, kronones afradsland, hwilket begripes inom thesse råmärken: \Miusmyrekullen,/ Ödingsbrädden, landamäret på norra sidan Tålleråsen, Gudsiöholmen, och sidst i Medskogsbäcken, är brukad utan någon afrad eller skatts erläggande, sedan landet under Swerriges krono kom, för den skul och såsom man i stället för de sedvanlige böxlingar, som i de danskes tid brukelige warit, hafwer för godt och nyttigt pröfwat, alla sådane cronones immediate rättigheter emot en wiss årlig afrads erläggande låta taxera och skattläggia; och förbemälte Gudsiölandet, som det nu innom sina rå och rör befinnes, hafwa Nils Pärsson, Erich Jonsson och Pär Andersson [fol. 10r] i Utanede fullkomligen utfäst årligen wilja gifwa til Kongl. Maj:t och kronan tiugu och fyra öre silf:mt med den condition, at inga extra ordinarie utlagor på bemälte 24 öre skola tilökte blifwa; altså til wederbörandes så mycket mera trygghet, wil jag uppå högstbemälte Hans Kongl. Maj:ts samt dragande kall och ämbetes wägnar commissariernes bref på bemälte afradsland gifwit, som det i bokstafwen lyder, aldeles och fullkommeligen härmed hafwa confirmerat och stadfäst, så at ingen hwarken nu eller i tilkommande tider, skal hafwa macht, dem eller deras arfwingar der emot något hinder, mehn eller förfång i någor måtto at tilfoga, wälförståendes, så länge de bemälte utfäste afradspenningar richteligen och godwilleligen utan uppehåll årligen erlägga och

betala. Här alle som wederbör hafwa sig hörsamligen at efterrätta. Til yttermera wisso är detta med min egen hands underskrift och anborne signet bekräftadt.

Datum Gefleborg d. 3 septembris anno 1667.

Carl L. Sparre

(L. S.) / M. Blix

[*fol. 10v*] På Syne- och afwittringsrättens tilfrågan om hemmanen i Utanede äro methodice skattlagde, och skattläggningssinstrumenter theröfwer finnes, swarade byemännen, thet the ei weta, at någon ordentelig skattläggning här skedt, och at the ei hafwa några skattläggningssinstrumenter; efwen som landsskrifwaren Granbom, uti bref af d:n 17 i denna månad, wid handen gifwit, at inga skattläggningssinstrumenter för gammalt skattlagde hemman äro wid härads-skrifwarecontoiret at tilgå. Likaledes utlätto sig byemännen, at the ei hafwa någon landtmätarecarta hwarken öfwer skogen eller hemägorna.

Then 26 junii företogo sig syne- och afwittringsmännen, at undersöka om skilnaden emellan FORSS OCH LIDENS SOCHNAR, til hwilken ända, uppå föregången laga kungiörelse, sig instälte följande fullmächtige för samtelige sochnemännen i Liden, efter wisad skriftelig fullmakt d:n 24 i thenna månad, nemligen: Nämndemannen Jon Jonsson och gästgifwaren [*fol. 11r*] Olof Olofsson i Boda, Pär Danielsson i Byen och Jon Pärsson i Flygge; så ock, för byen Österåsen i Forss sochn, hwars ägor \efwen/ stöta in til märket på Jägesand, skattebonden Erich Jonsson i Österåsen, å egna och the öfrige bygrannarnes wägnar.

Sedan wederbörande ämbetsmän och parter woro församlade på ofwannämnde ställe kalladt Jägesand, som består af en sandrefwel på södra ändan af en holma icke långt ifrån norra stranden af Forssälfwen, så företedde Lidens sochnefullmächtige ett utdrag af allmänningsafwittringen i Medelpad förrättad d:n 21 augusti år 1723, af innehåll, at Lidens sochne-mäns skogar skulle gå på östra sidan om älfwen ifrån gamla landamäret Långfall, 3500 alnar snörrätt nästan i fullt öster åt gamla råmärket Tålleråsen, och på wästra sidan om älfwen är afwittringen börjad i Långfall, hwarifrån lineen skulle gå rätt fram, följande landamären 6800 alnar i Stensiöholmen. Therjemte wisades Ragunda [*fol. 11v*] häradsrätts protocoll och utslag af den 17 junii 1734, som innehåller, at en tå förehafd twist om skilnaden emellan Forss och Lidens sochnar, borde uppå begge parternes kostnad geometrice affattas, och therefter lagligen afgöras. Nu anförde Lidens sochnefullmächtige, at ehuruwäl the hafwa, til förekommande af vidare kostnad och rättegång, wid then landtmätareförrättning, som, til följe af ofwannämnde rättens förordnande, blifwit then 23 junii 1741 företagen, med Utanedsboerne ingått sådan förlikning, at the för laga skiljemärke godkiändt then nu wisade Jägesand, och thet ther emot swarande märke i Tolleråsen, så skola dock til nyss nämnde märken ei finnas andre skiäl, än theas eget eller theas förfäders begifwande, som förmodes ei kunna lända theas hemman til förfång, i synnerhet som skilnadslinien på wästra sidan om älfwen skal, ther then blifwer upgången och fastställd, efter Forss sochnemäns påstående, ifrån Jägesand til Opsjön, afskiära en stor del af Lidens sochneboers [*fol. 12r*] omistelige slätter och andra ägor. På Lidens sochnemäns wägnar wisades ock en sandbacke i östra stranden af Forssälfwen, något längre up än then sandrefwel, som är af Utaneds boerne wisad, hwilken sandbacke Lidens sochnefullmächtige påstå wara thet ställe, som i gamla tider blifwit kalladt Jägesand, och at sochne skilnaden bör gå ther ifrån til Tolleråsen.

Esbiörn Nilsson i Utanede förebragte, å egna och sina grannars wägnar, at som landskilnadsbrefwet af år 1482 tydligen utsätter, thet skilnaden emellan Forss och Lidens sochnar bör gå ifrån Tunderåsen, som nu kallas Tålleråsen, til Jägesand, och Lidens sochnemän hafwa, wid 1744 års landtmätareförrättning, icke allenast afstått theas föregifwande, at then wisade sandbacken öster om älfwen hade namn af Jägesand, utan ock genom then förlikning, som blifwit tå giord och af them underskrefwen, för laga märken godkänt Tålleråsen och thet ställe

wid holmen, som Utanedsboerne upgifwit under namn af Jägesand; så påstås, thet måtte [fol. 12v] sochneskilnaden blifwa efter thessa märken rättad, och hwarthera äge thet, som faller på thess sida om lineen. Men ther Lidens sochneboer wilja å nyo börja twist uti thet mål, hwarom the förr ingått laga förlikning, then the nu söka ändra och uphäfwa, så förbehålles, å Utanedesmännens wägnar, thet måtte ei warda them ålagdt at taga någon del i then kostnad, som til sakens utförande fordras.

Efter thetta utlätto sig Lidens sochnefullmächtige, thet the äro nögde thermed, at skilnaden emellan Forss och Lidens sochnar går på östra sidan om älfwen rätt fram ifrån then så kallade Jägesand, eller östsödra ändan af then in emot norra landet belägne holma, och til ändamärket Tällersåsen, så att then skog och slått, som faller på östra sidan om lineen, tilkommer Lidens sochn, men på wästra sidan tilhörer Forss sochn; dock med [fol. 13r] thet förbehåll, at thetta theras begifwande ei skal lända them til hinder eller förfång uti then talan, som the finna sig befogade at göra, angående sochneskilnaden på wästsödra sidan om älfwen emot Österåsens byemän. Uplästes och widkändes.

Herr landsfiscalen Klingberg androg thet han finner parternas nu giorda förening wara så mycket mera enlig med skiäl och billighet, som then aldeles öfwerensstämmer icke allenast med landsskilnadsbrefwet af år 1482, utan ock med en af Lidens och Forss sochnemän widkänd och underskrifwen öfwerenskommelse d:n 23 juni 1741, och therigenom jemwäl kan förekommas kostnad med widlyftig rättgång och hinder uti thet företagna angelägna afwittringsarbete. Och fann Syne- och afwittringsrätten altså skiälligit, at låta therwid förblifwa.

[fol. 13v] **Then 27 juni.** På thet med säkerhet måtte utrönas, huruwida råskilnaden emellan UTANEDE BYENS skatteskog och BISKOPSGÅRDSHEMMANENS ägor, för thet så kallade Oxebölet, är ostridig, och af then beskaffenhet, at then kan för laglig anses, är then anstalt giord, at Biskopsgårdsmännen skulle i dag möta Synerätten wid början af Oxebölet. I anledning theraf instälte sig nu lieutenanten wälborne herr Niclas Joachim von Morits, at som innehafware och regementets \fullmächtig/ bewaka lieutenantsboställets rätt och förmon, efter herr öfwerstens och riddarens högwälborne baron Johan Hastfers skrifteliga anmodan d:n 14 nästwekne maji, så ock skattebonden Jakob Pålsson å egna och grannens Anders Jonssons wägnar, samt för Utanede byemän, Esbiörn Nilsson i Utanede. Och tå Synerätten efterfrågade the skiäl, som finnes angående skilnaden emellan Utanede skatteskog och Oxebölet, framteddes af Biskopsgårdsmännen ett synebref af then 26 julii år 1603, hwilket innehåller, at then tiden warit twist emellan Utanedes och Biskopsgårds [fol. 14r] byemän, angående skilnad i skog och mark; hwarom parterne blifwit förlikte på thet sättet, at Utanedesmannen skulle behålla och äga en tridiedel uti ett rödningsland kalladt Loken, men Biskopsgårds boerne niuta twå tridiedelar theraf, emedan slätten Loken wore belägen uti Oxeböle skogmärke. Wid samma tillfälle hafwa ock Päder i Utanede, Pål i Biskopsgården och Jon Ingemarsson utlöst Märet i Utanedet och hennes son med tre daler, för theras anpart och arbete i ofwanberörde lok, så at the eller theras arfwingar ei skulle äga talan på någon del theraf. Af synemännen äro jemwäl tå råmärken uprättade på följande sätt: först äro hugg och skuror giorde uti en furu, stående [fol. 14v] östan wid Hoffmans graf, och therifrån skulle parterne gå på hwar sin sida till Oxeböle bäckekrok, tädan til then bäck, som faller norr emellan Biörnberget, och sedan uti södre ändan på Ödingen.

Ofwannämnde ställen och märken warda efwen utsatte och gillade uti ett bref d:n 21 januarii år 1628 gifwit af en wid namn Jens Juell, som warit befallningsman öfwer Trundhems län och Jemteland. Biskopsgårdsmännen förebragte ock, at thet, som nu kallas Biskopsgården, skal i gamla tider hafwa hett Oxeböle, och at the ägor, och i synnerhet slätter, som therå finnas, skola wara ifrån Biskopsgårdshemmanen omistelige; hwilken talan [fol. 15r] the sökt styrka med ett bref af d:n 19 januarii 1550, som innehåller, at en probst wid namn Erich Andersson i Owiken hafwer, til Jon Biörnsson i Ragunda pastorat, updragit ett kyrkians jorde-

gods, kalladt Oxeböle eller Biskopsgård, hwilket hans fader Biörn hade tilförene brukat som landbo, samt til jord och hus anseiligen förbättrat; warandes jemwäl thetta på landstinget then 11 februarii 1656 af landsherren högwälborne grefwe Johan Oxenstierna confirmeradt. Wid Ragunda häradsting d:n 6 september 1704 är, efter herr öfwerstens och vice landshöfdingens Carl Hårds förordnande, undersökdt, huruwida Oxebölet kunde för ett särskilt gods anses, och efter capellanens Hans Klockhoffs [fol. 15v] begiäran, til honom lemnas, emot 16 öre silf:rmts årlig afgift, tå thet är, genom hållen besichtning och gamla mäns berättelser, intygadt, at Oxeböle och Biskopsgården äro ett och samma hemman, som i början, tå thet wart anlagt nedre wid älfwen, haft namn af Oxeböle, men sedan bygnaden blifwit längre upflyttad, och hemmanet kommit under Upsala biskop, är kalladt Biskopsgården. Likaledes har lieutenanten herr baron Åke Ullfsparre d:n 27 januarii 1726 hos herr generallieutenanten och landshöfdingen högwälborne baron Magnus Palmqvist anhållit, thet måtte han få til skatte inlösa oftanämnde Oxeböle gods; hwaröfwer högbemälte herr baron generallieutenant [fol. 16r] och landshöfdinge har, uppå skatteböndernes Jon och Pål Månssöner i Biskopsgården afgifna skrifteliga förklaring, d:n 5 martii 1726 resolverat, at som thet blifwit funnit, at Oxeböle skogstract är Biskopsgården i Forss sochn tilhörig, at nyttias therunder til slått och mulbete såwäl af skattebönderna som af lieutenantsbostället; altså har berörde skogspart, såsom en uråldrig äga under Biskopsgården, emot Kongl. cammarcollegii köpebref d:n 17 junii 1703 och Kongl. Maj:ts reglemente för militien och landsstaten af år 1694, icke kunnat ifrån bolbyn söndras eller abalieneras, men wäl delas och skiftas byen emellan, om thet pröfwades för bostället nödigt.

Så wäl Utanedes som Biskopsgårds [fol. 16v] byemän förklarade sig nögd, at skilnaden emellan theras ägor rättas efter the i synebrefwet af d:n 26 juli 1603 utsatte märken, nemligen furun wid Hoffmans graf, Oxeböle bäckekrok, bäcken emellan Biörnberget och södra ändan på Ödingen. Wid besichtning fant, at furun wid Hoffmans graf, som är en liten rännel dikad ifrån en blöt myra ned mot älfwen, är omkullfallen; dock syntes på then qwarliggande stammen några hugg och skurur, i anseende hwar til byemännen godkände thetta ställe för ändamärke, och woro jemwäl enige om the öfrige in til Ödingen utsatte märkesställen. Och som lineen ifrån skilnaden emot Lidens sochnemän [fol. 17r] i Medelpad, och emot thenna Oxeböle skog ei ännu är upgången och geometrize affattad, hwarförinnan synrätten ei kan med säkerhet weta storleken af Utanedes byemäns hittils innehafde skog, och således icke utlåta sig, huruwida the, i anseende til skogens och the öfrige ägornes beskaffenhet, hafwa jemt emot byens tunne- och skattetäl; så anmodades landtmätaren h:r Eric Mellin at företaga affattningen på these ställen, och thereafter fortfara med refning af the nästgräntsande Biskopsgårds och Forss byemäns skogar: wiljandes Synerättens ledamöter i medlertid begifwa sig til Håsiö sochn, ther något torde kunna [fol. 17v] företagas, uppå the af herr landtmätaren Calvagen ther gjorde affattningar.

Then 28 juni skedde resan ifrån Forss til Håsiö, som är fem och en fierdedels mil, dels siö- och dels swår landwäg.

Then 29 juni war söndag.

Then 30 juni församlades i WÄSTANEDE BY AF HÅSIÖ SOCHN underteknad vice häradshöfdinge, landtmätaren h:r Eric Calvagen, kronones ombudsman landsfiscalen wälbetrodde Olof Klingberg, nämndemännen Olof Johansson i Döwiken, Nils Pärsson i Österede, Anders Jonsson i Lund, Pär Pålsson i Gewåg, Esbiörn Nilsson på Hammarn och Salomon Jonsson i Byn, samt följande skattebönder, nemligen: Jon Nilsson och Nils Nilsson i Swedje, Jon Salomonsson, Hans [fol. 18r] Nilsson och Pär Johansson i Wästane.

Synerätten underrättade sig först om these hemmans tunne- och skattetal, finnandes af upwiste qvittance böcker at Jon Nilssons hemman N:o 1 i SWEDJE består af två och ett halft tunneland, med femton daler 21 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 94 wid Råfsunds compagne. Nils Nilssons hemman N:o 2 i Swedie är två och ett halft tunneland, dragonehåll N:o 95 wid berörde compagne och räntar femton daler 17 öre 12 penningar silfwermynt. Jon Salomonssons gård N:o 1 i Wästanede består af trij tunneland dragonehåll N:o 96 wid Råfsunds compagni, med siutton daler 23 öre silfwermynts ränta. Hans Nilssons hemman N:o 2 i samma by, tu tunneland, räntar fiorton daler 4 öre 12 p:r silf:rmt, dragonehåll N:o 97 af Råfsunds compagne. [fol. 18v] Pär Johanssons hemman N:o 3 i Wästanede är skrifwit för ett och ett halft tunneland, med ellofwa daler 28 öre 6 penningar silfwermynts årlig ränta, dragonehåll N:o 98 wid Råfsunds compagne och Jemtlands regemente. Och giöra these hemman således tilhopa ellofwa och ett halft tunneland, eller ett och ellofwa tolftedels gärdemantal; warandes å intet thera af these hemman någon förmedling skedd.

På Rättens tillfrågan utlät sig bygrannarne i Swedje och Wästanede, at theras hemman hafwa oskift skog, och at the jemwäl samfäldt nyttia ett kronoafradsländ kalladt Svedjelandet, för hwilket, enligt landsskrifwarens Granboms lemnade utdrag af jordeböckerna, Swedje och Wästanede byemän betala tilsammans en daler silfwermynt årlig afrad. Berörde [fol. 19r] afradsländ är, likmätigt uptedt afradsländ af then 3 september 1667, begripit inom följande märken, nemligen: Biässmyrehögden, Hytteklippen, Korssnäset, Skiftestiernen, Digersbäcken, Ramsjösforsen, öfwre Gassiöshögden och Rottiernsbäcken. Widare efterfrågade Synerätten, om Swedje och Wästanede hemmans skatteskog är igenom laggilde märken skild ifrån angräntsande byars ägor; hwarpå framteddes ett af Anders Pärsson i By, samt Swen Pålsson och Anders Pärsson i Håsiö den 14 september år 1687 lemnat skrifteligt intygande, af the innehåll, at skogskilnaden emellan Swedje och Håsiö har i gamla tider gått ifrån Hungsiöbron til Hungsiönäset, tädan til Mickfällberget och sedan til strömmen i Ansiöåen, samt at Håsiö männen icke hafwa brukat elgswonor längre wästerut, än till ett änge belägit [fol. 19v] för östra ändan af Hungsiön så at Swedieboerna kunde hafwa sin häste- och fåbet fri.

I öfrigit yttrade sig Swedje och Wästanede byemän at the ei hafwa några landtmätarecartor, domar eller andra documenter, hwarmed the kunna wisa at theras hemmans skog är lagliga skild ifrån tilstötande ägor. Och som rätten fick then kunskap at Hällesiö sochnemän, Håsiö byamän, Böle och Krängedsboerne i Ragunda sochn, innehafwarne af kronoafradsländet Sättsiölandet, och Hofdsiöboerna i Råfsunds sochn äro, dels med sina skatteägor, och dels med brukade kronoafradsländ, gräntsande intil Swedje och Wästanede hemmans skog eller theras innehafde afradsländ Swedje-landet, så fogades then anstalt at the blefwo, genom skriftelig antydan, kallade, at d:n 3 nästkommande julii om morgonen [fol. 20r] infinna sig i Wästanede, at af Synerätten höras, angående ofwan berörde sochne- och byeskilnader.

Synerätten lät ock Swedje och Wästanede byemän, uppå föregången förmaning at giöra sanfärdig berättelse, upgifwa så wäl theras årliga utsäde, tå then ena hälften af åkren sås och then andra trädes, som ock huru många hästar och andra kreatur the kunna wid hemmanen föda, hwarpå the särskilt berättade som följer: Jon Nilsson, at han sår trij och en half tunna, föder två fullvuxna hästar och en fola, samt tiugufyra boskaps kreatur och tretijo småfä, hwarunder får och getter äro sammanräknade. Nils Nilsson utsår årligen fyra tunnor, kan föda trij hästar och en fola, tiugutwå nöt unga och gamla sammanräknade, och tretijo småfäkreatur. Jon Salomonsson sår fyra tunnor, föder fyra hästar, tiugufem eller tiugusex boskapskreatur [fol. 20v] och fyratijo småfä. Hans Nilsson sår hwart år två och en half tunna, föder två fullvuxna hästar och en fola, aderton boskapskreatur och tretijo småfä. Pär Johansson har två och en fierdedels tunnans utsäde, samt foder för två hästar och en fola, siutton boskapskreatur och tiugufem småfä.

Then 1 julii företogo sig Synerättens ledamöter, at i kronoombudsmannens h:r landsfiscalens Klingbergs, samt Swedie och Wästanedes byemäns närwaro, bese then skogsmark, slått och andra lägenheter, som äro belägne omkring en strax wid gårdarne befintelig siö kallad Hemsjön, hwilken innehåller $\frac{1}{2}$ mil i längden och $\frac{1}{4}$ mil i bredden; finnandes, at på södra och wästra sidorna om berörde siö är närmast intil siöstranden mästadels gran och löfskog, men längre up i marken, [fol. 21r] ther jordmonen är mera torr och bergachtig, är medelmåttig wäxt af större och smärre tallar, hwaraf en del är redan dugelig til timmer och thet öfrige til annat gårdsbehof. På wästra och norra sidorna om siön, sträcker sig en lika beskaffad tallwäxt längre neder mot siöstranden. Och som synemännen funno, at skogeld har för några år sedan warit lös på wästnorra sidan om siön, och på then ther warande mycket steniga och bergachtiga mark bortbränt then tunna matjorden, tillika med alla fröen och späda växter; så tilspordes Swedjes och Wästanedes byemän, när och på hwad sätt sådan skadeeld kommit lös; hwar på the utlåto sig, at then har gått på thetta ställe för wid pass fem eller sex år sedan, men at the ei weta, genom hwars wällande then sluppit lös. [fol. 21v] Herr landsfiscalen Klingberg anförde, thet han wil, å embetes wägnar, foga then anstalt, at thenna genom skogeld timade skada blifwer behörigen synad och wärderad, samt wid tingsrätten therom undersökdt, på thet banemannen må kunna upspanas och til laga plikt befordras.

Swedje och Wästanedes byemän hafwa omkring thenna siö åtskillige slåttestycken, som dock funnos nog skogwäxte och illa upräsade; warandes ock på några ställen tilfällen och lägenheter ei allenast til slåtternas utwidgande, utan ock til ny ängs upodlande, i synnerhet å wästnorra kanten om siön inwid ett fäbodeställe, som Swedjeboerne innehafwa, och på östra sidan om siön, ofwanföre samt på sidorna om en slått, kallad Swartbäckänge, som Jon Nilsson i Svedje brukar.

[fol. 22r] Synerätten gjorde sig ock, af tijonde längderna för the nästwekne \fyra/ åren, som på thenna orten warit af medelmåttig god årswäxt, underrättad om åkerjordens bördighet; finnandes at Swedje och Wästanede byemän hafwa, efter thet hos them brukelige wårsåde af råg och korn ei kommit högre, än til femte eller emellan femte och siette kornet; warandes höstsåde af råg i thessa byar ei brukadt på åkren, utan allenast på svedjeland, emedan, efter byemännens föregifwande, theras åker ei skal wara af then beskaffenhet, at then så kallade winterrågen kan med nytto therpå sås. Dock tilstodo hemmansbrukarne, at the ei hafwa försökt thetta slags utsåde, hwartil the nu blefwo af synemännen upmuntrade, med föreställning, at höstsåde af god och tienlig råg med särdeles [fol. 22v] förmon, idkas på många andra ställen i Jemteland, och icke allenast gifwer ymnogare bergning, än kornsädet, utan ock är mindre underkastadt fara at blifwa skadadt af frost.

Efter thetta anmälte dragonerne Anders Nordberg, Lars Nordlöf och Lars Swedfeldt, at ther then skogstract, som ligger på södra sidan om en siö, kallad Stora Öfsjön, och hittils blifwit räknad för en skatteäga under Swedje och Wästanede byar, skulle wid nu påstående afwittring blifwa förklarad för krono, så begära the, som äro byens infödde barn, thet måtte the wara närmast, at på ofwan berörde ställe anlägga nybyggen och upodla nya hemman, anhållandes jemwäl om bewis utur protocollet, at the äro the första, som anmält sig til nybyggare på [fol. 23r] skogstracten omkring Stora Öfsjön. Syne- och afwittringsrätten fann altså skiäligit, at meddela dragonerne Nordberg, Nordlöf och Swedfeldt thet begärte bewiset, jemte underrättelse, at the, så snart Swedje och Wästanede hemmans tilbörliche skatteskog blifwit afwittrad, och therigenom utrönt, huruwida then af them föreslagne skogsdel warder ansedd som krono, måge ytterligare sig anmäla, tå rätten wil, uti alt hwad på thess försorg ankommer, befordra the åstundade nybyggens skyndesamma inrättande.

Then 2 julii war Mariæ besökelse dag.

Then 3 juli instälte sig, efter undfången kallelse, följande sochne- och byemän, som med kronoafradsländ eller skatteägör gräntsa intil Swedie och Wästanede hemmans [fol. 23v] skog och afradsländ, nemligen: Pär Nilsson, Anders Månsson och Nils Pärsson i Ansiö af Hällesiö sochn, Olof Erichsson i Håsiö och Anders Pärsson i Byen, å egna och theras grannars Håkan Erichssons och Hans Olofssons wägnar, Jöns Pärsson, Eskil Andersson, Michel Olofsson och Olof Jönsson i Håfdsiö af Råfsunds sochn; Esbiörn Jonsson och Johan Pärsson i Kullsta, samt Jon Jönsson och Jon Pärsson i Walla, tillika med alla byemännen i Swedje och Wästanede. Utom thessa ofwan nämnde, hafwa ock Böles och Krångedsboerne i Ragunda sochn, nemligen: Jon Larsson och Erich Nilsson i Böle, samt Olof Nathanaelsson, Erich Nilsson och Erich Johansson i Krångede, hwilke med theras ägor gräntsa in til kronoafradsländet Swedjelandet, jemte innehafwarne af thet ther intil stötande kronoafradsländet [fol. 24r] Sättsiölandet, nemligen: Jon Nilsson och Pär Andersson i Ammer, Olof Nilsson, Olof Johansson och Jon Nathanaelsson i Kråkwåg, samt Olof Jonsson i Kånkebacken, hafwa, efter nämndemannens Olof Johanssons i Döwiken intygan, fått del af Syne- och afwittringsrättens kallelse, at thenna dag infinna sig, och gifwa nödig uplysning om skilnaden emellan Ragunda och Håsiö sochnar, så wäl som emellan the sammangräntsa kronoafradsländerna, men thesse byemän kommo dock ei tilstädes hwarken sielfwe, eller genom laga fullmächtige.

The närwarande blefwo således, i anledning af the nu giorda geometiske affattningar, och h:r landtmätarens Calvagens thereafter lemnade underwisning, hörde, tå Ansiö byemän i Hällesiö sochn på ena, och Wästanede med Swedjeboerne i Håsiö sochn på andra sidan, [fol. 24v] utlätto sig, at the wäl icke hafwa hwarken landtmätarecarta, eller andra bref och domar, angående skilnaden emellan theras ägor; men at skogen, med therpå befintelige slätter, likwäl icke blifwit samfäldt brukad, utan at the sammangräntsa byemän hafwa ifrån utminnes tider rättat sig efter följande märken, nemligen: Rottiernsbäcken, Långåstad eller båtländning längst up i then så kallade Öfwersiön, ett högt berg norr ifrån Mellansiön, hwar ifrån lineen går rätt fram til Ansiö åmynne eller thet ställe, ther åen löper utur Ansiön; sedan följes Ansiöåen ända ned til Bålsiö wästra strand, tå Ansiöboerne ei längre gräntsa intil Wästanede och Swedje byemän.

Öfwer skilnaden emellan Swedje och Wästanede byemäns å ena, och Håsiö samt Byeboernes å andra sidan, sammangräntsa [fol. 25r] skogar finnes icke eller någon carta, domar eller andra bref om märken, utan upgåfwo hemmansägarne, at skogen och the på utmarken liggande slätter blifwit, efter hermelse och urminnes häfd, nyttjade efter följande skiljemärken nemligen: Fiskeberget, Tiernberget, Qwarnberget, Åmynnet eller början af then å, som löper utur Skiälsiön ned i Hongsiön, hwarifrån lineen gått til Hongsiönäset, som ligger på södra sidan af berörde siö, tädan til Mickfällberget, och sedan i samma wäderstrek rätt fram ned i Ansiöåen, ther Swedje och Wästanede ägor sluta. Angående skilnaden emellan Swedje med Wästanede och Böle byskogar, wisades ett utdrag af Ragunda häradsrätts \protocoll/ then 14 juni 1750, af thet innehåll, at ofwannämnde byemän hafwa tå inför rätten widkänt [fol. 25v] en then 28 maj samma år giord förlikning, at råskilnaden emellan theras sammanstötande ägor, skal rättas efter thessa märken, nemligen: 1:o Fisksiöberget; 2:o Skiftestiernberget och 3:o Hundtiernåsen. För Krångeds byemän, hwilkas ägor möta wid sidstnämnde märke Hundtiernåsen \war ei någon tilstädes, men Wästanede byemän angåfwo, at skilnaden skal ifrån gamla tider hållits för ostridig ifrån Hundtiernåsen/ til Biässmyrehögden, och sedan til Hwitklippen, ther kronoafradsländet Sättsiölandet widtager. Innehafwarne af nyssberörde afradsländ woro, som ofwan förmält är, icke tilstädes, och hafwa ei eller skickat hwarken afradsbrefwet, eller andre til uplysning therom tienande skrifter; men Swedje- och Wästanede byemän angåfwo, at skilnaden emellan the angräntsa kronoafradsländerna Swedjelandet och Sättsiölandet skal böra gå ifrån Hwitklippen til Korsnäset, [fol. 26r] therifrån til Skiftestiernen, och sidst i Digersbäcken. Beträffande skilnaden emellan Hofdsiö byemäns skog i Råfsunds sochn och afradsländet Swedjelandet, som Swedje och

Wästanedeboerne innehaft, så fants, wid jemnförande af ett rågångsbref gifwit torsdagen förr Sanct Johannis dag år 1504, och afradsbrefwet af then 3 september 1667, at then bör gå ifrån Digersbäcke skallen, eller thet ställe, ther bäcken begynnes wid Digerstiernen, hwarifrån then löper til Siksiön, rätt fram til Ramsiöförssen, samt vidare til Gassiöshögden, och sidst til ändamärket Rottiernsbäcken, ther then faller utur Rottiernen. Kullsta- och Wallaboerne på then ena, och Swedje och Wästanedes boerne på andra sidan, utlät sig jemwäl, på rättens tilfrågan, thet the hafwa ifrån gamla tider godkändt och ännu godkänna [fol. 26v] thet så kallade Fisksjöberget för en punct ther theas ägor böra sammanstöta, men hafwa äljest ingen skog sammangräntsande.

Kronoombudsmannen herr landsfiscalen Klingberg påminte, thet torde wara nödigt, at wederbörande sochnemän, som gräntsa in til Håsiö sochn, blifwa hörde innan sochneskilnaderna kunna anses som tilförlätelig grund hwarefter hemmanens tilbörliche delar af skog må them tilläggas. Och berörande Böles- med Krångedsboerne, samt the af Ammers, Kråkwågs och Kånkebacks byemän, som innehaft kronoafradsländet Sättsiölandet, hwilke alle uteblifwit, ehuru the fått del af Syne- och afwittringsrättens skrifteliga antydan at sig inställa, och gifwa behörig underrättelse om skogsskilnaderna, så påstås, at [fol. 27r] the måtte för sådan treska plikta efter lag, och them föreläggas tilräckeligit wite, at på en annan dag sig infinna, så ock at the, jemte flera andra, som hädaneftor torde, genom motwilligt uteblifwande, förorsaka hinder uti thenna af Hans Kongl. Maj:t nådigst anbefalte förrättning, måge wara underkastade ansvar för then skada, som theraf härflyter, at the, efter undfången kallelse, sig icke inställa, och thet, antingen försummelsen sker wid en påstående landtmätare förrättning, eller wid Syne- och afwittringsrätten.

Efter behörigt öfwerwägende afsades

thet skola the här frammanföre nämnde byemän i Böle, Krånged, Ammer, Kråkwåg och Kånkebacken, wid fem dalers silfwermynts wite, infinna sig på then dag och ort, som them framdeles kungiörd [fol. 27v] warder, försedde med the skrifter och handlingar, som tienna til nödig uplysning om theas skogars och afradsländs rämärken, tå Syne- och afwittringsrätten, sedan the hörde blifwit, huruwida the nu haft laga förfall til sitt uteblifwande, och ei kunnat rätten thet kungiöra, wil sig vidare utlåta, om icke the, jemte annat laga ansvar, äro, i anledning af 2 § 12 cap. rättegångsbalken, hwarthera förfallne til en daler silf:rmts böter. I medlertid blefwo the närwarande alfwarsamt åtwarnade, at icke genom tresko och försumelse, förorsaka hinder wid Syne- och afwittringsrätten, eller uti the nu företagne landtmätareförrättningar.

Then 4 julii. S. D. Anmälte bönderna Pär Nilsson i Ansiö, Olof Erichsson i Håsiö, Jon Nilsson och Nils Nilsson i Swedje, [fol. 28r] Jon Salomonsson, Hans Nilsson och Pär Johansson i Wästanede, genom en hos Rätten ingifwen skrift, at ehuru thet, för ett och annat angelägit arbete, skal falla them olägligit, at längre biwista then nu började almänningsafwittringen, emedan then wanlige bergningstiden skal redan hafwa infallit; så undandraga the sig dock icke, at så ofta thet nödigt pröfwat, wara sielfwe tilstädes, och lemna tilräckeligit manskap wid lineernas uphuggande, intil then 14 nästkommande julii, hwar efter the skola böra wara omtänkte, at med all skyndsamhet afbärga sina slätter, hwilket andetidsarbete the hoppas kunna förrätta inom augusti månads slut, tå the åter wilja inställa sig til fortgång af skogs-förrättningen. I anseende thertil begäres [fol. 28v] frihet ifrån alt arbete och tidspillo, så wid lineers upgående, som andra sammankomster wid Syne- och afwittringsrätten, ifrån then 14 i thenna månad in til augusti månads slut. Och the som sökande förmoda, at, så snart höbergningen är slut, få begynna skiörden, så är jemwäl theas önskan, at efwen under sådan angelägen bergning, befrias, så wida thet kan ske utan alt för stort hinder i then af Hans Kongl. Maj:t nådigst anbefalte förrättning.

Kronoombudsmannen herr landsfiscalen Klingberg påminte härwid, at emedan, genom Hans Kongl. Maj:ts allernådigste förordnande, thet nu företagna almännings afwittringsarbete bör med all giörlig skyndsamhet befordras, på the tider af sommaren, tå högsta andetiden [fol. 29r] ei påstår; så förmodes thet wara öfwerflödigt och mindre anständigt, at ofwanbemälte hemmansbrukare föreskrifwa Syne- och almännings afwittringsrätten wissa dagar til förrättningens början och slut, i synnerhet som Rätten wäl ändå kunde pröfwa, när och på hwad tid angelägnaste bergningen för landtmannen infaller. Thet skal ock wara orimeligt at förewända thet andetiden redan infallit, emedan efter allmänt bruk, slätteanden ei förr midsommaren efter gamla stilt någonsin företagits. I anseende til sådana omständigheter påstår kronoombudsmannen, at uppå then giorda skrifteliga ansökningen intet afseende hafwas måtte, utan med förrättningen fortfaras, til thess landtmannens angelägnaste bergning förefaller.

[fol. 29v] The sökande blefwo således af Synerätten underrättade, at som Hans Kongl. Maj:t har, så wäl i 36 § af thess nådige resolution uppå allmogens beswär d:n 29 juni 1752, som uti nådig skrifwelse til höglofl. Kongl. Swea Hofrätt d:n 19 juli 1754, täckts i nåder befalla, at afwittringar emellan skatteskogar och krono afradsland i Jemteland böra ju förr ju häldre och med all skyndsamhet wärkställas; så står thet ei i Syne- och afwittringsmännens frihet, at thet med uphöra, på annan tid af sommaren, än then, tå angelägnaste bergningen påstår, hwilken ei kan sägas hafwa ännu infallit, i synnerhet som slätteandens början, medan gräset är så spädt och omoget, at thet ei fått släppa nödige frön på ängarne, ofelbart förorsakar gräswäxtens aftagande, [fol. 30r] och en theraf följande ju längre ju mera känbar saknad wid bergningen.

Therefter besichtigades skog och ängeswäxt på then mark, som Swedje och Wästanede byemän hittils nyttiat under namn af skatteskog, något öfwer en mil i sudwäst ifrån gårdarna, öfwer siöarna Hemsjön, Flärken och Stora Öfsjön, hwarwid fants, at skogen består dels af tall eller furu, dels af gran och löfskog. Til utrönande af furuskogens wextelighet, fälde på fem särskilda ställen af olika jordmon timmerstockar af medelmåttig storlek, på hwilka safloppen, eller hwart års tilwäxt på tiöckleken, räknades. Och ehuruwäl en del wuxit långsammare och en del fortare, så kunde dock, af ett tagit medium, slutas, at ett tallträd behöfwer etthundra sextio års tid, innan thet blifwer en dugelig sågstock, och ett hundra [fol. 30v] tijo år förr än thet kan med nytto brukas til hustimmer. Gran- och löfskogen är på the fläste ställen af frodig och tät wäxt.

Til slätter finnas goda lägenheter af starr och fräkenwäxt på sidländ mark, i synnerhet på bägge sidor om en å, som löper utur siön Flärken ned i Hemsjön, så ock omkring byemännens fäbodeställen, hwaraf til hwarthera hemmanet äro trij, alle på then förmenta skatteskogen. Efter synemännens återkomst, pröfwades jemwäl åkerjorden på många särskilte ställen, och fants bestå af fin sand, blandad med någon lera, af matjord til plogmons eller ett quarters diup, med röd sandbotn, warandes på byens åkrar, som äro grannarne emellan delade i så många små tegar, at hwar granne äger til femton eller flera [fol. 31r] bitar i skifte med the öfrige grannarne, ingen annan skilnad til jordmonen, än at på någre ställen är gröfre och med mindre lera blandad sand. Thenna jordart synes således komma närmast öfwerens med then, som uti projectet til skattelägnings methoden för Jemteland utsättes under tridie graden.

Humlegårdar finnas til en del redan anlagde, och gifwas jemwäl tilfällen til thetas utwidgande, så at afkomsten kan blifwa tilräckelig til husbehof.

Then 5 juli besågs skogen sudost ifrån gårdarna, och fants wara af god och frodig wäxt på the mästa ställen, samt bestående af furu och tall på sand eller stenig mark; finnandes synemännen, genom några prof anstälde på lika sätt som ofwan förmält är, at såg- och timmerstockar [fol. 31v] på thenna delen af skogen icke eller fordra längre wäxtetid, än för then sudwästra kanten är utsatt. På thenna tracten funnos til barktäckt hugne en ansenlig hop af unga furuträd, hwaraf större delen blifwit fälde the förra åren, men tretjosex träd jemwäl

thenna sommar, liggandes träden qwar till förrottnelse, sedan barken blifwit aftagen, dock syntes ögonskenligt, at sådane fälde unga träd hafwa nästan alle warit ännen til stora och sköna timmerstockar.

Landsfiscalen Klingberg förbehölt sig å ämbetes wägnar at lagligen tiltala them, som på thetta sätt fördefwat så många wackra ännen til såg- och hustimmer, utan at använda them til någon annan nytto för gården, än barkens ringa värde, som ei kan förliknas emot trädens gagn, ther the fått stå til full wäxt, [fol. 32r] och blifwit rätteligen använde.

På thenna sidan af skogen hafwa Wästanedes byemän jemwäl hwar sitt fäbodeställe, som dock sällan brukas, sedan the nyligen anlagt fäbodar på ett fördelachtigare ställe. På the öfrige ställen af marken fants jemwäl skogen til wäxt och beskaffenhet lika med then öfrige, som här frammanföre beskrifwen är; warandes på the mästa ställen både närmare intil gårdarna och längre bort på utmarken tilräckelig tilgång på sådant värke, som kan tiena til gärdsel och stör samt wedbrand, hwilket sidstnämnde kan i många år hafwas af qwistar, toppar och windfällan, som äro i skogen qwarliggande. Mulbete är af förswarlig godhet, både på hemskogen och uppå kronoafradslandet Swedjelandet.

Fiske hafwa [fol. 32v] Swedje och Wästanede byemän i följande siöar nemligen: Hemsjön, Flärken, Stora och Lilla Öfsjön, Siksjön, östra och wästra Ringsjön, Skiälsjön och halfwa Hongsjön, alle belägne på theras hittils brukade skatteskog; så ock uti Gassjön, Finsjön och Åstienan, hwilke ligga på kronoafradslandet. Uti förenämnde siöar hafwa hemmansägarna fisket til husbehof, samt något til salu af torkad och saltad fisk, bestående til större delen af gäddor och mört. Miölqwarn och qwarnställe äga thesse byemän samfäldt uti en å, belägen tre åttendedels mil ifrån gårdarna, hwarest the hela året igenom mala til fullt husbehof.

Sedan Syne- och afwittringsrätten hade således på thet nogaste undersökt öfwer alla [fol. 33r] nödiga omständigheter, så at intet mera felar, än at tildela Swedje och Wästanede byar så stor skogsrymd, som i anseende til hwad ofwan anfördt är, them med rätta tilkommer, hwilket ei kan ske förr, än thet, som felar af skilnadslinernes upgående emellan Ragunda och Håsiö, samt Hällesiö och Håsiö här sammangräntsande sochnar \blifwit wärckstäldt/, så anmodes herr landmätaren Calwagen om sochneskilnadernes affattande; hwarefter Synerättens ledamöter, samma dag emot aftonen reste ifrån Håsiö til Ragunda kyrkio 2½ mil, dels siö- och dels landwäg.

Then 6 julii war söndag.

Then 7 julii skedde resan ifrån Ragunda til byen UTANEDE I FORSS SOCHN 2¾ mil, hwarest efter middagen fortsattes [fol. 33v] med then förr påbegynta skogsafwittring för Utanede; närwarande h:r landmätaren Eric Mellin, kronoombudsmannen landsfiscalen herr Olof Klingberg, och följande ojäfachtige nämndemän, nemligen: Hans Olofsson i Håsiö, Salomon Swensson i Wästanede, Olof Johansson i Döwiken, Esbiörn Nilsson i Hammaren, Anders Jonsson i Lund och Pål Pålsson i Gewåg, hwilken nu inför rätten aflade domareed.

Här uppå genomlästes först Syne- och allmänningsafwittringsrättens, öfwer Utanedes byens skog och afradsländ ifrån d:n 25 til d:n 28 nästledne junii hållne ransakning, på thet wederbörande måtte theraf påminnas om beskaffenheten af thet, hwarom redan är undersökt. Therefter besågs och pröfwades åkerjorden, samt andre hemägor, tå thet fants, at åkren, som, efter hemmansägarnes upgifwande, ei är större, [fol. 34r] än at på hemmanen N:o 1 och 2 årligen sås trij och en half tunna, och på N:o 3 fyra och en half tunna, tå hälften årligen trädets, består til hälften af lera med hård lerbotn, och matjord til ett quarters diup eller något theröfwer, så at thenna jordarten kan, efter projectet til skattläggnings methoden för Jemte-land, föras til andra graden; men til then andra hälften, som ligger längre til söder i slutningen af then backe som weter mot älfwen, består åkerjorden af sandblandad lera, med sandbotn,

hwilken jordmon synes komma närmast öfwerens med then graden, som i ofwan berörde methode anses för den tredie.

Wid jemnförande af tijondelängderna för 1751, 1752, 1753 och 1754, hwilke år alle warit af medelmåttig fruchtbarhet, fants, at hemmansåboerne i Utanede ei hafwa bragt theras årswäxt, som bestått af korn och ganska litet [fol. 34v] råg, högre än emellan femte och siette kornet, ehuru theras åkrar äro i fullt bruk och i god häfd. The slätter och ängar som Utanede boerne hafwa strax nedanför gårdarna samt emellan theras åkrar och Forssälflen, bestå dels af hårdwall och dels af fräken, äro til större delen af sådan beskaffenhet, at the kunna med förmon uprödjas och utwidgas.

Med then slått, som Utanede byemän hafwa hittils bergat, dels på theras förmente skatteskog, och dels på kronoafradslandet Gudsiölandet, hafwa, efter åboernes angifwande, kunnat födas följande kreatur, neml. af Jon Matsson och Jon Jonsson, hwilka hafwa hwarthera trij tunnlands skatt, två hästar, fiorton eller femton boskapskreatur yngre och äldre sammanräknade, och wid pass tiugu småfäkreatur, hwarunder får och getter äro begrepne. Esbiörn Nilsson, [fol. 35r] som skattar för fyra tunnland, kan föda två fullwuxna hästar, sexton boskapskreatur och tiugufem småfä.

Utanedeboerne berättade ock, på Rättens tilfrågan, at the hafwa uti siöarne Flärken, Återflärken och Nöttiernen, belagne på skatteskogen, samt i then så kallade Gudsiön, hwilken the förmoda ligga uti skilnaden emellan skatteägorna och kronoafradslandet Gudsiölandet, fiske til några kok i gångs- eller leketiden, men ei til nödigt husbehof. Laxfisket i Forss älfwen är särskildt taxeradt, och ei begripit under hemmanens skatt, utan betalas therföre tijo daler 20 öre silf:rmt årligen.

Then 8 juli blefwo uppå föregången kallelse, BISKOPSGÅRDS byemän, nemligen lieutenanten wälborne h:r Niclas Joachim von Morits för bostället, och, å egna wägnar, skattebönderne [fol. 35v] Jakob Pålsson och Anders Jonsson tillika med Utanedeboerne Esbiörn Nilsson, Jon Jonsson och Jon Matsson hörde angående then, under Syne- och afwittringsrättens bortowaro af h:r landtmätaren Mellin upgångna råskilnad emellan Utanede skog, och then på wästra sidan angräntsande marken, kallad Oxebölet. Och blef af alla wederbörande inför Synerätten godkändt, at ofwanberörde skilnad går ifrån ett utmärkdt ställe, något wäster om then så kallade Hoffmans grafwen, wid gärdesgården emellan Biskopsgårds och Utanede byemäns slätter uti then så kallade Loken, rätt fram til Ödingsbrädden, samt ifrån förstnämnde märke wid Lokeslätten i samma linea ända ned til älfwen, så at thet som faller på wästra sidan om lineen, tilhörer Biskopsgårds byemän [fol. 36r] och thet, på östra sidan Utanede hemmanen.

Kronoombudsmannen landsfiscalen Klingberg anförde, thet han wäl icke har något at påminna wid then af Biskopsgårds och Utanede byemän godkände och therefter på geometrisk chartan utmärkta linea, hwilken må tiena til skilnad emellan Oxebölet och Utanede skatteskog; men förbehåller, at sträckningen til skogs intil then så kallade Ödingsbrädden ei bör lända til förfång af Kongl. Maj:ts och kronans bättre rätt, ther thet skulle, wid uträkning af Utanede hemmanens tilständiga skogsdel, finnas, at them ei tilkommer så widlöftig skog och utmark.

Syne- och afwittringsmännen företogo therefter besichtning af Utanede byens hittils brukade skatteskog, jemte en sågqwarn, som Utanedeboerne [fol. 36v] innehafwa uti en å hwilken löper utur siön Flärken ned i Forss älfwen, och ligger allenast en åttendedels mil ifrån gården. Härom berättade byemännen, at sågqwarnen blifwit af theras förfäder anlagd å thetta ställe för något mera än femtijo år tillbaka, och at the ei weta af eller kunna framte något skrifteligt tilstånd til sådan bygnad, utan förmoda, at sågens inrättning har then tiden warit tillåten, utan föregången syn eller höga landshöfdinge embetets resolution. Wid thenna såg hafwa Utanede byemän om höst och wårtider sågat ei allenast til nödigt gårdsbehof, utan ock

til årlig sëlgning af femtijo eller sextijo tolfter bræder, hwartil timret är tagit på byens ther omkring belagne skatteskog. Sielfwa stället fants godt och fördelachtigt, så at sågbygnad kan, utan [fol. 37r] särdeles kostnad ther underhållas, och watnet är af then tilræckelighet i åen, at större tilwærkning kunde, genom bättre inrætning, än then som hittils warit anlagd med ett groft blad, årligen ske. Then til sågtimmer dugeliga furuskog är närmast intil sågstället mästadels borthuggen, så at hemmansåboerne hafwa i sednare tider måst hugga och föra timret ifrån aflägsnare ställen af skogen til en fierdedels mil eller något theröfwer.

Til Kongl. Maj:t och kronan hafwa Utanedes boerne för thenna såg, som ei är med privilegium försedd, icke betalt annan afgift, än bewillning til en daler silfwermynt åhrl:n then the, enligt qvittanceböckerna, erlagt ifrån och med år 1745.

Skogwäxten består mäst af tall och furu, samt någon gran- och löfskog; warandes jorden på the flästa ställen af then skogskant, som ligger österut ifrån gårdarna, stenig och bergachtig, men [fol. 37v] har dock ther ibland åtskilliga rymder af sand- och mojord, tienlige til furuwäxt. På then sidan af skogen, som gräntsar emot Lidens sochn i Medelpad, har i junii månad år 1752 gått skogeld, som afbränt en myckenhet småskog och späda växter; hwarom är wid Ragunda häradsting undersökt, och then 25 junii 1753 dömdt, at som kåranden, expeditionsfogden wålbetrodde Eric Strandberg, icke gittat wisa, at berörde skogeld lös kommit genom Utanede boernes wållande, så åro the efter 33 § 17 cap. *rättegångsbalken*, från kåröålet frikallade. Wid besichtigandet, som så wål thenna dag, som then följande

9 juli fortsattes på the öfrige sidorna af skogen, giordes, på särskildta ställen af olika jordmon, försök om skogens wæxtelighet, som, efter safwuloppen eller then tilwäxt, [fol. 38r] som hwart år wunnits uträknades, tå genom ett af flera träd tagit medium, fants, at sågtimmer, kan på thenna byskog tilwäxa inom etthundrade femtijo år, och medelmåttigt hustimmer inom ett hundrade år. På mindre och sämre skog wäxt til gårdsel, stör och wedbrand är tilræckelig tilgång, i synnerhet tå hemmansbrukarne, efter lagens föreskrift i 8 § 10 cap. *byggningabalken* til wedbrand först taga windfållen, torra träd, qwistar och stubbar, hwarmed marken är öfwer alt upfyld, innan fårska träd thertil fållas. På wästnorra sidan af skogen war i synnerhet wacker och frodig furuwäxt på sand- och mojord; men therhos en ansenlig hop af unga träd och utwalda åmnen fållde til barktägt, dels the förre och dels the sednare åren; warandes tråwårket, sedan barken blifwit afdragen, för många år tillbaka [fol. 38v] qwarliggande, och nu til större delen förrottadt, eller åtminstone så skåmdt, at thet ei är til annat än wedbrand nyttigt.

Landsfiscalen Klingberg förbehölt sig, at, å åmbetes wågnar, lagligen tiltala them, som öfwat så skadelig och otilbörlig framfart med timmerskog eller åmnen thertil.

Uppå then skog, hwilken Utanede byemån brukat som skatteskog, har hwarthera grannen twånne fåbodestållen, neml. ett norrut emot siön Flårken, Biörnbergsbodarna kalladt, och thet andra österut emot skilnaden emellan Jemteland och Medelpad. Fåbodewållarna åro ei af särdeles widd eller wæxtelighet, emedan jordmonen består af sand och sten, som ei bår grås oftare, än tå then med tilræckelig giödning belågges.

På kronoafradslandet Gudsiölandet [fol. 39r] hafwa Utanede byemån förnämligast nyttiat slåtter, som, efter theas upgifwande wid theröfwer giord affattning, bestiga til femtjotrij och ett halft lass myrhö, så ock mulbete och diurfånge, jemte något swedjande i forna men ei i sednare tider. Mulbetet är, i anseende til then steniga och sandachtiga jordmonen, nog swagt.

Så wål under skogens besichtning, som eljest under ransakningen, hafwa syne- och afwittlingsmånne sökt blifwa underråttade, om icke på thenna skogen finnas mastetrån eller åmnen thertil. Och ehuru wål här gifwes träd af rak och jemn wäxt til tretijo alnars längd, så hafwa the likwål ei fått stå til thess the nått någon märkelig tiocklek, utan blifwit huggne så snart the dugt til biålkar eller sågstockar. Miölqwarnar hafwa Utanede byemån i en å 1/8 mil ifrån gårdens, hwarest, om höst- och wårtider, males til husbehof.

[*fol. 39v*] Byen Utanede är belägen ifrån Sundswall, som är närmaste köpstad åtta mil efter landswägen, men tijo mil siöwägen efter älfwen, ther then är flottbar, och ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärk, två och två tridiedels mil efter landswägen, men något närmare gent öfwer skogen. På hemmanens ägor finnas ei, såwida nu weterligt är någre malmstrek eller nyttige bergarter.

Then 10 julii uplästes then öfwer Utanede bys skog, ägor och flera omständigheter hållne ransakning; hwarefter landsfiscalen Klingberg ingaf ett memorial, lydande ord ifrån ord, som följer:

Som til följe af the redan skedda affattningar, numera återstår ett sluteligt afgörande, huru stor skogsrymd Utanede skattehemmans åboer efter theas skattetal tildelas bör, och så wida härunder beror Kongl. Maj:ts och kronans samt skattemännens tilståndiga [*fol. 40r*] rätt nu och i tilkommande tider: ty har jag uti ett så ömt och granlaga giöromål bordt wördsamt begiära och påstå, thet wällofl. Afwittringsrätten täckes utan afseende på byemännens åberopade men ei lagligen styrkta skogsskilnader, i förmågo af Hans Kongl. Maj:ts nådigste instruction och förklaring af åren 1742 och 1752, efter ett skiäligt giordt afdrag för the å skogsmarken befundna odugligheter, samt i anseende til skogens tilwäxt, tillägga skattemännen then skogsrymd, hwarmed the och theas efterkommande, medelst en sparsam hushållning, skiäligen måge wara belätne; så ock at Kongl. Maj:t och kronan uti thess höga rätt på intet sätt förfördelas, jemte förbehåll, at kronones widsträckta allmänning efwen måtte läggas up ifrån neder til stora kungsådran i Forssälfwen emot Medelpadsskilnaden, på thet, om Kongl. Maj:t och kronan funne, af berörde allmänning kunna giöra sig någon fördel af träwärke, sådant med större nytto och drägeligare kostnad genom forslor och flytning ske måtte.

Sedan Utanede by således blifwit tildeldt, hwad them med rätt och skiäl tilkomma bör, så begiäres, thet måtte, så snart möjligt är, rålineen emot allmänningen [*fol. 40v*] upgås, samt thefter med sina råmärken blifwa rörlagd. Efter undfången del här af inlemnade Utanedes byemän en til Rätten stäld skrift, så lydande:

För gunstig communication af herr landsfiscalens Klingbergs til lofl. Synerätten ingifne ämbetsmemorial, aflägges ödmiuk tacksägelse. Och som wi finna h:r landsfiscalens theri giorde påminnelser wara ganska billige, så kunna wi ei therwid hafwa något särdeles at erindra; dock wele wi i ödmiukhet anföra följande, som är:

1:o. At ei för liten skog må blifwa oss tildeld, eller at the sterile och odugelige skogstracter ei måtte såsom nyttig skog anses och i skatteskogen beräknas, hwaraf vår skogsrymd wäl kunde blifwa widlyftig men ganska swag, så at wi och våre efterkommande kunde lida brist therå. Therjemte anhålles, at then skatteskog, som nu blifwer oss tildeld, måtte såsom närmast belägen taga sin början från älfwen, och gå både öster och wäster om byen, om möjligt är til skilnaderna på begge sidor, i synnerhet som våre slätter äro ther intil mäst belägne [*fol. 41r*] och kunde til äfwentyrns gå oss ifrån, om thet blefwe ansedt för krono, samt norrut, så långt som Synerätten pröfwar nödigt til byens oumgängelige behof.

2:o. At the af oss och våre förfäder upodlade fäbodeställen, wid Biörnberget och Hwithögden, ei måtte blifwa oss ifråntagne, ther så händer at the komma in på kronoafradlandet, emedan the äro för oss aldeles omistelige, särdeles som på hemskogen finnes ganska ringa och otilräckeligt mulbete.

3:o. Begiäres ödmiukeligen, at the af våra förfäder uparbetade slätter, som förments blifwit uprögde på byens tilhörige skog, men nu fructes wara så långt ifrån byen

belägne, at ei allenast the, utan ock större delen af mulbetet, som för oss är omisteligit, kommer at begripas under kronoallmanningen, ei måtte til minskning i vårt eljest högst nödige bergningssätt, oss fråntagas, som hwarcken om sommaren för mulbetet skul, eller om wintren för brist af foder kan umbäras.

4:o. Then öster om byen och för wid pass 50 år sedan anlagde sågbyggnaden, wilja wi ei allenast underhålla och förbättra, utan ock så snart then förfaller, wara omtänkte at bygga ett nytt såghus, [fol. 41v] hwarigenom wi förmoda oss kunna thermed bidraga til vårt eget bästa som ock kronans inkomst, ther antingen byens skog blifwer så tilräckelig, eller kronoskogen finge arrenderas til måtteligit sågtimmerhygge, tå thet ock torde hända, at then nya sågen, om thet pålagt blifwer, kunde tola liten tilökning i skatten.

5:o. Förbehålle wi oss byemännen närmaste rätt til the lägenheter, om några finnas som tienlige äro til nybyggen, at them framför någon annan upodla för våra barn och arfwingar.

Och 6:o anhålles sluteligen, at byens skatteskog må blifwa oss så mycket rymligare tildeld, som här i byen äro 3:ne dragoner som behöfwa både wedbrand, mulbete och timmer til nödige bygnader.

Uppå thetta alt afwatches ett gunsträttwist utslag.

Then 11 julii författades och afsades följande

Utslag

Syne- och afwittringsrätten har, såwäl genom then öfwer Utanede hemmanens skog och utmark giorda geometriska affattning, som wid hållen undersökning, then Synerätten har, i brist både af skattläggnings instrumenter [fol. 42r] och chartor, med beskrifwningar öfwer hemmanens ägor och lägenheter, måst, til underdånigst följe af 2 § i 1742 års instruction och Kongl. Maj:ts ther öfwer gifna nådiga förklaring af år 1752, på thet nogaste företaga, giort sig underrättad om alt thet, som til grund och uplysning wid afwittringen emellan Utanede bys skog och then angräntsande kronoallmanningen tiena kan; finnandes, at til skilnad emellan kronoafradlandet Gudsiölandet och hemmanens skatteskog ei äro någre laga märken, utan allenast så kallade hermelser, at skilnaden skal ifrån äldre tider hafwa warit rättad efter Miusmyrekullen och Medskogsbäcken, hwilke ställen hemmans åboerne icke ens kunnat upwisa, men at skogsskilnaden så emot Lidens sochn i Medelpad, som emot Biskopsgårds byemäns äga Oxebölet kallad, är ostridig, så ock, at these trij hemman, bestående tilhopa af tijo tunneland, eller ett och två tridiedels gårdemantal, med fyratijo daler 19 öre silf:rmts årlig ränta, och trij särskildte dragonehåll, hafwa förswarlig god åker, dels af hård lera med lerbotn och dels af sandblandning, hwilken åker, tå then [fol. 42v] blifwer tilbörligen häfdad, kan, enligt tijonde längderna, kasta af sig förkofrad årswäxt emellan femte och siette kornet emot utsädet, som för alla trij hemmanen skier til ellofwa och ett halft tunneland årligen, samt at med bergning af the under gårdarna hittils brukade slätter, som på åtskilliga ställen kunna utwidgas och förbättras, hwaribland äro på kronoafradlandet Gudsiölandet belägne myror til femtijo trij och ett halft lass hö, födas sex hästar, fyratijofyra boskaps kreatur och sextijofem småfäkreatur, får och getter sammanräknade. Skogen är funnen af god wäxtelighet på the ställen, ther marken ei är mycket stenig och bergachtig, utan består af sand och mojord, så at, efter anstälte försök, sågtimmer pröfwats kunna tilwäxa inom etthundrade femtijo och hus-timmer inom etthundrade års förlopp, hwarjemte på utmarken finnes nödig tilgång på gårdsel, stör, wedbrand och löftägt til hustarf, så ock flera til hemmanen nödige förmoner och lägenheter, förutan mulbete och fiske, som äro nog swaga och af ringa wärde.

Thetta alt, jemte hwad kronoombudsmannen landsfiscalen [fol. 43r] wälbetrodde Olof Klingberg, å ämbetes wägnar anført och hemmansägarna skrifteligen förebragt, har Syne- och

allmänningafwittringsrätten tagit i behörigt öfwerwägande. Och althenstund ofwanberörde trij hemman i byen Utanede af Forss sochn pröfwas wara af then godhet och fördel til läge och hemägor, som swarar emot then åsatta räntan, utan afseende på annan nytto af skogen, än then som tilflyter åboerna medelst nödigt gårdsfång af timmer, gärdsel, stör och wedbrand, för then skul som swediande ei är hwarken tienligt på thenna skogsmark, som mästadels består af sand och stenig jordmon, hwilken, tå then tunna matjorden, tillika med fröen och spåda växter förbrännes, warder mera förwärrad än förbättrad, eller öfwerstämmande med åboernes näringssätt och förmon af skogen, som består theruti, at the, til the handlande i Sundsvall, sälja bräder och annat trävärke; warandes then för femtijo år sedan anlagde sågqwarnen icke med privilegium försedd eller med fina blad inrättad, i anseende hwartil then icke kan, emot Kongl. Maj:ts nådiga förklaring öfwer 1742 åhrs [fol. 43v] instruction för Syne- och afwittringsrätten, tillägga sågägarne och hemmansåboerne rättighet til större skogsrymd, än til thes hustarf eljest skiäligen fordras skulle, i fall the ingen såg ägde.

Altså pröfwar Syne- och allmänningafwittringsrätten skiäligt, samt högbemälte instruction och Kongl. förklaring likmätigt, at, i anseende til alla förnämnde omständigheter, tillägga Utanede byen en skogswidd af tutusende åttahundrade tiugu och ett halft tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiorton tusende qvadratalnar, hwarunder hemägor och siöar ei är begrepne, så at, sedan en tridiedel är för berg, myror och odugligt land afräknad, äntå blifwer i behåll ett tusende åttahundrade åttatijo och ett tridiedels tunneland, hwar af, uppå hwart gärdemantal belöpa ett tusende etthundrade tiuguåtta och ett femtedels tunneland ren och god skogväxt. Hwilken skogstract blef på then öfwer skogen giorda geometriska affattning upprickad, och tager sin början ett tusende åttatijo alnar öster om Qwarnåen, wid östra kanten [fol. 44r] af en til Utanede byen hörande slått, belägen mitt för västra ändan af en holma, som ligger emot södra landet af Forssälfwen; therifrån går sträckningen i O:T:N til nordöstra ändan af siön Återflärken, ther en ifrån Fäbodetiernen löpande bäck nedfaller; vidare går lineen i N:T:W intil skilnaden emot thet så kallade Oxebölet, hwilken linea följes i W:T:N intil ändemärket på västra sidan wid landswägen, icke långt ifrån then så kallade Hoffmans grafwen, och så rätt fram ned til Forssälfwen. Thenna rågång som tienar til skilnad emellan Utanede bys skatteskog och then therintil liggande kronoallmänning kommer således at upgå och med laggilda rå och rör beläggas strax efter then nu infallande andetiden.

I medlertid antydes Utanede byemän, at på then skog som ligger på andra sidan om berörde linea, och nu warder för kronoallmänning förklarad, icke giöra något hygge eller annan åwärkan. Men fogelfänge, fiske och mulbete måge the enligt 5 § af 1742 års instruction och Kongl. Maj:ts nådige förklaring af år 1752, på kronoallmänningen nyttia, tillika med the fäbode eller hwiloställen wid Biörnberget och [fol. 44v] Hwithögden, som af byemännen eller thes förfäder anlagde äro. Och beträffande the slåtter, som Utanede byemän hafwa brukat på then del af thes upgifne skatteskog, hwilken nu är för krono ansedd, så ehuruwäl then geometriska affattningen och beskrifningen wisa, at uppå kronoallmänningen ei äro någre anlagde torp, upodlade åkrar eller sådane ängar, som blifwit med stor kostnad uparbetade, hwilke, ther the funnits hade, efter ofwan högbemälte Kongl. förklaring, bordt lemnas opåtalde, utan at byemännens ther nyttjade ängar måste dels bestå af myror eller sådana ställen, ther lägenhet warit, at med lindrig mödo och kostnad uptaga slåtteland: så pröfwar Syne- och afwittringsrätten likwäl skiäligt, at Utanede byemän måge thenna sommar och til thes af höge wederbörande annorledes förordnadt warder, efter wanligheten berga the hittils innehafda slåtter och myror.

I öfwrigit åligger thet Utanede byemän, til följe af Swerriges lag i 10 cap. byggningsbalken, samt Kongl. Maj:ts nådiga förordning om skogarne i riket af år 1734 och Kongl. förklaringen [fol. 45r] ther öfwer af år 1739, at så sparsamt och försiktigt handtera then hemmanen tildelta skog, at then ei, til Kongl. Maj:ts och kronans samt gårdarnes största skada och saknad i framtiden, blifwer utödd; til förekommande hwaraf the äro, enligt 8 § 10 cap. bygg:b. och

6 § af 1734 års skogsordning, skyldige, at først taga the i thenna skogsmark til en ansenlig myckenhet befinnelige windfällan, torra trån, qwistar och stubbar til wedbrand, innan friska träd thertil bleckas eller fällas, och böra jemwål, efter framledne herr generalmajorens och landshöfdingens, samt commendeurens af Kongl. Maj:ts Swärdsorden, högwälborne baron Axel Johan Gripenhielms år 1751 utgifne kungiörelse och meddelte underwisning, til skogens besparing och eldskadas afwärijande, i stället för hängtak eller andra trätak, anlägga torf- eller jordtak. Sidst lemnades ock Utanede byemän then underrättelse, at the, ther the wilja til godo niuta sitt giorda förbehåll, at framför främmande inrätta nybyggen på tienlige ställen af then skog, som the hittils innehaft, böra genast i ödmjukhet anmäla sådant hos herr landshöfdingen och riddaren af Kongl. Maj:ts Swärdsorden högwälborne baron Carl Gustaf Cronhiort, och tillika nämna, på hwilka rum the äro sinnade at anlägga nybyggnader.

Then 12 julii. Til erhållande af nödig underrättelse, huru [fol. 45v] wida the öfrige hemmanen i FORSS SOCHN äro til sina skogar lagligen skilde, eller hafwa med hwarandra samfäld skog och mark, i anledning hwar af the skilnads lineer som äro wid skogsafwittringen mäst nödige, måge kunna först upgå och geometrice affattas, har Syne- och afwittringsrätten, så föranstaltat, at Forss sochnemän, af hwilka en del bo på norra sidan och en del på södra sidan om Forssälwfen, skulle, tillika med Liens och Näs byemän af Ragunda sochn, hwilkas ägor gräntsa närmast intil Forss sochn, på thenna dag sammankomma i BYEN.

I anledning theraf, instälte sig förrnämde Synerättens ledamöter, jemte h:r landtmätaren Mellin och kronoombudsmannen h:r landsfiscalen Klingberg, så ock efterskrifne hemmansägare och åboer, nemligen: lieutenanten wälborne herr Niclas Joachim von Morits, som innehafware och regementsfullmächtig för lieutenantbostället Biskopsgården, Jakob Pålsson och Anders Jonsson i Biskopsgården, Pär Danielsson, Ifwar Jonsson, Jon Jonsson, Erich Olofsson och Salomon Danielsson i Byen, nådårspredikanten h:r Lars Lidmarck för Forss Prästebord, Erich Nilsson och Jon Nilsson i Åsen, Nils Pärsson i Österede, Erich Olofsson, Isak Eliasson, Elias Jonsson, Jon Pärsson och Olof Olofsson i [fol. 46r] Wästerede, Ingemar Jonsson i Lien, å egna och sin grannes Gustaf Olofssons wägnar; Erich Nilsson i Näset, för sig och sina grannar Olof Nilsson och Olof Larsson i Näset, samt för then del, som hemmanet Skogen tilkommer af utmark och andra ägor wid hemmanet Näset; Ifwar Nilsson och Salomon Olofsson i Böle, Johan Jonsson i Wästeråsen, och enkans Anika Joelsdotters swärfader och fullmächtig Jon Hansson i Wästeråsen, Erich Jonsson i Österåsen för sig och sin broder Pär Jonsson, samt Erich och Pär Jönssöner i Österåsen.

Rätten efterfrågade således först skilnaden emellan Oxeböle skog, som gräntsar emot Utanede byemän, och Byehemmanens ägor, som ligga wäster om berörde skogstract; så herr lieutenanten von Morits och hans grannar i Biskopsgården utlätto sig, thet the ei hafwa någon dom eller andra skrifter angående thenna skilnad, och icke eller [fol. 46v] weta af faststälde råmärken emellan Oxeböle och Byens skatteskog, warandes wäl geometrisk charta författad öfwer boställets slätter i Oxebölet, men icke öfwer skogen eller skilnaden emot the angräntsande. Hemmansägarne i Byen wille wäl med ett rågångsbref af then 22 februari 1605, samt med en af länsmanen och fyra nämndemän then 14 october 1707 hållen syn, angående öfwerklagad åwärkan, wisa at skilnad har i gamla tider warit emellan Byens skatteskog och ägan Oxebölet; men tilstodo dock, at skilnads lineen ei har någonsin blifwit uphuggen, eller efter lag och the wid häradsrätten skedde påminnelser hwart tredje år upgången och til sina skiljemärken richtig hållen.

Emellan the ägor som hemmanen Biskopsgården och Byen hafwa med hwarannan sammangräntsande på wästra sidan om gårdarna, finnes ingen skilnad, utan är [fol. 47r] skogen samfäldt brukad. Emellan hemmanen i Biskopsgården [och] Forss Prästebord finnes ingen laglig skogsskilnad eller bewis therom, utan är allenast hermelse, at skogsskilnaden bör rättas efter en å kallad Ger-åen. Likaledes skal efter hermelse eller the gamlas berättelse, skogs-

skilnaden emellan Forss Prästebord och hemmanet Åsen böra taga sin början wid en bäck kallad Haningsbäcken, och sedan följa bäcken ett stycke upföre, men på norra sidan är intet ändemärke bekant, ei eller finnas therom några skrifter, utan skola the för wid pass 50 år sedan, tillika med ett stolpherberge theruti thet legat, wara upbrände. Emellan Åsen och Österede angifwes skogen hafwa warit skifdt ifrån gamla tider, och ännu finnas några märken til skilnaden, som skal begynnas nedre wid Forssälwfen, och gå ända norrut, ther then gräntsar [fol. 47v] emot ett kronoafradsländ, och hemmansåboerne ei weta af något ändamärke.

Til skilnad emellan Öster- och Wästerede finnes ei några documenter, icke eller uphuggen och fastställd rågång, utan berätta byemännen at the hafwa efter gammal häfd rättat sig efter några wissa stenar eller andra tekn, hwarom the warit öfwerens. Emellan Wästerede i Forss sochn och Lien i Ragunda sochn är wäl ei eller någon fastställd och efter lag uphuggen rågång; dock finnes wissa märken och ställen, som efter gamlas berättelser blifwit godkände til rättelse wid sochneskilnaden, ehuru ei några domar eller andra skrifter om them finnas.

På thenna norra sidan om Forssälwfen ligga följande kronoafradsländ nemligen: Gär-siölandet, som af byemännen brukas för 24 öre silf:rmts årlig afrad, [fol. 48r] enligt afrads-bref then 3 september 1667; Biskopsgårdsländet, hwilket Biskopsgårds byemän innehafwa emot 16 öre silf:rmts årlig afgift, efter afradsbref then 28 maji år 1666, och Terrsiölandet, som, efter afradsbref then 3 september 1667, brukas under hemmanen i Wästerede, som ther-före gifwa 24 öre silf:rmt åhrl.

Til skilnaden emellan Forss och Ragunda sochnar på norra sidan om älfwen angåfwos följande märken nemligen: Medskogsberget, Halahällan öster om Eldssiön, och Billtierns-bäcken, ther afradsländet Terrsiölandet widtager. På södra sidan om älfwen hafwa hemmanen Näs i Ragunda sochn på ena sidan, samt Böle och Wästerede i Forss sochn på andra sidan skog och utmark sammangräntsande; warandes märken til skilnad emellan thessa byars [fol. 48v] ägor utsatte i härads- och synerättens utslag then 21 maji 1698 och then 5 september 1702. Dock tilstodo Näs, Wästerede och Böles byemän, at the icke hafwa låtit uphugga then faststälde rågången emellan thesas skogar, eller then sedermera upgått.

Näst intil thessa byar gräntsar Wästerås hemmanen med thesas skog, som ei är med några märken eller stadfastad rågång afskild, utan hafwa hemmansägarna allenast rättat sig efter gamla hermelse. Angående skogskilnaden emellan Wästeråsen och Österåsen, är nu förening giord d:n 5 maji 1750, som wäl nämner wissa ställen, såsom märken emellan skogarna; men rålineen är aldrig thereafter uphuggen, utan hafwa hemmans ägarne äntå brukat skogen samfäldt både til mulbete och timmerhygge.

På thenna södra sidan om Forssälwfen ligga [fol. 49r] Degerlandslandet, som emot 24 öre silfwermynts årlig afrad, brukas under hemmanen Wästeråsen och Böle, och Åslandet, hwilket Österåsens byemän innehaft, emot 16 öre silf:rmts afrad. Bemälte Österåsboer anmälte ock, at ther Syne- och afwittringsrätten skulle, wid skilnadens utsättjande för thesas skatte-ägor, finna, at the innehafwa mera, än thet, som swarar emot thesas skattetal, så begiärte the, thet måtte the wara närmast at af kronoallmänningen på thenna sidan upodla nytt hemman, som the wilja inrätta til sex tunneland eller ett helt gårdemantal.

Therefter påminte kronones ombudsman h:r landsfiscalen Klingberg, at som the nu sam-mankallade och hörde byemän af Forss sochn icke hafwa gittat framte domar [fol. 49v] eller andra laggilda bewis om skilnaden emellan sina byeskogar, och the icke eller hafwa, efter lagens föreskrift och ofta skedde påminnelser wid häradstingen, låtit wederbörligen uphugga och upgå sina rågångar; så påstås, thet måtte ei något afseende hafwas på thesas angifne hermelse om märken, hwarigenom thet af Hans Kongl. Maj:t nådigst anbefalte afwittrings-arbete skulle ganska mycket hindras och göras widlöftigt, och förmodes thet wara nog, at skilnadsländerna emellan kronoafradsländerna och the förmenta skatteskogarna på begge sidor upgå, och herrar landtmätarna om wärkställandet ther af, så snart thet för andetiden skul sig göra låter, blifwa anmodade.

Och som Rätten til undwikande af uppehåll och widlöftighet, fant nödigt at med skogskilnaderna emellan byarna i [fol. 50r] Forss sochn må til widare anstå, och the lineer, som äro mäst angelägne, til utrönande af then skilnad, som kommer at fastställas emellan kronoafradsländ och angräntsande skatteägor, böra först upgåås och affattas; så blifwa herrar landtmätarne Mellin och Calvagen therom anmodade.

Efter thetta beslöto Syne- och afwittringsrättens ledamöter, at, för then nu infallande angelägna bergningstiden skul, åtskiljas, och then femte nästkommande september, wil Gud, åter sammanträda i Forss sockn. År och dagar, som förr skrefwne äro.

På Syne- och allmenningafwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell
[sigill]

Fors

5–28 september 1755

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 52r–96v, ÖLA. Protokollet är på sista bladet undertecknat och beseglat av domaren i avvittringsrätten i Jämtland, Johan J. Wasell. På första bladet är påskrivet ”Ank. d. 21 octob. 1755”, vilket anger när det inkom till landskansliet i dåv. Västernorrlands län. Jfr Wasells följebrev till landshövdingen 7/10 1755 (i bil. 1), som inkom samma dag.

Åhr 1755 then 5 september instälte sig undertecknad vice häradshöfdinge, med nämndemännen Salomon Swensson i Wästanede, Olof Johansson i Döfwiken, Jon Olofsson i Pålgård, Pär Pålsson i Gewåg, Esbiörn Nilsson på Hammaren och Nils Nilsson i Swedje, hos bonden Pär Danielsson i BYEN OCH FORSS SOCHN; at fortsättia then af Hans Kongl. Maj:t nådigst anbefalte syne- och afwittringsförrättning emellan hemmanens skatteägor och angräntsande kronoafradsländ. Härwid woro tilstädas ei allenast extra ordinarie landtmätaren h:r Eric Mellin, som upgått och geometrice affattat nödige lineer för then del af Forss sochn, som ligger på norra sidan om älfwen, samt kronones ombudsman landsfiscalen h:r Olof Klingberg, och på ämbetes wägnar länsmanen [fol. 52v] Haqvin Frisk, utan ock följande byemän och skatteägare, nemligen lieutenanten wälborne herr Niclas Joachim von Morits, som innehafware och regementsfullmächtig för lieutenantsbostället Biskopsgården, Erich Olofsson, Pär och Salomon Danielssöner, Jon Jonsson och Ifwar Jonsson i Byen, Jakob Pålsson och Anders Jonsson i Biskopsgården, Erich Nilsson och Jon Nilsson i Åsen, Nils Pärsson i Österede, Olof Olofsson, Isak Eliesson och Erich Olofsson i Ede, å egna och theras grannes Jon Pärssons wägnar.

Alle ofwan nämnde byer, tillika med Forss Prästebord, äro belägne icke långt ifrån hwarandra på thenna norra sidan om älfwen, och hafwa, enligt then af Syne- och afwittringsrätten then 12 nästledne julii hållne undersökning, inga fastställda och upgångna råskilnader emellan theras skogar. [fol. 53r] The bestå ock, enligt utdrag utur jordeboken, af följande skattetal och ränta, nemligen:

Byen N:o 1 af 4 tunneland med 19 daler 6 öre silf:rmts ränta, N:o 2 af 2½ tunneland med 14 daler 6 öres ränta, N:o 3 af 1½ tunneland räntar 10 daler 28 öre, N:o 4 af 3 tunneland räntar 15 daler 26 öre, N:o 5 af 3 tunneland räntar 15 daler 26 öre. Biskopsgården N:o 1 består af 4 tunneland och räntar 20 daler 16 öre, och N:o 2 af 4 tunneland, med 20 daler 16 öres ränta, är indelt til lieutenantsboställe wid Räfsunds compagnie. Forss Prästebord består af 2½ tunneland och räntar 10 daler 27 öre. Opåsen af 2½ tunneland med 14 dalers ränta, Åsen af 1 tunneland med 9 daler 6 öres ränta. Österede består af 1½ tunneland och räntar 11 daler 13 öre. Ede N:o 1 består af 3 tunneland med 15 daler 25 öres ränta, N:o 2 af 2 tunneland, räntar 12 daler 21 öre, N:o 3 af 3 tunneland med 15 daler 29 öres ränta, och N:o 4 af 2½ tunneland räntar 14 daler 9 öre, alt i silfwermynt; görandes förrberörde hemman, af [fol. 53v] hwilka alla

förutan ofwannämnde lieutenantsboställe och Prästebord äro skatte och dragonehåll wid Råfsunds compagnie af Jemtlands regemente, tilhopa fyratijo tunneland eller sex och två tridiedels gärdemantal, utan förmedling.

Syne- och afwittringsrätten företog sig nu först, at behörigen undersöka om beskaffenheden af byarnes BYENS OCH BISKOPGÅRDENS hemägor och skog; finnandes, at åkerjorden består dels af hård lera med lerbotn, och dels af lerblandad sandmylla, med botn af fin sand och någon lerblandning, hwilka jordarter komma närmast öfwerens med them, som i 1749 års project til skatteläggings methode för Jemtland utsättas under andra och tridie graderne. Emellan hemmanen Byen och Biskopsgården äro the sammanstötande åkergården med skifteshaga skilde, men alla fem grannarne i Byen hafwa sina åkrar teg om teg med hwarandra i ganska små skiften. I öfrigit är åkren försvarligen häfdad, [fol. 54r] och har enligt tijonde längderna för åhren 1751, 1752, 1753 och 1754; hwilka alla hafwa på thenna orten warit af medelmåttig årswäxt, gifwit förkofrad gröda emellan femte och siette kornet. Hemma wid gårdarna hafwa thesse byar inga andra slätter och ängar, än åkerrenarna och någre små hägnader af utmarken intagne och uprögde; warandes til sådan slåtts, jemte någon åkers, vidare upodling någre tilfällen på byarnes ägor. Och hwad skogen angår, så är then oskift emellan hemmanen i Byen och Biskopsgården; dock påstodo herr lieutenanten von Morits; samt bönderna Jakob Pålsson och Anders Jonsson i Biskopsgården, at en skogstract öster ifrån Byen, kallad Oxeböle, skal enskilt tilhöra hemmanen i Biskopsgården, hwilka förmodas hafwa, i anseende thertil, blifwit belagde med högre ränta efter theras tunnetal, än hemmanen i Byen.

Til bestyrkande häraf, företedde Biskopsgårds byemän följande skrifter, [fol. 54v] nemligen 1:o ett kiöpebref på en tridiung i Oxebölet, hwilken en wid namn Olof Eliesson i Bynom hafwer på söndagen näst förr Kyndersmässodagen år 1507, sålt til tåwarande erchiebiskop Jacob i Upsala för sexton marker reda penningar, 2:o en försäkringsskrift af then 19 januari 1550, hwarigenom kyrkioherden Erich Andersson i Owiken hafwer til Jon Biörnsson updragit ett kyrkiones jordagods kalladt Oxeböle, 3:o Ragunda häradsrätts then 5 september år 1704 hållna undersökning öfwer lägenheten Oxeböle, som capellanen Hans Klockhoff begiärt til nybygge, och 4:o högwälborne herr baronens och landshöfdingens Magnii Palmqvists then 5 martii 1726 gifna resolution, at ofta berörde Oxeböle ei kunde söndras ifrån hemmanen i Biskopsgården.

Then 6 september blefwo hemmansägarne i Byen och Biskopsgården hörde [fol. 55r] angående theras årliga utsäde, och huru många kreatur the hwarthera föda kunna, tå the upgåfwo som följer: Nemligen Erich Olofsson sår fyra tunnor, föder två hästar och en fola, samt tretton eller fiorton boskapskreatur och wid pass tretijo småfäkreatur, hwarunder får och getter äro sammanräknade. Pär Danielsson har trij tunnelands utsäde, födo för två hästar, tretton nöt och tiugu småfä. Salomon Danielsson, som i hemmanet Byen har ägor för ett och i Wästerede för ett halft tunneland, utsår årligen två och en half tunna, föder två hästar och tolf nöt, samt tiugu småfäkreatur. Jon Jonsson sår tre och en half tunna, föder två hästar, tretton boskapskreatur och tiugu småfä. Ifwar Jonsson har årligit utsäde til tre och en half tunna, födo för två hästar och en fola, samt fiorton nöt och tiugu småfäkreatur. Jakob Pålsson och Anders [fol. 55v] Jonsson i Biskopsgården utså hwarthera årligen två och tre fierdedels tunnor, föder två hästar, tolf nöt och tiugu småfäkreatur. Lieutenantsbostället i Biskopsgården äger årligen sex tunnelands utsäde, födo för tre hästar tiugu nöt och femtijo småfäkreatur.

Ofwannämnde byemäns utsäde består mästadels i korn men rågsäde brukas af them ganska litet, och efter thet nu angifne utsäde, blifwer then ena hälften af åkren årligen tradd. Med then slått, som hittils blifwit nyttiad på kronoafradslanden tilhopa med skatteägorne, hafwa hemmansbrukarne kunnat föda thet angifna antalet af kreatur, som likwäl måste minskas, enär afradsslätterne gå therifrån. Enligt utdrag utur 1666 års afradsransakning för

Ragunda tingelag är under hemmanen i Byen brukadt kronoafradslaget Jerresiölandet, [fol. 56r] emot tiugufyra öre silfwermynts åhrlig afgift, hwar uppå hemmansägarna hafwa haft slätter til thet lasstal som följer: Erich Olofsson tiugutwå lass hästhö och tretton eller fiorton lass starrfoder. Pär Danielsson tiugu lass eller skringor hästhö och tolf lass starrfoder. Salomon Danielsson tiuguåtta lass hästhö och starrfoder tilhopa. Jon Jonsson sexton lass hästhö och tolf lass starrfoder, och Ifwar Jonsson tiugu lass hästfoder och fiorton lass starr; warandes starrmyrone af then beskaffenhet at the hwart annat år trädes eller lemnas oslagne.

Uppå kronoafradslaget Biskopsgårdslandet, som Biskopsgårdsboerne nyttia emot 16 öre silf:rmts åhrlig afgift, har lieutenantsbostället starrslått til tijo lass åhrligen, samt bönderna Jakob Pålsson och Anders Jonsson tilhopa tijo lass starrslått, som [fol. 56v] jemwål på thetta afradslaget trädas hwart annat år. Thessutom hafwa Bye- och Biskopsgårdsmännen fäbodeställen på kronoafradslagen, nemligen Salomon Danielsson, Jon Jonsson och Ifwar Jonsson twänne hwarthera, men the öfrige grannarne hwarthera ett fäbodeställe på afradslaget och ett på then förmenta skatteskogen, dock äro thesse fäbodesäten eller hwiloställen för boskapen, såsom anlagde på stenigt och bergachtigt land, icke af annan frucktharhet, än then, som winnes genom årligt påförande af gödsel.

Wid 1666 års afdradsransakning äro wäl följande märken nämnde som skilnad för Jerresiö afradslaget, nemligen Stuguudden wid Jersiön, Storsten rå wid Nymyreberget, Runfurun, Blåfinketiernen, [fol. 57r] Kullen, Ödingsforssen och Kiällmyreholmen, men som icke alle af thessa märken kunnat upwisas, och ingen rålinea är ifrån gamla tider ther efter upgången, så har Synerätten icke eller kunnat wid thetta tilfälle hafwa af them nödig efterrättelse til skatteskogens afskiljande. Lika beskaffenhet är ock med the märken, som utsättas til skilnad för kronoafradslaget Biskopsgårdslandet, nemligen: Willingsberget, Hwithögden, Stuguudden, Nymyre rå, Ödingsforssen, Biörnebergshögden, Öjens ändan och Tiuftiernen.

Therefter företogo sig synemännen, at besichtiga och pröfwa beskaffenheten af Biskopsgårds och Bye-männens skatteskog; finnandes at then så kallade Oxeböleskogen, hwilken Biskopsgårds boerne påstå tilhöra [fol. 57v] theras hemman, i anledning af thet, som här frammanföre är anført, ligger på östra sidan om gårdarna och har, jemte åtskillige slätter, medelmåttig wäxt af skog til såg- och hustimmer, samt tilräckelig löfskog; warandes likwål marken något stenig och bergachtig, och thenna tract icke skild ifrån Bye-männens på wästra sidan angräntsande ägor.

Strax nedanföer hemmanen Byen och Biskopsgården, uti en å kallad Jeråen, som flyter ifrån Jersiön ned i Forssälfwen, finnes en sågqwarns byggnad med ett blad; hwarom rådmannens i Sundsvall h:r Peter Modéns fullmächtig Jon Nilsson i Åsen berättade, at then blifwit år 1744 anlagd, sedan bemälte rådmann hade efter wisadt kiöpebref af then 13 october 1743, af hemmansägarna i Byen [fol. 58r] tillhandladt sig stället för tiugu daler silfwermynt. Och som thenna sågqwarn skal wara försedd med behörigt privilegium, så kommer til underdånigste följe af Kongl. Maj:ts nådiga förklaring, then 17 martii 1752 öfwer 6 § i 1742 års instruction, särskilt undersökning therom at förrättas.

Then 7 september war söndag.

Then 8 september synades och pröfwades then öfriga skogen, som blifwit af Bye och Biskopsgårdsmännen samfäldt nyttiad, och fants wäl nog uthuggen och illa handterad, samt til marken sten- och bergachtig, dock är ännu å somliga ställen något förråd på såg- och hustimmer, men then mästa består af löftrån och mindre skogwäxt. Öfwer hela thenna marken så wäl som å Oxeböle skogen har skogeld för någon tid tillbaka framgått, [fol. 58v] men hemmansägarna sade sig icke weta, när eller på hwad sätt then lös kommit. På södra och sudwästra sidan om gårdarna emot Forssälfwen är någon bättre skog och dugelige ämnen wäxande på sandjord, hwilken likwål skal efter bygrannarnas föregifwande icke kunna nyttias

til husbygnader, emedan then skulle til sådant behof måst föras upføre en hög och swår backe. På åtskilliga ställen och särskildt jordmon pröfwades skogens wäxtelighet, genom räknande af safwuloppen eller hwart års tilwäxt, hwaraf fants at en medelmåttig sågstock kan tilwäxa på wid pass 180 och en timmerstock til husbygнад på 130 åhrs förlopp. Neder wid älfwen samt på andra ställen af skogen, ther dällder och sidländ mark finnes, hafwa Bye- och Biskopsgårdsmännen [fol. 59r] sina slätter, hwar af the flästa kunna i anseende til markens wäxtelighet, ansenligen utwidgas och förbättras.

Fiske hafwa Bye hemmansägare brukat i Fångsiön, Jersiön, Jersiötiernen, Flywatnet och en del af Ödingen, alle belägne på Jerresiö afradsländ, therest the hafwa til husbehof fiskat något om wårtiden af mört, abbor och gäddor, men på skatteskogen hafwa byemännen intet fiske, förutan laxfisket i Forssälfwen, hwaraföre alla grannarna betala särskildt taxa tolf daler 16 öre silfwermynt. På afradsländet Biskopsgårdsländet hafwa Biskopsgårds byemän något fiske af mört, abbor och gäddor under gångstiden om wåren uti Jersiön och för Oxeböleskogen i en del af Ödingen. För Laxfisket i Forssälfwen betala Biskopsgårdsboerne [fol. 59v] tilhopa tretjoe daler silfwermynt. Miölqwarnar hafwa både Bye och Biskopsgårdsmännen til husbehofs nyttning uti Järråen bredewid gårdarne. Diur och fogelfänge idkas af them både på skatteskogen och ofwan nämnde kronoafradsländ. Humlegårdar finnas wid hemmanen til husbehof, samt lägenheter til theras utwidgande.

Then 9 september företogs besichtning af ägor och skog wid FORSS PRÄSTEBORD och the ther intil gräntsande twänne skattehemman ÅSEN; närwarande å Prästebordets wägnar, som ven. consistorii fullmächtig nådåhrspredikanten i Ragunda h:r Lars Lidmark, så ock bönderna Jon och Erich Nilssöner på Åsen. Prästebordet består, enligt jordeboken, af tu och ett halft tunneland, med tijo daler 27 öre silfwermynts ränta, och har öpen åker til fyra tunneland åhrligt utsäde, bestående dels af sandblandad lera med lerbotn och dels af sandjord på sandbotn, med grund matjord, hwilka jordarter synemännen [fol. 60r] pröfwades swara emot them som uti ofwanberörde skattelägnings project utsättas under andra och tridie graderne.

Erich Nilssons hemman i Åsen består af tu och ett halft tunneland med fiorton daler silfwermynts ränta, utan förmedling. Inqwartering för siette corporalen af Refsunds compagne, och Jon Nilssons hemman som är allenast ett tunneland räntar nijo daler 6 öre silf:rmt utan förmedling, dragonehåll N:o 108 wid Refsunds compagne, efter jordeboken, men har äntå ägor i byen efter ett och ett halft tunneland och betalar årligen til grannen Erich Nilsson så stor del af skatten, som på ett halft tunneland, belöper. Skolandes berörde halfwa tunneland hafwa i gamla tider kommit til Jon Nilssons hemman genom arf. Erich Nilsson har, efter eget upgifwande, åhrligt utsäde til fyra tunnor, foder för två hästar, tretton boskapskreatur och tretjoe småfä. Jon Nilsson sår hwart år tre tunnor, [fol. 60v] föder två hästar, tijo boskapskreatur och tiugu småfä. Wid åkerjordens pröfwande fants, at then består dels af hård lera med lerbotn och dels af sand och mojord med grund matjord öfweralt, hwilke jordarter anses swara emot them, som i projectet til skattelägnings methoden för Jemteland utsättas under andra och fierde graderna. Grödan af these åkrar, som, efter thet härå orten warande bruk nästan öfweralt besås med korn, har, enligt tijonde längderna för åhren 1751, 1752, 1753 och 1754, som jemwäl wid thetta hemman warit af medelmåttig wäxt, icke stigit högre, än til femte och siette kornet emot utsädet.

Therefter synades Forss Prästebords och Åsens hemmanens samfälta skog, som icke eller är lagliga skild ifrån Byens och Biskopsgårds hemmanens ägor, och består på norra och nordöstra kanterna af god furuwäxt på sandhedar, hwarest finnes tilreckeligit förråd af såg- och hustimmer samt ämnen thertil. För tu åhr sedan har en eld upkommit neder wid älfwen, och på ett stycke af [fol. 61r] marken therintil förderfwat många trän och i synnerhet unga och späda växter; men banemannen thertil är ei ännu uptäckt. På några ställen af thenna skog

finnes och flodland, bewäxt med gran och löfskog hwaremellan byemännen hafwa någre myrslätter.

Then 10 september besågs thet öfriga af then skog och mark, som hittil varit brukad under Prästebordet och skattehemmanen Åsen, hwaruppå fants ymnighet af wackra och wäxteliga träd; i synnerhet nedre emot Forss älfwen och på the ställen, hwilka Prästebordet, som ei haft lof at sälja timmer eller annat wärke, innehaft. Skogens wäxtelighet pröfwades här, såsom på the öfrige ställen på thet sättet, at åtskillige träd, som wäxt på särskild jordmon, blefwo fäldte och efter safwuloppen räknade hwarigenom utröntes, at en stock til sågning kan tilwäxa på 140 och medelmåttigt hustimmer på 110 års förlopp. I [fol. 61v] en dald neder emot älfwen hafwa Åsens byemän thetas slätter mästedels hårdwall, af god wäxtelighet, samt wäl rögde och uparbetade af hemmansägarne, som utlätto sig hafwa varit thetill nödsakade, emedan the ei hafwa något afradsland eller några andra slätter, än them the på hemägorna upodlat, til hwilkas utwidgande jemwäl ännu finnes någon lägenhet.

Fäbodas hafwa Åsens boerne på ett ställe, ther the förmoda skilnaden emellan thetas skatteskog och the ther sammanstötande kronoafradsländan Biskopsgårdslandet och Jerrsiölandet, framlöpa. Uppå Åsens bys härtils nyttjade skatteskog är en liten siö kallad Åssiön, hwarest om wåren fiskas något af mört, abbor och gäddor, men icke til fullt husbehof. För laxfisket i Forss älfwen betala Åsens byemän särskild afrad tilhopa två daler 24 öre silfwermynt. Miölqwarn hafwa hemmansägarne en fierdedels mil ifrån gårdarna uti en å kallad Järåen. Mulbete är nog swagt på hemskogen, emedan then mäst består af sandhedas. Löf- och näfwerskog hafwa hemmanen til husbehof.

[fol. 62r] **Then 11 september** företedde nådårspredikanten h:r Lars Lidmark häradsstyrelse-rättens ransakning och utslag af then 7 juni år 1722, öfwer en tå förehafd och afgjord twist emellan Biskopsgårds byemän kärande och Forss Prästebord swarande, angående en slätt kallad Jerresiöfloen, hwars nyttjande rättighet blifwit Prästebordet tildömd. Och som berörde utslag jemwäl förmår, at Forss Prästebord bör, efwen som the andra omliggande byer niuta sin skattemil, och med then gå upføre med alla nyttningar til thess kronoafradsländan emottager, uti then linea, som stenmärken i Stugunäset och Willingsberget afskiära byskogarna, nemligen: Norra kanten af Jerrsiön; så påstås, i anledning af 1723 års prästeprivilegier, at Forss Prästebord måtte blifwa bibehållit wid förnämnde synedomas lydelse, och wid nyttjandet af the ägor, som thet af ålder innehaft. Til Prästebordet skal ock så mycket större skogsrymd [fol. 62v] wara nödig, som timmer och annat wärke både til kyrkans och Prästebordets behof ther uppå tages, och wid Ragunda Prästegård icke finnes tilräckeligit mulbete för kreaturen, i anseende hwartil fäbodas skola wara nödige på Forss Prästebords skog. Therjemte hemstältes til Syne- och afwittringsrettens bepröfwande, om icke Forss Prästebord, som ett kronoboställe, må wid thenna förrättning blifwa til alla sina ägor skildt ifrån the angräntsande skattehemmanen.

Therefter företogs undersökning af thet närmast intil byen Åsen liggande skattehemmanets ÖSTEREDES ägor, skog och öfrige lägenheter. Hemmanet består enligt jordeboken af ett och ett halft tunneland med ellofwa daler 13 öre silf:rmts ränta utan förmedling dragonehall N:o 107 wid Råfsunds compagnie, hwarförutan [fol. 63r] Salomon Danielsson i Byen wid thenna gården hafwer skattlagda ägor til ett halft tunneland. Efter skatteägarens Nils Pärssons upgifwande, har han årligit utsäde til två och en half tunna, tå hälften af åkren årligen besås, samt foder för två hästar, tolf boskapskreatur och tretio småfå. Wid åkerjordens pröfwande fants, at then består dels af lera med hård lerbotn, och dels af sandmylla med sandbotn; warandes matjorden öfweralt ganska grund, så at thesse jordarter, i anseende til ofwannämnde sin beskaffenhet, pröfwas höra under andra och fierde graderne. Til åkrens utwidgande är ingen annan lägenhet, än på några små bitar liggande inom gamla åkerhagan. Grödan stiger,

enligt tijondelängderna, i medelmåttiga åhr, til [fol. 63v] femte och högst siette kornet efter utsädet. Hemmanets slåtter bestå mästadels af myror eller sumpachtigt land förutan någon hårdwall belägen nära intil gården.

Then 12 september synades och pröfwades beskaffenheten af Österede hemmanets intil thenna tiden brukade skatteskog, som ei är på någonthera sidan lagliga skild ifrån the angräntsande skogar. Marken består dels af sand och stenig jordmon och dels af så kalladt floland. På thenna tract finnes förswarlig god skogväxt af furu och andra träd til såg- och hustimmer, samt annan gårds förnödenhet. Genom anstält prof på åtskillige träd, fants, at sågtimmer kan tilwäxa på 145 och medelmåttigt bygningstimmer på 118 åhr. Mulbetet är nog swagt på then del af skogen, som består af hård jordmon, ther skogeld har i gamla tider framgått, och i stället för gräswäxt, nu är öfwerlupen med liung, samt lingon- och blåbärsris. Af löf- och näfwerfång til husbehof är tilräckeligit förråd. Uppå kronofradslandet Torrsiölandet har Österedsmanen delachtighet med Wästeredsboerne [fol. 64r] och bergar ther siu eller åtta lass myrhö åhrligen, samt hafwer på två särskilte ställen fäbodas med wallar, hwarest efter then åhrligen utförda brukning kunna slås fyra eller fem lass hö, dock skal then ther warande sten- och sandige jordmonen icke bära gräswäxt til slått på andra ställen än them som åhrligen föreses med giödning. För sådan nyttning på afradslandet, samt något ther brukadt fogelfänge, erligger Nils Pärsson i Österede åhrligen fem öre silfwermynt.

Intet fiske finnes som lönar mödan, hwarken på berörde afradsland eller på skatteskogen, ehuru ther ligga två siöar, Norr- och Södersiön kallade. För delachtighet uti ett nothwarp af laxfisket i Forssälflen betalar Österedsmanen särskild taxa, en daler silfwermynt. Qwarn och qwarnställe har hemmanet tilhopa med Wästeredsboerna allenast ett litet stycke ifrån gården uti then så kallade Storforssen af Forssälflen.

[fol. 64v] **Then 13 september** begåfwu sig synemännen til then allenast ett litet stycke ifrån Österede liggande byen WÄSTEREDE, hwars tunne- och skattetal frammanföre utsatt finnes. The härwarande fem åboer och skatteägare angåfwu theas utsäde och foder som följer: Olof Olofsson sår tre tunnor, föder två hästar, fiorton boskaps kreatur och tiugu småfä, får och getter sammanräknade. Jon Pärsson har årligt utsäde til två och ett fierdedels tunneland, foder för två hästar, tolf eller tretton boskaps kreatur och femton småfä. Elias Jonsson och Isak Eliasson utså hwarthera två tunnor, föda två hästar, 10 à 11 boskaps kreatur och 12 småfä. Erich Olofsson har årligt utsäde til tu och tre fierdedels tunneland, foder för två hästar, fiorton boskaps kreatur och femton småfä. Utsädet består i thenna byen, såsom på the öfriga ställen i sochnen, mästedels af korn och ganska litet [fol. 65r] råg, blifwandes then ena hälften af åkren årligen sådd och then andra hälften träd. Åkrarne ligga styckewis emellan berg och stenbackar och äro grannarna emellan delade i helt små skiften eller bitar. Wid åkerjordens pröfwande fants at then består af sand- och skogsjord med helt lös grund af samma slag, samt grund matjord hwilken jordart föres til then i projectet til skatteläggningens methoden för Jemteland utsatte tridie graden; men på tu särskilta åkerstycken tilhopa wid pass ett tunneland är bättre jordmon med fast lerbotn som anses under andra graden. Wid jemnförande af 1751, 1752, 1753 och 1754 åhrens tijondelängder, fants, at åhrswäxten har i Wästerede byen stigit til femte och högst siette kornet emot utsädet.

Kronoafradslandet Torrsiölandet är wid 1666 åhrs afradsransakning, lemnat til Wästerede byemän emot 24 öre silfwermynts åhrlig afgift, hwaruppå hemmans ägarna hafwa hwarthera [fol. 65v] två fäbodeställen, med wallar på hwilka något hö bergas efter then giödning som blifwer åhrligen påförd. Thessutom hafwa byemännen efter upgifwande åhrligen wid pass sex lass starrslått til hwarthera gården uppå några å berörde afradsland liggande myror som hwart annat åhr slås och hwart annat år trädes.

Hwad Wästanede[!, läs: Wästerede] byemäns skatteskog angår, så företeddes lagmannens uti Trundheim och Jemteland Henning Göranssons d:n 18 juni 1602 gifne utslag, som ibland annat innehåller at Wästerede byen ägde skog på begge sidor om Forssälfwen, och wore i anseende thertil berättigad til laxfiskets nyttjande både wid norra och södra stranden. Thenna lagmansdom är, genom högstsalige Hans Maj:ts Konung Gustaf Adolphs stadfästelsebref af then 27 november 1612 i alla delar faststæld. Wid hållen [fol. 66r] härads syn then 21 maji 1698, och genom Ragunda tingsrätt then 24 maji samma åhr gifne utslag, äro wissa märken utsatte som skogsskilnad emellan Wästerede byen i Forss sochn och hemmanet Näset i Ragunda sochn, i anledning af parternas tå gjorde förlikning; men hwarken på nästnämnde ställe, eller på någonthera af the andra sidorna, är then skog, som Wästeredsboerne hittils nyttiat under skatterättighet, genom uphuggna och rålagda rågångar, skild ifrån then angräntsande marken, icke eller äro, til följe af nästnämnde härads synerättens utslag, laggilda rå och rör nedsatte til skilnad emellan Wästerede och Näs hemmanens skogar. Uppå giord ansökning, och efter behörig undersökning af Ragunda härads tingsrätt, har wälloflige landshöfdingeämbetet i Gefle täckts genom resolution af then 7 martii innewarande åhr tillåta Wästereds [fol. 66v] byemän, at uti en bäck kallad Grafbäcken, belägen wid pass en åttendedels mil ifrån byen anlägga ny sågqwarns bygnad, til husbehofs nyttning, warandes dock ei ännu någon början giord til berörde sågbygnad.

Then 14 september war söndag.

Then 15 september synades Wästerede byemäns hittils brukade skatteskog så wäl på östra och östnorra sidorna om byen som på södra sidan om Forssälfwen. Och fants, at skogmarken är på thessa ställen mycket stenig och bergachtig emellan the i dälderna warande floar och myror. Skogwäxten består mästadels af löftrån och någon furuskog til mindre ymnighet, i synnerhet nära omkring byen åt then norra kanten. På södra sidan om älfwen är mera tilgång på grof furuskog, och hafwa skatteägarne emellan älfwen och en ther ofwanföre belägen högd theras mästa slätter af hårdwall och god wäxtelighet. Österut ifrån berörde [fol. 67r] slätter ligger thet ställe, ther byemännen äro sinnade at inrätta ny sågbygnad, hwar omkring finnes något bättre skogwäxt af tall och gran. Furuskogens wäxtelighet blef på åtskillige ställen efter wanligheten pröfwad, hwarigenom röntes at sågtimmer kan tilwäxa på wid pass 180 och medelmåttigt hustimmer på 130 åhrs förlopp.

Then 16 september besågs then del af Wästerede byemäns skog, som ligger på norra och nordwästra kanten om gårdarne, och sträcker sig intil sochneskilnaden emellan Forss och Ragunda sochnar, på hwilken tract finnes ymnigare förråd af groft furuwärke, i synnerhet tå man kommer en fierdedels mil eller något mera ifrån byen, ther marken är mindre stenig. Omkring thet ställe, ther skilnaden emellan Forss och Ragunda sochnar skal, efter gammal hermelse framlöpa wid pass fem åttendedels mil ifrån Wästerede byen, fants [fol. 67v] på twänne sandhedar, emellan hwilka går en däld, bewäxt med löfskog, en skogspark, som består af särdeles långa, räta och qwistfria furuträd, som synes wara dugeliga ämnen til master och annat storwärke, ehuru större delen theraf icke ännu hunnit til märkelig tiocklek. På thetta ställe blefwo twänne träd som woro krokiga och för then skul odugeliga ämnen, fälde, til utrönande af skogens art och wäxtelighet, tå theraf fants, at berörde träd, som innehöllo tiocklek af fullkomligt hustimmer, bestodo af så kallad malmwed med tunn yta och hade wuxit thet ena på 143 och thet andra på 151 åhr. Af the större träden blef ei något fäldt, utan fants ett omkull fallit och förtorkat, som i större ändan mättes mitt öfwer, och war en aln en och en half tum, hwarifrån mättes tretijo [fol. 68r] fyra alnar emot then mindre ändan som, ther then tå blef afhuggen, ännu innehölt en god half alns bredd.

Skatteägarne af hemmanen Lien i Ragunda sochn Ingemar Jonsson och Gustaf Olofsson, hwilke hafwa fäbodnar nära intil thetta ställe, antyddes nu at ei allenast ganska warsamt handtera elden wid fäbodarna, utan ock at ei giöra något hygge på thenna tract, som wid instundande afwittring för Ragunda sochn, lærer, så wäl som på thenna sidan emot Forss sochn, blifwa för krono förklarad.

På Wästerede byens skog ligga twänne siöar Sör- och Norrsjön kallade, hwaruti fiskes något af mört, abbor och gäddor, men ei til nödigt husbehof. För laxfisket i Forssälflen betales särskild taxa sex daler 28 öre silfwermynt åhrligen af Wästereds byemän tilhopa. Qwarn och qwarnställe har byen uti Storforssen af förenämnde älf.

[*fol. 68v*] Efter återkomsten til byen Wästerede, tit alla delägande uti then skog och mark, hwarom på förrberörde sätt blifwit undersökt woro sammankallade, påstod herr lieutenanten von Morits, å lieutenantensboställets och skattehemmanens i Biskopsgården wägnar, at gårdarne och i synnerhet kronobostället, måtte bibehållas wid alla the ägor och lägenheter, som thertil hört ifrån indelningstiden, skolandes bostället komma at lida, ther någon ändring sker uti thess skogs häfder, emedan skattebönderna i byen skola hafwa, mera än bostället uthuggit theras skogstracter, såwida the, jemte nödig husbyggnad, brukat then til afsalu.

Skatteägarne i Bye anförde skrifteligen, thet skal ingen laga skilnad finnas emellan theras och Biskopsgårds hemmanens skog, utan at then blifwit samfäldt [*fol. 69r*] nyttiad; skolandes Biskopsgårds männens påstående, at thet så kallade Oxebölet är en äga, som them särskilt tilkommer, icke kunna styrkas med laggilda skiäl och bewis. Biskopsgårdsmännen skola ock på then skogstract, som the nu wilja enskilt tilägna grannarna i Byen, och är närmast belägen hafwa tagit både såg- och hustimmer til husbehof, samt wedbrand och annat gårdsfång, hwarigenom skogen wäster om Biskopsgården och på thet så kallade Oxebölet blifwit spard. Thessutom skola Biskopsgårds byemän hafwa i herr lieutenantens baron Ulfsparres tid, anlagt sågbyggnad, och ther igenom förödt en stor myckenhet skog, samt, tå h:r lieutenanten Kanick war boställshafware, af skogen försält ett helt skiepswärke; i anseende hwartil, thet ei skal kunna sägas, at grannarne i hemmanet Bye, som ei skola [*fol. 69v*] hafwa sålt öfwer 200 stockar sedan the emottagit gårdarne, hafwa warit wällande til skogens utödande, utan påstås, at Byemännen måge så hädanefter som hittils, hafwa delachtighet både i Oxebölet och then öfrige skogen, och thet anten samfäldt eller efter laga delning. I öfrigt begiärte Byehemmansägarne, at the slätter och fäbodeställen på kronoafradlandet Jerresiölandet, som af ålder blifwit upodlade och brukade under theras hemman, icke måge til theras och hemmanens undergång, therifrån tagas.

Nådärspredikanten herr Lars Lidmark åberopade thet, som han å ven. consistorii wägnar, til bewakande af Forss Prästebords rätt, redan andragit, och påminte ytterligare, at ther ingen lägenhet til fäbodars anläggande skulle finnas på Prästebordets skog, fäbodeställe tå måtte få nyttias ther thet af ålder warit på kronoavradlandet [*fol. 70r*] Biskopsgårdslandet. Jon och Erich Nilssöner i Åsen förebragte, genom en hos Rätten ingifwen skrift, at som på theras skatteskog är ganska ringa och otillräckeligit mulbete, så at the ei, utan slätternas afbetande och förtrampande, kunna ther föda sin boskap öfwer sommaren, så begiäres at the måge blifwa bibehållne wid nyttlandet af the fäbodar, som på kronoafradlandet Torrsjölandet anlagde äro. Likaledes anhålla Åsens byemän, at theras intil thenna tiden brukade skatteskog ei måtte warda förminskad, emedan then förmodes icke wara af sådan godhet och storlek, at then kan utom hemmanens skada inskränkas.

Wästerede byemän anförde jemwäl skrifteligen, at som the befara, at the rågångar hwilka så wäl i äldre som sednare tider warit hållne för skilnad omkring [*fol. 70v*] theras innehafda skatteskog icke kunna wid then påstående afwittringen anses för laggilde; så begiära the, thet wille Syne- och afwittringsrätten tildela them så stor rymd af skog och mark, at the inom gräntserna af then tilslagna skogen måge hafwa nödigt hustimmer och wedbrand, samt hwad mera af träwärke til gårdarnes behof tarfwas, så ock at the kunna inom samma tract hafwa

nödig tilgång på ängar, slätter och mulbete. Och emedan hemmanens lägenheter på then norra sidan om Forssälfwen skola wara så swaga, at, ehuru litet ängesland ther nu är upodladt, likwäl ingen mera slått på then sidan kan, utan altför dryg kostnad och mödo, uparbetas; i anseende hwartil, så wäl theas företrädare på [fol. 71r] hemmanen som the skola hafwa åhrligen upodlat slått söder om älfwen på then skogstract, som Wästerede byen tilhört, enligt hans högst salige Maj:ts Konung Gustaf Adolphs then 27 november år 1612 gifne nådige stadfästelse uppå lagmannens Henning Göranssons then 18 junii 1602 fäldta dom, som skal tillägga Wästeredemännen äganderätt af landet på begge sidor om älfwen, ty påstås, at Wästerede byen måtte få så stor skogstract på södra sidan om Forss älfwen, at the ängar, som med stort arbete och kostnad blifwit ther upodlade, måge komma inom skatteskogens gränssor. Och hwad angår Åsens byemäns begiäran at få jemwäl hädanefter nyttia the af them anlagde fäbodas med mulbete på kronoafradlandet Torrsiölandet, för hwilket Wästerede, men ei Åsens [fol. 71v] byemän hittils betalt afrad, så bestrida Wästeredsboerne ei, at Åsens byemän måge hädanefter bruka berörde fäbodas och mulbete, allenast the nyttia mulbetet på östra kanten om fäbodarna, och icke, på sätt som the förra åhren skal hafwa skett, beta sin boskap på wästra sidan, och låta therunder dels upäta, och dels förtrampa och således förswära Wästeredsboernes ther belägne slätter. Til förekommande af hwilken åwärkan Wästeredsmännen begiärte, thet måtte Åsens boerne wid wite förbiudas at på wästra sidan om fäbodarna nyttia något mulbete på Torrsiö afradland.

Then 17 september blef föregående undersökningsprotocoll, i alla wederbörandes närwaro upläsidt, hwarwid ei war något at påminna.

Therefter inlemnade [fol. 72r] kronones ombudsman landsfiscalen h:r Olof Klingberg följande ämbets memorial: Igenom then hållne undersökningen, är beskaffenheten af alla the omständigheter, som til thetta allmännings afwittrings giöromål höra, på thet nogaste worden undersökt, hwarwid samtelige boställshafware och skattehemmansåboerne jemwäl hörde blifwit, och som, hwad angår byeskogarnas sträckning emot allmanningen och kronoafradlanden så aldenstund thet ei kunnat påstås än mindre bewisas, at the förra ifrån the sednare någonsin tilförene warit afwittrade; utan i äldre tider sådana kronoafradland efter byemännens eget upgifwande med en ganska ringa afgift taxerade och uplätne. Lika beskaffenhet [fol. 72v] är efwen med byeskogarna, hwilkas områden til bredd och längd, hwarken med rå och rör eller andra skiäl finnas styrkte, efwensom herr lieutenanten von Morits och thess grannar i Biskopsgården med ringaste bewis icke kunnat styrka sitt påstående om then så kallade Oxböleskogen, och att the therföre draga särskilt skatt, som skal begripas under högre ränta emot näst belägne bygrannar; förthenskul och i förmågo af Hans Kongl. Maj:ts til thetta allmännings afwittringsgiöromål utfärdade nådigste instruction af år 1742, samt förklaringen theröfwer år 1752 påstås, thet måtte lieutenantsbostället och Prästebordet med the öfrige skattehemmanen, efter ett noga anstält bepröfwande, tilläggas så stor skogsrymd efter [fol. 73r] skattetalet, hwarmed medelst en sparsam och god hushållning hemmansåboerne nu och i tilkommande tider skiäligen måge wara belätne, dock med then åtskilnad, at the som komma at undfå the skogstracter, som äro belägne söder ut emot Oxeböle och then byemark som bygrannarne innehafwa, efwensom wästnorr åt Wästerede, hwilka äro mycket stenige och bergachtige samt af swagare jordmon, måge undfå någon drygare skogsrymd, än the, hwilkas skogar ther emellan blifwa lagde, som äro af långt bättre wäxt och landmon; hwarjemte förbehålles, det måtte efwen kronones allmanning så läggas, at kronan medelst flyttning af träwärke må äga thertil beqwämligt tilfälle: såsom ock at then tracten, hwilken är belägen wästnorr om Norrsjön, [fol. 73v] och består af tienlige ämnen til maste- och storwärdstrån må blifwa lagd til allmanningen. Beträffande åter Wästerede byemäns påstående, at undfå skog på södra sidan om Forssälfwen; så emedan theas therom ingifne domar och resolutioner sådant medgifwe, theas privilegerade såg, i anseende til oländiga marken på intet annat sätt ei

eller kan giöra them någon nytta; ty har jag för min del theremot ei vidare at påminna, än at hwad Ede byemän kunna pröfwat, jemte therwid belägne slätter berättigade, til skog, måtte them beräknas uti theas tilståndiga skogsrymd.

Sedan skogsrymden således är worden uträknad och faststald, anhålles, at skilnaden med kronoalmänningen måtte, så snart thet sig giöra låter, upgå och behörigen rörläggas, samt at sochneboerne i [fol. 74r] medlertid warnas wid laga answar til giörande, ei giöra någon åwärkan öfwer the skilnadsmärken, hwarom the utaf chartan nu kunna blifwa underrättade, så ock tillika antydes, til brändsle och annan nytta använda the windfällen, tullar och trän hwilka til förruttelse å skogarne äro qwarlemnade; eftersom jag tillika förbehåller mig, at wid närmare undersökning om banemannen så härtil som til the skogseldar, hwilka under thette tilfället äro fundna, lagligen thermed förfara.

Uppå skedd efterfrågan af Synerätten, huruwida på the nu besichtigade hemmansskogar finnes någre malmstrek och nyttige bergarter, berättades, at på norra sidan om then så kallade Nymyran, belägen på kronoafradlandet Jerresiölandet, är jernmalm i ett berg, som blifwit försökdt wid Graninge bruk, men at ther nu för tiden ei sker någon [fol. 74v] bergsbrytning. Likaledes finnes ymnighet af myrmalm efter däliden wid Jerresiöbäcken på berörde afradsländ, hwaraf likwäl ingen giör någon nytto. På the öfriga ställen finnes, såwida nu är bekant, icke några nyttiga malmarter.

Ofwannämnde byar ligga ifrån Sundsvall, som närmaste kiöpstad, nijo mil efter landsvägen men ellofwa mil siöwägen efter älfwen ther then är flotbar, och ifrån Graninge jernbruk, som närmaste bergwärk, två mil efter landsvägen, men något närmare tå man går som genast öfwer skogen. Swedjande är å thenna skogsmark icke tienligt, efvensom byemännens näringsfång ei eller består uti swedjande, kolande eller tierubränneri, utan i åkerbruk, boskaps skiötsel, samt någon sälgning af sågtimmer och annat groft träwärke.

Efter thetta företogs uträkning [fol. 75r] af skatteskogarnas tilbörliche widd och sträckning, i anledning af then gjorde geometriska affattning.

Then 19 [!, läs: **18**] **september** blef, efter behörigt öfwerwägande, författadt och afsagdt följande

Utslag

Sedan Syne- och afwittringsrätten hade, på sätt, som föregående undersöknings protocoll utwisar, noga synat, pröfwat och beskrifwit såwäl åker och äng, med flera hemägor, som skog och mark, samt öfriga lägenheter wid hemmanen Byen, Biskopsgården, Forss Prästebord, Åsen, Österede och Wästerede i Forss sochn och Ragunda tingelag; så har Afwittringsrätten i brist af laggilda och med dom stadfästade råmärken så emellan skatteskogarna och the angränsande kronoafradsländ, som byarnas skatteskogar emellan, wid tildelning af nödig skog för hwart och ett hemman, tagit i noga öfwerwägande icke allenast gårdarnes behof, i anseende til theas tunne- och skattetal, [fol. 75v] samt ägornas godhet och åboernes näringsätt, utan ock sielfwa skogmarkens beskaffenhet, efter jordmon och wäxtelighet; pröfwandes uppå sådan grund skiäligit, samt then för Afwittringsrätten utkomna instruction af then 23 november 1742 och Kongl. Maj:ts theröfwer gifna nådiga förklaring then 17 martii 1752 likmätigt, at tillägga hemmanen i By och Biskopsgården, som bestå tilhopa af tiugutwå tunneland eller tre och två tridiedels gårdemantal, en skogsrymd af åttatusende fyrahundrade tiugutrij tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiorton tusende qvadrat alnar. Och som skogmarken på then tract, hwilken efter byarnas läge och solskifte, kommer at tilfalla berörde hemman, är nog stenig och mindre wäxtelig, så hafwa the niutit hälften ther af i afdrag, hwarefter äntå äro öfrige fyratusende tuhundrade ellofwa och ett halft [fol. 76r] tunneland, så at på hwart gårdemantals skatt belöpe ett tusende etthundrade femtijo tunneland skogswäxt.

Forss Prästebord, Åsens och Österede hemman giöra tilsammans siu och ett halft tunneland, eller ett och ett tridiedels gärdemantal, och få skogsland til ett tusende niohundraefyra tunneland, hwaruppå, i anseende til jordmonens och skogwäxtens härwarande bättre art och beskaffenhet, är, för berg, myror och dylik oländig mark, afräknad allenast en tridiedel, hwarefter hwart gärde mantal i thessa byar äntå niuter dugelig skogwäxt til ettusende etthundra femtijo tunneland.

Beträffande byen Wästerede så har Synerätten funnit, at marken ther omkring är mäst stenig och bergachtig, samt i jemnförelse emot the öfrige [fol. 76v] byskogarna, af minsta wäxtelighet; i anseende hwartil Syne- och afwittringsrätten pröfwar skiäligt at byemännen i Wästerede, böra på sin ther omkring belägne skatteskog niuta afdrag til två tridiedelar, och således för thesas hemman hwilke tilhopa bestå af tijo och ett halft tunneland eller ett och tre fierdedels gärdemantal, få en skogsrymd af sextusende tretijosex tunneland, som, när berörde afräkning skett, efwen swarar emot ettusende etthundra femtijo tunneland skogwäxt för hwart gärdemantal. Och som med the för rätten uptedde och i undersökningsinstrumentet införda skrifter, domar och stadfästelsebref, är bewisadt, at Wästerede byemän äro berättigade til något land på södra sidan om Forssälflen, [fol. 77r] ehuru thess widd ei finnes utsatt, så komma the i afräkning på thet här frammanföre nämnde tunnental skogsmark, at behålla så stor del på södra sidan om älflen, at the ther warande mäste slätter under gårdarna, och thet ställe hwarpå byemännen erhållit wederbörligt tilstånd at anlägga ny sågbyggnad, komma inom gränsen af thesas skatteskog.

Hela then widd af skogsmark som hemmanen Byn, Biskopsgården, Forss Prästebord, Åsen, Österede och Wästerede komma at äga och nyttia såsom under gårdarnes skatt, utgör således sexton tusende fyrahundra femtjotre tunneland, hwarunder siöar och hemägor icke äro inräknade, hwilken mark byemännen måge anten samfäldt nyttia, eller efter tunne- och skattetal dela låta, i anledning af then grund [fol. 77v] som Syne- och afwittringsätten nu föreskrifwit.

Thenna byarne tildelta skogstract blef uppå then författade geometriska chartan upprickad och tager sin början wid thet så kallade Hoffman-rådet wid skilnaden emellan Utanede byens skatteskog och Oxebolet, hwarifrån lineen går i O:T:S: fyratusende siuhundra sexton alnar öster om thet ställe ther Utanede byens skog slutar emot kronoallmanningen. Tädan sträcker sig skilnaden i N:T:W: intil södra ändan af Jerrsiön, vidare, i N:W:T:W efter Jersiöbrädden öfwer then så kallade Prästflon, ifrån hwars nordwästra kant then går i samma wäderstrek ett tusende siuhundra åttatijofyra alnar, tå ett knä giöres och lineen krökes i S:W:T:W: hwilket wäderstrek följes trij tusende etthundra tijo alnar, hwarifrån skilnaden går i N:W:T:W: intil östra ändan af en siö kallad Norrsiön [fol. 78r] ther en bäck rinner emellan Åssiön och Norrsiön. Ytterligare sträcker sig skilnadslinien i N:N:W: tu tusende tvåhundra fyratijo alnar, och giör sedan ett knä, som ställer lineen i S:W:T:W: ned til Edsforssen, ther Forssälflen faller utur Ragundasiön. För the öfriga byarna blifwer Forssälflen skilnad emot söder; men Wästeredsboerne få, i anseende til ofwannämnde skiäl och omständigheter en skogsdel på södra sidan om älflen, hwilken börjes på thet ställe ther Wästeredes och Näs hemmans skatte skogar sammanstöta, efter häradsstynerättens dom af then 24 maji år 1698, och går i S:W:T:S: ett tusende siuhundra åttatijo fyra alnar, hwar efter lineen krökes i S:O:T:S hwilket wäderstrek följes i en sträckning af femtusende siuhundra alnar men ther ifrån [fol. 78v] går skilnaden i N:O:T:N: trij tusende etthundra åttatijo alnar ned til Forssälflen.

Alt thet, som ligger utom förrnämnde linea, warder nu för kronoallmanning förklaradt, hwarpå byemännen, i anledning af then underrättelse, som blifwit them af chartan lemnad, antyddes at ei giöra något hygge eller annan åwärkan, til thess rå skilnaden med första blifwer lagliga upgången, samt med rå och rör belagd. Dock måge the intil kronoallmanningen gränsande byemän enligt 5 § af 1742 års instruction ther fritt nyttia fogelfänge, fiske och mulbete, tillika med fåbodar eller hwiloställen för sin boskap. I öfrigit åligger thet samtelige byemännen, til följe af 10 cap. byg.b:n, samt Kongl. Maj:ts nådiga förordning om skogarna i

riket af årh [fol. 79r] 1734 och förklaringen theröfwer af årh 1739, at så sparsamt och försigtigt handtera then hemmanen tildeldta skog, at then ei til Kongl. Maj:ts och kronans samt gårdarnas skada, blifwer utödd; til förekommande hwaraf tienar, at windfällan, toppar, qwistar och stubbar warda anwände til wedbrand, innan friska träd thertil angripas och blekas, samt at, i stället för the owarachtige och wid upkommande eldswåda farlige trätaken, torftak warda inrättade.

[fol. 79v] **Åhr 1755 then 19 september** börjades med syn och afwittring för hemmanen ÖSTERÅSEN, WÄSTERÅSEN OCH BÖLE I FORSS SOCHN, belägne icke långt ifrån hwar andra på södra sidan om Forssälwfen. Härwid woro, jemte wederbörande ämbetsmän följande skatteägare tilstädes, nemligen: Erich och Pär Jönssöner, samt Pär och Erich Jonssöner i Österåsen, Johan Jonsson i Wästeråsen och enkans Anika Jonsdotters laga fullmächtig Jon Hansson i Wästeråsen, så ock Ifwar Nilsson i Böle och för Salomon Olofsson i samma by, hans fader Olof Erichsson, efter wisad skriftelig fullmakt under thenna dag.

Uppå Synerättens tilfrågan, om berörde hemmans skogar äro lagligen skilde ifrån hwarandra och ifrån the angränsande kronoafradsländan, företedde byemännen en skriftelig öfwerenskommelse, som the hafwa then 5 maji 1750 giort, [fol. 80r] af innehåll, at the hafwa tå upgått råskilnaden emellan Böle och Wästeråsens skogar på wästra, och Österåsens skog å östra sidan, hwarmed the begynt nedre wid Forssälwfen uti then så kallade Swartdalen, therifrån hafwa the gått til ett ställe, kalladt Högskallen, hwarest ett rå skal finnas på släta berget, tädan til Öretiernen och sidst til Abbortiernen, belägen wid skillnaden emellan Kälens och Forss sochnar.

Thenne förening är wid Ragunda ting then 11 junii 1750 för häradsrätten wisad och af wederbörande byemän widkänd. I öfrigt utlät sig Österåsens, Wästeråsens och Böles byemän, at the ei hafwa något dombref eller annat document, angående råskilnaden omkring theas skogar, emedan alla theas gamla papper skola för någre år sedan hafwa förkommit, utan skola the i ofwan berörde förening nämnde ställen hafwa, efter gammal hermelse, warit hållne för skiljemärken. Syne- och afwittringsrätten företogo sig [fol. 80v] först at undersöka om ägor, skog och öfriga lägenheter wid skattehemmanen i Österåsen, som enligt jordeboken bestå af siu och siu tolfedelers tunneland, med tretijosex daler 20 öre silfwermynts ränta, utan förmedling, twå särskilta dragonehåll wid Råfsunds compagnie. Wid thessa hemman, som nu brukas af fyra åboer, äro efter theas upgifwande, öpen åker til ellofwa tunnelandes årligt utsäde, tå hälften af åkren hwart årh trädas, foder för sex hästar, tretijosex til fyratijo boskaps kreatur och något öfwer fyratijo småfå. Åkerjorden funnes wid anställdt prof med en til jordmonens profwande anskaffad jordbår, bestå af mästedels lera och någon sandblandning, med fast lerbotn på the flästa ställen af åkrarna, men sandblandad lera på någre åkerstycken. Thenne jordart kan, i anseende til sådan fördelachtig beskaffenhet föras til andra graden, efter [fol. 81r] projectet til skatteläggningssystemen i Jemteland. Wid thessa hemman finnes humlegårdar til hwilkas utwidgande jemwål är lägenhet. Nära wid byen finnes slått allenast til några lass för hwarthera åboen, thet öfrige består mäst af myrslätter här och ther på skogsmarken belägne, dock finnas någre ställen icke långt ifrån gårdarna, uppå hwilka slätter kunna rödjas och upodlas.

Enligt utdrag utur 1666 åhrs afradsransakning, innehafwa Österåsens byemän, emot 16 öre silf:rmts åhrlig afgift, ett kronoafradsländ, kalladt Åslandet, begripit inom följande märken, nemligen: Öråtiernen, Abbortiernen, Långsiöhögden och Swartsiöbäcken; dock är efter thessa märken, som blifwit wid afradsransakningen upgifne, aldrig någon rålinea upgången eller fastställd. Uppå berörde afradsländ hafwa Österåsens byemän tilhopa bergat tiugutre skrindor starrfoder åhrligen, samt idkat fogel- och diurfänge, men skola ei theraf haft någon nytto [fol. 81v] hwarken med skogshygge eller swedjande. Wid jemnförande af tijondelängderna för

åhren 1751, 1752, 1753 och 1754; såsom af medelmåttig gröda, fants, at Österåsens byemän hafwa af thet här brukeliga kornsäde fått förkofrad åhrswäxt til siette kornet.

Then 20 september synades then skog, som Österåsboerne hafwa hittils nyttiat såsom theras skatteskog, hwilken fants bestå mäst af sand och lergrund, men på någre ställen af berg- och stenig jordmon, i synnerhet emot södra och östsödra kanten. Skogväxten består til större delen af tall och furu med någon gran och löfskog. Furuskogens wäxtelighet pröfwades genom åtskillige träens fällande på särskilta ställen, hwarigenom utröntes, at timmer til husbygnad kan ther wäxa på 140 och sågtimmer på 170 åhrs förlopp. [fol. 82r] Gran- och löfskog är på the flästa ställen af frodig wäxt. Uti en bäck kallad Miöäen, belägen något öfwer en half mil sudost ifrån gårdarna, hafwa Österåsens byemän sågqwarn med ett groft blad, som skal hafwa blifwit ther bygd i fordna tider, hwar uppå the ei kunde framte wederbörligt tilstånd, utan förmoda, at sågbygnad har then tiden äntå warit tillåten. För wid pass siutton år sedan hafwa hemmansägarna ombygdt och förbättrat thetta sågwärk, hwarefter the thermed sågat bräder icke allenast til husbehof, utan ock til 50 eller 60 tolfters sälgning hwart år. För thenna sågqwarn hafwa ägarna, efter wisade qvittencer, ifrån och med år 1745, åhrligen betalt en daler silf:rmt bewillning. Wid pass 3/8 mil sudwäst ifrån nästnämnde sågqwarn [fol. 82v] är jemwäl ett sågställe med bygnad uti then så kallade Slagskoäen, hwilket är af Österåsens hemmansägare then 23 martii 1732 såldt til råd- och handelsmannen i Sundsvall h:r Anders Busk, för 220 daler kopp:rmt, tå honom efwen är lemnad frihet, at på alla tracter ther omkring hugga sågtimmer.

Om thetta sågställets återwinnande under hemmanen i Österåsen hafwa nuwarande skatteägare icke allenast then 20 februari 1752 giordt ansökning hos herr generalmajoren och landshöfdingen samt commendeuren af Kongl. Maj:ts Swärdsorden, högwälborne baron Axel Johan Gripenhielm, utan ock til 1752 åhrs wårting med Ragunda tingelag låtit stemma rådmannen Busk, hwilken så wäl tå [fol. 83r] som wid the följande tingen til rätten skickat bewis om sin siukdom så som laga förfall, men efter bemälte rådmans död hafwa Österåsens byemän nästledit år af hans arfwingar inlöst stället och bygnaden för 400 daler kopparmynt, hwarefter the hafwa sågat något therwarande wärke men intil thenna tiden ei haft af sågen vidare nytto, eller therföre erlagt någon afgift til Kongl. Maj:t och Kronan.

Öfwer then del af Österåsboernes skog, som icke består af myror och sumpigt land, fants skogeld hafwa framgått och förbrändt en myckenhet af unga och späda trän; men byemännen föregåfwo, at the, som icke länge warit hemmansbrukare, ei minnes när, eller på hwad sätt then kommit lös. Uppå thenna [fol. 83v] mark som Österås männen hittils nyttiat under skatterättighet, är hielpeligit mulbete, och fåbodar för alla grannarna tilhopa anlagde på tre särskilte ställen. Utom laxfisket i Forssälfwen, för hwilket särskilt afgift betalas, är ei något fiske brukadt under Österåshemmanen men emedan siöarna Kiölasiön, Långsiön, Tomttiernen och Abbortiernen, hwilka ligga på afradslandet Åslandet, icke gifwa then ymnighet af fisk, som lönar mödo och fiskeredskap. Qwarnställe äga hemmanen i en bäck kallad Nötbrobäcken, som rinner strax wid gårdarna, hwarest kan til husbehof malas om höst och wårtider.

Then 21 september war söndag.

Then 22 september företogs syn och undersökning wid thet allenast ett litet stycke ifrån Österåsen belägne [fol. 84r] hemman Wästeråsen, som består af siu tunneland eller ett och ett siettedels gårdemantal, utan förmedling, med tretijofem daler 5 öre silfwermynts ränta, indeldt til två särskilte dragonehåll wid Råfsunds compagnie. Berörde hemman brukas nu af två åboer, enkan hustru Anika Jonsdotter, som innehafwer fyra tunneland, och Johan Jonsson hwilken brukar tre tunneland. Bemälte hemmansägare angåfwo nu för Synerätten, at the

tilhopa åhrligen utså tijo och en half tunna korn, föda fyra hästar, tretijotwå boskaps kreatur och fyratijo småfä, får och getter sammanräknade.

Åkerjorden består af lera med fast lerbotn på the flästa ställen och sand allenast på någre små bitar. Genom försök som på många ställen skedde med en jordborr, röntes, at åkergrunden består af hård [fol. 84v] lera til mera än ett quarters diup under matjorden men är sedan något lösare och mera sandblandad. Thenna jordart, som har enligt tijondelängderna för the sidstwekne fyra åhren gifwit gröda til siette kornet, pröfwes höra under andra graden i skattelägningsmetoden för Jemteland. Til ny åkers upodling finnes lägenhet inom åkerhägnaderna, men i brist af tilräckelig gödsel, kan åkren ei hållas öpen til större utsäde. Wid thessa hemman äro nära wid gårdarna åtskilliga slätter, som kunna ytterligare uparbetas och förbättras.

Wästeråsens byemän hafwa tilhopa med hemmansägarna i Böle, emot 24 öre silfwermynts årlig afgift brukat ett kronoafradsländ kalladt Degerlandslandet, hwilket then tiden Jemteland [fol. 85r] hörde under danska regeringen, har warit böxlat för fyra riksdaler, och är wid 1666 åhrs afradsransakning lemnadt til innehafwarne af hemmanen Wästeråsen och Böle. Omkring berörde afradsländ äro inga råmärken nämnde hwarken uti afradsransakningen eller uti thet theruppå gifne afradsbref, i anseende hwartil innehafwarne icke eller med säkerhet weta huru långt thet sig sträcker, men angåfwo, at the hafwa, på then mark som the hållit för afradsländ, åhrligen slagit fiorton eller femton skrindor starrfoder hwarthera samt thet haft mulbete med fäbodeställen, och litet fogelfänge jemte något swedjande, som the efter föregångne utsynningar, giort wid pass [fol. 85v] på the ställen, thet skilnaden emellan afradsländet och thes skatteskog skulle efter gammal hermelse, framgå. Uppå Degerlandslandet ligga wäl siöarna Degerlemmen, Lillmörtisjön och twå tiernar kallade Aborttiernarne; men fisket theruti skal wara så swagt, at thet ei lönar mödo och redskap. Uppå skatteägorne finnes intet annat fiske än i Forssälfwen, för hwilket Wästeråsboerne årligen betala tijo daler 20 öre silf:rmts afrad.

Then 23 september besichtigades och pröfwades beskaffenheten af Wästeråsens byemäns hittils nyttjade skog, som fants af god furuwäxt på sand och lergrund nedre mot älfwen, samt emellan älfwen och gårdarna, men längre up i marken, i synnerhet på södra och sudwästra kanterna ifrån byen är mera stenig och bergachtig jordmon. Wid pass en mil ifrån Wästeråsen, [fol. 86r] emot then tracten thet byemännen förmodat, at skilnaden emellan thes skatteskog och kronoafradsländet Degerlandslandet bör framgå, är swedjande åhren 1751, 1752 och 1754 af länsmanen och twå nämndemän utsynadt såsom för mulbete skul nödigt på gammal onyttig granskog och biörktiäl. Thet swedjade stället besågs nu och funnos thet thenna höst skurne twå hundrade femton skylar råg, ehuru thet swediande, som nästledit år 1754 blifwit bewiljadt, ei hade bort wara större än til ett tunnelands utsäde. Wästeråsens och Böles byemän som hafwa tilhopa fält och brändt berörde swedieland föregåfwo at the hafwa å thetta ställe på en gång swediat alt thet, som för the förr nämnde trij åren warit utsynadt.

Landsfiscalen h:r Olof Klingberg [fol. 86v] förbehölt sig, at wid behörig domstol lagligen tiltala wederbörande, thet thet skulle finnas at större skogswidd är swediad än byemännen haft lof til, eller at marken är af annan beskaffenhet än the theröfwer gifne synebewisen innehålla.

Skogens wäxtelighet blef på åtskillige ställen pröfwad, hwaraf fants, at sågtimmer kan tilwäxa på etthundrade siutijo och medelmåttigt hustimmer på etthundrade tretijo åhrs förlopp, warandes af sämre träd tienliga til gärdslen, stör och wedbrand, samt annat nödigt gärdsfång, tilräckelig ymnighet på thenna skogstract. Öfwer hela then skogsmark, som Wästeråsens byemän innehafwa, har skogeld framgått i gamla tider, som hemmansägarna sade sig ei minnas; men emellan Forssälfwen och gårdarna har i junii månad år 1752 [fol. 87r] ett stycke skogsland, til wid pass en åttendedels mil i längden och något mindre i bredden blifwit, genom löskommen skogeld, afbrändt, hwarigenom alle thet befintelige unga träd och späda växter äro förderfwade. Om thenna skogeld är wid Ragunda häradsting then 19 december år

1752 undersökdt, tå banemannen ei har kunnat utforskas. Mulbetet är på the flästa ställen af thenna mark nog swagt, emedan jordmonen, som mäst består af sand och klapursten, är mera benägen at bära liung, samt blåbärs- och lingonris än annan gräswäxt.

Fäbodas hafwa Wästeråsens byemän tilhopa anlagt på thes gamla så kallade skattemil, med wallar, hwar på årligen slås två eller tre skrindor hö; dock äro berörde wallar, så wäl som [fol. 87v] the på Degerlandslandet brukade af then beskaffenhet, at the ei bära gräswäxt til slått på andra ställen, än ther the blifwa årligen gödde. Qwarn och qwarnställe har byen Wästeråsen i en bäck icke långt ifrån gårdarna belägen, hwarest om höst och wårtider males til nödigt husbehof. Humlegårdar äro af Wästeråsens byemän anlagde och kunna ytterligare utwidgas, så at the blifwa emot nödtorften swarande.

Then 24 september begåfwo sig Synerättens ledamöter, tillika med wederbörande ämbetsmän til byen Böle, som består af sex tunnland eller ett gärdemantal, med tretioen daler 8 öre silfwermynts ränta, utan förmedling, fördeldt i twänne rökar och tu särskildte dragonehåll wid Räfsunds compagnie. I skatteägarnes Olof Erichssons och Ifwar Nilssons närwaro, [fol. 88r] företogs syn och undersökning öfwer the wid hemmanen Böle befintelige ägor och lägenheter, tå thet fants at begge gårdarna äro försedde med nödige laga hus i man- och ladugården. Åkerjorden försöktes med jordbår, och fants bestå dels af hård lera med stadig lerbotn, hwilken jordart föres til andra graden uti Jemtlands skatteläggningssystem, och dels af sandmylla med sandbotn, som pröfwades höra til tridie graden. Åkren är emellan begge grannarne delad i små skiften, och äro jemwäl inom åkerhägnaderna några slätter, med tilfällen til thes utwidgande och ny upodling. The öfrige af hemmanens slätter är mäst belägne neder wid älfwen, och bestående af hårdwall på stadig lergrund. Efter skatteägarnes upgifwande, kunna wid hemmanen årligen sås åtta tunnor korn, tå hälften af åkren hwart år trädes, samt födes fyra hästar och två folar, tretiosex boskaps kreatur, unga och gamla sammanräknade, samt wid pass fyratjo småfå, hwar ibland får och getter tilhopa räknas.

Uppå kronoafradlandet Degerlandslandet som Böles och Wästeråsens [fol. 88v] byemän innehafwa emot tiugufyra öre silf:rmtes årlig afgift, hafwa Böles boerne, efter eget upgifwande, femton skrindor dels starr och dels myrfoder, samt på wallarna af the ther anlagda fäbodas tolf skrindor hårdwalsslått; skolandes then sidst nämnde slättemarken wara af sådan beskaffenhet, at then ei är til slått dugelig, ther then icke blifwer årligen belagd med gödsel. På berörde afradland hafwa ock Böles byemän, tilhopa med Wästeråsens hemmansägare, i the sednare åhren giort thet swedjande och rågsäde, hwarom i undersökningen för hemmanen Wästeråsen är anført; men skola i öfrigt ei haft någon annan nytto theraf, än at the ther idkat något fogelfänge om höstetiden. Af tijondelängderna för the nästwekne fyra åhren fants, at Böles byemän hafwa i medelmåttig årswäxt fått gröda til emellan femte och siette kornet efter utsädet. Humlegårdar äro anlagde på tienliga ställen, ther the jemwäl kunna utwidgas til then storlek, at afkomsten swarar emot hushållens behof. Utom laxfisket i Forssälfwen, för hwilket Bölesboerne tilhopa ärlägga fyra daler silf:rmt [fol. 89r] årligen, finnes wid hemmanen intet fiske, som lönar mödo och fiskeredskap. Til hemmanen i Böle hörer ei något qwarnställe, men ägarne hafwa, med wederbörligt tilstånd inrättat qwarnar uti en å, kallad Järåen belägen på södra sidan om Forssälfwen en sextondedels mil ifrån hemmanen på Bye- och Biskopsgårdsmännens mark.

Then 25 september besichtigades och pröfwades beskaffenheten af then skog och mark, som, under namn af skatteskog, warit härtils brukad under hemmanen Böle, hwilken ei är lagliga skild hwarken ifrån kronoafradlandet eller the angränsande byeskogar; men består af god wäxtelighet på sand och lerjord nedre emot Forssälfwen och något ther ofwanföre, men längre upemot söder och sudost är jordmonen mera stenig och bergachtig, samt följachteligen mindre ymnog af furuwäxt; dock [fol. 89v] finnes jemwäl ther på några ställen dugelig skog af tall

och furu, samt gran och löfträd. Furuskogens wäxtelighet blef på wanligt sätt pröfwad uppå åtskillige ställen, hwarigenom röntes at en medelmåttig stock til husbygnad kan jemwäl på thenna marken tilwäxa på etthundrade tretijo och sågtimmer på etthundrade siutijo åhrs förlopp. Hela skogsmarken fants wara bränd af skogeld, som öfwergått för någon tid tillbaka, hwarefter likwäl the större träden blifwit ståndande och någon löfskog, samt späda växter af tall och gran ånyo uprunnit. Böles byemän föregåfwo, thet the ei weta, när eller på hwad sätt then eld kommit lös, som gått öfwer theas och then omkring liggande skogen. Swedjande är brukadt närmare intil gårdarna på några ställen, som byemännen wilja til slått upodla. Mulbetet är nog swagt på [fol. 90r] större delen af marken, som består af sand och stenig jord.

Efter återkomsten til Böle, ingåfwo Österåsens byemän til Rätten en skrift af thet innehåll, at som thet torde hända, at någon främmande kommer framdeles at anmäla sig til nybygges anläggande uppå then skogstract, som the tilförene innehaft och brukat såsom theas skatte-skog, men befaras nu blifwa för krono förklarad; så wilja Österåsens hemmansägare, hwilke förmoda, thet the äro närmast berättigade til nybygges anläggande på theas nyttjade skog eller afradsmark, anmäla sig om tilstånd, at antingen på ett fäbodeställe, kalladt Klippen, eller uppå en icke långt therifrån warande lägenhet bredewid Miöå-sågen, inrätta och uparbeta ny-bygge; men skola ei förr, än behörig utsyning och jordmonens pröfwande blifwit wärkställd, kunna med säkerhet utlåta sig, til huru stort hemmantal nybygge kan ther upodlas. I [fol. 90v] öffrigigt begiärte Österåsens skatteägare, thet the måtte blifwa bibehållne wid the slätter, som af ålder lydt til theas hemman, och skola ei kunna utan gårdarnas skada ther ifrån mistas.

Wästeråsens och Böles byemän begiärte jemwäl skrifteligen, 1:o at then skatteskog, som nu blifwer theas hemman tildeld, måtte ei allenast blifwa af then rymd, som tarfwas til nödwändige bygnader och andra behof, utan ock sträcka sig neder till Forss älfwen, och sedan gå så långt i öster och wäster, som Syne- och afwittringsrätten skiäligt pröfwar. 2:o at theas hittils brukade slätter, större delen belägne wästerut efter Forssälfwen, måge hädan efter förblifwa under hemmanen, tillika med rättighet, at nyttia mulbete och the af ålder anlagde fäbodar jemte thertil hörande wallar, samt omkring liggande starr och myreslätter. 3:o. Förbehålla sig Wästeråsens och Böles boerne rättighet, at framför någon främmande anlägga nybygge [fol. 91r] uppå then skog, som nu blifwer för krono förklarad, och finnes thertil tienligit. Ther någon del af the slätter, som intil thenna tiden blifwit brukade under Wästeråsen och Böle, skulle finnas liggande uppå kronoafradsländet, så begäres, at the äntå ei måge blifwa them ifrändömde eller som krono ansedde.

Then 26 september war söndag.

Then 27 september woro Öster- och Wästeråsens samt Böles skattemän sammankallade, tå för them uplästes föregående undersöknings protocoll, hwarwid ei war något at påminna.

Wid efterfrågan fick Rätten then kunskap at byarne Österåsen, Wästeråsen och Böle äro belägne ifrån Sundsvall, som närmaste kiöpstad, nijo mil efter landswägen, men ellofwa mil siöwägen efter älfwen, ther then är flotbar och ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergs-wärk, twå mil efter landswägen, men något närmare, tå man går som genast öfwer skogen.

Swedjande är å thenna [fol. 91v] skogsmark icke tienligit; efwensom byemännens närings-fång ei eller består uti swedjande, kålande eller tierubränneri, utan i åkerbruk, boskapsskiötsel samt någon sälgning af sågtimmer och annat groft träwärke. På hemmanens ägor finnas inga masteträd, eller, såwida nu weterligit är någre nyttige malmarter.

Efter thetta inlemnade kronones ombudsman landsfiscalen h:r Olof Klingberg följande ämbetsmemorial: Som wid thenna undersökning, hwarwid om beskaffenheten och byarnas Öster- och Wästeråsen med Böle hemägor, skog och mark på thet nogaste är blefwen synt, pröfwat och beskrifwit, inga laga skilnader emot kronoallmanningen warit at upte. Ofwan-nämnde hemmans åboers wid häradstinget then 14 junii 1750 [fol. 92r] ingifne byeskilnads

förening, nu icke eller, hwarken med laglige rå och rör, domar eller andra skrifter lagl. styrkte; therfore påstås, at förr nämnde byer måge, på then grund, som Kongl. Maj:ts nådigste instruction med förklaringen theröfwer af åhren 1742 och 1752, under ett noga anstaldt bepröfwande, tilerkännas en sådan skogsrymd af then skogstract, som sträcker sig emot wästern ifrån byarna, medelst hwilken skogsrymd åboerne skiäligen och efter skattetalet måge wara belätne til hemmanens tarf och förnödenheter.

Sedan byarne således undfått hwad them med rätta tilkomma bör, af skogen så påstås, thet måtte then öfriga skogen som sträcker sig emot thet så kallade Degerlems afradslandet å wäst- ra, samt skogarna emellan Österåsen å södra mot Medelpadskilnaden efvensom [fol. 92v] å norra sidan af Böle by emot Wästerede skatteskog, för kronoallmänning blifwa förklarad, på thet Kongl. Maj:t och kronan må äga tilfälle, af thessa wid Forssälfwen belägne skogar, giöra sig desto mera nytto, som träwärket på thetta sättet beqwämligen kan flottas efter kungsådran och Forssälfwen. Likaledes begiäres, at thet som på anförde sätt blifwer för kronoallmänning förklarad måtte til hemmans åboernes underrättelse på then geometriske chartan, hwilken här öfwer blifwit författad, til sina gräntsor utprickas, och hwaröfwer byemännen, antydas wid hårdt ansvar ei giöra någon åwärkan, til thess allmännings lineen framdeles kommer at upgås och behörigen rörläggas; dock måge the [fol. 93r] hemmansåboer, hwilka med sina skogar komma at gräntsa intil allmänningen, til följe af 5 § uti högstberörde instruction fritt nyttia thesas mulbeten och innehafde fäbodeställen för sina kreatur å allmänningen, åtminstone til thess therom annorlunda förordnad warder. För öfrigit har jag hörsamt bordt begiära, thet lofl. Syne- och allmänningsafwittringsrätten täckes antyda byemännen, med mera försichtig sparsamhet än härtills skett handtera thesas nu tilerkända skatteskog, at then ei til Kongl. Maj:ts och kronans samt gårdarnas största skada må warda utödd, såsom ock at til nytto använda the många träen och windfällen hwilka til förruttelse å skogarna finnas, hwarjemte förbehålles laga åtal, på the wid thessa besichtningar fundna skogsöden, sedan jag fått tilfälle mig närmare therom underrätta.

[fol. 93v] Sedan wid thenna undersökning ei war något widare at påminna, så författades och afsades följande

Utslag

Genom then öfwer hemägor, skog och andra lägenheter wid skattehemmanen Österåsen, Wästeråsen och Böle hållne undersökning, har Syne- och afwittringsrätten giort sig noga underrättad om alla the omständigheter, som til uplysning i skattemål tiena kunna; finnandes ei allenast at berörde hemmanens skogar icke förr äro lagliga skilde, hwarken ifrån the angräntande kronoafradsland eller tilstötande byeskogar, utan ock, at gårdarnas läge, åkerjord och öfriga tilägor äro af then beskaffenhet och storlek, som swarar emot then ålagda räntan, utan afseende på annan nytta af skogen, än then, som erhålles genom nödig tilgång af timmer, gärdslä, stör, wedbrand och annat tarfweligit [fol. 94r] gårdsfång. Och som the uppå Österåsens byemäns förr innehafde skogswidd bygde twänne sågqwarnar icke äro försedde med behörige privilegier, eller med fina blad inrättade, så kunna the, emot Kongl. Maj:ts öfwer 6 § i 1742 åhrs instruction gifne nådige förklaring af then 17 martii år 1752, icke tillägga Österåsens hemmansägare rätt til större skogsrymd, än til thesas hustarf eljest skiäligen fordras skulle, ifall the ingen såg ägde.

I anseende så wäl härtil, som til the af skatteägarne och af kronones ombudsman landsfiscalen h:r Olof Klingberg andragne skiäl och omständigheter pröfwar Syne- och allmän- ningsafwittringsrätten billigt, samt högberörde instruction och Kongl. förklaring likmätigt, at tillägga hemmanen Österåsen, Wästeråsen och Böle, hwilka tilhopa giöra tiugu och siu [fol. 94v] tolftedels tunneland, en skogsrymd af femtusende trij hundra sextiosiu tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiorton tusende qwadratalnar, af hwilket tunnetal, hwarunder gårdstomter och åkergården icke äro inbegripne, afgår för berg och oländig mark en tridiedel,

så at äntå äro i behåll fyra tusende tiugufem tunneland ren och dugelig skogwäxt, then ofwan-nämnde byemän måge anten samfäldt nyttia, eller, efter hwarje bys tunne- och skattetal, dela låta. Sådan hemmanens skatteskog blef på then geometriska chartan upprickad, och tager början nedre wid Forssälfwen mitt för nordwästra ändan af Utanedeboernes slått, kallad Edsängen; hwarifrån then går i W:T:S: siutusende fyratijo alnar i en sträckning til skogs ther ett knä [fol. 95r] giöres och lineen ställes i N:T:W: hwilket wäderstrek följes tijotusende femhundra sextijofyra alnar, hwarest åter blifwer ett knä, som ställer skilnadslinien i O:T:N: hwarefter then går fyra tusende nijohundra alnar ned til stranden af Forssälfwen wid then så kallade Hammingsforsen. Alt thet, som ligger utom berörde linea på södra sidan emot Medelpadsgräntsen, på wästra sidan up til skogs och på nordwästra sidan emot Wästerede byens skatteskog, blifwer nu för kronoallmänning förklaradt och bör af the angräntande byemän icke angripas hwarken med hygge eller någon annan åwärkan, til thess behörig råläggning ther omkring blifwer med första wärkstäld. Dock hafwa byemännen, enligt 5 § uti ofwanhögberörde instruction, frihet, at på kronoallmänningen [fol. 95v] nyttia mulbete med fäbodas eller hwiloställen för thesas boskap, samt fiske, diur- och fogelfänge.

Hwad angår the af byemännen gjorde förbehåll, at, framför främmande äga rätt til nybyg-gens anläggande på tienlige ställen af thesas förr innehafde, men nu för krono ansedde skogs-tract, så blifwa the i anledning af Kongl. Maj:ts nådige förklaring öfwer 4 § uti 1742 års instruction, underrättade, at the böra, om sådana nybyggens inrättande genast i ödmiukhet an-måla sig hos högwälborne herr baronen och landshöfdingen, på thet, sedan wederbörligt tilstånd wunnit är, Syne- och afwittringsrätten under thess giöromål här å orten, må kunna slike nya hemman med thesas tilhörigheter, afrösa och skattelägga.

I öfrigt antydes skatteägarna [fol. 96r] af hemmanen Österåsen, Wästeråsen och Böle, at med så försiktig sparsamhet handtera byarnens tildelta skatteskog, at then ei blifwer, til Kongl. Maj:ts och kronans samt gårdarnas märkelige skada, i framtiden utödd, samt at the böra til följe af 10 cap. byggningsbalken, och Kongl. Maj:ts nådiga förordning om skogarna i riket af år 1734; med förklaringen theröfwer af år 1739, til wedbrand använda the i skogen befintelige windfällen, toppar, qwistar och stubbar, innan friska träd thertil angripas. Sidst står thet ock kronoombudsmannen landsfiscalen Klingberg fritt, at, efter omständigheterna och närmare undersökning, emot wederbörande anställa laga talan för the wid skogshandteringen intil thenna tiden förelupna [fol. 96v] olagligheter. Åhr och tid som förr skrifwidt står.

På Syne- och afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell

[sigill]

Then 28 september war söndag.

Then 29 september war Michaelis dag. Then 30 september skedde resan, efter sluten för-rättning i Forss sochn, til Håsiö sochn och Swedje by, som ligger ifrån Böle fyra och tre fierdedels mil, dels siö- och dels swår landwäg.

Johan J. Wasell

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 97r–154r, ÖLA. Protokollet är på sista bladet undertecknat och beseglat av domaren i avvittringsrätten i Jämtland, Johan J. Wasell.

Åhr 1755 then 1 oktober instälte sig undertecknad vice häradshöfdinge, samt nämndemännen Erich Erichsson i Stugun, Anders Jonsson i Lund och Johan Jonsson i Wästeråsen, tillika med extra ordinarie landtmätaren ädle och högachtade herr Eric Calvagen och kronoombudsmanen landsfiscalen högachtade herr Olof Klingberg, uti byen SWEDJE AF HÅSIÖ SOCHN och Ragunda tingelag i Jemteland, at wärkställa then af Hans Kongl. Maj:t nådigst anbefalta syn och afwittring emellan kronoallmänningar och angräntsande skatteskogar. Här wid woro tilstades ägarne af skattehemmanen SWEDJE OCH WÄSTANEDE, nemligen: Jon Nilsson och Nils Nilsson i Swedje, Jon Salomonsson, Hans Nilsson och Pär Johansson i Wästane, om [fol. 97v] hwilkas ägor, skogar och tilhörigheter, undersökning är nästledne sommar förrättad; men afwittring har, för några felande lineers upgående, tå ei kunnat företagas.

Efter then berättelse, som länsmanen i Ragunda Haqvin Frisk, hwilken är thenna tiden hindrad med upböden i tingelaget, har til Synerätten lemnat, hade, utom the frammanföre nämnde tre nämndemän, Nils Pärsson på Österede, Jakob Pålsson i Biskopsgården och Salomon Jonsson i Byen bordt sig infinna som nämndemän wid thenna förrättning; men som the icke kommo tilstades, och icke eller läto angifwa något förfall, så blef til länsmanen Frisk genast skickad skriftelig antydan, at föranstalta, thet Syne- och afwittringsrätten ofördröjeligen blifwer fullsuten.

[fol. 98r] **Then 2 oktober** ankom nämndemannen Jakob Pålsson i Biskopsgården, och angaf som förfall til sitt uteblifwande, at han ei har förr, än nästledne tisdag, som war then 30 september, fått antydan at biwista thenna förrättning. Och som honom tillika blifwit befallt, at afhämta och med sig föra en i byen Utanede befintelig geometrisk charta, så skal thet ei hafwa warit för honom möjligt at förr än nu sig infinna. Ofwanbemälte nämndemän Nils Pärsson i Österede och Salomon Jonsson i Byen instälte sig ei eller på thenna dag, icke eller andre nämndemän uti theas ställen; therfore kunde the närwarande afwittringsmännen, i brist af tilräckelige nämndemän ei nu företaga målet til sluteligt afgjörande, utan blef imedlertid uppå then af herr landtmätaren Calvagen författade charta uträkning förslagswis giord til [fol. 98v] Swedje och Wästane hemmans skatteskog.

Then 3 oktober inkommo, efter länsmannens Frisks giorda anstalt, nämndemännen Pär Pålsson i Gewåg och Jon Olofsson i Pålgård, så at Synerätten nu blef fullsuten.

Therefter uplästes thet nästwekne sommar hållne undersöknings protocoll, på thet theraf måtte erhållas nödig påminnelse om Swedje och Wästane hemmanens ägor, skog och andra tilhörigheter. Och fick rätten jemwäl, wid efterfrågan, then kunskap, at berörde byar äro belägne tretton mil ifrån Sundsvall, som närmaste köpstad, och sex mil ifrån Graninge Jernbruk som närmaste bergwärk, samt at på ägorna ei finnas, så wida nu weterligt är, några malmstrek eller nyttige bergarter, efwensom [fol. 99r] synemännen, under skogens besichtigande, icke funnit någre masteträd eller ännen thertil. Åboernes näringsfång består här uti åkerbruk, boskapsskiötsel och fiske, men ei i swedjande, kålande, tiärubränneri eller träwärs-handel.

Byemännen i Swidje och Wästane ingåfwo til Rätten en skrift, af thet innehåll, at som Syne- och afwittringsrätten kommer wid thetta tilfalle, at tildela hwar och en then skogsrymd, som på hemmanens skatt och tunnetal belöper, så begiära the, thet wille rätten tillägga them så tilräckelig widd af skog, at the och theas efterkommande ei måge lida brist på nödigt gårdsfång af thet, som til hemmanens behof fordras, samt at the måtte få sin skatteskog så långt wäster ut, ifrån byen Swedje, at theas therwarande fäbodas, Wästansiöbodarne kallade,

komma inom gränsen [fol. 99v] af skatteskogen. Therhos begiärtes, at the slätter och fäbode-ställen, som i forna tider blifwit af theas företrädare på hemmanen uparbetade på utmarken något längre ifrån gårdarna, icke måge til hemmanens känbara skada, tagas therifrån, ehuru sielfwa skogen skulle blifwa för kronoallmanning förklarad, i synnerhet som the omkring byen warande slätter skola ei allenast wara ganska otilräckelige til kreaturens födo öfwer wintren, utan ock af then beskaffenhet, at the ei kunna med förmon utwidgas. Likaledes begiärte hemmansägarne, thet måtte the så hädanefter som hittils, få obehindrade nyttia fiske uti the omliggande siöar, samt på skogarna idka diur- och fogelfänge, til hielp och understöd i theas näring.

[fol. 100r] Dagswerkaren wid Liungå såg i Hällesiö sochn Pär Andersson framtedde för Syne- och afwittringsrätten Ragunda häradsrätts protocoll then 19 junii innewarande åhr, af thet innehåll, at Pär Andersson har tå för rätten anmält, thet han funnit god och tienlig lägenhet til nybygges anläggande uti Håsiö sochn på Swedje och Wästanede byars afradsland söder om then så kallade Finsiön, hwaraf nästgränsande byemän ei skola hafwa någon nytto; begiärandes, thet måtte honom tillåtas, at, emot wissa frihetsåhr, ther giöra upodling och nybygnad. Och som Pär Andersson är med thenna ansökning förwisad til Syne- och afwittringsrätten, så begiärte han nu tilstånd, at ju förr thess häldre begynna med then sökte nya upodling på kronoafradslandet Swedjelandet.

Swedje och Wästanede boerne [fol. 100v] utlätto sig ther uppå, thet the ei hafwa något at påminna wid Pär Anderssons ansökning, at få söder om then så kallade Finsiön anlägga nybygge, men förbehålla allenast, at the ei måtte therigenom komma i mistning af sine gamla slätter, som skola wara belägne bredewid och omkring thet til nybygnad angifne ställe.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg ingaf ett ämbets memorial, lydande ord ifrån ord, som följer:

Emedan under then hållne undersökningen öfwer Wästanede och Swedje byemäns ägor och lägenheter, thessa hemmans åboer, med laggilde bewis ei kunnat bestyrka theas förmenta skatteskogars sträckning emot allmänningarna och belägne byar, utan desto mera bewisligt, at efwen thessa byeskogar tilförne aldrig warit med allmänningen afwittrade, som the åberopade skilnaderna i äldre tider ankommit på bye- och sochne-boernes enskilte öfwerenskommelser; [fol. 101r] ther före påstås, thet intet afseende på slika skilnader hafwas måtte, utan måge Wästanede och Swedje skattehemman, til följe af Kongl. Maj:ts nådigste förordning om skogarna i riket, samt then til thetta giöromål utfärdade instruction och the theröfwer utgifna förklaringar, undfå en, efter ett noga anstält bepröfwande, skiälig skogsrymd wid och omkring byarne, utan afseende på hwad skogen mer eller mindre må wara åwärdkad, sedan ett skiäligt afdrag skedt för berg och stenig mark, med andra odugligheter, then byemännen måge samfäldt nyttia eller och dela låta, såsom ock at the wisträckta skogar, som ther utanföre äro belägne, för krono allmanning blifwa förklarade, jemte eftertryckelig åtvarning til byemännen at ei giöra någon minsta åwärkan öfwer the skilnadsmärken, hwilka nu komma at förklaras för skilnad emot allmänningen, til thess samma [fol. 101v] skilnader vidare komma at upgå och rörläggas; dock måge hemmansåboerne tilswidare obehindrade niuta mulbete med fiske och fogelfänge efter wanligheten på nästgränsande allmanning, tillika täckes äfwen lofl. Syne- och afwittringsrätten åtwarna hemmansåboerne, at til wedbrand, tiärubränneri och flera förnödenheter använda the å thenna skog til förrutnelse liggande trän, wind fällen, stubbar och tullar, innan någon annan skog thertil fälles.

Hwad angår ansökningarna om nybyggens anläggande, så lära wederbörande, hwilka sig thertil angifwit, böra med all skyndsam ödmiukhet therom anmäla sig hos hög-wälborne herr baron och landshöfdingen samt riddaren af Kongl. Maj:ts Swärdsorden, på thet, om sådant warder bewiljadt, lofl. Syne- och afwittringsrätten må äga tilfalle,

under påstående förrättningarne här å orten therom vidare undersöka och lagligen förfara.

[*fol. 102r*] Landsfiscalen Klingberg anförde ock munteligen, thet han förbehåller sig laga talan emot the nämndemän, hwilka emot skedd tilsägelse af länsmanen hafwa ifrån syne- och afwittringsförrättningen aldeles uteblifwit, och thermedelst förorsakat hinder och uppehåll, som förmodas böra af them ersättas, jemte thet the med böter efter lag ansedde warda.

Efter behörigt öfwerwägande afsades följande

Utslag

Syne- och Allmäningsafwittringsrätten har, så af then i nästwekne julii månad hållne undersökning, som af hwad byemännen jemte kronoombudsmannen landsfiscalen herr Olof Klingberg, å ämbetes wägnar, nu förebragt och anført, giort sig på thet nogaste underrättad om Swedje och Wästanede skattehemmans hemägor, skog, utmark och flera tilhörigheter, finnandes, at thessa hemman, som bestå tilhopa af ellofwa och ett halft tunneland, eller ett och ellofwa tolftedels gårdemantal [*fol. 102v*] utan förmedling, med siutijofyra daler 30 öre silf:rmts ränta, och äro indelte til fem särskilte dragonehåll wid Råfsunds compagnie och Jemtlands regemente, hafwa öpen åker til sexton och en fierdedels tunnans åhrligt utsäde, af jordmon som pröfwats hörande til tridie graden uti skatteläggningssmethoden för Jemteland, samt slätter af så tilräckelig bergning, at thermed kunna födas tretton hästar, fyra folar, etthundrade sex boskaps kreatur och wid pass etthundrade femtjofem småfäkreatur, så ock fiske til fullt husbehof och någon sälgning, jemte humlegårdar, qwarnställen och andra wid gårdarna nödiga tilägor och förmoner. Och beträffande skog och utmark, så är then aldrig lagliga skild hwarken ifrån angränsande kronoafradsländ eller sammanstötande byeskogar, men finnes bestå dels af gran- och löfskog, och dels af furu til then wäxtelighet, at sågtimmer [*fol. 103r*] kan tilwäxa på etthundrade sextijo och medelmåttigt hustimmer på etthundrade tijo åhrs förlop; warandes marken af then beskaffenhet, at swedjande, som ei eller är med åboernes näringsfång öfwerensstämmande, icke finnes tienligt på andra ställen än them, som är sidlände.

Och althenstund hemmanens i Swedje och Wästanede ofwanberörde ägor och lägenheter äro af then godhet som swarar emot then ålagda räntan, utan afseende på annan skogsnyttning, än then som tarfwat til husbehof af timmer, gårdslä, stör och wedbrand, med mera, förthenskul pröfwat Syne- och afwittringsrätten, i anseende til skogmarkens härwarande wäxt och beskaffenhet, skiäligt, samt then för afwittringsrätten åhr 1742 gifne instruction med Kongl. Maj:ts nådiga förklaring ther öfwer af then 17 martii åhr 1752, likmätigt at tillägga skattehemmanen Swedje och Wästanede en skog widd af fyratusende etthundrade ellofwa tunneland, [*fol. 103v*] hwart tunneland beräknadt til fiorton tusende qvadratalnar, under hwilket tunnental siöar, gårdstomter och hemägor icke äro inbegrepne.

Sådan skogstract blef nu på then giorda geometriska affattning upprickad, och tager sin början på thet ställe, ther twänne åar sammanstöta uti en siö kallad Skiälsjön, af hwilka then ena åen rinner utur Hemsjön och then andra utur Siksjön, hwilken sednare följes intil utloppet utur berörde Siksjö, hwar ifrån lineen går efter siöstranden wäster ut ifrån sidstnämnde å, och vidare fram til thet ställe, ther then så kallade Ringsjöåen faller ned i Siksjön, hwilken å sedan blifwer skilnad up til östra Ringsjön, hwars södra strand thereafter följes til en i berörde siö warande wik. Therifrån går lineen i S:W: femtusende siuhundrade femtjotwå alnar intil öfwersta eller wästra ändan af sjön Flärken [*fol. 104r*] ther en utur stora Öfsjön rinnande å infaller. Vidare sträcker sig skilnaden twärt öfwer åmynnet i S:S:O: fyratusende femhundrade tretjotwå alnar, ther ett knä giöres och lineen ställes i O:S:O:, hwilket wäderstrek följes siutusende siuhundrade sextjoåtta alnar til Barntierns fäbodewall, hwarest åter blifwer knä,

som ställer lineen i N:O:, hwilket strek följes fyratusende åtta hundra tolf alnar til första märket wästra ändan af Skiälsjön.

Thenna skogstract, som nu och framgent kommer at nyttias under skatterättighet, måge hemmansägarne i Swedje och Wästanede anten samfäldt bruka, eller, efter gårdarnas tunne- och skattetal, dela låta; men måge ei wid then plikt, som lag förmår, giöra något hygge eller annan åwärkan öfwer then föreskrifna skilnadslíneen, på then mark som ther utom ligger och för kronoallmáning [fol. 104v] förklarad warder, hwilken ock kommer med första at lagligen afrösas och ráläggas. Dock hafwa the intil kronoallmáningen grántande byemán efter 5 § i 1742 áhrs instruction, frihet, at ther nyttia mulbete och fiske, jemte diur- och fogelfänge. Swedje och Wästanede byemán áro ock, enligt 10 cap. byggningabalken och Kongl. Maj:ts náidige förordning om skogarna i riket af áhr 1734, med förklaringen theröfwer af áhr 1739, skyldige, at så sparsamt och försigtigt handtera then hemmanen tillagda skatteskog, at then ei má, til Kongl. Maj:ts och kronans samt gårdarnas märkeliga skada, blifwa i framtiden utödd, samt at til wedbrand använda windfállen, torra trán, qwistar, stubbar och toppar, innan friska träd thertil angripes. I öfrigt står thet kronones ombudsman landsfiscalen Klingberg fritt, at, á ámbetes wágnar, tiltala wederbörande för the wid skogens handtering [fol. 105r] begángne olagligheter, samt at låta för rätta ställa the nämndemán, som, utan wisadt laga förfall, aldeles uteblifwit, och således til förráttningens uppeháll wállande warit.

Sidst lemnas ock Pär Andersson ifrån Hällesiö then underráttelse, at som thet ställe hwarpå han begiárt få anlägga nybygge, ár, genom thenna afwittring, förklaradt för krono, så bör han, til följe af Kongl. Maj:ts náidige förklaring öfwer 4 § uti 1742 áhrs instruction, hos herr landshöfdingen öfwer Wáster Norrland och riddaren af Kongl. Maj:ts Swárdorden högwálborne baron Carl Gustaf Cronhiort, om nybygges inrättande genast anmála ödmiuk ansökning, på thet, sedan wederbörligt tilstånd thertil wunnit ár, Syne- och afwittringsrätten, under thess giöromál här á orten, má kunna sådant nytt hemman med thess tilhörigheter, behörigen afrösa och skattelägga. Áhr och tid, som förr skrifwit står.

På Syne- och afwittringsrättens wágnar

Johan J. Wasell

[fol. 105v] **Áhr 1755 then 4 october** blef af förrnámnde ámbetsmán syn och afwittring företagen emellan HÁSIÖ PRÁSTEBORDS samt skattehemmanen WALLA och the ther intil grántande skogar; närwarande á Prástebordets wágnar, comministern árewördige och wállárde herr Carl Áström, samt skattemánen Jon Jonsson och Jon Pársson i Walla.

Synerätten gjorde sig först underráttad om beskaffenheten af gårdarnes ákrar och öfrige hemágor; finnandes, at Hásiö Prástebord, som, enligt jordeboken, består af två tridiedels tunneland, eller ett nijonededels gárdemantal, utan förmedling, med tre daler 19 öre silf:rmts ränta, har nödiga laga hus i man- och ladugården, öpen áker til ett och tre fierdedels tunneland áhrligit utsáde, tilhopa med the ákerstycken, som i sednare tider áro upodlade, samt, [fol. 106r] efter innehafwarens herr comministerns Áströms upgifwande, foder för två hástar, tijo boskapskreatur, unga och gamla sammanräknade, och tiugu småfá, hwarunder får och getter áro inbegrepne; dock skal allenast hálfthen af thet antal på kreatur, som nu ár angifwit, hafwa kunnat födas wid Prástebordet för nágra ár tillbaka, innan slátten blifwit, med mycken módo och arbete, satt i thet stánd, som then nu ár. Ákerjorden fants, wid anstált próf med jordbár, bestá af stenig sandmylla och lös sandbotn, med grund och swag matjord, hwilken jordart ei kan högre skattas än til fierde graden uti then, för Jemteland projecterade skattelággnings methode; warandes til mera ákers uptagande af samma jordmon inom ákerhágnaden ánnu nágre tilfállen, som thenna tiden brukas til slátt. Nára wid Prástebordet áro inge slátter af wárde, eller lágenheter ther [fol. 106v] til. Humlegárd ár anlagd, och kan så utwidgas, at afkomsten swarar emot gårdens behof.

Skattehemmanet Walla består af trij tunneland, utan förmedling, med sexton daler 3 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 93 wid Räfsunds compagnie, brukas nu af the twänne här frammanföre nämnde åboer, som hwarthera äga halfwa hemmanet, och angåfwo nu, at the på hwarthera hälften af hemmanet åhrligen utså två och en fierdedels tunnor, tå halfwa åkren hwart åhr trädes, föda två hästar, tolf nöt och femton småfäkreuter. Åkerjorden består af sand och stenklapur, med botn af lös sand dels röd och dels något liusare. Thenna jordart, som, enligt tijondelängderna för the nästwekne åhren, gifwit gröda allenast til femte kornet emot utsädet, kan ei räknas högre, än til fierde graden uti skatteläggningssystemet [fol. 107r] för Jemteland. Til mera åkers uptagande af förr berörde jordmon finnas på några ställen lägenheter inom gamla åkerhågnaden; men i anseende ther til, at then swaga åkerjorden fordrar åhrlig giödning, skal större åker ei kunna hållas öpen. Humlegårdar äro af byemännen anlagde, och kunna ytterligare utwidgas.

Prästebordet och skattehemmanen i Walla hafwa qwarnställe tilhopa uti en å kallad Singsåen belägen en fierdedels mil ifrån gårdarna. Efter innehafwarnes och åboernes upgifwande, hafwa Håsiö Prästebord och Walla skattehemmanen fiske til fullt husbehof och någon sälgning uti Singsjön och halfwa Fisksjön, samt uppå theras nyttjade skog litet fogelfänge, men intet diurfång. Hwad skogen angår, så utlätto sig h:r comministern Åström [fol. 107v] och hemmans ägarne i Walla, at the ei hafwa någon dom eller andra skrifter angående thess widd eller råmärken ther omkring, utan at the af ålder nyttiat then samfäldt, och emot the angränsande hemmansskogarna rättat sig efter the gamla hermelsor, som warit hållne för skilnad, ehuru aldrig någon rålinea är ther efter upgången.

Then 5 oktober war söndag.

Then 6 oktober, synades then skog och mark, som Håsiö Prästebord och skattehemmanen i Walla hafwa intil thenna tiden brukat som theras skatteskog, och fants bestå dels af sidländ mark, bewäxt med löf- och granskog, och dels af stenklapur med sandjord, hwarpå är tall och furuskog af någorlunda wäxtelighet, dock nog gres och til the mindre träden skadd af skogeld, som för några åhr tillbaka har jemwäl öfwer [fol. 108r] thenna skogstract framgått, ehuru hemmansbrukarna förebragte, at the ei weta, när eller på hwad sätt then kommit lös. Furuskogens wäxtelighet blef på wanligit sätt pröfwad, hwarigenom utröntes, at en sågstock kan å thenna mark tilwäxa på 160 och en medelmåttig stock til husbyggnad på 130 åhrs förlopp. På gårdsel, stör, wedbrand, löf- och näfwerfång är på thessa hemmans skog hielpeligt förråd; men mulbete är på the flästa ställen af marken nog swagt, i synnerhet ther elden öfwergått och bortbrändt then på sand- och steniga jordmonen warande tunna matjord.

Wid pass en fierdedels mil ifrån gårdarna hafwa Prästebordet och Walla hemmanen tilhopa ett fäbodeställe, med wallar, på hwilka, efter then åhrligen utförde giödsel, hwarthera får wid pass tijo eller tolf skrindor [fol. 108v] hö. Uppå skogsmarken, i synnerhet efter en å kallad Flårken, hafwa hemmanen theras slätter, mästadels af myror och sumpigt land; warandes jemwäl på skogsmarken, icke långt ifrån gårdarna tilfällen til sådana slätters upodlande och utwidgande. På thenna skog finnas inga masteträd eller ämnen thertil, icke eller, såwida nu är kunnigt, några nyttiga bergarter. Til Håsiö Prästebord, samt skattehemmanen Walla, hörer ei något kronoafradsländ.

Then 7 oktober begåfwo sig synemännen, tillika med h:r landtmätaren Calvagen och kronones ombudsman herr landsfiscalen Klingberg, til thet allenast ett litet stycke ifrån Walla belägne skattehemmanen Byen, som, enligt jordeboken, består af [fol. 109r] af trij tunneland, eller ett halft gårdemantal, utan förmedling, med sexton daler 3 öre silf:rmts ränta, anslagit til inqwartering för femte corporalerna wid Räfsunds compagnie af Jemtlands regemente.

Efter skatteägarens Anders Pärssons uppgifwande, kunna wid hemmanet By åhrligen sås fem tunnor korn, eller litet ther utöfwer, födas tre hästar, tiugu boskaps kreatur, yngre och äldre sammanräknade, och wid pass tretijo småfakreatur. Wid syn och undersökning fants, at hemmanet är föresedt med försvarlig husbyggnad i man- och ladugården. Humlegårdar på tu särskilte ställen af then storlek, at afkomsten swarar emot gårdens behof. Åkerjorden pröfwades med jordbår, och består til matjorden af lerblandad sandmylla med botn af sand, och på några ställen af liten lerblandning. Thenna [fol. 109v] jordart, som har, enligt tijonde-längderna för the trij nästwekne åhren, kastat af sig förkofrad åhrswäxt til siette kornet emot utsädet, pröfwades höra til tridie graden uti skatteläggningssmetoden för Jemteland. Hemma wid gården äro ringa slätter, utom them, som ligga inom åkerhägnaderna. Strax nedanför byen ligger en stor myra, hwarpå ei bergas något hö, emedan then är ganska sumpig och full af watn. Synerätten lät med en jordbår försöka thenna myra, och fann på fyra alnars diup ei någon stadig botn, utan allenast gyttia eller blöt myrejord, så at ganska diupa diken fordras til thess upodlande, hwartil skatte ägaren Anders Pärsson blef upmuntrad, med föreställning, at han i kraft af Kongl. Maj:ts nådige försäkran, uppå sådan uparbetad oländig mark, niuter [fol. 110r] skattefrihet; men Anders Pärsson utlät sig, at thertil skulle upgå altför stor kostnad.

Qwarnställe nyttiar hemmansåboen uti en å kallad Qwarnåen, belägen wid pass en fierdedels mil ifrån gården. Fiske har skatteägaren uti Singsjön, Fisksjön och Bålsjön, til fullt husbehof och någon sälgnig. Til thetta hemman hörer ei något kronoafrafsland och hwad skattesbogen angår, så är then aldrig lagliga skild ifrån the angräntsande hemmanens ägor, ehuru åboerne hafwa, efter öfwerenskommelser, ifrån äldre tider haft sina skogsnyttningar på särskilta ställen.

Then 8 oktober instälte sig comministern h:r Carl Åström, på Håsiö Prästebords wägnar, samt skattebönderna Jon Jonsson och Jon Pärsson i Walla, tå bemälte comminister begiärte, thet måtte Prästebordet i Håsiö bibehållas wid the slätter, som af ålder thertil hört, anten the finnas [fol. 110v] liggande på skatte- eller kronoägor, tillika med the fäbodewallar, som på sand och stenig jordmon är uparbetade, och, genom tilräckelig giödsels påförande, giorde fruchtbare emedan åkerjorden wid berörde Prästebord skal wara så swag, at then ei kan uppehållas, ther någon del af Prästebordets gamla slätter går therifrån. Therföre påstods, at Håsiö Prästebord, hwars skog mästedels består af sten, berg och oländig mark, måtte, i anseende thertil, få så mycket större skogsrymd, på thet then må wara tilräckelig til hustarf af bygnadstimmer och annat nödigt gårdsfång, samt mulbete för boskapen, som skal wara ganska swagt, samt at sådan skogstract måtte blifwa Prästebordet tillagd wästerut upefter Fisksjön, ther the mästa slätterna skola wara belägne. Någre slätter kallade Hongsiöänget, Bålsåstranden och ett så kalladt fåne eller stycke frakenslått [fol. 111r] wid åmynnet, skola wara i forna tider skänkte til Kyrkiobordet. Och ehuru wäl inga domar eller andra skriftelige bewis therom finnas, så påstods likwäl, at Prästebordet må, i stöd af 1723 åhrs prästeprivilegier, blifwa bibehållit wid sådane urminnes häfder, så wäl som wid mörtfisket wid Wallabron.

Jon Jonsson och Jon Pärsson i Walla begiärte likaledes, at theras hemman måge, i anseende til then therwid befinteliga swaga kornjorden, få behålla sina gamla slätter och fäbodewallar, tillika med delachtighet i mörtfisket wid Wallabron. Anders Pärsson i By androg, at han skal ifrån forna tider haft skog tilhopa med Håsiöboerna, och begiärte, at han måtte jemwäl hädanefter få behålla then på lika sätt, som hittils, jemte halfwa fisket wid Wallabron emot Walla byemän.

Therefter företogs syn och undersökning öfwer ägor och [fol. 111v] andra lägenheter wid skattehemmanen i byen HÅSIÖ, som, enligt jordeboken, består af siu och ett tolftedels tunneland, utan förmedling, med fyratijo en daler 28 öre silfwermynts ränta, trij särskildte dragonehall wid Råfsunds compagnie. Skatteägarne af these hemman, Håkan Erichsson, Hans

Olofsson och Olof Erichsson angåfw, uppå Rättens tilfrågan, at the hafwa så stort utsäde, och foder för så många kreatur, som följer, nemligen: Håkan Erichsson sår hwart åhr tre och en fierdedels tunna; föder två hästar, tolf boskapskreatur och tiugu småfä. Hans Olofsson har tre och en åttendedels tunnans årligt utsäde, foder för tre hästar, tiugu nöt och tretijo småfä. Olof Erichsson har öpen åker til fyra och ett fierdedels tunnelands åhrligt utsäde, födo för tre hästar, tiugu boskapskreatur och tretijo småfäkreatur; warandes thet åhrlige utsädet på thet sättet upgifwit, at then ena hälften af åkren [*fol. 112r*] hwart åhr trädes och then andra hälften besås med korn, emedan rågsäde är i thenna orten föga brukeligt.

Hemmanen i Håsiö hafwa förswarlig bygnad i man- och ladugårdarna, humlegårdar och tilfällen til theras utwidgande. Åkerjorden pröfwades med jordbår uppå alla byemännens åkerskiften, som bestå hwarthera af helt små tegar eller bitar, och fants hafwa matjord af lerblandad sandmylla til plogmons eller ett qwarterns diup, med någorlunda stadig sandbotn; warandes uppå thessa bygrannars åkrar ingen annan skilnad til jordmonen än at botnen, eller thet jordhwarf, som ligger närmast matjorden, består på någre ställen af finare och tätare sand, och på några ställen af gröfre sand, som ei faller så tätt tilhopa. Berörde jordart har, wid förswarligt bruk, kastat af sig, enligt tijondelängderna för the nästwekne fyra åhren, [*fol. 112v*] förkofrad gröda emellan femte och siette kornet, och pröfwas swara emot then, som i skatteläggningssystemen utsattes under tridie graden. Håsiöhemmanen hafwa nära wid gårdarna ei mera slått, än inom åkerhågnaderna, och några små myrslätter här och ther på skogen liggande, thet öfrige och förnämste af theras slått skal ligga på begge sidor om en å, kallad Bålsån. Grannarna i byen Håsiö hafwa fäbodas tillsammans med hwarandra på tu särskilda ställen, och få jemwäl några skrindor hårdwallshö på fäbodewallarna, som til then ändan åhrligen giödas. Fiske hafwa byemännen uti Singsiön, Fiskesiön, Hungsiön och Bålsiön, til fullt husbehof och litet til salu.

Then 9 oktober synades then skog och mark, som Håsiö och BYE hemmansägare hafwa samfäldt nyttiat så wäl på södra och sudwästra sidorna om Singsiön, som sudost ifrån gårdarna intil och omkring en siö kallad Kiälsiön. Marken på thessa ställen är nog stenig och bergachtig, förutan ett stycke närmast [*fol. 113r*] stranden af Singsiön som består af myror eller floland. Skogwäxten af tall, gran- och löfskog är medelmåttig, så at i synnerhet på the torra och mera stenige ställen af marken finnes hielpeligt såg- och hustimmer, och på then sumpiga jordmonen mera gran och löfträd. Utom then skogeld, som har i äldre tider gått öfwer hela then del af Håsiö och By hemmanens skog, som ei består af wått land, och hwarefter ännu äro i skogen befintelig en stor myckenhet af förtorkade träd dels stående och dels omkullfallne, har ock skogeld warit lös sommartiden åhr 1753, och uppå ett stycke stenigt land förbränt i synnerhet unga träd och späda växter, innan then blifwit släckt. Håsiö och By hemmansägare swarade på Synerättens tilfrågan, thet the ei weta på hwad sätt berörde eld har kommit lös, men at the användt all flit til thess dämpande så snart the, som skola then tiden warit i höbergningen på andra ställen af skogen, blifwit elden warse.

[*fol. 113v*] Genom fällande och safwuloppens räknande af åtskillige träd, som wäxt på särskild jordmon, fants, at en sågstock kan här wäxa på tuhundra och en medelmåttig hustimmerstock på etthundra femtijo åhr. Mulbetet är rätt swagt på the flästa ställen af thenna skogstract, som mera bär liung, samt lingon- och blåbärsris, än nyttig gräswäxt; warandes ock fäbodewallarne, i anseende til then steniga jordmonen, af ingen annan wäxtelighet til höbergning, än then, som winnes, genom åhrligt påförande af giödsel. På thenna skog finnas inga masteträd eller ännen thertil, icke eller, så wida nu weterligt är, någre malmstrek eller nyttige bergarter. Til hemmanen Håsiö och Byen hörer ei något kronofradsländ. Qwarn och qwarnställe hafwa hemmans ägarne uti en å kallad Qwarnåen, belägen en åttendedels mil ifrån gårdarna.

Then 10 oktober börjades med syn och undersökning öfwer ägor och tilhörigheter wid hemmanen ÖSTANSIÖ, som ligga allenast ett litet stycke ifrån byen Håsiö, och [fol. 114r] bestå, enligt jordeboken, af fem tunneland, eller fem siettedels gårdemantal, utan förmedling, med tretjofem daler 28 öre silf:rimts ränta. Jemte wederbörande syne- och ämbetsmän, woro här wid tilstädes skattebonden Olof Olofsson och afledne skatteägarens Swen Jonssons enka hustru Märeta Jonsdotter, samt innehafwaren af thet i berörde by warande kronoboställe, furiern Ewert Frimodig, och, til bewakande af boställets rätt å regementets wägnar, lieutenanten wälborne Herr Niclas Joachim von Moritz, efter herr öfwerstens och riddarens af Kongl. Maj:ts Swärdsorden högwälborne baron Johan Hastfers anmodan af then 30 nästledne julii.

Bemälte hemmansägare och åboer angåfwo nu, at the hafwa så stort utsäde och födo för så många kreatur, som följer, nemligen: Swen Jonssons änka, hwars hemman N:o 1 i Östansiö är skrifwit för ett och ett halft tunneland, utsår åhrligen två tunnor, föder två hästar, tretton eller fiorton boskapskreatur och tiugu småfä. Olof Olofsson, hwilkens gård [fol. 114v] N:o 3 i byen består af ett tunneland, och har åhrligt utsäde til två tunnor, foder för två hästar, fiorton boskapskreatur och tiugu småfä. Furierbostället N:o 2 i samma by är skrifwit för 2½ tunneland, har öpen åker til tre och en åttonde dels tunnas åhrligt utsäde, foder för två hästar, femton eller sexton boskapskreatur och tretjo småfä. Åkerjorden blef på många särskilta ställen pröfwad med jordbår, och fants bestå af sandmylla til ett qwarters diup med botn af dels röd och dels liusare sand; warandes, i anseende til jordmonen, ingen annan olikhet emellan the många åkerstycken, hwaruti hemmanens utsäde är fördeladt, än then, at sandbotnen är på någre ställen lösare, och på andra ställen litet stadigare. Östansiö hemmans slätter äro til större delen belagne nära wid gårdarna, och kunna jemwäl, i anseende til markens wäxtelighet, ytterligare ther uparbetas [fol. 115r] och utwidgas. Af tijondelängderna för the nästwekne fyra åhren fants at grödan af Östansiö hemmanens åkrar ei har stigit högre, än emellan femte och siette kornet efter utsädet; i anseende hwartil, såwäl som til jordmonens beskaffenhet, Synerätten pröfwade berörde åkerjord höra under fiärde graden uti skatteläggningens methoden för Jemteland. Fiske hafwa Östansiö boerne i stora och lilla Kiälsjön, Lillsjön, Qwarnsjön, Löfsjön och Gråssjön, hwilke alle likwäl äro små fiskewatn, som ei skola gifwa then ymnighet af fisk, at then swarar emot hemmansbrukarnas husbehof.

Östansiö byemän hafwa miölqwarnar wid pass en åttendedels mil ifrån gården uti en å kallad Qwarnåen, hwarest kan hela åhret omkring malas til fullt husbehof. Til Östansiö hemmanen hörer ei något kronoafradsländ och hwad angår then skog, som hittils warit brukad under skatterättighet, så kunde ei med något laggildt document wisas, at then blifwit behörigen skild från angräntsande ägor.

Then 11 oktober synades Östansiö byens innehafda skogstract så wäl närmare omkring gårdarna, som längre på utmarken; hwarwid fants, at marken [fol. 115v] är ganska stenig och bergachtig, i synnerhet nära omkring byen. Skogwäxten består af medelmåttigt förråd på tall, gran och löfskog, så at hustimmer och werke til annat gårdsbehof finnes inom en fiertedels mil. Utom then skogeld, som har i gamla tider gått öfwer thenna skogsmark, så wäl som på andra ställen i thetta tingelag, har ingen skogeld i sednare åhren skadat skogen uppå then nu synade arken. Genom wanlige prof på åtskillige furuträd, som wäxt på särskild jordmon, fants, at sågtimmer kan på thenna skogstract wäxa på etthundrade åttatijo och bygningstimmer på etthundrade fyratijo åhr. Uppå then mark, som Östansiö byemän hafwa nyttiat som skatte-skog, äro twänne fäbodeställen för hwar granne anlagde tilsammans, med wallar, som likwäl icke äro af frugtbarhet til höbergning, på andra ställen, än ther the blifwa åhrligen gödde. På Östansiöboernes skogsmark är, för then steniga jordmonen skul, ganska swagt mulbete.

[fol. 116r] **Then 12 oktober** war söndag.

Then 13 october instälte sig dragonen Anders Norberg, och företedde utdrag utur Syne- och afwittringsrättens protocoll then 3 nästledne julii, af innehåll, at han hafwer, tillika med dragonerne Lars Nordlöf och Lars Swedfeldt, begiärt, at få anlägga nybygge på södra sidan om en siö kallad Stora Öfsjön, ther någon tract på then kanten blefwe wid behörig afwittring förklarad för kronoallmänning. Och ehuruwäl dragonerne Nordlöf och Swedfeldt hafwa sedermera besinnat sig på thet sättet, at the ei wilja taga del i nybygges inrättande på berörde ställe, så anhölt likwäl Norberg, thet måtte honom tillåtas, at ju förr thess häldre börja med then åstundade nybyggnaden. Och som thet är, genom Syne- och afwittringsrättens then 3 sidstwekne october gifne utslag, hwaremot ingenthera parten wädjat, faststältdt, at then del af skogen söder om [fol. 116v] Stora Öfsjön, ther Norberg beiär frihet til nybygges anläggande, ligger på kronoallmanningen, och bemälte dragon Norberg är then förste och endaste, som angifwit sig til nybyggare på förrberörde ställe; så lemnades honom, i anledning af Kongl. Maj:ts nådige förklaring öfwer 4 § uti 1742 åhrs instruction, then underrättelse, at han bör, om sådant nybygges inrättande, genast i ödmukhet anmäla sig hos högwälborne herr baronen och landshöfdingen, på thet, sedan wederbörligt tilstånd thertil wunnit är, Syne- och afwittringsrätten, under thess giöromål här å orten, må kunna slikt nytt hemman, med thess tilhörigheter, afrösa och skattelägga.

Samteliga skatteägarne af hemmanen By, Håsiö och Östansiö, som woro til thenna dag sammankallade, at giöra the påminnelser, som förmodas wara nödige, innan Syne- och afwittringsrättens utslag [fol. 117r] angående theras skogars skilnad gifwit warder, anförde skrifte-ligen, at som wid thetta tilfalle kommer at utsättas, huru stor skogsrymd hwart hemman tilhöra bör, så begiärte the, thet måtte warda them tillagd så stor och god skog, at the och theras efterkommande på gårdarna ei måge lida brist på nödigt timmer och annat hustarf af träwerke. Therjemte begiärtes, thet wille Syne- och afwittringsrätten tildela byemännen theras skogs-tracter på thet sättet, at ei alla byarne blifwa sammanslagne til samfäld skogsnyttning, hwilket torde framdeles förorsaka någon twist och oreda, som ei kunde slutas utan stor och känbar kostnad, hwilken stode at undwikas, om delning blefwe nu verkställd emellan alla byarna särskildt, eller åtminstone på thet sättet, at Håsiö och Östansiö finge sin skogsdel skild ifrån the öfriga byarna.

Likaledes anhöllo Håsiö och Östansiö boerne, at the slätter [fol. 117v] och fisken, med mulbete och fäbodas, som hafwa af ålder warit brukade under hemmanen, men torde nu finnas liggande på kronoallmanningen, måge ei warda, til gårdarnas skada och undergång therifrån tagne. Furiern Fridmodig påstod, å furierboställets i Östansiö wägnar, at thet måtte få behålla the starrslätter, som äro på skogmarken belägne, och skola ei kunna mistas ifrån bostället.

Wid efterfrågan fick rätten then kunskap, at förnämnde hemman, om hwilkas ägor nu är undersöktdt, äro belägne tolf och en fierdedels mil ifrån Sundsvall, som närmaste kiöpstad, och fem och en fierdedels mil ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärk. I öfrigt bestå thessa hemmansägares och åboers näringsfång icke uti swedjande, kålande, tiärubränneri eller träwerkshandel, utan i åkerbruk, boskapsskiötsel och fiske.

Efter thetta ingaf kronones ombudsman landsfiscalen h:r Olof Klingberg följande ämbets memorial:

[fol. 118r] Genom then hållne undersökningen, äro alla lägenheterne til skog, mark, åker och flera omständigheter, hwilka til närwarande giöromål böra tiena til grund och rättelse noga pröfwade och beskrefne, hwarwid boställshafware och samtelige skattehemmans åboer jemwäl hörde blifwit; och som thet befinnes, at thessa hemmansbrukare äga sin förnämsta näring och utkomst med boskapsskiötsel och åkerbruk, utan at the af skogen kunnat giöra sig någon förtienst, eller nytto widare, än hwad the ther af behöfwa til hemmanens bygnader och widmachthållande, therföre jag hörsamt begära bordt, thet måtte på then grund som Kongl. Maj:ts nådigst gillade instruction af åhr 1742 med förklaringen theröfwer gifwen åhr 1752,

och såwida the åberopade byeskilnaderna jemte theras sträckning, med inga laga bewis styrkte blifwit, Håsiö Prästebord, Walla, Byn, Håsiö och Östansiö hemmanen tilerkännas så stor rymd af bye- och skatteskog, som the nödwändigt tarfwa til boställens med [fol. 118v] hemmanens bygnader och eljest widmachthållande nu och i tilkommande tider, sedan ett skiälligt afdrag för berg och stenig mark therwid skett, såsom ock af thenna skogsrymd må lämpas uti alt hwad möjligit är, efter byarnas lägen och slättelägenheter.

All then skog, som utom thenna byemännen tildelta skatteskog befinnes, påstås böra för kronoallmänning förklarad, jemte åtwarning, at med hygge eller åwerkan af sochnemännen ei widröras utom the skiljolineer, hwilka på chartan nu warder utprickadt, til thess allmänningen med sina rå och rör med första giörlighet blifwer omrösad. I thet öfriga finner jag nödigt at begiära, thet alla thesse hemmansbrukare måge åtwarnas, at med mera sparsam hushållning handtera then skog the således komma at undfå, än härtils skedt, så ock til wedbrand och annan nytta använda the windfälln och andra trän, hwilka på skogarna til förrutnelse finnes qwarlemnade, innan [fol. 119r] andra trän thertil fällas. Mulbete, fiske och fogelfänge, jemte the å allmänningen warande hwiloställen för kreaturen, måge hemmansbrukarne til följe af 5 § uti ofwan högstberörde instruction, obehindrade åtniuta. Och hwad angår the befundna skogseldar med flera olaga åwärkningar, så förbehåller jag mig närmare undersökning, och ytterligare laga åtal therå. Thessutom hemställte landsfiscalen til Rättens bepröfwande, om icke Håsiö Prästebord, som är skrifwit för allenast tu tridiedels tunneland, men behöfwer af timmer til husbyggnaden, samt annat gårdsfång af träwärke, lika förråd som ett hemman af större tunnental, må wid laga delning af byarnes samfælde skogsmark, niuta nödortftig skogsrymd, utan afseende på thess ringa skattetal.

Then 14 oktober uplästes föregående Rättens protocoll, hwarwid ei war något at påminna. Therefter tog Syne- och afwittringsrätten thenna sak i behörigt öfwerwägande, hwarefter afsades följande

[fol. 119v]

Utslag

Genom then öfwer Håsiö Prästebord, samt hemmanen Walla, By, Håsiö och Östansiö hållna undersökning, har Syne- och afwittringsrätten giort sig noga underrättad om berörde hemmans ägor, skog och andra lägenheter; finnandes, at såwäl gårdarnas lägen, och tilhörigheter, som åboernes näringsfång äro af then beskaffenhet, at hemmanen ei bör tilläggas större skogsrymd, än til theras förnödenhet af hustimmer, gårdslä, stör, wedbrand och annat gårdsfång rätteligen fordras. Och emedan ofwanberörde byars hittils nyttjade skogar icke äro, genom laggilde märken eller upgångne rålineer, ifrån hwarandra skilde, och thet, emot Kongl. Maj:ts år 1752 gifne nådige förklaring öfwer 1 § uti 1742 åhrs instruction, ei tilkommer Syne- och afwittringsrätten at befatta sig med privatorum förefallande enskilte stridigheter om skiljolineer sinsemellan, som på theras egen bekostnad kunna undersökas och af wederbörande domstolar på lagligt sätt afhielpas; ty pröfwar Afwittringsrätten skiälligt, at tillägga hemmanen Håsiö Prästebord, Walla, By, Håsiö och Östansiö, hwilke tilhopa bestå af aderton och [fol. 120r] tre fierdedels tunneland, eller trij och 3/24 gårdemantal, en skogswidd af nijo tusende trijhundrade siutijofem tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiorton tusende qvadrat alnar, hwarunder siöar och hemägor icke äro inräknade; men för the på marken befintelige myror, berg och stenig jordmon niuta hemmansbrukarne afräkning för tre fierdedelar, hwarefter äro i behåll ett tusende tuhundrade tunneland duglig skogswäxt för hwart gårdemantal.

Thenna hemmanen tildelta skogstract måge byemännen anten samfäldt nyttia eller lagligen skifta låta. Sådan skogswidd blef nu på then geometriska chartan af herr landtmätaren Calvagen afmätt och upprickad, och tager sin början i en wik wid norra ändan af Fiskesiön och går i S:O: fem tusende sexhundrade åttatijo åtta alnar intil öfre eller nordwästra ändan af Kålbiänsiön; tädan sträcker sig lineen i O:S:O: sextusende [fol. 120v] nijohundrade

fyratijofyra alnar til öfre ändan af Löfsjön, ther en ifrån Gråssiön rinnande å infaller; vidare går skilnaden efter Löfsjö västra strand, och följer sedan en ther utur flytande å intil thet ställe, ther Löfsjöån och Qwarnån samman löpa; ytterligare går lineen i fullt söder siutusende etthundrade fyratijo alnar til nordöstra ändan af lilla Kiälsiön, ther en å utfaller. Wid berörde åmynne blifwer ett knä, hwar ifrån lineen löper i fullt väster femtontusende åttahundrade fyratijo alnar, och sträcker sig öfwer norra ändan af Bålsiön til Ansiöåen, hwarest jemwäl blifwer ett knä, som ställer lineen i fullt norr, hwilket wäderstrek följes femtusende femhundrade fyra alnar öfwer Hongsiöbroen, hwarifrån skilnaden går i N:N:O: siu tusende sexhundrade fiorton alnar intil västra stranden af Fiskesiöns öfwersta ända; och sidst går skilnadslineen i fullt öster [fol. 121r] ett tusende fyrahundrade tiugufyra alnar intil thet förstnämnde märket.

Alt thet, som ligger utom berörde linea, warder nu förklaradt för kronoallmänning, och bör, i anledning af then underrättelse, som nu blifwer hemmansbrukarne meddeld, icke angripas hwarken med hygge eller annan åwärkan, til thess behörig råläggning warder med första verkställd. Therjemte antydes samteliga ofwanbemälte hemmansåboer och skatteägare, at the, til följe af 10 cap. byg.b:n, samt Kongl. Maj:ts nådige förordning om skogarna i riket af år 1734 med förklaringen theröfwer af år 1739, böra så sparsamt och försigtigt handtera then hemmanen nu tildelta skatteskog, at then ei må, til Kongl. Maj:ts och kronans samt gårdarnas skada, i framtiden utödas; til förekommande hwaraf jemwäl tjenar, at windfälln, toppar, qwistar och stubbar warda använde til wedbrand, innan friska träd thertil angripas. I öfrigt hafwa the intil [fol. 121v] kronoallmänningen gräntsande hemmans åboer, enligt 5 § i 1742 åhrs instruction, frihet, at, efter förra wanligheten, ther nyttia fiske, samt diur och fogelfänge, jemte mulbete och fåbodar eller hwiloställn för sin boskap.

Åhr och dagar, som förr skrefne äro. På Syne- och afwittringsrättens wägnar,
Johan J. Wasell

Sedan thetta utslag war afsagdt, så blefwo, uppå extra ordinarie landtmätarens herr Eric Calvagens begiäran, Håsiö sochnemän af rätten tilfrågade, om the, under bemälte herr landtmätares här hafda förrättning med skogarnas ref- och affattande, äro på något sätt betungade i sådana mål, som ei hört til hans ämbete och syslans fortsättiande. Hwaruppå the utlätö sig, at herr landtmätaren Calwagen icke har betungat them med något, som ei ländt til hans ämbetsförrättnings befordrande, hwarwid ock the wisat willig betiening. Härom blef för then skul bewis utur protocollet meddeldt.

[fol. 122r] **Then 15 october** reste Synerättens ledamöter ifrån Östansiö by i Håsiö sochn til hemmanet Karlsgård i Hällesiö sochn.

Åhr 1755 then 16 october blef, til underdånigste följe af Hans Kongl. Maj:ts nådigste befallning af then 7 julii år 1752, syn och afwittring emellan skatteskogar och angräntsande kronoallmänning i HÄLLESIÖ SOCHN och Ragunda tingelag företagen af underteknad vice häradshöfdinge och följande nämndemän, nemligen: Jakob Pålsson i Biskopsgården, Olof Johansson i Döwiken, Esbiörn Nilsson på Hammaren, Olof Erichsson i Håsiö byen, Salomon Swensson i Wästanede och Olof Pärsson i Östansiö; närwarande extra ordinarie landtmätaren herr Eric Mellin, och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg. Härwid [fol. 122v] instälte sig, efter behörig kungiörelse, skatteägarna af the nära intil hwarandra belägne hemmanen BYEN, KARLSGÅRD, HÅRGÅRD OCH WÄSTANBÄCK, nemligen: Salomon Jonsson, Olof Pålsson, Pär Jonsson, Erich Abrahamsson, Simon Erichsson, Jon Jonsson och Anders Nilsson.

Synerätten gjorde sig först af jordeboken underrättad om hemmanens tunne- och skattetal; finnandes, at hemmanet N:o 1 i Byen består af tu och ett tridiedels tunneland, med femton

daler 20 öre silf:rmts ränta; N:o 2 af tu tunneland, med tretton daler 20 öre silf:rmts ränta; Karlsgård är trij tunneland och räntar aderton daler silf:rmt; Hårgård består af trij och ett halft tunneland, med aderton daler 17 öre silf:rmts ränta, och Wästanbäck af fyra tunneland med tiuguen daler 31 öre silf:rmts ränta, alla utan någon förmedling.

[*fol. 123r*] Wid thessa gårdar är, efter hemmansbrukarnes uppgifwande, så stort åhrligt utsäde och foder för så många kreatur som följer, nemligen: Salomon Jonsson i Byen sår fyra tunnor, föder två hästar, sexton eller aderton boskapskreatur och tiugu småfäkreatur. Olof Pålsson sår tre och en half tunna, föder två hästar och en fola, tiugu nöt och tiugufem småfäkreatur. Pär Jonsson i Karlsgård sår fyra och en half tunna, föder tre hästar och en fola, tiugufyra nöt och tretijo småfä. Erich Abrahamsson och Simon Erichsson, hwilka bruka hwar sin hälft af hemmanet Hårgård, utså hwarthera två och en half tunna, föda två hästar, ellofwa nöt och sexton småfäkreatur. Jon Jonsson och Anders Nilsson i Wästanbäck besittia hwar sin hälft af berörde hemman, hwarpå hwarthera af them åhrligen sår tre tunnor, föder två hästar, femton boskapskreatur och aderton småfäkreatur. Efter thet nu upgifna utsädet blifwer hälften af åkren åhrligen träd, och then andra hälften besädd med korn, men rågsäde är i thessa byar fögo brukeligt. Och hwad kreaturens antal angår, så skal större delen af thet foder, hwarmed the uppehållas, hafwa måst bergas uppå [*fol. 123v*] Hällesiö sochns afradsland, emedan på byarnes skatteägor skola wara ganska ringa slätter och tilfällen til theras upodlande.

Therefter företogs besichtningen, hwarwid fants, at alla förnämnde gårdar äro försedde med laga hus i man- och ladugårdarna, förswarligen bygde och widmachthållne. Humlegårdar äro wid alle hemmanen anlagde, och finnas jemwäl tilfällen til theras utwidgande. Åkerjorden blef på många ställen pröfwad med jordbår, tå thet fants, at then består dels af lerblandad sandmylla med fast lerbotn på ett quarters diup, och dels af mera sand men mindre lerblandad mylla til matjord på plogmons eller ett quarters diup, med sandbotn, hwilken är på någre ställen finare och hårdare, och på andra ställen gröfre och lösare. These jordarter, af hwilka leran med lerbotn pröfwas höra til andra, men sandjorden med sandbotn til tridie graden uti skatteläggningssystemet för Jemteland, [*fol. 124r*] äro öfwer byernas åkergården så fördelade, at the finnas styckewis om hwarandra, och alla grannarne, hwilke hafwa sina åkerskiften teg om teg, således hafwa af begge slagen wid pass lika delar. Af tijonde längderna för the nästweke fyra åhren fants, at grödan wid thessa hemman har stigit til siette kornet efter utsädet. Inom åkerhågnaderna kunna ock til ny åker uptagas några stycken, som nu brukas til slätter. Nära omkring gårdarna äro några få slätter och lägenheter til slätts uparbetande.

På Synerättens tilfrågan utlät sig byemännen, at theras skog ei har någon tid warit lagliga skift, utan har hwarthera gården, efter öfwerens kommelser, haft sin skogs nyttning på wissa ställen af marken.

Then 17 oktober upgåfwo hemmansbrukarne i Byen, Karlsgård, Hårgård och Wästanbäck, at the uppå Hällesiö afradsland, hwilket är genom afradsbref af then [*fol. 124v*] 28 maji år 1666, samt herr generalmajorens och gouverneurens högwälborne baron Carl Larsson Sparres stadfästelsebref af then 3 september år 1667, emot två daler silf:rmts åhrlig afgift, lemnadt til samtelige sochnemännen i Hällesiö, hafwa följande slätter och nyttningar, nemligen: Salomon Jonsson i Byen har siu lass höslått wid then så kallade Wadströmen uti Gimån, tretijo skrindor strandfoder wid Liungåen och fyra lass hö på fäbodewallen wid Drogsjön, så ock på Stensiömarken fiorton och på Blåsflomarken femton lass starrfoder, hwilke sidstnämnde slätter bergas allenast hwart annat år. Olof Pålsson har wid Wadströmen tre lass hö, på fäbodewallen wid Drogsjön fyra lass, wid Liungåen tiugu lass starrfoder; på Stensiömarken femton skrindor och på Blåsflomarken femton skrindor starrfoder, hwilken starrslått jemwäl trädets hwart [*fol. 125r*] annat år; så ock på fäbodewallen öster om Liungåen fyra lass hö, och på Åmyran trij lass starrfoder. Pär Jonsson i Karlsgård slår i fäbodewallen

söder om Wadströmmen femton lass hårdwallshö och fem lass ängeshö, på Wassholmen ett lass, på stranden utom Wadet ett och ett halft lass, ofwanföre Wadet ett och ett halft lass, i Långflyn ett lass, ofwanför Båthällan ett lass, i Söwiken tu lass, på Söwikfloen åtta lass, wäster om lill-Öråsiön åtta lass, i Slåttemyran tre lass, i Malmmyran tolf lass, i Styggmyran fyra lass, i Miösiömyran sex lass, öster om Miösiön ett lass, och på Strömsmyran ett lass, alt starrslätter som trädets hwart annat åhr. Erich Abrahamsson i Hårgård, har på Tyfsiöflon starrfoder til åtta lass, wid Botiernen tu lass, på Rismyran ett lass, på Bomyran fem lass, och på Halsmyran siu lass, hwilke [fol. 125v] alle slätter jemwäl blifwa hwart annat åhr trädde. Simon Erichsson i Hårgård har trij lass ängesslåttilt wid then så kallade Tyfsiön, samt tilhopa med Erich Abrahamsson åtta lass starrfoder wid Liungåen, och i öfrigt lika mycken slåttilt på afradsladet, som för hans granne Erich Abrahamsson utsatt finnes. Anders Nilsson och Jon Jonsson, hwilka hwarthera besittia hälften af hemmanet Wästanbäck, hafwa tilsammans på Delsiöfloen slätter til tiugu lass hö, på Skaffloen åtta lass, i Söwiken tijo lass starrfoder, i Sunnansiö fäbodewall åtta lass hårdwallshö, i Alan nijo lass, wid Miösiön twå lass, på Biänmyran fyra lass, på Tättersiönäset fyra lass och i Halskiäflan tijo lass starrfoder.

Utom förrberörde slätter hafwa thesse byemän uppå Hällesiö afradslad nyttiat fisken på följande sätt, [fol. 126r] nemligen: Salomon Jonsson och Olof Pålsson hafwa tilhopa brukat gäddfiske om wåren på norra sidan om Storholmen och sikfiske om hösten uti thet så kallade Wadet. Pär Jonsson i Karlsgård har nyttiat gäddfisket om wåren på södra sidan om Storholmen och sikfiske om hösten i Wadet tilhopa med the öfrige grannarna. Erich Abrahamsson och Simon Erichsson i Hårgård hafwa tilhopa idkat fiske uti the så kallade Tyfsiöarna, och Anders Nilsson med Jon Jonsson i Wästanbäck hafwa fiskat tilsammans i Öråsiön; dock skola thessa fiskewatn ei wara af then godhet, at hemmansbrukarne hafwa theraf kunnat få fisk til fullt husbehof, utan allenast til några kok i gångstiderna. Diur- och fogelfänge hafwa samtliche hemmansägarna nyttiat på Hällesiö afradslad, efter öfwerenskommelser, som the sins [fol. 126v] emellan giort om hwar sina tracter. Theruppå såwäl som

Then 18 october synades then skog och mark, som hemmansbrukarne i By, Karlsgård, Hårgård och Wästanbäck hafwa hittils samfäldt nyttiat såsom theras skatteskog; hwarwid fants, at marken är på the flästa ställen nog stenig och bergachtig, förutan en liten sandhed på södra sidan om then så kallade Hemiön, och en furumo belägen wid pass en fierdedels mil norrut ifrån gårdarna emot then så kallade Qwarnåen. På thessa begge tracter, som likwäl icke äro af någon ansenlig storlek, finnes tall och furuskog af god wäxtelighet; men på then öfriga marken är mindre ymnighet af dugelig skog. Genom anstälde prof med några stockars fällande och safwuloppens räknande fants, at sågtimmer ei kan på thenna [fol. 127r] mark tilwäxa på kortare tid än tuhundrade åhr, och medelmåttigt hustimmer på ett hundrade femtijo åhr. Uppå thenna mark finnas föga slätter eller lägenheter til slåtts upodlande, mera än på några ställen wid Hemiön och Tättersiön wästerut ifrån en ther anlagd fäbodewall. På then skog, som åboerne hafwa intil thenna tiden hållit för skatteäga, hafwa the hwarthera ett fäbodeställe, med wallar, som likwäl icke bära hö på andra ställen, än ther the blifwe åhrligen belagde med giödning. Mulbetet är ganska swagt på the flästa ställen af thenna skogsmark. I öfrigt kunde thet ei wisas, at hemmanens skatteskog är ifrån the angräntsande skild på flera ställen, än emot krono afradsladet Hällesiölandet, som är åhr 1754 [fol. 127v] geometrice affattadt.

Uti siöarna, Hemiön, Tättersiön, Alan och Måssiön, som förmodas wara belagne uppå skatteskogen, hafwa hemmansägarna fiske til några kok, men ei til fullt husbehof. Qwarnar och qwarnställen hafwa byemännen i en bäck nära wid gårdarna, hwarest males något om wår- och höstetider, samt en fierdedels mil ifrån byen uti en å, kallad Qwarnåen, ther watnet är hela året igenom tilräckeligit til qwarnndrift. På thessa hemmans ägor finnas ei några maste-

trääd eller ämnen thertil, icke eller, såwida nu weterligit är, några metaller eller nyttige bergarter.

Then 19 oktober war söndag.

Then 20 oktober uplästes föregående undersökningsprotocoll, [fol. 128r] hwarwid ei war något at påminna. Theruppå anförde By, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbäcks hemmansägare, uti en til rätten ingifwen skrift, at som wid thetta tilfalle kommer at tilläggas them så stor skogsrymd, som uppå hwart hemmans tunne- och skattetal rätteligen belöper, och the kunna nogsamst föreställa sig, at skatteskogen ei blifwer af then widd, at the slåtter, som i gamla tider til hemmanens nödwändige behof blifwit uparbetade, och äro belagne på utmarken långt ifrån gårdarna, komma inom skatteskogens gräntsor; så begiära byemännen, at the, i anseende så til the på hemägorna warande slåtters swaga beskaffenhet, med ringa tilfällen til ny slått upodling, ehuru mycken kostnad och stort arbete blefwe ther uppå använd, som til mulbetets otilräckelighet på hemmarken, måge få så hädanefter som hittils behålla och nyttia theas af ålder anlagde och uparbetade fäbodeställen, med wallar och andra [fol. 128v] slåtter. Uti thenna ansökning förmoda byemännen, at the så mycket lättare winna bifall, som then på hemmanen åtagne skatt skal ei så mycket haft afseende på hemägorna, som icke mera på the ägodelar och lägenheter, hwilka warit at tilgå på utmarken långt ifrån byen, och skola blifwit af theas förfäder med mycken flit och kostnad af ris och rot uptagne och i stånd satte. Och som hemmansbrukarne skola, utom thessa långt bort liggande skogsslätter, icke hafwa någon slått af värde, eller lägenhet til upodlande, så skola ock gårdarna aldeles råka i wanhäfd och undergång, ther the ei få behålla sina gamla häfder, hwilket ock skal wara öfwerensstämmande med Kongl. Maj:ts och riksens höglofl. kammarcollegii uppå någre af thesse hemman nyligen gifne skattebref. I öfrigt begiärte Bye, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbäcks hemmansbrukare, at the måge få obehindrade [fol. 129r] nyttia fiske, samt diur- och fogelfänge uppå kronoallmänningen.

Wid efterfrågan fick rätten then kunskap, at ofwannämnde byar eller gårdar i Hällesiö sochn äro belagne siu mil ifrån Sundsvall, som närmaste kiöpstad, och siu och tre fierdedels mil ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwerk; så ock at hemmansbrukarnes näringsfång icke består uti swedjande, kålande eller tiärubränneri, utan i åkerbruk, boskapsskiötsel och fiske, jemte någon sälgning af sågtimmer til thet här i orten anlagde finbladige sågwerk, hwilket är inrättadt allenast en half mil ifrån gårdarna uppå Hällesiö afradsland.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg ingaf ett ämbets memorial, lydande ord ifrån ord, som följer:

Under then hållne undersökningen öfwer skattehemmanens Wästanbäck, [fol. 129v] Hårgård, Byen, Sandlägden och Karlsgård hemägor jemte flera lägenheter, samt skogens wäxtelighet, jordmon och belägenhet, har lofl. Syne- och allmäningsafwittringsrätten fått tilfalle at på thet nogaste skiärskåda och pröfwa alle the omständigheter, hwilka til närwarande giöromål böra tiena til grund och rättelse. Och emedan härwid är befunnit, at thet å södra sidan emot thessa byar tilstötande Hällesiö kronoafadsland, finnes wara med sina omgifne märken affattadt, såsom belägit å södra sidan af then så kallade Hemsjön, och sträcker sig emot skilnaden med Medelpad, och således ei af then belägenhet, at thessa byar, hwilka äro belagne å norra sidan af nästberörde siö, kunna theraf tildelas nödig skog; therföre påstås at skattehemmanen måtte, efter tunne- och skattetalet, samt theas lägen undfå theas skogsrymd å norra sidan af Hemsjön, ei mer eller mindre, än hwad them, i anseende til skogsmarkens wäxtelighet med rätta tilkomma bör, och hwar med hemmansbrukarne nu och i framtiden skiäligen kunna wara belätne, jemte antydning, at så sparsamt med skogen [fol. 130r] hushålla, at then ei warder utödd,

såsom ock, at til wedbrand och annan nytto använda tullar med windfällan, innan någon stående eller växande skog thertil fälles. Och på thet, thesse byemäns skatteskogs gräntor ei måtte öfverskridas, til thess rörläggning emot kronoallmanningen blifwer förrättadt, så begiäres, at hemmansåboerne blifwa underrättade om then skilnad, hwilken nu på chartan kommer at utmärkas och fastställas. Hwad beträffar hemmans åboernes påstående, at få behålla the slåttelägenheter, hwilka af theras förfäder skola wara å thet angräntsande Hällesiö kronoafradslandet uparbetade, och utom hwilka slåtters nyttjande hemmanen ei skola kunna äga bestånd; så hafwa wederbörande innehafware, at afbida hwad therom från högre ort förordnad warder; dock måge thessa til allmanningen gräntsande byar therå nyttia mulbetet för sina kreatur efter wanligheten, jemte fiske och fogelfänge, til följe af 5 § uti Kongl. Maj:ts nådigst gillade instruction af år 1742.

Sidst företedde ock byemännen en afhandling af then 16 december år 1618, af thet innehåll, at Erich Nilsson och Pär [*fol. 130v*] Erichsson i Hällesiö byen hafwer til en wid namn Nils Christman i Hårgård uplåtit och försålt ett stycke slåtteland wid then så kallade Wadströmen från ström til ström på begge sidor af landet; wiljandes hemmansägarne themed wisa, at slåtterne, som the nu innehafwa på Hällesiö afradsländ, hafwa jemwäl i forna tider, och förr än marken blef med afrad belagd, lydt under gårdarna, och böra, såsom omistelige therwid förblifwa.

Then 21 oktober författades och afsades följande

Utslag

Så wäl genom hållen syn och undersökning, som af thet wederbörande byemän, och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg anført och påstått, har Syne- och afwittringsrätten gjort sig underrättad om beskaffenheten af By, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbäcks skattehemmans ägor i åker och äng, skog, utmark och flera tilhörigheter, finnandes, at berörde hemman bestå tilhopa af fiorton och fem siettedels tunneland, utan förmedling, med åttatijo siu daler 24 öre silfwermynts åhrlig ränta, och hafwa, efter åboernes upgifwande, öpen åker til tiugu trij tunnelands åhrligt utsäde, dels af lera och dels af sandjord, och kunna med thet [*fol. 131r*] foder, som in til thenna tiden blifwit bergadt både på skatteägorna och på Hällesiö afradsländ, tilhopa föda femton hästar, två folar, etthundrade tolf boskapskreatur och etthundrade fyratijo tre småfäkreatur. Och hwad skogen angår, så består then til större delen af stenig och oländig mark, hwaruppå finnes få lägenheter til slåtts upodling, swagt mulbete, och skogväxt af then beskaffenhet, at sågtimmer kan tilwäxa på tuhundrade och bygnadstimmer på etthundrade femtijo år; warandes i öfrigt skogen aldrig lagliga skild ifrån the angräntsande skogar, och swediande therpå hwarken tienligt eller med åboernes näringsfång öfwerensstämmande. I anseende til thessa och flera i ransakningen anförda omständigheter, pröfwar Syne- och afwittringsrätten skiäligt, samt likmätigt 1742 åhrs instruction och 1752 åhrs Kongl. förklaring, at tilerkänna hemmanen By, Karlsgård, Hårgård och Wästanbäck en skogsrymd af siu tusende femhundrade tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiorton tusende qvadratalnar, under hwilket tunnetal siöar och hemägor icke äro inräknade; hwilken skogstract samtelige [*fol. 131v*] hemmansägare måge antingen samfäldt nyttia eller efter lag dela låta, hwarwid markens börd och beskaffenhet, som tient til grund wid thenna afwittring, efwen bör i acht tagas, så at hwart gårdemantal får ett tusende tuhundrade tunneland fullgod skogväxt, eller i brist theraf, niuter, för berg och stenigt land samma afräkning, som nu är lämnad, til tre femtedelar, och således i stället för ett tusende tuhundrade får trij tusende tunneland.

Sådan hemmanen tilslagen skatteskog blef uppå then geometriska affattningen afmätt och utprickad, och tager sin början i Byewiken, hwarifrån lineen går i N:O: sextusende femhundra sextioåtta alnar til then så kallade Bratthällan, hwarest blifwer ett knä, som ställer lineen i W:T:N:, hwilket wäderstrek följes nittontusende trehundra fyratijo alnar, tå skilnaden kommer at gå öfwer Bliksbäcksbron och Långtiernen, samt emellan Bytesberget och Galberget. Therefter blifwer åter knä på lineen, hwilken sedan går i S: åttatusende åttahundra alnar öfwer Miösiön något in på thess södra brädd. Tädan sträcker sig skilnadslinien [fol. 132r] i fullt öster sextusende siuhundra fyratijotwå alnar in til en wik af Hemsjön, kallad Söwiken, hwilken siö thereafter blifwer skilnad intil thet först nämnde märket i Byewiken. Och komma thessa skilnadslinier med första at belägges med laggilda råmärken. Alt thet, som ligger utom förskrefne linea, warder nu förklaradt för kronoallmänning, och bör, i anledning af then underrättelse, som blifwer byemännen af chartan lemnad, icke af them angripas, hwarken med timmerhygge eller någon annan åwärkan, wid then plikt, som lag förmår; dock hafwa the intil kronoallmänningen gränsande hemmansbrukare, enligt 5 § uti 1742 åhrs instruction, frihet, at, efter förra wanligheten ther idka diur- och fogelfänge, samt betiena sig af mulbete och the fiskewatn, som icke äro någon annan tillagde. Och beträffande the slätter som By, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbäcks hemmansägare hafwa in til thenna tiden brukat på Hällesiö afradsländ, så ehuruwål Afwittringsrätten har, genom hållen besichtning, funnit at på then för gårdarna utsatta skatteskog äro ringa slätter och lägenheter till slåtts upodlande; likwål emedan thet är ostridigt, at berörde slätter äro [fol. 132v] belägne på kronones enskildta mark eller allmänning, och Afwittringsrätten ei har, uppå giord förfrågan, fått underrättelse, huruwida the på kronoafradsländ liggande slätter, som mera af naturen, än genom kostsamt arbete och upodling äro fruchtbärande böra förstås under thet, som i 1742 åhrs instruction föreskrifwes, ty tilkommer thet ei Afwittringsrätten, at angående thessa slåtters framdeles nyttning sig nu utlåta. Sidst antydes ock oftänämnde byemän, at the skola, til följe af 10 cap. byg.b:n, samt Kongl. Maj:ts nådiga förordning om skogarna i riket af år 1734 med förklaringen theröfwer af år 1739, så sparsamt och försigtigt hushålla med then hemmanen tildelade skatteskog, at then ei må, til Kongl. Maj:ts och kronans, samt gårdarnas största skada, i framtiden utödas, så ock, at the til then ändan böra til wedbrand hemföra windfällen, qwistar, stubbar och toppar, innan friske träd blifwa thertil angripne, bleckade eller fällde. Åhr och tid, som förr skriwidt är.

På Syne- och afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell.

[fol. 133r] [Påskrift i vänster marginal:] Ett exempl. extr. på begiäran til läns:m:n Söderberg d. 19 aug. 1767.

Åhr 1755 then 22 october blef, til ödmiukt följe af herr landshöfdingens och riddarens af Kungl. Maj:ts Swärdsorden högwälborne baron Carl Gustaf Cronhiorts höggunstige förordnande under then 6 nästledne september, af underteknad vice häradshöfdinge, samt nämndemännen Jakob Pålsson i Biskopsgården, Esbiörn Nilsson på Hammaren, Olof Johansson i Döwiken, Salomon Swensson i Wästanede, Olof Erichsson i Håsiö och Olof Pärsson i Östansiö; närwarande extra ordinarie landtmätaren h:r Eric Mellin och landsfiscalen h:r Olof Klingberg, undersökning företagen, angående någre omständigheter, rörande ett nybygge wid LIUNGÅ SÅGWERK I HÄLLESIÖ SOCHN och Ragunda tingelag. Härwid instälte sig, efter behörig kungörelse, rådmannen i Sundsvall h:r Lars Lund, å egna och sin bolagsmans rådmannens h:r Eric Harvelins wägnar, så ock borgaren Nils Guliksson Lundberg.

Undersökningsmännen gjorde sig först af the företedde skrifter och handlingar under rättade om thetta måls beskaffenhet; finnandes [fol. 133v] at sedan framledne herr general

majoren och landshöfdingen samt commendeuren af Kongl. Maj:ts Swärdsorden högwälborne baron Axel Johan Gripenhielm hade, genom utslag af then 23 juni år 1751, lemnat h:r rådmannen Lund och handelsmannen Harvelin tilstånd, at uti then så kallade Liungåen, på ett ställe, som tå hållits före wara belägit på Bye och Sandläggde hemmans skatteskog, anlägga ett finbladigt sågwerk, och therwid åhrligen upsåga högst aderton hundrade trän, som kommo at tagas längst efter Gimådalen och wid Liungån, hwilke älfwar kunde med någon kostnad giöras flotbara; så hafwa bemälte sågwerks ägare herr rådmannen Lund och handelsmannen Harvelin, wid 1751 års wårting med Ragunda tingelag begiärt at the måtte få, til sågwerkets understöd, lösa til skatte ett nybygge, som borgaren Nils Guliksson Lundberg har wid Liungån börjat upodla, och the erbudit sig wilja ytterligare uparbeta och fullborda til ett hemman af fyra och ett halft tunneland. Men som twist upkommit, anten nybygnadsstället wore belägit på krono eller skattegrund, så är, til erhållande af säker underrättelse uti then omständigheten, efter högwälbemälte [fol. 134r] herr landshöfdinges förordnande, geometrisk affattning öfwer Hällesiö sochns kronoafradsländ, kalladt Hällesiölandet, hwilket Hällesiö sochnemän, enligt 1666 års afradsransakning, innehaft emot två daler silf:rmts åhrlig afgift, i augusti månad 1753 börjad, och i juni månad nästledit år fullbordad; hwarefter högwälborne herr baronen och landshöfdingen Cronhiort har täckts then 6 september innewarande år til häradshöfdingen i orten lemna höggunstig skrifwelse af thet innehåll, at althenstund ofwanberörde charta och thet thertil hörande protocoll utwisa, at thet af herr rådmannen Lund och handelsmannen Harvelin åstundade nybygge är belägit inom the gräntsor, som för Hällesiö widsträckta afradsländ finnas utsatte: för then skul, och fast än någon utbrytning af kronoskogar och afradsländ icke äntå hint[?] åt thenna sidan; dock som med nybyggens inrättande på kronones ostridiga grund ei borde på tid och längd ankomma, hwar igenom ödeslägenheter skulle blifwa sent upodlade och kronan uti sin rätt lida: Altså har högwälborne herr baronen [fol. 134v] och landshöfdingen anmodat bemälte häradshöfdinge, at, uti alla wederbörandes närwaro, wid laga syn thetta nybruk i ögnasigte taga, om platsens belägenhet och jordmonens godhet undersöka, samt upodlingen ifrån Hällesiö afradsländ afwittra och med nödige innägor rörlägga, tillika utsättiandes, til hwad storlek och hemmantal samt åhrlig skatt thet swara kan, så ock huruwida flera än ett matlag kan sig ther nedsättia, och om Lundberg af eget bewåg eller med lagligit tilstånd ther begynt åker och äng upbryta.

I öfrigit hade Hällesiö sochnemän at inför Afwittringssynerätten andraga sin nödtorft och then föregifne omständighet, som skulle theras hemman icke hafwa fyllnad af skog utom ofwanberörde afradsländ. Och emedan häradshöfdingen i orten, såsom sysslesatt med laga höstetingens förrättande, har til Syne- och afwittringsrätten öfwersändt högbemälte herr landshöfdingens förordnande, och afwittringsförrättningen nu hunnit til thenna orten, samt the nästgräntsande Hällesiö sochnemän [fol. 135r] hafwa fått theras fylnad af skog, utom Hällesiö afradsländ, så har Syne- och afwittringsrätten i anledning af Hans Kongl. Maj:ts år 1752 gifne nådige förklaring öfwer 4 § uti 1742 års instruction, företagit thetta giöromål.

Nils Guliksson Lundberg utlät sig nu, på Rättens tilfrågan, at han har enligt kiöpebref af then 5 maji 1723, af hemmansägarne i Byen och Sandläggden tilhandlat sig sågstället i Liungåen, hwilket säljarne angifwit wara liggande på theras skatteskog; men har ei hwarken med bemälte skattemän handlat om någon jord, eller til nybygges anläggande begiärt tilstånd förr än år 1751, tå han redan börjat at uprödja någre slätter och upbruka någon åker omkring the hus, hwilka han, som sågägare hade upsatt på östra, men sedan flyttat til then wästra sidan om Liungåen, i förhoppning at han måtte wara närmast til nytt hemmans upodlande å thetta ställe.

Herr rådmannen Lund, anförde, at som han och hans bolagsman rådmannen h:r Eric Harvelin hafwa icke allenast fått högwederbörligt tilstånd at inrätta ett finbladigt sågwerk uti Liungåen, utan ock warit the första, som på behörigt sätt anmält sig til [fol. 135v] nybygges anläggande uppå Hällesiö kronoafradsländ, och nära omkring sågverket ei skal wara lägenhet til upbrukande af större hemman än til 4½ tunneland, som the wilja, til werkets styrka och

förnödenhet, uptaga; så begiäres, at the måge allena förklarar berättigade sådant nybygge at fullborda, och till skatte lösa, i synnerhet som thet skulle icke allenast wara för sågverket efwentyrligt, utan ock wid uptagande af nödige ägor för thet nya hemmanet hinderligt, om thet genast blefwe fördeladt emellan twänne matlag. Hwad borgaren Lundberg angår, så skal han så mycket mindre wara tienlig til nybyggare, som han redan är fördiupad i widlyftig gäld, then han icke kunnat eller ännu kan sig afbördä, men skulle ansenligen ökas, ther han finge delachtighet i nybygget, och följachteligen måste taga del i then dryga kostnad, som wid afradsländets affattande och wid flera tilfällen upgått. Och emedan wid ett nytt hemmans inrättande ei skola wara andra lägenheter til slått, än the, hwilka en del af Hällesiö sochnemän hittils innehaft, men äro mera af naturen än genom kostsamt arbete fruchtbärande; ty begiäres, at the måge blifwa lagde ther under, tillika med fisket i Wadströmen, för hwilket herrar rådmännen Lund och Harvelin hafwa åhrligen betalt en daler silf:rmts afrad, then the icke eller undandraga sig at erlægga intil frihetsåhrens slut, tå berörde fiske, såsom thet endaste af något wärde, hwilket kan komma inom nybyggets gräntsor, förmodes kunna blifwa [fol. 135r] under hemmanets skatt inbegripit. I öfrigt hemstältes ock til Syne- och afwittringsrättens bepröfwande, om icke Liungå sågwerk, måtte emot en wiss åhrlig afgift til Kongl. Maj:t och kronan, få behålla och til sågning använda then del af skogen på Hällesiö afradsländ, som icke anslås til skatteskog under thet tilärnade nya hemmanet, i synnerhet som på thenna mark ei skola wara tilfällen til flera nybyggens inrättande.

Therefter företogo sig Synerättens ledamöter, at, i wederbörandes närwaro, undersöka om thet begiärte nybyggets belägenhet och jordmonens godhet, med flera omständigheter; hwar wid fants, at thet ställe, ther h:r rådmannen Lund och hans bolagsman, så wäl som borgaren Lundberg, wille inrätta nybygge, är belägit uppå Hällesiö kronoafradsländ, på wästra sidan om en älf kallad Liungån, nära intil thet ther anlagde sågverket wid pass en half mil ifrån hemmanet Byn i Hällesiö sochn, nijo mil ifrån Sundsvall som närmaste kiöpstad och $9\frac{1}{4}$ mil ifrån Graninge Jernbruk som närmaste bergwerk. Til åkers uptagande wisades twå särskilda lägenheter, näml:n: then ena icke långt ifrån wästra brädden af Liungåen, som likwäl nu är bewäxt med tall och andra träd samt [fol. 136v] fylld med qwarstående stubbar och rötter, och then andra något längre i nordwäst ifrån sågverket wid then ther framlöpande Liungåen, hwarest marken jemwäl är mästadels med furu öfwerwuxen. På begge thessa ställen blef jordmonens beskaffenhet noga försökt med en jordbår, hwarigenom fants, at then består styckewis af hård lera med lerbotn, och styckewis af sandblandad lera, samt på andra ställen å samma mark af sand med lös sandbotn, warandes thesse jordarter så blandade om hwarandra, at hwarthere fants allenast på ett litet stycke; innan then blef til en annan förbytt. På thet förre stället, trijhundrade tiugu alnar ifrån sågverket har Nils Lundberg bygt nödiga wåningsrum och uthus, samt upbrutit ett stycke af marken, som, wid afmätandet, fants innehålla tu tunneland och tiugutwå kappländ, hwaraf en del är öpen åker och en del til slått igenlagd, hwarest jordmonen består til somliga fläckar af lera med lerbotn, til några bitar af lerblandad sandmylla, och på andra ställen nära intil af sand med lös sandbotn.

Til [fol. 137r] slåtter för thet tilärnade nya hemmanet äro inga andra lägenheter, än på begge sidor om then så kallade Gimådalen och älfwen Liungåen, hwarest dels redan äro några starrslätter, hwilka intil thenna tiden blifwit nyttjade af en del Hällesiö sochnemän, och dels kunna genom rödning och dikande utwidgas och förbättras, men hittil är til sådana slåtters upodlande och widmachthållande ingen ansenlig kostnad giord, utan hafwa the genom naturlig belägenhet och godhet warit til höbergning tienlige; hafwandes jemwäl en del theraf, som ligger på östra sidan af Gimådalen, warit lemnad at nyttias af Wästby hemmans åboer i Holms sochn och Medelpad, men för några åhr tillbaka återtagne, och sedermera bergad af the Hällesiö sochnemän, som innehaft afradsländet. Ett litet stycke wästerut ifrån Gimådalen finnes efwen någon hårdwallsslått med lägenhet till thess utwidgande å then wästra kanten, som nu är bewäxt med grann löfskog; och har Pär Jonsson i Karlsgård på thetta ställe brukat

fäbodas under sitt hemman. Likaledes [fol. 137v] är lägenhet til någon slått upodlande på ett ställe något längre bort och öster om Gimådalen, therest i gamla tider varit fäbodas, som likwäl på många åhr icke blifwit brukade.

Hwad skog och utmark angår, så fants såwäl af then geometriska chartan, som wid besichtning, at then mästadels består af ganska stenigt och bergachtigt land, hwar uppå, efter then skogeld, som dels i forna och dels i sednare tider framgått, ei är annan wäxt, än liung, samt blåbärs- och lingonris, jemte någon furuskog, som likwäl är mycket gres, samt til större delen ihol och til rötterna skiämd. På några få ställen, i synnerhet wäster om Gimådalen och Liungåen, är någon wäxteligare skog dels af furu, dels af gran och dels af löfträn. Furuskogens wäxtelighet pröfwades på thet sättet, at åtskillige träd, som wäxt på särskild jordmon, blefwo fälte, på hwilka safwuloppen eller hwart åhrs tilwäxt räknades. Och ehuruwäl en del wuxit långsammare och en del fortare, så kunde dock af ett tagit medium slutas, at en sågstock ei kan tilwäxa på kortare tid, än tuhundrade femtijo och medelmåttigt hustimmer på [fol. 138r] etthundrade åttatijo åhr. Af mindre trän, tienliga til gärdslä, stör och wedbrand, är medelmåttig tilgång; warandes til sidstnämnde behof öfwerflödigt förråd af the öfwer hela skogsmarken befinteliga windfällen, toppar och qwistar. Mulbetet är, i anseende til then steniga och bergachtiga jordmonen, ganska swagt. På marken finnas ther och hwar några myrar och floor, som icke kunna, utan ansenlig kostnad, giöras fruchtbara, emedan the äro belägne i dälder emellan berg och andra högder, ther thet skulle falla ganska kostsamt, at genom dikande skaffa aflopp.

Til miölqwarns inrättande är god lägenhet uti Liungåen, som hafwer then ymnighet af watn, at then är hela året igenom tilräckelig til qwarndrift. I Gimådalen eller öfre delen af then så kallade Holmsjön är litet fiske af gäddor, mört och abbor, dock ei til fullt husbehof; men sikfisket i Wadströmen, för hwilket nu erlägges en daler silf:rmt åhrlig afrad, är af then dräktighet, at afkomsten swarar emot ett medelmåttigt hushålls behof. Uppå Hällesiö afrads [fol. 138v] land finnas inga masteträd, icke eller, såwida nu weterligt är, någre malmstrek eller nyttige bergarter.

Sedan föregående undersöknings instrument war i wederbörandes närwaro upläsidt, så anförde herr rådmannen Lund, at emedan thet är, genom hållen syn och undersökning, utröndt, at til Liungå nybygges förnödenhet ei finnas slåttelägenheter på andra ställen, än på begge sidor om Liungån och Gimådalen eller öfra delen af Holmsjön, så begiäres, at the måge blifwa lagde therunder, jemte slåtterna wid then wisade fäbodewallen wäster om Gimådalen, och thet gamla fäbodestället på östra sidan längre ned efter berörde dal, så ock en fäbodewall, som Salomon Jonsson i Byen och Olof Pålsson i Sandlågden innehafft uppå thet så kallade Drogisöedet, men then förre icke ens hunnit thenna sommar sielf berga, tillika med the slätter, som äro belägne wid Söåen och Stensiöbäcken, wid pass en åttendedels mil eller något mera [fol. 139r] härifrån, samt frihet at uprödja och utwidga slåttelägenheterna uppå then så kallade Stensiömarken belägen tre åttendedels mil ifrån Liungå nybygge. Och hwad skogen angår, så skal så mycket större widd theraf wara för thet nya hemmanet nödig, som marken är ganska stenig och bergachtig, samt skogwäxten therå rätt swag.

Ther thet skulle finnas, at thetta nybygge bör genast upbrukas til två särskilda rökar, så förmodas, at begge bolagarne i Liungå Sågwerk äro närmast berättigade at upodla hwar sin hälft theraf; men på thet Nils Guliksson Lundberg måtte äntå wara skadeslös för sitt giorda arbete, ehuru han, utan laga tilstånd, anlagt thet på en kronolägenhet, så tilbiuder sig herr rådmannen Lund, at förnöja [fol. 139v] honom therföre, antingen efter öfwerenskommelse, eller mätismanna ordom. I öfrigt utlät sig herr rådmannen Lund, at han och hans medinteressent wilja för then frihet, som blifwer them lemnad, at, på kronoallmänningen inom Hällesiö sochn hugga timmer til sågning, til Kongl. Maj:t och kronan åhrligen betala ei allenast the två daler silfwermynt, som Hällesiö sochnemän hittils erlagt för hela afradslandet, tilhopa med the lägenheter, som må blifwa til nybygge anslagne, utan ock ther utöfwer två daler silf:rmt, eller

något mera, ther nyttan pröfwat wara ther emot swarande; förmodandes herr rådmannen, at kronan kan så mycket mera wara belåten med thetta anbud, som på berörde allmenning ei skola [fol. 140r] finnas lägenheter til flera nybyggen, och skogen ei skal kunna på annat sätt nyttias, utan föråldras och blifwa onyttig.

Nils Guliksson Lundberg begiärte at följande skrift måtte blifwa i undersökningsinstrumentet införd. 1:o. Är min begiäran, at jag til thet minsta finge hälften af thet nybygge, som här blifwer. 2:o. At jag finge hälften af thet lilla fiske i Wadströmen, emot afgift til kronan. 3:o. At jag har första stubben här huggit och uptagit åker. 4:o. At jag har upbyggt hus. 5:o. När jag först begynte uptaga åker, wiste jag intet annat, än det war skatte, icke eller wiste bönderna annat.

Therefter ingaf kronones ombudsman landsfiscalen Klingberg följande ämbetsmemorial:

[fol. 140v] Til ödmiukt följe af landshöfdingens och riddarens af Kongl. Maj:ts Swärdsorden högwälborne herr baron Cronhiorts höggunstige förordnande, har lofl. Syne- och afwittringsrätten genom then hållna undersökningen noga synt, pröfwat och beskriwit the omständligheter, som högbemälte herre åstundat til underrättelse wid thet af herrar rådmännen Lund och Harvelin sökte nybyggets anläggande å Hällesiö kronoafradsländ. I anledning häraf har jag efwen bordt begiära, 1:o thet måtte så wida tienlig jordmon til åkers uptagande finnes, wid sågverket och Liungåen, jemwäl någon del slätter med theras vidare utwidgande ther bredewid samt nedanföre efter Gimådalen, thessa lägenheter anslås til ett nytt hemmans uptagande af 4½ tunneland. Men 2:o, såwida sielfwa ogiörligheten synes betaga lofl. Syne- och afwittringsrätten, at för thenna gången med wederbörlig säkerhet kunna [fol. 141r] lägenheten methodice skattelägga innan både åkren, som nog skiljachtig til jordmonen och slätterna blifwit uparbetade, hwilkas godheter wid en formel skatteläggning hwar för sig böra noga graderas och uträknas, så anhålles 3:o at nu emedlertid til ett sådant nybygges uphielpande wisse frihetsår måge projecterade warda, hwarwid lofl. Syne- och afwittringsrätten behagade anse den del af slätter, hwaruppå redan til någon del finnes tilgång omkring nybygget, samt 4:o til underdånigst följe af Kongl. Maj:ts för afwittringsrätten år 1742 nådigst gifna instruction, nu tillägga thetta nybygge så stor del af skogen, som emot thet projecterade tunnetalet skiäligen och i anseende til markens beskaffenhet swara kan, och ehuru wäl 5:o wid thet tilfället thetta nybygge blefwe i stånd satt, thet kunde tola flera åboer, likwäl som [fol. 141v] thet skulle förorsaka mycken oreda, hinder och olägenhet af skogens och lägenheternas fördelade emellan flera åboer, therföre 6:o borgarens Nils Guliksson Lundbergs ansökning, hwilken om sågstället ingått afhandling med bönderna i Bye och Sandlägden så mycket mindre synes lända til kronans nytto wid nya hemmanets upodlande, som Lundberg är fördiupad uti en ansenlig gäld, then han för sin fattigdom skul, ei förmår at betala, som han ock altsedan år 1723, tå han tilhandlat sig stället, til thenna tiden och efter så många åhrs förlopp ei warit af then förmågo, at han någon märkelig upodling kunnat åstadkomma; efwen som then af Lundberg med bönderne slutna handel är desto mera olaglig och straffbar, som thet warit både kiöpare och säljare wid kiöpets slutande bekant, at thetta ställe war belägit inom the uti [fol. 142r] 1666 åhrs afradsransakning och thet therå utgifne afradsbrefwet år 1667 utsatte märken ½ mil inpå afradsländet ifrån skilnaden med byeskogarna. Hwad sluteligen beträffar 7:o herr rådmannen Lunds begiäran, at emot en skiälig afgift, få nyttia den å afradsländet warande skogen, så emedan thenna skog af gamla skogeldar til rötterna merendels finnes skiämd och ihålig altså skulle en sådan skogens skiälige nyttjande fastmera lända kronan til fördel, än at then i längden ändå skulle göras onyttig.

Sedan å ingenthera sidan ei war något widare at påminna, så togo undersökningsmännen thetta wäl i behörigt öfwerwägande, hwarefter

Afsades

Genom then hållne och i föregående protocoll införda undersökning har Syne- och [fol. 142v] afwittringsrätten funnit, at thet åstundade nybyggnadsställe är belägit nära intil ett af rådmännen i Sundsvall herr Lars Lund och herr Eric Harvelin, efter högwederbörligt tilstånd, anlagdt finbladigt sågwerk uti Liungåen, på kronones afradsländ kalladt Hällesiölandet, utom hwilket Byen, Sandlägdens, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbäcks skattehemman i Hällesiö sochn hafwa, wid nyligen skedd afwittring, fått theras tilståndiga samt emot gårdarnas tunnental och behof swarande skatteskog, samt at på tienlig åkerjord och lägenheter til slåtters upodlande är uppå the i undersökningsinstrumentet nämnde ställen så stor tilgång, at ett nytt hemman kan ther uptagas, och, i anseende til någre redan dugelige och fruchtbärande slättestycken, efter tolf åtniutne frihetsåhr skatteläggas til [fol. 143r] fyra och ett halft tunneland, eller tre fierdedels gärdemantal, hwars åhrliga ränta skulle, efter ortens underwisning bestiga til tiugu daler 3½ öre silf:rmt; men methodisk skatteläggning therå har Syne- och afwittringsrätten icke kunnat nu företaga, emedan thet ei är möjligt, at förr än åkerjorden är öfweralt upbruten, utsättia widden på hwarje bit eller litet stycke af the om hwarandra här befintliga skiljachtige jordarter af hård lera, lerblandad sandmylla och lös sand, hwilke likwäl, efter projectet till skatteläggningens methode för Jemteland, höra under särskilda grader, och med olika skatt anses böra; efwensom man icke eller förr, än efter slättelägenheternes uparbetande och i stånd sättiande, kan med säkerhet weta lassetal och beskaffenhet af thet therå wäxande hö, som dock bör, efter thess art och myckenhet, utgiöra större eller mindre del af [fol. 143v] hemmanets ständige ränta.

Och ehuruwäl förrberörde tilärnade nye hemman är projecteradt til så stort skattetal, at klyfning kunde efter lag och Kongl. förordningar tillåtas, ther nödige ägor woro upbrukade och theras godhet sådant tolde: likwäl som upodlingen skulle ansenligen hindras, ther then komme at giöras särskilt af twänne åboer eller matlag, emellan hwilka lägenheterne til åker och slått, som äro om hwarandra liggande, men äntå af ganska olika art och godhet, som nu ei kan med wisshet urskiljas, icke eller kunna lagligen och uppå tillförlätelig grund skiftas, innan nödigt arbete och upbruk thertil kommit: så finner Syne- och afwittringsrätten för sin del, thet wara til Kongl. Maj:ts och kronans inkomst och landets upodling säkrast, at thetta nybygge anlägges och fullbordas af en men ei af twänne åboer. Hwilket alt, jemte then förehafda twist, antingen rådmännen [fol. 144r] i Sundsvall herr Lars Lund och herr Eric Harvelin, hwilke hafwa ei allenast med mycken kostnad här anlagt ett privilegeradt finbladigt sågwerk, som kan genom ett therwid inrättadt nytt hemman styrkas och understödjas, utan ock om nybygges anläggande och lösande til skatte giort behörig ansökning, hos hwilke Kongl. Maj:t och kronan jemwäl kan hafwa tilräckelig säkerhet för hemmanets fulla ränta efter the föreslagne tolf frihetsåhrens förlopp, eller borgaren Nils Guliksson Lundberg, som af eget bewåg, och utan lagligit tilstånd, begynt at uppå kronones grund åker och äng upbryta, och är, i anseende til thess gäldbundna tilstånd, oförmögen til sådant, nytt hemmans uptagande och i stånd sättiande, äger bättre rätt til nybyggnad på ofta berörde ställe, warder til herr landshöfdingens öfwer Wästernorrlands län, och riddarens af Kongl. Swärdsorden högwälborne baron Cronhiorts [fol. 144v] höggunstige bepröfwande med all wördnad hemstaldt.

I öfrigt, och som thet efwen tilkommit Syne- och afwittringsrätten, at wid thetta tilfälle anslå nödig skog för thet tilärnade nya hemmanet om fyra och ett halft tunneland, och then ifrån kronoallmanningen afskilja; så har Synerätten til then ändan giort sig om skogens wäxtelighet och markens beskaffenhet noga underrättad: pröfwandes, i anseende til then mycket steniga och bergachtiga jordmonen, samt then theruppå befintliga skogens swaga wäxt, skiäligt, at tillägga Liungå nybygge en skogsrymd af trijtusende sex hundrade åttatijo

åtta tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiorton tusende quadratalnar, af hwilken skogswidd afdragas til åkers och slåtters upodlande åttatijo åtta tunneland, samt för berg, myror och oländig mark, tre fjerdedelar af the öfrige trij tusende sex hundrade tunneland, hwarefter äro i behåll nijo [fol. 145r] hundrade tunneland dugelig skogväxt.

Sådan skogstract blef nu på then geometriska chartan afmätt och upprickad, och tager sin början wid then så kallade Drogsjöforsen, hwar ifrån lineen går i O:T:N: sextusende femhundrade åttatijo alnar öfwer Liungån, hwarefter göres ett knä, som ställer lineen i fullt söder, hwilket wäderstrek följes tijo tusende tuhundrade fyratijo alnar mot thet så kallade Ytterboberget, hwarest åter blifwer knä, therifrån skilnaden sträcker sig i S:W:T:W: femtusende etthundrade sextijofyra alnar, och går öfwer Ytterboberget och Gimådalen, och sidst löper skilnadslinien i N:N:W:, hwilket wäderstrek följes toltusende nijohundrade sextijo alnar intil första märket wid Drogsjöforsen, men alt thet, som ligger utom förrberörde linea, hwilken, så snart möjligt är, kommer [fol. 145v] at föreses med laggilda rå och rör, warder förklaradt för kronoallmänning, på hwilken likwäl angränsande byemän och hemmans ägare hafwa, enligt 5 § i 1742 åhrs instruction, frihet, at nyttia mulbete, samt diur- och fogelfänge.

Sidst lemnas ock herrar bolagsmän uti Liungå Sågwerk then underrättelse, at the måge hos ofwan högbemälte herr baron och landshöfdinge anmäla ödmiuk ansökning, at, emot erbuden åhrlig afrad fyra daler silf:rmt, få under sågverket nyttia skog på Hällesiö kronoallmänning, samt någre slåtter utom then här frammanföre utsatta skilnadslinea. Åhr och dag, som förr skrifwidt står.

På Syne- och afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell.

[fol. 146r] **Åhr 1755 then 27 october** blef af underteknad vice häradshöfdinge, samt nämndemännen Jakob Pålsson i Biskopsgården, Esbiörn Nilsson på Hammaren, Olof Johansson i Döwiken, Salomon Swensson i Wästanede, Pär Pålsson i Gewåg och Olof Pärsson i Östansiö, närwarande extraordinarie landtmätaren herr Eric Calvagen och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, syn och afwittring företagen emellan kronoallmenning och skatteägor för hemmanen LUND, THOMASGÅRD OCH HÄLLESIÖ PRÄSTEBORD i Ragunda tingelag och Hällesiö sochn; hwarwid, efter behörig kungiörelse, sig instälte ej allenast skattmännen Anders Jonsson och Nils Erichsson i Lund, samt Pär Nilsson i Thomasgård och landbonden Isak Jonsson, [fol. 146v] utan ock, som thet högwördige domcapitlets i Hernösand fullmächtig, at bewaka Hällesiö Prästebords rätt, kapellanen ärewördige och wällärde herr Carl Åström, efter anmodan af then 27 nästledne september.

Syne- och afwittringsmännen gjorde sig först af jordeboken underrättade om thessa hemmans tunne- och skattetal, finnandes, at gården N:o 1 i Lund består af tu och tre fjerdedels tunneland med siutton daler 4 öre silf:rmts ränta, N:o 2 af tu och tre fjerdedels tunneland, räntar siutton daler 5 öre s:rmt, Thomasgård är trij tunneland och räntar siutton daler 5 öre silf:rmt; warandes berörde trij hemmans räntor anslagne til reservemedel under Jemtlands regemente. Hällesiö Prästebord består af två tridiedels tunneland, räntar tre daler 19 öre silf:rmt och brukas under stommerättighet af kyrkioherden i Ragunda.

Anders Jonsson och Nils Erichsson [fol. 147r] i Lund anförde härwid, at under theras hemmans här frammanföre utsatte skattetal, skola wid Miösiö ödesböle, belägit wid pass tre fjerdedels mil ifrån byen Lund, wara inbegripne några ägor til ett fjerdedels tunnlands skatt för hwarthera gården; til bestyrkande hwaraf the företedde en tingsdom af then 17 december åhr 1632, som innehåller att Swen Matsson i Karlsgård har böxlat af Kongl. Maj:ts ombudsman tre tunnor säd i samma by, hwaraf en wid namn Lasse i Miösiö, hade tilförene brukat en half tunna säd, halfparten fritt gods och halfparten kronones, warandes hela gården tre tunnor säd, men allenast ett ringa hemman eller lägenhet. Theremot har Nils Erichsson i Byen besutit allenast en spans utsäde, hwarmed han icke kunde wara behållen; therfore

hafwer ofwannämnde Lasses i Miösiö efterlefwerska til honom uplåtit then halfwa tunna säd, som hon, efter [fol. 147v] mannens död, brukat i Miösiö, emedan hon ei kunnat sig ther med nära, såwida Miösiö warit endast någre fäbodas, som blifwit brukade under Nils Erichssons gård, sedan han dem böxlat. I betrachtande theraf har rätten tå ansett these lägenheter wid Miösiö såsom accidentier eller fäbodas, at brukas under hemmanen Karlsgård och Byen. Åhr 1708 then 23 martii har landsfiscalen Jonas Frisendahl wid Ragunda häradsting påstått, at som ödesbölet Miösiö, hwaraf Nils Erichsson och Gulik Pärsson i Lund innehade ett halft tunneland under theras hemman, skal tilförene hafwa warit ett särskildt skattehemman af ett tunneland, thet måtte thet ock ytterligare blifwa för sig sielft skattelagdt, särledes som these bönder förmodats icke kunna wisa sig therföre draga någon apart skatt. Men emedan häradsrätten af tingsdomen then 17 december 1632 funnit at Miösiö wore allenast [fol. 148r] någre fäbodas och för then skul lagdt til hälften under Byen och til hälften under Karlsgård, hwarifrån thet sedan kommit under Lund, och således icke kunnat särskilt skatteläggas, hwarunder thet länge legat, under hwilken tid fördubblingsräntan och wisse tijonden är påkommen, och indelningswärdet fattadt; ty har häradsrätten, i anseende så ther til, som til Kongl. Maj:ts nådigste resolution then 12 februarii åhr 1696, härwid ei kunnat giöra någon ändring, hälst som Hennes Maj:t Drottning Christina nådigst förordnat och faststält, at the under danska regeringen fäldta och afsagde domar skola äga laga kraft och blifwa efterlefwade; dock högre handen underställdt, om fiscalen ther någon förändring erhålla kunde.

I anseende til thessa skrifter begiärte Lunds byemän, thet theras hemman måge blifwa bi-behållne wid sådan gammal [fol. 148v] rättighet och förmon wid Miösiö ödesböle. På rättens tilfrågan, utlätto sig Lunds, Thomasgårds och Hällesiö Prästebords innehafware, at berörde hemmansskog och utmark icke är behörigen skild ifrån Hällesiö kronoafradsländ, hwilket är mycket större, än then del af kronoallmenningen som är nästledit år affattad intil eller omkring then så kallade Södra bygden af sochnen, nemligen Byen, Sandlägden, Karlsgård, Hårgård och Wästanbäck, utan skal thet afradsländ, för hwilket samtelige Hällesiö sochnemän, efter afradsbref af åhr 1666 och therå gifwen stadfästelse af åhr 1667 hafwa tilhopa erlagt två daler silfwermynts afgift, sträcke sig rundt omkring sochnen, och warer emellan avrads-gifwarne fördeladt på thet sättet, at the, efter öfwerenskommelser, hwarthera nyttiat slätter, mulbete och wånskog, eller diur- och fogelfänge, samt fisken, på sina wissa ställen. Och hwad skatteägorna angår, så äro the ei [fol. 149r] hwarken lagligen skifte emellan grannarna i Lund, Thomasgård och Hällesiö Prästebord, eller ifrån the angräntsande byars ägor afrösade.

Wederbörande skatteägare och åboer hafwa, efter eget upgifwande, så stort utsäde, och födo för så många kreatur som följer, nemligen: Anders Jonsson i Lund utsår åhrligen fyra och en half tunna, föder två hästar och en fole, tiugufyra nöt och tretijo småfä. Nils Erichsson har fyra och tre fierdedels tunnors årligt utsäde, foder för tre hästar och en fola, tiugufem nöt och tretijo småfäkreatur. Pär Nilsson i Thomasgård sår hwart åhr fyra tunnors, föder två hästar och en fola, tiugutwå boskapskreatur och tretijo småfä. Wid Hällesiö Prästebord sås åhrligen två tunnors, födas en häst och en fola, tolf nöt och tiugu småfäkreatur.

Wid besichtning fants, at ofwan berörde hemman äro försedde med nödige laga hus i man- och ladugårdarna, samt hafwa [fol. 149v] anlagde humlegårdar, som kunna utwidgas til then storlek, at afkomsten swarar emot hushållens behof. Åkerjorden blef på många särskilda ställen pröfwad med jordbår, tå then fants bestå på några stycken af lerblandad sandmylla, men på the flästa ställen, i synnerhet på Prästebordets åker, af röd sand med lös sandbotn, och matjord til ett halft quarters diup, som blifwit samlad genom gödsel, hwilken hemmansbrukarne här påföra så ofta åkren sås. Af tijonde längderna för the nästwekne åhren fants, at grödan af thet här mäst brukelige kornsädet har ei stigit högre, än emellan fierde och femte kornet. I anseende til sådana omständigheter, pröfwar Synerätten, at åkerjorden wid these hemman hörer dels under tridie och dels under fierde graden uti skatteläggningssmethoden för

Jemteland. Til mera åkers uptagande af samma [fol. 150r] jordmon finnas jemwål lägenheter. Inom åkerhägnaerna, samt på några ställen ther utanföre hafwa hemmansägarna någon hårdwallsslått; men thet öfrige och theras mästa slätter skola bestå af starr- och myrefoder, som bergas dels på kronoafradsländet, och dels uppå gårdarnes förmenta skatteskog.

Qwarnar och qwarnställen hafwa byemännen en fierdedels mil ifrån gården, hwarest males til husbehof.

Then 29 [rättat med blyerts till 28] **october** war Simonis Judæ dag, på hwilken, efter mid-dagen, Synerättens ledamöter måste i brist af redwäg, begifwa sig til fot öfwer skogen til ett nybygge, kalladt Miösiö, belägit wid pass $\frac{3}{4}$ mil ifrån hemmanet Lund.

Åhr 1755 then 29 october instälte sig underteknad vice häradshöfdinge, med nämndemännen Pär Pålsson [fol. 150v] i Gewåg, Olof Johansson i Döwiken, Esbiörn Nilsson på Hammaren, Salomon Swensson i Wästanede, Olof Pärsson i Östansiö och Jakob Pålsson i Biskopsgården, samt extra ordinarie landtmätaren herr Eric Calvagen, och, i kronobefallningsmannens herr Olof Renströms ställe, efter skriftelig anmodan under then 16 nästledne october, landsfiscalen h:r Olof Klingberg, at, til wördsamt följe af wälloflige landshöfdingeämbetets then 24 martii innewarande åhr gifne resolution, skattelägga ett nybygge, kalladt MIÖSIÖ, BELÄGET I HÄLLESJÖ SOCHN och Ragunda tingelag i Jemteland, hwarwid, efter behörig kungiörelse, sig instälte nybyggaren Olof Pärsson och hans fader Pär Larsson, tillika med skattebönderne Anders Jonsson och [fol. 151r] Nils Erichsson i Lund; men vice häradsskrifwaren wäl-betrodde Olof Granbom, som, enligt kronobefallningsmannens Renströms bref af then 16 i thenna månad, har fått kungiörelse om thenna förrättning, med anmodan at wara therwid tilstädes, infant sig icke, eller lät något förfall framte.

Af the ingifna skrifter fants, at Miösiö ödesböle har fordom warit ett särskilt hemman om ett halft tunneland, som sedermera blifwit för siu specie riksdaler såldt til innehafwaren af hemmanet N:o 1 i Byen och Hällesiö sochn, under hwars skattetal thet ännu med ett halft tunnelands ränta är inbegripit, oansett thet, efter kiöpebref af then 22 junii åhr 1734, blifwit af tåwarande skattehemmansåboen Michel Johansson i Byen såldt til Olof Pärssons fader Pär Larsson, för tu hundra daler kopp:rmt, med förbehåll, at Michel Johansson skulle sielf framgent behålla fäbodewallen, och nyttia mulbetet samt wånskogen tilhopa med Pär Larsson.

[fol. 151v] För sådan kiöpt lägenhet, samt någre therwid ånyo upbrukade ägor, har Olof Pärsson erbudit at skatta såsom för ett och ett halft tunneland eller ett fierdedels gärdemantal, hwartil genom wälbemälte landshöfdingeämbetets resolution af then 24 nästwekne martii, är bifallit, och Olof Pärsson frihet lemnad at fullfölja upodlingen på Miösiö nybygge, och at til Kongl. Maj:t och kronan therföre erlægga skatt efter ett och ett halft tunneland, til thess thet blefwe ifrån angräntsande byar och skogar afskildt och methodice skattelagdt, hwarunder dock ett halft tunneland inbegripes af thet skattetal, som här tils warit hemmanet N:o 1 i Byen påförd; kommandes thenna lägenhet, at wid then uti Jemteland förordnade allmennings afwittringscommissionen afröas och behörigen skatteläggas, men innehafwaren af By hemmanet [fol. 152r] oförkränckt niuta then, medelst 1734 åhrs afhandling, förbehållna fäbodewallen, samt nyttia mulbetet och wånnskog gemensamt med Olof Pärsson. Til werk-ställande af sådan förrättning, har Syne- och afwittringsrätten anmodat h:r landtmätaren Calvagen at geometrice affatta Miösiö nybygges ägor och lägenheter; af hwilken affattning nu fants, at therwid är öpen åker til trij tunneland tretijo och ett fierdedels kappeland; men af slätterna äro inge flera refwade och aftagne, än lindwallarna i åkergärdet, kalfgärdet, fäbodewallen, boängen bredewid fäbodewallen och then så kallade Gårtiernsmyran, hwilka tilhopa giöra tiugutwå tunneland och ett kappeland, samt kasta af sig tre parmar hö. The öfrige slätterne, såsom belägne längre ifrån nybygget, har bemälte h:r landtmätare ei affattat, [fol. 152v] icke eller någon skog och utmark.

Anders Jonsson och Nils Erichsson i Lund wille, med en tingsdom af then 17 december år 1632 och Ragunda häradsrätts protocoll af then 26 martii 1708 wisa, at theeras hemman böra, af the ägor, som i gamla tider hört til Miösiö ödesböle, niuta så stor del, som swarar emot ett halft tunneland, hwilket skal wara under theeras hemmans skatt inbegripit.

På Rättens tilfrågan utlät sig nybyggaren Olof Pärsson, at han kan med then bergning, som han nu får af the här uparbetade slätter, åhrligen föda två hästar och en fola, sexton boskapskreatur och tretijo småfä.

Wid besichtning fants, at nybygget är försedt med nödige laga hus i man- och ladugården, alle wäl bygde och widmachthållne. Humlegård är nyligen anlagd öster om gården och består ännu allenast af etthundrade stänger, men kan mera utwidgas. Therefter blef jemwäl åkren synad och på åtskillige ställen til jordmonen pröfwad [fol. 153r] med en jordbår, tå thet fants, at Grindlägden, Siölägden, Stenåkren, Myrdalsåkren, Badstufwuåkren, Smååkrarna och en liten roflandstappa bestå alla af samma jordart, nemligen sandmylla til matjord af litet mera än ett halft quarters diup, med helt lös grund eller botn af sand, dels röd dels något liusare; men på then så kallade Roflandsåkren och Storåkren något bättre jordmon af diupare matjord, med fastare sandbotn och liten lerblandning.

Then 30 october. Natten emellan nästledne dag d:n 29 october och thenna dag, är snö fallen til ett halft quarters diup, så at beskaffenheten af skog och utmark, som jemwäl wid thetta tilfälle borde för thet nye hemmanet Miösiö afwittras, icke kunde med säkerhet utrönas. I anseende så till förrnämnde wäderlek och vice häradsskrifwarens Granboms uteblifwande, som thetill, at icke alle nybyggets \slätter/ lägenheter äro af herr landtmätaren Calvagen refwade och affattade, kunde Syne- och afwittringsrätten icke nu hwarken fullborda en methodisk skatteläggning, [fol. 153v] eller verkställa Miösiö nya hemmans skogsafwittring.

S. D. Instälte sig dragonen Nils Nilsson Lundin, och anmälte hos Rätten, thet han och hans broder drängen Pär Nilsson äro sinnade at anlägga nybygge på södra sidan om then så kallade Gimådalen wid Alanäset på norra sidan om siön Alan, och thet fullborda til trij tunneland eller ett halft gärdemantal; begiärandes tilstånd at ju förr thess häldre få giöra början med sådan nybygnad och upodling. Och som thet är, genom Syne- och afwittringsrättens then 21 sidst-wekne october gifne utslag, hwaremot ei är wädjadt, faststäldt, at marken och lägenheterna på södra sidan om Gimådalen, norr om siön Alan, ther Lundin och hans broder Pär Nilsson, begiära frihet til nybygges anläggande, ligga på kronoallmenningen något öfwer en fierdedels mil ifrån then linea, som til skilnad för By, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbäcks hemmans skatteskog blifwit utsatt, [fol. 154r] och Lundin med thess broder Pär Nilsson äro the första och endaste, som angifwit sig til nybyggare på förrberörde ställe; så lemnas them, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga förklaring öfwer 4 § uti 1742 åhrs instruction, then under-rättelse, at the böra om thetta nybyggets inrättande genast i ödmiukhet anmäla sig hos herr landshöfdingen öfwer Wästernorrlands län och riddaren af Kongl. Maj:ts Swärdsorden högwälborne baron Carl Gustaf Cronhiort, på thet, sedan wederbörligt tilstånd wunnit är, Afwittringsrätten må, under thess giöromål här å orten, kunna thet nye hemmanet behörigen afrösa och skattelägga. Åhr och tid, som förr skrifwidt är.

På Syne- och afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell.

[sigill]

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 180r–188v, ÖLA. Protokollet är på sista bladet undertecknat och beseglat av domaren i avvittringsrätten i Jämtland Johan J. Wasell. På protokollets första blad är påskrivet: "Ank. d. 21 junij 1756". Jfr lantmätaren Erik J. Mellins brev till landshövdingen 12/6 1756 (i bil. 1), som inkom samma dag.

Åhr 1756 then 10 junii instälte sig i RAGUNDA GIÄSTGIFWAREGÅRD, til fortsättjande af then nådigste anbefalta och nästledit år började skogs- och allmänningafwittring i Jämteland, undertecknad vice häradshöfdinge med nämдемännen af Ragunda tingelag: Olof Johansson i Döwiken, Pär Pålsson i Gewåg, Magnus Jönsson i Nygården, Essbiörn Nilsson på Hammaren, Johan Jonsson i Pålåsen och Erick Ericksson ifrån sochnen Stugun; närwarande ei allenast extraordinarie landtmätarne herr Eric Mellin och herr Eric Calwagen, samt kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, utan ock, å ämbetes wägnar, kronolänsmannen i Ragunda tingelag Haqwin Frisk.

Til ödmuikt följe af herr landshöfdingens och riddarens af Kongl. Mai:ts Swärdsorden, högwälborne baron Carl Gustaf Cronhiorts höggunstiga skrifwelse af then 16 junii år 1755, företog sig Syne- och afwittringsrätten, at med bemälte herrar landtmätare öfwerlägga, på hwad sätt förrättningen måtte kunna thenna sommar beqwämligast werckställas, och thet ena [fol. 180v] efter thet andra til then ändan indelas, samt tiden thereafter blifwa så nyttiad, at ingen onödig omgång och widlyftighet hindrar förrättningens jämna fortsättjande.

Herr landtmätaren Calwagen företedde ther uppå i afskrift ett af öfwerdirecteuren uti Kongl. landtmäteriecontoiret wälborne herr Jacob Faggot til honom stäldt bref af den 29 april innewarande år, lydande ord ifrån ord som följer:

Uppå herr ingeniurens ankomne memorial af den 30 sidstledne januarii swares, enligt contoirets ordres; at innan någon syn eller skogs-afwittring kan af domaren redigt företagas böra landtmätarne afmäta hwar sockn, och noga beskrifwa alla de omständigheter, som der kunna förefalla, samt projectera linier för de allmänningar, som synas til landets allmänna behof wara nödige at skilja ifrån private skogar; dock at sådane rågångar [fol. 181r] och åtkomster i skog och mark ingalunda rubbas eller orenas, som med laga domar äro afgiorde, hwilke sednare böra såsom faststälde wid mätningarna i achttagas och på chartorne upwisas, jämte de slätter och upodlingar å utmarken, som innehafwas under urminnes häfd. Så böra ock landtmätarne hålla redige protocoller öfwer sina förrättningar, hwarwid hwar och en, som wederbör, blir hörd och får förete hwad documenter han kan äga, angående sina rågångar och häfder, hwilket alt foges til charte-beskrifningarna. När en socken sålunda är afmätt och beskrifwen, äga landtmätarne, at i god tid gifwa Konungens befallningshafwande sådant tilkiänna, med anhallan, at han förordnar domaren til synernes och afwittringarnes företagande; hwilka då, efter chartornes och beskrifningarnes anledning, kunna, om så behagas, lättare [fol. 181v] afgiöras i hus, än ute på marcken, såframt icke något skulle af domaren pröfwas wara förbigångit wid landtmätarnes protocoll, så at närmare lius och reda bör inhämtas genom syn. Wid dessa giöromål böra ock landtmätarne wara tilstädes, samt sedermera genom liniers upgående och rörläggning werkställa hwad domen förmår och innehåller, men dessförinnan icke befatta sig med några liniers upgående.

Therjämte gaf herr landtmätaren Calwagen Rätten tilkiänna, at han har, förr än berörde bref ankommit, giort ismätning på några myror nära wid gården Miösiö i Hällesiö sockn, samt på then så kallade Kiälsiön belägen wid gräntsen af hemmanets Ansiö ägor; men efter then tiden vistats i Håsiö sockn, at ther fullgiöra innehållet af wälbemälte herr öfwerdirecteurs befallning [fol. 182r] så at ei någon byskog, nu är til afwittring färdig, wiljandes herr Calwagen ei eller

befatta sig med något annat, innan han fullbordat thet, som i Håsiö sockn ännu återstår, hwilket förmenes kunna skie efter åtta dagar.

Synerätten fann af thet för october månad nästledit år hållne protocoll, at alla byarne i Håsiö socken, hwilke tilhopa utgiöra allenast aderton och tre fierdedels tunneland, eller trij och 3/24 giärdemantal, hafwa tå blifwit til theras skatteskogor afwittrade ifrån angräntsande kronoallmanning, hwilken dom wunnit laga kraft, så at inet annat, än behörig råläggning ther återstår.

Herr landtmätaren Mellin utlät sig, at ehuru han ei sett eller underskrifwit thet memorial, hwaruppå herr öfwerdirecteuren [*fol. 182v*] har täckts gifwa thet swar, som redan är i protocollet infördt, och han således för ingen del begiärt någon ändring uti thet, som 1742 års instruction och 1752 års Kongl. förklaring föreskrifwa; likwäl som begge landtmätarnes förrättningar ther uti omtalas så måste jämwäl herr landtmätarem Mellin, enligt thess aflagde ämbetsed, ställa sådan befallning sig til efterlefnad, och följachteligen gå ifrån then antagna och hittils brukade methode wid ref- och affattningarna, hwilka nu fordra längre tid, än at något kan förr andetiden blifwa til afwittring färdigt. I öfrigt skal herr landtmätaren Mellin finna sig föranlåten, at på högwederbörlig ort giöra ödmiuk förfrågan, huru wida någon landtmätareförrättning bör å nyo företagas å the ställen ther afwittring redan förledit [*fol. 183r*] år blifwit giord och fullbordad, hwarmed han i medlertid ei wil sig befatta.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg ingaf ett ämbets memorial, lydande ord ifrån ord, som följer:

Ther afwittringen skulle skie med sådan widlyftighet, at alle byarnes hemägor blefwo, tilli[ka] med utmarken, förrut affattade, och således ny refning, öfwer hela landet anställas måste, så warde slikt företagande, 1:o stridande både emot 1742 års instruction och 1752 års Kongl. förklaring, som likwäl, efter höga öfwerhetens nådiga förordnande, böra tiäna til efterlefnad wid skogsafwittringen i Jämteland; 2:o wore sådant twert emot ändamålet af Hans Kongl. Mai:ts: nådigsta befallning i 36 § af 1752 års resolution på allmogens beswär, som påbiuder then skyndsamhet, at afwittringen bordt wara slutad til början af nu påstående [*fol. 183v*] riksdag; 3:o blefwe kronan på thetta sättet stäld i ett drygare förskått, än en ganska lång framtid häldre betala; 4:o skulle, genom en otroligt lång tidsens utdräkt, förorsakas ei allenast, at skogarna blefwo emedlertid förderfwade och utödde, hwarefter afwittring wore föga nyttig, utan ock, at tiänlige ställen til nybyggen blefwo tå altför sent uptagne, och skulle följachteligen så mycket sämre kunna något bidra til kronans inkomst och allmän nytto. 5:o. Tå förrättningen giöres så widlyftig, at then nödwändigt måste påstå i några år uti hwarje sockn; så är ock then påfölgden oundwikelig, at allmogen, som måste under hela then tiden giöra betiänning och upwachtning, samt således eftersättia sina nödiga gårdssysslor, blifwer aldeles utblåttad, [*fol. 184r*] och hemmanen förfalla i then wahnhävd, som länder både til kronans och allmogens oboteliga skada.

Til bewakande af Kongl. Mai:ts och kronans höga rätt, påstår iag för then skull wördsamt, at skogsafwittringsförrättningen må, utan hinder och uppehåll, fortsättas efter then anbefalta och nästledit år påbegynta methode, samt at then som redan warit eller hädanefter blifwer wällande til drögsmål, samt Kongl. Mai:ts och kronans theraf flytande skada, må för sådant sättas i laga ansvar.

Länsmannen Haqvin Frisk, som har befallning, at giöra herrar landtmätarne uti theras förrättning nödig handräkning, gaf tilkiänna, at ingen handräkning är i thenna sommaren af honom begiärd; utan skal herr landtmätaren Calwagen, efter thess återkomst til orten nästl:e wår, hafwa i några dagar warit på ismätning, men sedan på en privat delning emellan Wästanede och Swedje byemän i Håsiö socken, [*fol. 184v*] hwilka therföre utgifwit 46 plåtar

eller 276 daler koppmt, samt strax therpå rest til en lika beskaffad förrättning i Boda by af Liden sockn i Medelpad, och efter then tiden uppehållit sig i Ragunda Prästegård, ther han skal warit med någon mätning syslesatt, skolandes bemalte herr Calwagen jemwäl hafwa til thenna dag utsatt ägodelning emellan Östansiö byemän i Håsiö sockn, hwarwid länsmannen äfwen fått sin förmans ordres at wara tilstädas, men, i anseende til Synerättens ankomst, är thenna förrättning upskuten.

Herr landtmätaren Calwagen utlät sig ther uppå, at til the private förrättningarne i Håsiö och Lidens soknar äro wälloflige landshöfdingeämbetets remisser, och at byemännen i Wästanede och Swedje hafwa, för åkerdelningen them emellan, som skal påstått allenast i fem dagar, efter betingande, gifwit 276 d:r koppmt, then tiden, som, efter länsmannens mening, blifwit använd [fol. 185r] til målningen skall hafwa upgått til chartors förfärdigande, och skal herr Calwagen ei hafwa utsatt någon delning i Östansiö, utan warit sinnad, at ther fullborda något, som wid affattningen återstår. Men länsmannen Frisk förmodade thet wara bewisligt, at ägodelning blifwit utsatt, och herr lieutenanten von Morits jämwäl ther til kallad, at bewaka fourierboställets rätt.

Åtskillige af thetta tingelagets inwånare, som woro inkallade, at höras angående huggit och til älfwen framfördt sågtimber, hwarom nedanföre förmälas skal, androgo, at ther skogsafwittringsförrättningen giöres så widlyftig, at alla hemägorne skola, jämte skog och utmark refwas och affattas, hwilket måste på en ganska lång tid ankomma, så äro the aldeles oförmögne, at med sådan affattning uthärda, i synnerhet som the ei äga thet förråd af spannmål, at thet är tilräckeligt til theas eget, [fol. 185v] än mindre til främmandes uppehälle, utan måste hemmansbrukarne anten äta barck, eller sätta sig i giäld för ganska dyr säd, som ei, utan största swårighet, kan fås ifrån aflägsne orter: i anseende til hwilken oförmögenhet, the ei eller hafwa begiärt, at byernes åkrar och öfrige hemägor måtte refwas och affattas, och wilja icke eller bestå någon del af then kostnad, som thertil upgår. Hwilket blef, på begiäran, i protocollet infördt.

Sedan underteknad vice häradshöfdinge hade, wid ankomsten til orten, fått kundskap therom, at Ragunda sochnemän, hwilkas skatteskogor ei ännu äro ifrån angräntsande kronoallmenningar afwittrade, hafwa i thenna wår huggit och til siöstranden framfört en emot wanligheten stor myckenhet af sågtimber, som skulle thenna dag flåttas til then så kallade Storforsen, at ther försälljas til åtskillige herrar handlande i Sunsvalls stad; så äro nedannämde byemän inkallade, at af Syne- och afwittringsrätten [fol. 186r] höras öfwer sådant hygge, tå the, uppå rättens tilfrågan, huru många ståckar och på hwad ställen the huggit, angåfwo som följer nemligen: Erick Nilsson i Krångede, at han har fäldt och til siön framfört 113 sågtimberstockar $\frac{1}{8}$ mil ifrån Krångede byn; Olof Johansson i Döwiken 140 stockar $\frac{1}{2}$ mihl ifrån gården; Erick Ersson i Döwiken 80 stockar $\frac{1}{8}$ mihl ifrån byn; Jon Larsson och Erick Nilsson i Böle hwartera 150 stockar $\frac{1}{4}$ mil ifrån byen, Pär Andersson och Jon Nilsson i Ammer 240 stockar hwartera, samt Olof Nilsson i Kråkwåg 200 ståckar på samma skogstract, som nästnemde Ammers byemän, och thet en mil ifrån hemmanen, samt på några ställen närmare belägne; Jon Natanaelsson i Kråkwåg 40 stockar och Per Olofsson i samma by 99 stockar $\frac{1}{8}$ mihl ifrån gårdarna, Anders Andersson, Swän Olofsson, Pär Pålsson och Olof Pärsson i Gewåg, hwartera 120 stockar $\frac{1}{8}$ mil ifrån byen; landbonden på sergeantsbostället Skogen [fol. 186v] Simon Hollmström 30 stockar, och skattebonden Nils Andersson i Skogen 75 ståckar $\frac{1}{4}$ mil ifrån byen; Länsmannen Haqvin Frisk, för skattehemmanet Munsåker 100 stockar $\frac{1}{4}$ mihl ifrån gården; Gulick och Jon Olofssöner i Gisslegård tilsammans 100 stockar $\frac{1}{4}$ mil ifrån gården; Daniel och Måns Olofssöner i Torsgård hwartera 100 ståckar, $\frac{1}{4}$ mil ifrån gården; Jon Olofsson i Pålgård 96 ståckar och Salomon Olofsson 140 ståckar, wid pass $\frac{1}{4}$ mil ifrån byen; Magnus Jönsson i Hammarsgård 100 ståckar $\frac{1}{4}$ mil ifrån byen; Gustaf Olofsson i Lieden[?] 300 ståckar, och Ingemar Jönsson i samma by 150 stockar, $\frac{1}{8}$ mil ifrån Hammarren; Erick Nilsson i Näset 100 ståckar; Olof Nilsson i samma by 80 stockar och Lars Olofsson

i Näset 101 stockar, wid pass 1/8 mil ifrån byen; Olof Jansson i Kånckebacken [fol. 187r] 150 stockar 1/8 mil ifrån gården. Esbiör Nilsson och Esbiör Frisk på Hammaren tilsammans 240 stockar, ¼ mil ifrån byen.

Ofwannämnde hemmansbrukare, som, enligt jordeboken tilhopa skatta för siuttijo sex tunneland, fyrahundrade tiugu daler 29 öre silfwermt, hafwa således efter egit upgifwande, til salu fält och thetta år framforslat trijtusende åttahundrade nijotijo fyra sågståckar, hwilka skola wara af wissa handlande i Sunswall betingade til 20 öre kopp:mnt stocken, ehuru theras hitskickade betiänte ej wilja för hwar stock nu gifwa mera, än 16 öre kopp:mnt; efter hwilket sednare pris, ehuru ringa thet ock är, wärdet af thet hugne träwercket äntå långt öfwerstiger summan af alla thesse hemmans sammanräknade räntor.

På Afwittringsrättens tilfrågan, om någon laglig skilnad finnes emellan [fol. 187v] förbemälte byars skatteskogar och the tilstötande afradslanden, samt om timbret är fäldt på krono- eller skatteägor, swarades, at hemmansåboerne hafwa wid thetta hygge, såsom wid theras öfrige skogsnyttning, rättat sig efter gammal häfd och theras förfäders berättelser om skilnaderna; i anledning hwaraf, the förmena, at åfwanberörde träwercke är fäldt på theras skatteskogar. Orsaken, hwarföre the hafwa i thenna wår huggit större myckenhet af sågtimber, än the förra åren, skal wara, dels at thetta år warit stor flod i älfwen, så at timret kunnat beqwämligen utflättas, dels at sommarens början gifwit ringa förhopning om god årswext, och dels, at hemmansägarne wänta stor åkiänning af then i tingelaget påbegynta skogsafwittring.

Landsfiscalen Klingberg förbehölt sig, at, sedan han inhämtat tilförlätelig underrättelse, [fol. 188r] huruwida någon del af thet til salu huggne träwercket är tagen på kronoägor, lagligen tiltala them, som sådan åwerkan föröfwat. Therjämte begiärte landsfiscalen, at thetta rättens protocoll måtte med första blifwa til högwälborne herr baronen, landshöfdingen och riddaren Cronhiort insändt, på thet höga wederbörande måge hafwa tilfälle, at i tid undanrödja the hinder, som, wid afwittringsförrättningens behörige fortsättjande synes möta.

Och som ei något nu är eller kan innan kort blifwa til Afwittringsrättens åtgärd af herrar landtmätarne refwadt och affattadt; så beslöts, at Rättens ledamöter för thenna gången åtskiljas, och at thetta protocoll skal til högwälborne herr baronen, landshöfdingen och riddaren Cronhiort i ödmjukhet [fol. 188v] insändas. År och dag, som förr skrifwit står.

På Afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell
[sigill]

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 189r–254r, ÖLA. Protokollet är på sista bladet undertecknat och beseglat av domaren i avvittringsrätten i Jämtland, Johan J. Wasell.

Åhr 1757 den 3 junii företogs fortsättning med den af Hans Kongl: Maj:t nådigst anbefallte skogs- och allmänningsafwittring uti Jämteland och Ragunda tingelag. Til den ändan instälte sig undertecknad wice häradshöfdinge, med nämndemännen Olof Johansson i Döwiken, Pär Pålsson i Gewåg, Magnus Jönsson i Hammarsgård, Esbiörn Nilsson på Hammaren, Hans Olofsson i Håsiö och Nils Nilsson i Swedje; närwarande extra ordinarie landtmätarne herr Eric Mellin och herr Eric Calwagen, samt, at bewaka Kongl. Maj:ts och kronans rätt, landsfiscalen herr Olof Klingberg, och, efter befallning, at gå Synerätten tillhanda, kronolänsmanen Haquin Frisk.

Sedan ofwanbemälte ämbetsmän hade sammanträdt i RAGUNDA GÄSTGIFWAREGÅRD, så företeddes [fol. 189v] och uplästes först de ansökningar, som hos hög-respective landshöfdingeämbetet blifwit ingifne, och äro til Afwittringsrättens åtgärd remitterade, nemligen:

1:o. Karl Pärsson i Näcksjön och Lidens sochn, samt Hans Hansson den yngre i Granlo och Sellånger sochn hafwa begärt tilstånd, at anlägga nybygge på den så kallade Långliden, belägen emellan Liden sochn i Medelpad och Utanede byemäns skatteskog i Forss sochn och Jämteland; hwaruppå wällofl. landshöfdingeämbetet har d. 28 september åhr 1756 täckts resolwera, at, såframt berörde angifne ställe wore ostridigt å kronoallmanningen belägit, och Allmänningsafwittringsätten pröfwade, at nybygge der kunde inrättas, utan kronans eller andras förfång; så blefwe Karl Pärsson och Hans Hansson tillåtit, at å samma ställe det sökte nybygget anlägga, då ock Afwittringsrätten hade at pröfwa, huru store [fol. 190r] hemman deraf blifwa kunde, samt, i proportion deraf tildela nybyggarne nödig skog af allmanningen, som borde afrösas, så ock nödige frihetsåhr projectera.

Sedan wid Ragunda laga häradsting d. 19 junii och 21 december åhr 1756 blifwit undersökt öfwer några hinder och swårigheter, som Utanede byemän emot det tilärnade nybygget anmält; så har åter högwälbemälte landshöfdingeämbete, uppå inkomna ytterligare ansökningar, d. 16 och 24 martii innewarande åhr förordnat, at des d. 28 september nästledit åhr gifne utslag borde denna sommar werckställas; til hwilken ända herr landtmätaren Mellin hade at geometrice affatta lägenheten.

2:o. Dragonen Nils Nilsson Lundin och drängen Pär Nilsson ifrån Hällesjö sochn hafwa d. 30 october åhr 1755 hos Afwittringsrätten angifwit, det de woro hugade, at anlägga nybygge på södra [fol. 190v] sidan om den så kallade Gimådalen wid sjön Alan uppå det så kallade Alanäset, och det til hemman om trij tunneland upbruka; hwaröfwer Rättens bewis blifwit dem meddelt. Och då hos wällofl. landshöfdingeämbetet ödmjuk ansökning är af dem gjord om tilstånd til samma nybygges anläggande; så är d. 30 october nästledit åhr til Afwittringsrätten remitteradt, at undersöka, huruwida detta tilärnade nybygge må, utan andras förfång, kunna inrättas, hwad tilfälle derstädes til ny upodling är, huru stort hemman deraf blifwa kan, och huru många frihets åhr til upodlingen erfordras.

3:o. Johan Nilsson i Ragunda sochn och Jämteland har, uti en hos wällofl. landshöfdingeämbetet ingifwen ansökning, begärt tilstånd, at til hemman upbruka ett ödesböle i Ragunda sochn, kalladt östra Döwiken; hwilcket ärende är d. 25 nästwekne januarii förwisadt [fol. 191r] til Skogsafwittringsrätten, som tilkomme häröfwer at höra wederbörande, och pröfwa, huruwida denna upodling, utan andras förfång, ske kan, hwad tilfälle der är til åker och äng, huru stort hemman deraf blifwa kan, och huru många frihetsåhr dertil erfordras.

4:o. Wid Syne- och allmänningsafwittringsrätten i Håsiö sochn och Ragunda tingelag d. 14 october åhr 1755 har dragonen Anders Norberg gifwit tilkänna, det han wore sinnad at inrätta nybygge på södra sidan om en sjö kallad Stora Öfsjön, hwilcken skogstract blifwit för kronoallmanning förklarad. Och sedan Norberg deröfwer fått Rättens bewis, och, tillika med

sin antagne med interessent Pär Andersson, hos hög-respectiue landshöfdingeämbetet anhållit om tilstånd, at på förrnämnde ställe med första börja det tilärnade nybygget; så är deruppå gifwen höggunstig resolution, hwarigenom Norberg och Pär Andersson blifwit tillåtit [fol. 191v] at uppå den nämnde allmänningstracten anlägga nybygge och det til hemmantal söka uparbete. Syne- och afwittringsrätten hade för den skull at pröfwa huru stort hemman af samma nybygge blifwa kan, och, i proportion deraf, tildela det af allmänningen nödig skog och marck, som bör af domaren och landtmätaren i kronobetjäntes och flera wederbörandes närvaro, afrösas, hwarjemte nödige frihetsåhr projecteras böra.

5:o. Den 4:de martii innewarande åhr har wällofl. landshöfdingeämbetet, uppå Pär Johanssons, Jon och Erich Salomonssöner i Wästanede deröfwer anförde beswär, at Pär Andersson och Anders Norberg skola, genom ett påbegynt nybygges anläggande, gjöra intrång til de klagandes skattehemmans skada, täckts förordna, det wederbörande kronobetjante borde deremot hafwa behörig tilsyn, och at, til erhållande af säkresta skilnad emellan Wästanedeboerna och nybyggarna, ägorne [fol. 192r] som nybygget anslagne blifwit, borde ofördröjeligen afrösas och rörläggas; hwarom kronobefallningsmannen Renström hade at påminna.

6:o. Olof Olofsson i Böle och Karl Pärsson i Utanede af Forss sochn hafwa anhållit, det måtte dem lemnas tilstånd, at på ett ställe söder om Forssälfwen, emellan Wästerede och Böle byars skatteskogar, anlägga nybygge, som de wilja til trij tunneland eller ett halft gärdemantal uparbete. Detta har wällofl. landshöfdingeämbetet d. 4 förwekne martii remitterat til Afwittringssynerätten, at med första undersöka och pröfwa, om denna lägenhet må kunna, utan någons förfång, upodlas til hemmantal, i hwilcken händelse nödige frihetsåhr komma dertil at föreslås.

7:o. Likaledes kommer, til wördsamt följe af hög-respectiue landshöfdingeämbetets d. 24 martii åhr 1755 gifne utslag, methodisk skatteläggning at förrättas [fol. 192v] uppå ett, til hemman uparbetadt nybygge, kalladt Mjösjö, belägit i Hällesjö sochn och Ragunda tingelag.

Derefter företog sig Afwittringsrätten, at, til wördsamste följe af wällofl. landshöfdingeämbetets d. 16 junii åhr 1755 aflåtna höggunstiga skrifwelse, med herrar landtmätarne Mellin och Calwagen samt kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, öfwerlägga, på hwad sätt förrberörde och flere til Afwittringsättens gjöromål hörande förrättningar måge kunna denna sommar beqwämligast werckställas, och det ena efter det andra så indelas, samt tiden blifwa derefter så nyttjad, at ingen onödig omgång och widlöftighet må hindra förrättningens jämna fortsättjande.

Och som herr landtmätare Mellin gaf tilkänna, at geometrisk affattning öfwer alla de ägor, skogar, berg, måssar, myror och sjöar, som, til ödmjuk efterlefnad af wälborne herr öfwerdirecteurens [fol. 193r] Faggots befallning, afmätas böra, ei ännu är i Forss sochn så färdig, at behörig råläggning emellan de afwittrade kronoallmänningar och skatteskogar kan förr andetiden der företagas; men herr landtmätaren Calwagen berättade, at sådan geometrisk affattning är färdig i Håsjö sochn, af hwilken kant af tingelaget jemwäl en del af de til nybyggen begärte ställen äro belägne: altså beslöts, at med förrättningen börja i Håsjö sochn, och gjordes anstalt såwäl om nämndens ditkallande, som derom, at Wästanede och Swedje byemän måtte få kunskap om förrättningens början hos dem den 6 junii.

Den 4:de junii reste Synerättens ledamöter och flere ämbetsmän ifrån Ragunda til utsatte förrättningsstället Wästanede i Håsjö sochn.

Den 5 junii war söndag.

Åhr 1757 den 6 junii sammanträdde efterskrefne uti byen SWEDJE OCH HÅSJÖ SOCHN, nemligen: undertecknad v. häradshöfdinge [fol. 193v] med nämndemännen Pär Pålsson i Gewåg, Esbiörn Nilsson på Hammaren, Olof Johansson i Döwiken, Magnus Jönsson i Ny-

gården, Hans Olofsson i Håsjö och Erich Erichsson ifrån sochnen Stugun, så ock landtmätaren herr Eric Calwagen, och landsfiscalen herr Olof Klingberg; hwarwid efter föregången kunglörelse, sig instälte skattemännen Nils Nilsson och Jon Nilsson i Swedje, Jon och Erich Salomonsöner, Hans Nilsson och Pär Johansson i Wästanede.

Sedan Syne- och afwittringsrätten hade, genom utslag af d. 3 october åhr 1755, hwaremot ei är wädjadt, faststältdt wissa lineer til skilnad emellan Swedje och Wästanede byers skatte-skogar å ena, och angräntsande kronoallmänningar å andra sidan, och herr landtmätaren Calwagen hade, uti bref af den 11 nästledne maji, låtit extraordinarie domaren weta, at hela [fol. 194r] Håsjö sochn ware, hwad geometriska affattningen angår, så färdig, at råläggning strax efter andetiden der ske kunde; så blef, til underdånig efterlefnad af Hans Kungl. Maj:ts nådiga förordning om skogarne i riket gifwen den 12 december åhr 1734 § 1, och allmänna lagens förordnande i 12 och 13 cap. *jordabalken*, samt, till wördsamt följe af wällofl. lands-höfdingeämbetets höggunstiga skrifwelser af den 19 junii och 30 september åhr 1755, behörig rörläggning emellan förrnämnde hemmans skatteägor och tilstötande afradsland, som blifwit för kronoallmänning förklarade, nu företagen.

Med sådan förrättning skedde början wid en wik i södra stranden af en sjö, kallad östra Ringsjön, hwarest lades ett femstena-rå uppå en högd, femtiofyra alnar ifrån watnbrynet. Hjertestenen i detta rå består af gråsten, är två och en half *alnar* lång, och, i brist af hälla [fol. 194v] med utmärckt wäderstrek, satt uppå smärre stenar, lagde i den form, at de wiste, hwarifrån streket kommer, och hwart det går. Utom hjertestenen lades fyra andra stenar något mindre, dock alla tyngre än en mansbörd, af hwilka den ena wisar efter Ringsjöns strand, derifrån lineen kommer, den andra i Sud Wäst, tit streket går, och de öfrige två äro som witnen stälde til hwar sitt hörn. Jemte det alle desse stenar äro med sten under- och omskolade, är ock rundt omkring dem lagd en ringmur, til tre och en half *alns* diameter eller längd mitt öfwer. Sedan hela röset blifwit til en och en half *alns* högd upmuradt, samt med större och smärre stenar inuti fylldt, så blef det efwen med sand och jord jämnadt, så at ei flere, än de fem [fol. 195r] största stenarna synes ofwan jorden. Utliggare lades i rät linea tio alnar från rådet uppå fast grund och med stadig omskolning. Detta femstenarå wisar således med den ena kanten efter stranden af Ringsjön, och med den andra i S:W.; hwilcket wäderstrek följes i rät linea femtusende sjuhundrade femtiotvå alnar. Sådan skilnadslinea blef efwen belagd med wisare, eller ledare, som sattes icke längre ifrån hwarandra, än at rop dem emellan höres, nemligen en wid den så kallade Holmtjärnen, ett tusende fem hundrade alnar ifrån femstenarået wid Ringsjön. Berörde wisare lades med tre efter hwar andra upresta stenar, en stor flat sten om sex och ett halft quarters längd mitt uti, och två mindre til kanterna, af hwilka den ena wisar streket tillbaka i Nord-Ost, och den andre framåt [fol. 195v] i S:W.; denna wisare blef efwen med större och smärre stenar wäl omskolad, och til muren med jord betäckt.

Ifrån sidstnämnde ställe wid Holmtjärnen, blef lineen efter stånggång uphuggen ett tusende femhundrade alnar, hwarest åter på lika sätt lades en wisare kallad wadwisaren, med tre stenar, af hwilka den medlerste är tre och ett halft quarter hög, samt stäld på en slät hälla, med wisning i rät linea til S:W. Ett tusende sjuhundrade femtiotvå alnar ifrån sidstberörde wisare lades efwen en ledare, med en stor sten mitt uti om fyra och ett halft quarters längd, stäld uppå en under jordskorpan befintelig jordfast sten. De två andre, som restes i samma linea, äro mindre, dock öfwer en mansbörd, och, tillika med den förre, med andra stenar under- och omskolade, samt röset så täckdt med jord, at allenast de tre stenar, som utmärka [fol. 196r] skilnadslineens sträckning, äro ofwan jorden synlige. Denna wisare ligger litet ifrån en sjö benämnd Höksjön, hwar efter den blef Höksiöwisaren kallad. Härifrån går lineen ännu ett tusende alnar i samma wäderstrek til nästa femstenarå.

Och som, enligt rättens gifne utslag, kommer at blifwa knä ett tusende alnar S:W: ifrån den sidst nedsatte Höksiöwisaren; så pröfwades der nödigt ett femstena rå, hwilcket för den

skull, lades wid öfwersta eller wästra ändan af siön Flärcken, der en utur Stora Öfsjön rinnande bäck infaller. I anseende dertil, at marcken fants här något sumpig, blef under råmärket sammanknytt och förfärdigad en trälafwe af stadigt wercke til sex och en half *alnar* i fyrkant, hwaruppå sattes hjertesten, så stor som den kunde här finnas, til två alnars högd, men af den tjocklek och tyngd, at den innehåller fem eller sex mäns bördor. Denna [fol. 196v] sten består af sandblandad quartz, och är, til skapnaden mäst trekantig, samt har på sidorna om sig fyra andre något mindre stenar af hwilcka en sattes i streket Nord-Ost, hwarifrån lineen kommer, och en annan i wäderstreket Sud Sud Ost, dit den går, så at rågången icke eller här skjuter in på hjertestenen genom öppen gafwel, men de öfrige två äro satte som witnen, och formera med de öfriga en fyrkant. Jemte fullkomlig omskolning murades omkring dessa stenar en rundel til fem alnars längd mitt öfwer och fem quarters högd, hwilket röse fylles med sten och täcktes med jord. Wid detta råmarke lades två utliggare, den ena i lineen N:O: tio alnar ifrån hjertestenen, och den andre i S:S:O: siu alnar ifrån råets medelpunct. Sidstnämnde utliggare är ock, för den sidlände marckens skull satt på lafwa af trä, och, tillika med den förra, wäl omrösad, samt til muren betäckt med jord. Berörde femstenarå Flärckrået [fol. 190r] kalladt, utmärcker altså skilnadslinien, ei allenast tillbaka i N:O: til Ringsjörået och de der emellan lagde tre wisare, utan ock framåt öfwer åmynnet i wäderstreket S:S:O:, hwilket strek i rät linea följes fyra tusende femhundra tretiotwå alnar, hwarefter åter kommer at sättas ett femstenarå.

Sådan linea blef för den skull utmärckt genom tre ledare, med hwilckas läggande Afwitt-ringsrätten måste lämpa sig efter jordmonens beskaffenhet, emedan marcken härstädes är på de flästa ställen så sidländ och myrchtig, at hwarcken sten finnes eller kan med säkerhet ned-sättas. Den första wisaren lades altså ett tusende femhundra alnar fram i lineen ifrån Flärck-rået med tre efter hwarandra upreste stenar, af hwilcka den medlerste är störst och innehåller två goda mansbördor, och de andre äro något mindre. Med omskolning och rösets täckande med jord skedde på lika sätt, som wid de förr satta wisare. Den andre wisaren [fol. 197v] sattes fram i denna linea ett tusende etthundra fem alnar ifrån sidstnämnde wisare, uppå en sandhögd nära intil norra kanten af ett gammalt swed, kalladt Boswedet. Wisaren lades här med tre fullkomliga stenar efter hwarandra ställda, samt med sten under och omkringskolade. Den tredje wisaren lades med två omskolade stenar på östnorra kanten af en slättelägenhet, som går ifrån den så kallade Grönängsmyren; warandes emellan wisaren wid Boswedet och denna femhundra niotioen *alnar*. Ifrån sidstberörde ledare til nästa femstenarå äro således ett tusende trijhundra tretiosex alnar; hwarefter åter blifwer knä uppå lineen, så at femstenarå der inrättas måste.

I anseende til ofwan anförde omständighet, lades ett femstenarå uppå en med tallskog bewäxt sandhögd ett stycke Nord Ost ifrån en slätt, [fol. 198r] kallad Sönerstmyran. Uti detta rå sattes til hjertesten en sandsten två och tre fjerdedels *alnar* lång, en aln bred och en fjerdedels aln tjock mitt uppå, men något spitsig upåt; de fyra andra stenar som der utom sattes, äro wäl något mindre, dock alle af fullkomlig storlek til två eller tre mansbördor. Af desse stenar ställes en i streket Nord Nord Wäst, som wisar lineen tillbaka til femstenarået wid sjön Flärcken, och en i streket Ost Sud Ost, tit rågången sträcker sig, samt de öfrige två på sidorna, så at de med de två förrnämnde gjöra en fyrkant, i hwars medelpunct hjertestenen är stäld. Jemte det alle desse stenar blefwo med andra stenar under- och omskolade, lades ock omkring dem en ringmur til fem alnars längd mitt öfwer och en och en fjerdedels alns högd, hwilket röse inuti fylles med sten och täcktes med sand, så at hjertestenen der ofwanom synes til en och en half aln. Så wäl i streket [fol. 198v] tädan rågången kommer, som dit den går, sattes stadige och wäl omskolade utliggare hwardera åtta alnar ifrån råmärckets hjerte-sten. Och som skilnadslinien kommer härifrån at gå rätt fram i Ost Sud Ost sjutusende sjuhundra sextioåtta alnar, innan nästa femstenarå satt warder; så blefwo följande wisare eller ledare der emellan satte, neml:n:

1:o. På en högd inwid södra kanten af ett swed kalladt Risåsswedet, ett tusende femhundra alnar ifrån sidstlagde femstenarå; hwilcken wisare lades med tre stenar, en stor sandsten mitt uti och tvenne mindre til sidorna, så satte efter hwarandra, at de alle wisa sträckningen af denna rågång.

2:o. Uppå en sandhögd, kallad Gullåshögden, ett tusende femhundra alnar ifrån Risåswisaren, sattes på lika sätt en ledare med tre stenar, af hwilcka den medlerste är störst och består af en tjock gråsten.

[*fol. 199r*] 3:o. Sattes en ledare ett tusende femhundra alnar därifrån på en backe, kallad Ansjömyrebacken, uti hwilcken efwen lades tre stenar, en stor sandblandad qwartssten mitt uti, och två gråstenar på sidorna med andra stenar wäl skolade.

4:o. Niohundra femtio alnar derifrån blef uti samma linea satt en ledare i slutningen af en backe, kallad Sandsmyremon, hwarest lades och omskolades tre stenar, af hwilcka den medlerste är en stor flat sandsten.

5:o. Ett tusende tuhundra sjutiofem alnar ifrån nästberörde ledare sattes en wisare med tre fullkomliga och wäl omskolade stenar, tjugufem alnar öster om vägen, som löper emellan Ansjö och Wästanede byar, icke långt ifrån ett gammalt swed, kalladt Smårågswedet.

Derifrån sträcker sig rålineen i samma wäderstrek ännu ett tusende fyratotre alnar; hwar efter lades femstenarå uppå en tallmo, strax öster om Wästanede byemäns fäbodarna, Barntjärns bodarna kallade af en der bredewid [*fol. 199v*] liggande tjärn, som har det namnet Barntjärnen. Detta råmärke sattes med en hjertesten mitt uti, bestående af en tät sandsten, nio och ett halft qwarter lång, fem qwarter bred mitt öfwer och något mera, än ett qwarter tjock, samt spitsig til öfra ändan. De fyra stenar, som der utom lades, äro efwen af fullkomlig storlek, och så tunga, at de innehålla tre eller fyra mäns bördor. Af dessa sattes en i streket Wäst Nord Wäst, hwarifrån rågången kommer, och en i wäderstreck Nord Ost, dit rågången härifrån går. Alle dessa stenar blefwo wäl under- och omskolade, samt förwarade genom en med stora stenar gjord ringmur, om fem alnars längd mitt öfwer och fem qwarterns högd, hwilcket röse fylldes med sten och täcktes så med sand, at ej flere, än förrberörde fem stenar der ofwanom synas. Både uti lineen W:N:W: tädan rågången kommer, och i N:O:, dit den går, sattes utliggare, begge tio alnar ifrån rösets hjertesten, der de blefwo [*fol. 200r*] fastskolade med andra stenar, som derefter med sand betäcktes. Ifrån berörde råmärke går skilnadslineen rätt fram i N:O: fyratusende åttahundra tolf alnar til wästra ändan af en siö kallad Skällsjön. Til sådan rågångs utmärckande lades följande wisare, nemligen:

1:o. Ett tusende femhundra alnar ifrån femstenarået wid Barntjärnsbodarna sattes en ledare med tre stora och wäl omskolade stenar, allenast två alnar öster om Swedje och Wästanede byens sommarwäg til Håsiö sochnekyrko.

2:o. Ett tusende fyrahundra alnar derifrån en wisare med tre stenar, satta i lineen efter hwarandra, på en mo söder om kanten af den så kallade Tjäråflon. Desse stenar blefwo omskolade med andra, hwilcka sedan betäcktes med sand.

3:o. Sjuhundra tolf alnar ifrån berörde wisare lades efwen en ledare med tre wäl omskolade stenar på norra sidan om kanten af Tjäråflon.

[*fol. 200v*] Ifrån denna wisare sträcker sig rågången ännu ett tusende tuhundra alnar rätt fram til Skällsjön, hwarest blifwer krok på lineen; i anseende hwartil ett femstenarå sattes på det ställe, der tvenne åar sammanstöta, uti Skällsjön, af hwilcka den ena åen rinner utur Hemsjön och den andra utur Siksjön. Til hjertesten uti detta rå sattes, på underlagd trälafwa och stenbro, en gråsten, en och fem åttandedels alnar lång och tre fjerdedels alnar bred, omkring hwilcken sattes fyra aflånga och mer än mansbördiga tunga stenar, hwilcke så inrättades, at en wisar lineen tillbaka i Sud Wäst til femstenarået wid Barntjärnsbodarna, en annan lineen framåt efter den å, som flyter ifrån Siksjön; men de öfrige begge äro stälde på sidorna om hjertestenen, och gjöra en fyrkant med de två förrnämnde. Omkring sådana fem stenar är murad en ring til fyra och en half [*fol. 201r*] alns längd mitt öfwer och en och en

fjerdedels alns högd. Hela röset blef deruppå fyllt med små sten och täckdt med jord. Så i lineen tädan rågången kommer, som dit den går, lades en utliggare med en stor sten, som med andra stenar omskolades; hwardera utliggaren sattes nio alnar ifrån hjertestenen.

Ifrån detta ställe går skilnaden efter den å, som rinner utur Siksjön ned i Skällsjön; hwar efter lineen följer Siksjöns strand wästerut ifrån berörde å och vidare fram til det ställe, der den så kallade Ringsjöåen faller ned i Siksjön; hwilken å sednare blifwer skilnad up til östra Ringsjön, hwars södra strand derefter följes til en i samma sjö warande wik, wid hwars strand är uprättadt ett femstenarå, som i början af detta rörlägningsinstrument beskrifwit finnes.

Alle ofwannämnde råmärcken och utsatte rågångs lineer warda således, med afwittringsrättens [fol. 201v] dom, faststälde til laga skilnad emellan Swedje med Wästanede byars samfälda skatteskog och den der intil gräntsande kronoallmanningen; hwaröfwer ei någon åwärkan gjöras må. Derhos antydes samteliga byemännen i Swedje och Wästanede, at de bör, til underdånig efterlefnad af 7 § 12 cap. jordabalken å alla sidor upgå sin rågång åtminstone hwart tridie år, at den til sine nu uprättade skiljemärcken alltid riktig hålles.

Åhr 1757 den 11 och följande dagar i junii månad blef, til wördsamste följe af hög-respective landshöfdingeämbetets höggunstige förordnande under den 9 october år 1756 och 4 martii, innewarande år, af undertecknad wice häradshöfdinge, samt nämndemännen Pär Pålsson i Gewåg, Esbjörn Nilsson på Hammaren, Olof [fol. 202r] Johansson i Döwiken, Magnus Jönsson i Nygården, Hans Olofsson i Håsjö och Erich Erichsson ifrån sochnen Stugun, närwarande extra ordinarie landtmätaren herr Eric Calwagen och landsfiscalen herr Olof Klingberg, undersökning företagen, angående några omständigheter, rörande den nybygnad på kronoafradslandet SWEDJELANDET i Håsjö sochn och Ragunda tingelag, hwartil Pär Andersson och dragonen Anders Norberg hafwa begärt tilstånd.

Härwid instälte sig, uppå behörig kungjorelse, ei allenast bemälte nybyggare Pär Andersson och Anders Norberg, utan ock skatteägarna af hemmanen Swedje och Wästanede: Nils Nilsson, Jon Nilsson, Pär Johansson, Hans Nilsson, Jon och Erich Salomonsöner.

Af de til detta ärende hörande skrifter fants, at, sedan Anders Norberg hade, tillika med dragonerne [fol. 202v] Lars Nordlöf och Lars Swedfeldt, hos Syne- och afwittringsrätten den 3 julii år 1755 anmält det de wore hugade, at anlägga nybygge å södra sidan om en siö kallad STORA ÖFSJÖN, om någon del af den marcken blefwe för kronoallmanning ansedd, så hafwa de två sidstnämnde dragoner ändrat sådant deras uppsåt, men Norberg den 14 october samma år gifwit rätten tilkänna, det han åstundade frihet, at, på förr berörde ställe, den nya upodlingen företaga. Norberg har altså fått af Rätten bewis så derom, at stället är belägit på kronoallmanning, som deröfwer, at han war den förste och endaste, som då åstundade lof til nybygge å förrnämnde skogstract. Häruppå har wällofl. landshöfdingeämbetet täckts d. 9 october år 1756 resolwera, det blefwe dragonen Anders Norberg och dess antagne med interessent Pär Andersson tillåtit, at uppå allmanningstracten söder om Stora Öfsjön anlägga [fol. 203r] nybygge, och det til hemmantal söka uparbeta. Afwittringsrätten tilkomme för den skull at pröfwa, huru stort hemman af samma nybygge blifwa kan, och i proportion deraf, tildela detsamma af allmanningen nödig skog och marck, som borde afrösas, hwar öfwer åboerne inga inkräcktningar gjöra måtte. Derjemte borde nödige frihetsåhr til upodlingen projecteras, och afwittrings- samt rörlägningsinstrumentet til wällofl. landshöfdinge ämbetet insändas.

Uti beswärsskrift af den 1 martii detta år, hafwa bönderne Pär Johansson, samt Jon och Erich Salomonsöner i Wästanede hos högwälbemälte landshöfdingeämbete anført at Anders Norberg och Pär Andersson skola, utan föregången syn, hafwa begynt nybyggnadsarbete wid the ställen, ther skattemännen hafwa sitt bästa fäbodeland, och en del slätter, som theras förfäder uparbetat. Skolandes bemälte nybyggare jemwäl gjöra them intrång med fiske uti en sjö kallad Öfsjön, hwilcken är wid afwittringen funnen liggande uti skilnaden emellan krono-

allmänningen [*fol. 203v*] och skatteskogen. Och som thessa bönder förmoda, thet the äro berättigade, at under hemmanen behålla och nyttia såwål theras gamla slätter, som wanliga fisken, så hafwa the begärt, thet måtte nybyggarne påläggas, at, å förrnämnde ställe, icke fördela skattehemmansägarene, utan sättia sig neder å annat rum af allmänningstracten, hwar est äfwen kan finnas lägenhet til nybygnad.

Häröfwer hafwa wällofl. landshöfdingeämbetet täckts then 4 martii innewarande år förordna thet kronobefallningsmannen herr Olof Renström borde tillse, at Wästanede byemän ej måtte lida något oskiäligt intrång af Pär Andersson och Anders Norberg, utan at the anlägga nybygget på thet thertil utsynte ställe, och, wid jordens upodlande, hålla sig wid the them uplatne platser, samt ej eller intränga sig uti the Wästanede enskildt tilhörande fiskelägenheter. Men på thet bästa skildnad emellan Wästanede boerne och nybyggarne måtte ärnås, har landshöfdingeämbetet pröfwat nödigt, at ägorne, som nybygget anslagne blifwit, ofördröjligen blefwo afrösade och rörlagde, [*fol. 204r*] hwarom kronobefallningsmannen för then skull hade at påminna.

Kronobefallningsmannen Renström har, i följe theraf genom påskrift af then 17 i samma månad, antydt länsmannen Haqvin Frisk, at högerberörde resolution til alla delar fullgiöra. Til följe här af, har bemälte länsman then 4 nästledne maji anmält sådant hos underteknad extraordinarie domare, med begäran, at undersökning och rörläggning måtte med första ske; i synnerhet som han låtit förbiuda nybyggarne, at thesförinnan något företaga.

Nu androgo Pär Andersson och Anders Norberg, at som, uppå Wästanede byemäns hos högwälborne herr landshöfdingen anförde beswär, them blifwit förbudit, at med sina tilärnade nybyggen fortfara, och utdrägt på tiden skal lända så til Kongl. Maj:ts och kronans, som til theras skada; så begärtes, thet wille Afwittringsrätten thetta ärende företaga, tå thet förmodas kunna finnas, at Wästanede byemän ej haft skiäl til sina beswär, emedan the tilärnade [*fol. 204v*] upodlingar skola wara belägne på krono-, men ej på skatteägor. Och ehuruwäl dragonen Norberg och Pär Andersson hafwa i början warit sinnade, at tilhopa uparbeta ett nybygge på södra sidan om stora Öfsjön; likwål som the; wid nogare efterseende, skola på samma allmänningstract funnit tilfällen til tu särskilte nybyggen, nemligen ett på södra och ett på wästra sidan om Öfsjön; så anhålla the om tilstånd, at på hvarsitt af thessa ställen anlägga nybyggen, och them, innom nödige frihetsår, uparbeta til thet hemmantal, som pröfwes wara emot lägenheterna swarande.

Wästanede byemän utlätto sig, at, emedan thet afradsland, Swedielandet kalladt, som the, tilhopa med Swedie hemmansägare, innehaft och nyttiat, emot en daler silf:rmts årlig afgift intil år 1755, tå thet, wid afwittringen, blef för kronoallmänning förklaradt, är af ansenlig widd, och theruppå förmodas wara tilfällen til nybyggen så afsides belägne, at the ej lända skattehemmanen [*fol. 205r*] til förfång; ty förmenas thet wara billigare, at Norberg och Pär Andersson nedsättia sig på sådana rum, än at the genom nybyggens anläggande nära intil then afskilde skatteskogen, tränga gamla hemmansbrukare ifrån theras och theras förfäders häfder i slått och fiskewatn, med mera.

Til ärhållande af pålitelig underrättelse i thenna sak, fant Afwittringsrätten nödigt, at in loco syna och pröfwa beskaffenheten af the til nybyggens inrättande angifne ställen; hwilcken syn altså företogs i wederbörande ämbetsmäns och parters närwaro. Härwid fants, at thet nybygnadsställe, hwilcket dragonen Norberg har redan år 1755 sökt få uparbeta, ther ock han ännu är hugad, at anlägga nybygge, är belägit wid södra kanten och östra ändan af Stora Öfsjön, en half mil wäster ifrån Wästanede by, och 1100 alnar ifrån then linea, som, enligt 1755 års afwittringsinstrument, skiljer hemmanens skatteskog ifrån [*fol. 205v*] angräntsande kronoallmänning.

Til åkers uptagande finnes tilräckelig lägenhet på en tallmo nära intil siöstranden; hwarest jordmonen består dels af sand och sandmylla, och dels af sandblandad lera, med fast lerbottn på några ställen och på andra ställen af lösare sandblandning. Then til åkerjord tienliga

marken är nu bewäxt med furuskog, hwaraf en stor del är duglig wid then här tilämnade husbyggnaden. Til slätter för thet tilärnade nya hemmanet äro lägenheter på en del af Flärck-änge och Winterstadsänge, hela Grönänge, Grönängsmyran och några therwid belägne bäckar, hwilcka kunna til slätter upodlas, ehuru the icke förr blifwit af någon bergade, så ock Hopflon, hwarpå nu någon bergning skier, som kan utwidgas, genom uprödning af några giödningsbäckar, hwilka sträcka sig intil Slättemyran och Hielteflon, tillika med större delen af then så kallade Hielteflon.

Hwad skog och utmarck angår, så finnes på thenna tract af [fol. 206r] kronoallmanningen åtskillige ställen, ther marcken består af bergachtig, sten- och sandig jordmån, bewäxte med god furu både til hustimmer och sågning, men på andra ställen är så kalladt dofwaland, bestående af sumpig och myrländ jord, öfwerwuxen med frodig gran, samt någon löfskog, men så fylld med wål och windfällen, at man ej, utan största swårighet, ther framgå kan, i anseende hwartil rödning och swedjande pröfwat ther både nödigt och nyttigt, i synnerhet til thes nybyggets åker och slått warda i stånd bragte. Mulbete finnes här til medelmåttig godhet, som blifwer för nybyggaren nog tilräkeligit, ther han, ej mindre än the gamla hemmansåboer, får frihet at nyttia mulbete uppå then öfriga kronoallmanningen. Fiske til fullt husbehof af gäddor, abbor, sik och mört finnes uti then här belägne Stora Öfsjön. Qwarnställe finnes uti en å kallad Flärckån, belägen wid pass en half mil ifrån nybyggnadsstället, hwarest qwarn [fol. 206v] kan til husbehofs nyttning inrättas.

Therefter synades jemwäl thet ställe; uppå hwilcket Pär Andersson wil anlägga nybygge; tå thet fants, at thet är belägit på wästra sidan om Öfsjön en fjerdedels mil ifrån thet af Norberg sökte nybygge, och således trefjerdedels mil ifrån Wästanede byen, och tre åttiondedels mil ifrån then för samma hemman faststälde skilnadslinea emot allmanningen. Rumet, ther Pär Andersson tänkt upsättia husbyggnad til ett nytt hemman, är af behagelig utsigt, liggande nära intil siöstranden, emellan twänne åar, af hwilcka then ena faller utur lilla Öfsjön, och den andra utur stora och lilla Flärcksjöarna, hwaraf then blifwit Flärck-ån kallad.

Uppå ett swedieland, som warit brändt för wid pass fyratio år sedan, och nu är bewäxt med ung löfskog, samt någon tall, kan åker med drägelig kostnad uptagas til flera tunneland. Jordmonens duglighet till åkerland [fol. 207r] blef här på åtskilliga ställen försökt, och fants så wäl på gamla swedet, som på then therwid belägna tallmo, bestå af enahanda art, nemligen öfwerst under swålen fin hwit sand til en twärtums tiocklek, thernäst röd och fin sand til en god half alns diup, och til grund gröfre sand med stenklapur.

Slätter til thetta nya hemman finnas, jemte lägenheter til ny slåtts uptagande, på följande ställen: En del af Långmyre flodal ofwan wästra ändan af lilla Öfsjön, hwarest Wästanede och Swedie byemän bergat twänne slätter, af hwilcka en kallas Kringlan och then andra Stränder; Båthusmyran, Storflon och Långmyran, som ligga på norra sidan om Flärckån, och äro jemwäl til en del nyttjade af förnämnde byemän, men kunna ytterligare uparbetas och til bergning duglige göras. Thesutom äre wid Flärckån någre tilfällen til slåtts upodlande, ehuru hittils ingen bergning på them skett. På thenna tract af kronoallmanningen finnes efwen tilräkelig skog både til såg- och husbyggnadstimmer, samt all annan hustarf, och är af lika wäxtelighet, som på thet af Norberg [fol. 207v] upgifne ställe; dock med then skilnad, at å thenna marck, såsom warande mera stenig och bergachtig, växer mera furu, men mindre gran och löfskog. På någre ställen af thenna marck finnes likwäl tienligit rödningsland, hwarest, utan skogens skada, kan rödias och swedias til nybyggarens bättre utkomst.

Mulbete är, i anseende til then sten- och bergachtiga jordmonen, nog swagt; hwilcken swårighet likwäl undanrödias, om åboen på thet tilärnade nya hemmanet får lika frihet, som the gamla hemmanens innehafware är förunnad, at beta sina kreatur på kronans behållne del af allmanningen. Fisk af gäddor, abbor, sik och mört kan til fullt husbehof fångas med nät, not och krokur både i stora och lilla Öfsjöarna. Qwarnställe finnes uti en nära intil nybygg-

nadsstället rinnande å, kallad Flärckån, uti hwilcken miölqwarn kan til husbehofs nyttning anläggas.

[*fol. 208r*] På intetthera af the til nybyggen nu utsynade ställen finnes några masteträd eller ämnen thertil, icke eller, såwida thenna tiden kunnigt är, någre nyttige malmarter. Til Sundswall, som är närmaste kiöpstad äro härifrån wid pass fiorton mil, och til Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärk, siu mil.

Efter thetta ingåfwo dragonen Norberg och Pär Andersson til Rätten en skrift, hwaruti the begära 1:o at the slåtter, som komma inom the skogstracter, hwilcka blifwit til thes sökte nybyggen anslagne, måtte them tilärkännas, ehuru the hittils blifwit bärgade af skattemännen i Swedie och Wästanede, hwilcka skola thesutom hafwa tilräckelig och öfwerflödigg slått; 2:do at the måge få nyttia the myror och slåttefloar på kronoallmanningen, och i synnerhet en, kallad Skogskilflon, som nu för tiden ej äro under andra hemman anslagne, eller hittils blifwit af någon nyttjade, samt them behålla, til thes the hinna komma i stånd at upodla [*fol. 208v*] the slåttelägenheter, som finnes uppå then marck, hwilcken thes nybyggen tildömd warder eller tils någon annan nybyggare sig anmäler och får them på sin skoglott; 3:tio at the såwål som skattemännen, måge äga frihet, at samfäldt nyttia mulbete å kronoallmanningen; 4:o at them må tilstånd lemnas, at äfwen på allmanningen nyttia fiske och diurfång samfäldt med byemännen, men enskildt hwar på sina ägor; 5:to at the måge få utlösa Afwittringsrättens protocoll öfwer hela thenna förrättning, så ock geometrisk charta med thes beskrifning.

Efter undfången del här af, utlät sig Swedie- och Wästanede byemän skrifteligen: 1:o. Berörande the slåtter, som kunna komma inom the skogstracter, hwilcka warda the tilärnade nya hemmanen tildömde, så skola the wara dels af nuwarande hemmansbrukarne och dels af thes förfäder upodlade, samt omistelige ifrån gårdarna, såsom bestående af swaga tillunder. [*fol. 209r*] I anseende thertil begäres, at hemmanen måge blifwa wid thes ständige nyttjande bibehållne. 2:do. Å then så kallade Skogskilflon giöra hemmansägarne ei någon talan, emedan the sällan kunnat berga then, såsom ganska aflägsen, och förklara sig nögda, tå the få behålla thes uråldriga starmyror och ängesslåtter. 3:o. Norbergs och Pär Anderssons anhållan, at samfäldt med gamla skattehemmanens innehafware, få nyttia mulbete, skal wara obillig, emedan the förmodes få af allmanningen så stor tract under thes nybyggen, at then kan wara för them tilräckelig. 4:to förbehålla sig byemännen the wanlige fiskewattnen i stora och lilla Öfsjön, samt flera siöar, uti hwilcka the intil thenna tiden haft frihet at fiska. I öfrigit beropade sig Swedie och Wästanede skattemän uppå hög-respective landshöfdingeämbetets then 4 nästwekne martii gifna höggunstiga resolution, hwarigenom ofwannämnde nybyggare är förbudidit at giöra them något intrång [*fol. 209v*] i skog och marck, fiske- eller diurfänge.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, ingaf til rätten ett ämbetsmemorial lydande ord ifrån ord, som följer:

I anledning af then hållna undersökningen, och the härwid förekomne omständigheter, finner jag nödigt, til befordran af the nybyggens inrättande, hwartil dragonen Anders Norberg och Pär Andersson sig hafwa anmält, hos lofl. Syne- och Afwittringsrätten hörsammast at påminna; at sedan noga pröfwat blifwit, til huru stort hemmantal hwarthera af these nybyggen kunna beläggas, them thereafter nödig skog tildelas måtte. Och som then tract, hwarå Norberg kommer at upodla nytt hemman, tillika med the af honom opwiste ställen, hwarest tilfällen gifwes til slåtter och ängs upbruk, är [*fol. 210r*] belägen nära intil then emellan Swedie och Wästanede byars från kronoallmanningen förr thetta afskilde skatteskog; therföre och til undwikande af allmanningens stympande i flera delar, har iag bordt begära, thet lofl. Syne- och afwittringsrätten wille tillägga thetta nybygge thes skogsdal näst intil then rålinea, som går ifrån Flärckrå i söder, och skiljer Swedje med Wästanede byars skatteskog ifrån kronoallmanningen. Men hwad angår Pär Anderssons utsedde nybygge, så emedan thetsamma, för belägenheten skull,

eij kan få sin skog å thenna sidan med thet förra; the tilfällen til åkers upbruk, jemte slåttelägenheter, som för honom äro utsedde jemte sielfwa gårdstomten jemwål belägne å wästra sidan af stora Öfsjön emellan the twänne åar [fol. 210v] hwilka löpa, nemligen then ena ifrån lilla Öfsjön och den andra utur stora och lilla Flärcksiön in uti stora Öfsjön; för then skull underställes, om icke Pär Anderssons nybygge må tilläggas nödig skog af thenna innom nästberörde åar belägne skogstract, som med en twärlinea kunde afskiäras å wästra sidan, och ofwan nämnde åar tiena til skildnad emot allmanningen å norra och södra sidan.

Sedan lofl. Syne- och afwittringsrätten således tillagt thessa tilärnade nya hemman, efter skogens befundne beskaffenhet, så stor skogsrymd, hwarmed the skiäligen kunna wara belåtna; så begäres, at then samma må blifwa uppå then häröfwer uprättade geometriska chartan utmärckt, samt med fullkomliga rå och rör afskild ifrån then öfriga allmanningen, på thet nybyggarne måge thereafter äga tilfälle at uparbeta the ther innom befintliga [fol. 211r] lägenheter.

Beträffande dragon Anders Norbergs och Pär Anderssons anhållan, at nu emedlertid, och innan the kunna medhinna at uparbeta slätter til nödige dragares och boskaps underhållande, få nyttia sådane slåttelägenheter, som äro belägne på allmanningen, och icke tilförne af någon annan nyttia, jemte mulbete för thes kreatur, fiske och diurfänge, så täckes lofl. Syne- och afwittringsrätten, jemte hwad öfrigit, som kommer til högwälborne herr barons, general-lieutenantens och landshöfdingens, samt commendeurens af Kongl. Swerdsorden vidare höga ompröfwande i ödmiukhet at underställas, tillika anmäla thessa af Norberg och Pär Andersson förebragte angelägenheter.

Syne- och afwittringsrätten öfwerwägade såwål the å ömse sidor anförde omständigheter, som hwad genom [fol. 211v] hållen besiktning funnit och utrönt blifwit. Och emedan Afwittringsrättens then 3 october år 1755 gifne utslag, hwilcket wunnit laga kraft, samt then i anledning theraf uprättade geometriska charta, wisa, at the skogztracter i söder och wäster om stora Öfsjön, uppå hwilcka Pär Andersson och dragonen Anders Norberg begärt tilstånd at inrätta nybyggen och nya nya hemman upodla, äro belägne utom then linea, som blifwit utsatt til skildnad emellan Wästanede med Swedie hemmans skatteskog och ett theartil gräntsande afradsländ, kalladt Swedielandet, och således uppå then del af marcken, som blifwit för kronoallmanning förklarad, ty finner Afwittringsrätten, thet bemälte byemäns anförande, hwarigenom the welat bestrida nybyggens anläggande på berörde ställen, icke är af then beskaffenhet, at vidare hinder therigenom förorsakas bör, utan pröfwar för sin del [fol. 212r] enligt 4 § uti then för Afwittringsrätten år 1742 utfärdade instruction, samt lädande til Kongl. Maj:ts och kronans inkomsters förmerande, at tu särskilte nybyggen måge anläggas, nemligen ett på södra och ett på wästra sidan om stora Öfsjön.

Afwittringsrätten finner ock af jordmonens art och wäxtelighet, samt the lägenheter, som gifwes til åkrars och ängars upodlande, at på hwarthera af ofwannämnde ställen kan upbrukas ett nytt hemman til trij tunneland eller halft giärdemantal, och at thet förra på södra sidan om Öfsjön, hwarom dragonen Norberg sig anmält, kan efter tretton åtniutne frihets år, wara i thet stånd, at full ränta theraf utgå bör, men at thet sednare wäster om berörde siö, hwilcket Pär Andersson begärt at få uptaga, och finnes hafwa swagare åkerjord, samt mindre tilgång uppå sådana slåttelägenheter, som, utan mycken kostnad uparbetas kunna, tarfwar femton frihetsår. Hwilcket alt [fol. 212v] warder i ödmiukhet understäldt herr generallieutenanten och landshöfdingen öfwer Wästernorrlands län, samt commendeuren af Kongl. Maj:ts Swärdsorden högwälborne baron Fredric Sparre, som ock lærer täckas genom höggunstigt utslag afgiöra then emellan nybyggarne, å ena och skattehemmansägarne i Swedie och Wästanede å andra sidan, upkomne twist, huruwida the förre äga lika frihet med the sednare, at, uppå kronans enskilda del uti thenna afwittrade allmanning nyttia mulbete, fiske, diur- och fogelfänge, samt tils

widare slå och berga sådana myror och slåttelägenheter, som icke redan äro af andra uparbetade.

I öfrigit och som thet tilkommit Syne- och afwittringsrätten, at wid thetta tilfalle anslå nödig skog för the bägge tilärnade nya hemmanen, om trij tunneland hwarthera, och them ifrån kronoallmanningen behörigen afskilja; så har Synerätten äfwen giordt sig om skogens wäxtelighet, och markens beskaffenhet noga underrättad; [fol. 213r] pröfwandes, i afseende theruppå, skiäligt, at tillägga thet nya hemmanet söder om Öfsjön en skogsrymd af ettusende sjuhundrade åttatioett tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiortontusende qvadratalnar, af hwilcken skogswidd, för berg, myror och annan oländig mark, samt för sådana lägenheter, som til åker och slåtter upodlas böra, afdragas åttahundrade åttatio ett tunneland, hwarefter äro i behåll niohundrade tunneland duglig skogwäxt.

Sådan skogstract blef nu först på then geometriske chartan afmätt och utprickad, och tager sin början uti thet femstenarå, som är lagdt wid öfwersta eller wästra ändan af siön Flärcken, til skildnad emellan Swedie med Wästanede byars skog och kronoallmanningen, hwilken skildnadslinea följes fyratusende femhundrade tretiotwå alnar intil thet femstenarå, som, til berörde skildnads utmärckande, är satt på en högd N:O: ifrån Sönerstmyran, hwarifrån lineen kommer at gå i fullt wäster åttatusende tuhundrade tiugu alnar in uppå en skogstract kallad Nykälen [fol. 213v] öfwer en flo, Nyflon benämnd, hwarefter blifwer knä, som ställer lineen i fullt N:O:, hwilcket wäderstrek följes sextusende siuhundrade sextio alnar nedtil stranden af stora Öfsjön. Therifrån går skildnaden efter siöstranden och en stor å, hwilcken löper emellan Öfsjön och Flärcken, så at gräntsen omkring thetta nybygges skogstract kommer at slutas i förstnämnde femstenarå wid Flärcken.

Och hwad angår thet nya hemmanet wäster om Öfsjön, som Pär Andersson begärt få uparbeta, så pröfwas thertil nödig en skogswidd af ett tusende siuhundrade femtiosex tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiortontusende qvadratalnar, hwaraf, för nödigt uptagsland til åker och äng, samt för berg, myror och annan oduglig marck, afgå åttahundrade femtiosex tunneland \hwarefter äro behållne nio hundrade tunneland/, tienlig skogwäxt. Hela thenna tillagda skogswiddan blef på geometriska chartan jämwäl afmätt och utprickat, och tager början uti mynnet af en stor å, som rinner utur stora och lilla Flärcksiöarna, hwilcken å följes och blifwer skildnad [fol. 214r] öfwer en slått kallad Båthusmyran intil en tallmo, som ligger straxt bredewid thet ställe, ther berörde å faller utur stora Flärcksiön, hwarefter blifwer knä, som ställer lineen i öster, hwilcket wäderstrek följes åttatusende trijhundrade femton alnar, tå åter blifwer knä, som gör at lineen tädan går i S:S:W: til S:W: tu tusende siutio alnar ned til mynnet af then å, som faller utur Lilla ned i Stora Öfsjön, \hwilcken å blifwer skildnad ända til berörde siö./ hwars öfre eller wästra strand sedan följes intil Flärckåmynnet.

Efter thetta blefwo sådana skogstracter behörigen rörlagde, tå then skog, som är nya hemmanet söder om Öfsjön tildömd, blef, genom följande rå, rösen och kennetekn afmärckt. Som then tager sin början wid femstenarået på Sandhögden N:O: ifrån Sönerstmyran, hwilcket märcke är lagdt til skildnad emellan Swedie och Wästanede byemäns skatteskog och kronoallmanningen, och til thes beskaffenhet beskrifwit uti thet öfwer samma omgång författade rörlägningsinstrument; så är ock berörde rå på thet sättet inrättadt, at then linea, som afskiljer nybyggets skog, icke eller skiuter in på råets hiertesten [fol. 214v] genom öppen gafwel, utan öfwer then på wästra sidan theraf satta hörnsten: warandes jemwäl i streket tit rågången sig sträcker, åtta alnar ifrån råets hiertesten, satt en utliggare med en spitsig gråsten af fullkomlig storlek, hwilken omskolades med andra stenar som med sand betäcktes. Emedan rågången ifrån ofwannämnde femstenarå sträcker sig rätt fram i wäster åtta tusende tuhundrade tiugu alnar innan nästa femstenarå lagt warder, ty blefwo themellan satte följande wisare, neml:n:

1:o. På en sandbacke N:W: ifrån en therwid liggande slått, kallad Sönerstmyrdrolet, Ett tusende tuhundrade tiugu alnar ifrån femstenarået ofwan Sönerstmyran. Thenna ledare är satt

med tre efter hwarandra reste gråstenar, af hwilcka then medlersta är störst och the andra begge efwen två mäns bördor.

2:do. På en högd straxt wid slätten Långflon ett tusende fyrahundrade niotio åtta alnar ifrån sidstnämnde wisare. Thetta märke är jemwäl lagdt med tre stora stenar, så ställda efter hwarandra, [fol. 215r] at rågångens sträckning med them utwisad warder. Then medlersta af thessa stenar är en aflång qwartsbunden gråsten, en och en half aln lång, och the öfrige två af then storlek, at, til theras lyftande, fordras tre eller fyra karlar af medelmåttig styrcka. Omskolningen är af stora stenar, som och blefwo med sand och smärre stenar belagde.

3:o. På en grofstenig backe wid hvars fot på östra sidan är en rinnande bäck, som flyter utur Boberget, och faller i en större bäck, kallad Sönnerstmyrebäcken. Thenna wisare är lagd med tre fullkomlige och wäl omskolade stenar, ett tusende femhundradetwa alnar ifrån ledaren wid Långflon. Ett hundrade tiugutre alnar ifrån thenna wisare ligger mitt i lineen, wid foten af ett högt berg, en stor sten, kallad Biskopen, tolf och en fierdedels alnar hög, af ansenlig tiocklek nedantil, men spitsig upåt, hwilcken kan, som ett oföränderligit märke, tiena til rättelse wid thenna rågångs sträckning.

[fol. 215v] 4:o. I sydwästra kanten af en stenhögd uppå Sönnerstboberget, emot then kanten, som weter emot Hopflodalen, ettusende fyrahundrade niotio åtta alnar ifrån sidstlagde wisare. Uti thenna ledare sattes efwen tre fullkomlige stenar efter lineen, hwilcka omskolades med andra stenar, som sedan med sand täcktes.

5:to. Ett tusende femhundrade två alnar ifrån wisaren på Sönnerstboberget lades jemwäl, til ledning i rågången, tre aflånga sandstenar af then storlek, at the ej kunna af en man lyftas. Under- och omskolningen giordes med sten och belades med sand. Ifrån thenna wisare sträcker sig skildnadslinien ännu ett tusende alnar i samma wäderstrek. Och som å thetta ställe blifwer knä i lineen, så lades här ett femstenarå uppå en skogstrackt, kallad Nykälén, norr om en therwid liggande flo benämnd Nyflon. Til sådant rå togs så stor hiertesten, som å thetta nog stenfria rum kunde finnas, nemligen en qwartsblandad flat gråsten om en och en half [fol. 216r] alns längd och tre fierdedels alnars bredd mitt öfwer, men af ansenlig tiocklek, så at til thes lyftande fordras fyra eller fem karlar. Bredewid thenna hiertesten sattes en stor sten med wisning i öster, tädan streket kommer, och en annan, som wisar sträckningen i N:O: tit skildnadslinien går, samt två andra, hwilcka så ställes, at the formera en fyrkant med the öfriga. Omkring thetta rå lades en mur af stora stenar, til fyra och en half alns längd mitt öfwer och en alns högd, hwilcken omkrets fylles med sten och täcktes med sand. Både i then linea, tädan rågången kommer, och tit then går, sattes wäl omskolade utliggare, hwarthera tio alnar ifrån råets hiertesten.

Til rättelse i rågången, som härifrån går rätt fram sextusende siuhundrade sextio alnar, lades följande wisare, nemligen:

1:o. Ett tusende femhundrade tio alnar ifrån sidstlagde femstenarå, hwarest uppå en högd sudwäst om kanten af slätten Hielteflon lades och omskolades tre stenar i then ordning, at rågångens sträckning thermed utmärckt warder.

[fol. 216v] 2:o. På ett näs, som är på tre sidor omgifwit med slätten Hielteflon, och kallas Skarpnäset, ett tusende femhundrade sextiofem alnar ifrån nästberörde wisare. Å thetta ställe är efwen på wanligt sätt nedsatte och omskolade tre stadiga stenar, hwar för sig mera än en mans börda.

3:o. Ett tusende fyrahundrade fyratiotwa alnar therifrån uppå ett berg uti Gammalkälén, norrom then så kallade Gammalswediebacken. Å thetta ställe äro satte och omskolade tre aflånga flata gråstenar af fullkomlig storlek. 4:o. Ett tusende fyrahundrade femtioåtta alnar ifrån nästnämnde wisare i en grankäl i Bergemarken öster om en wäg kallad Bergewägen, som löper ifrån Wästanede byen til thes på allmänningen nyttjade fäbodas, som kallas Öfsiöbodarna. I thenna ledare sattes efwen tre efter hwarandra i lineen upresta stenar, af

hwilcka then medlersta är en och fierdedels aln lång och en half aln bred nedan, men spitsig til öfra ändan.

Ifrån thenna wisare sträckte sig råskildnaden ännu ett [fol. 217r] tusende tuhundrade femtio alnar i samma wäderstrek, hwarefter blifwer knä. I anseende thertil pröfwades nödigt ett femstenarå uppå thet ställe ther lineen krökes, hwilcket altså lades wid södra stranden af stora Öfsiön. Hiertestenen i thetta rå består af en gråsten två alnar lång, samt en och en åttendedels aln bred mitt öfwer, men spitsig upåt. The fyra stenar som blefwo utom hiertestenen satte, äro af fullkomlig storlek, och så inrättade, at en står i streket N:W: tädan lineen kommer, och en annan wisar sträckningen framåt efter siöstranden; the öfrige två äro satte som witnen på sidorna. Omkring thessa stenar uprättades stadig ringmur til fem alnars längd mitt öfwer och en alns högd, hwaruti fyldes med sten, grus och sand. Uti begge af ofwan berörde lineer lades och omskolades utliggare hwarthera nio alnar ifrån hiertestenen.

Och som skildnaden går ifrån thetta rå efter Öfsiö strand, samt vidare efter en stor å, hwilcken flyter utur berörde siö i en annan, Flärcken kallad, [fol. 217v] hwilcken skilnad är för alla tider nog säker och oföränderlig, så fants ingen råläggning therpå nödig. Sidstnämnde å följes intil thet femstenarå, som finnes wid öfwersta eller wästra änden af siön Flärcken, och är lagd til skildnad emot Wästanede och Swedie byemäns skatteskog; hwarifrån nybyggets skog gräntsar tilhopa med bemälte byemäns, efter then linea i S:S:O: til fyratusende femhundrade tretiot två alnar, som förrut är wederbörligen utmärckt och afrösad, intil thet ställe N:O: om Sönnenstmyran, hwarest råläggningen omkring thetta nybyggets ägor är börjad.

The ägor som blifwit tilslagne nybygget wäster om Stora Öfsiön, hwilcket Pär Andersson sökt få til hemman upbruka, äro genom följande skiljemärcken afrösade: Then straxt wid nybyggnadsstället framlöpande å, hwilcken rinner utur stora och lilla Flärcksiöarna ned i Stora Öfsiön, blifwer nog säker och pålitelig skilnad ifrån thes mynne wid Öfsiön, intil thet ställe, ther berörde å faller utur Flärcksiön, hwarest straxt bredewid en slått, Båthusmyran kallad, på en [fol. 218r] stenbunden tallmo lades femstenarå med en flat sandsten om två alnars längd och tre fierdedels alnars bredd til hiertesten, och fyra ther utanom upresta stenar, hwarthera om två mäns bördor, hwilcke äro så stälde, at en wisar lineen tillbaka efter Flärckåen och en annan sträckningen framåt i wäderstrekets Öster, tit rågången går, \men the öfrige två äro på sidorna stälde/.

Jemte thet sådana femstenar blefwo med andra under- och omskolade, lades ock omkring them ett stenkar til fem alnars längd mitt öfwer och en alns högd. Både uti lineen tädan skildnaden kommer och tit then går, sattes och omskolades utliggare, hwarthera tio alnar ifrån hiertestenens medelpunct. Ifrån thetta femstenarå sträcker sig rågången rätt fram åttatusende trijhundrade femton alnar, innan theruppå giöres någon krok, therföre blef sådan sträckning utmärckt genom följande wisare:

1:o. Sattes therifrån siuhundrade fyratio alnar en ledare med tre efter hwarandra i lineen upresta stenar, uti en grantiäl norr om en slått kallad Båthusmyran. [fol. 218v] These stenar äro omskolade med andra, som sedan blefwo med jord betäkte.

2:do. Ett tusende femhundrade alnar therifrån uprättades på lika sätt en wisare uti wästra slutningen af en backe ifrån största högden af en grantiäl, wid hwars östra kant finnes en söderut rinnande bäck.

3:o. Sattes jemwäl ett tusende femhundrade alnar therifrån en ledare med tre omskolade gråstenar, uppå then så kallade Långmyrehögden, som är ett ofruktbart berg, bewäxt allenast med små buskar och någre tallträd.

4:o. Uppå norra högden, som ligger söder ifrån Lilla Öfsiön, lades och omskolades tre stadiga stenar, hwarthera öfwer en mansbörd, ett tusende femhundrade alnar ifrån wisaren på Långmyrehögden.

5:o. Ett tusende alnar ifrån sidstberörde ledare upsattes, til rågångens utwisning, tre stora och wäl omskolade stenar, [fol. 219r] söder om Myrådalen, ther tager sin början.

6:o. Likaledes blef ett tusende femhundra alnar therifrån lagd en wisare uti en grantiäl på norra sidan om then så kallade Myrådalen.

Ifrån berörde ledare går lineen ännu femhundra siutiofem alnar rätt fram. Och som then therefter kommer at krökas; så blef på thet stället uprättadt femstena rå, hwilcket lades uppå en emot söder slutande backe, hwarpå är grantiäl och så kalladt dåfwaland. Til thetta råmärcke fants ej större hiertesten, än en tiock något rundachtig sandsten om en och en fierdedels alns längd. The öfrige fyra stenar äro jemwäl rundachtige, men så tunga at til theras lyftande fordras två eller flera karlar. Af thessa är en satt i wäster, therifrån rågången kommer, och en i wäderstreket S:S:W: T: S:W. Hela rået är anlagt med ringmur, til fyra alnars längd mitt öfwer och en alns högd. I bägge the nyssnämnde streken lades och omskolades en utliggare, hwarthera tio alnar ifrån hierthestenen.

Och som rågången sträcker sig härifrån rätt fram tu tusende siutio alnar intil Lilla Öfsjö åmynne, så lades äfwen ther emellan en wisare med tre omskolade stenar, två alnar ifrån siöstranden på norra sidan om [fol. 219v] Lilla Öfsjön ett tusende fyrahundra femtio alnar ifrån thet här frammanföre beskrifne femstenarå. Therefter går skildnadslinien öfwer norra ändan af Lilla Öfsjön sexhundra tiugu alnar intil början af en å, som rinner utur Lilla ned i Stora Öfsjön. Wid norra kanten af berörde åmynne sattes ett femstenarå, hwars hiertesten är en och en half aln lång, tiock nedan och spitsig upåt. The fyra hörnstenar äro af fullkomlig tyngd och storlek, samt så stälde, at en wisar streket tillbaka i Nord N:O: til N:O:, therifrån rågången kommer, och en annan thes sträckning framåt efter Öfsjöåen, hwilcken wäl löper i åtskilliga krockar, men är dock en så pålitelig skildnad, at then ej kan genom rå och rör säkrare göras. Omkring the här lagde fem stenar är äfwen giord ringmur til tre och en half alns längd mitt öfwer och en alns högd, hwarpå är fylldt med jord. Wid thetta rå äro lagde två utliggare, en straxt bredewid siöstranden allenast tre alnar ifrån hiertestenen, hwilcken wisar lineen tillbaka öfwer Lilla Öfsjön, och then andra, som wisar sträckningen framåt efter ån nio alnar ifrån råets medelpunct.

Berörde [fol. 220r] å tjänar således för råskildnad til Stora Öfsjön, hwars öfra eller wästra strand sedan följes intil thet först utsatte märcket Flärckåen. Wid råläggningen omkring begge the tilärnade nya hemmanens ägor märckes, at hiertestenarna i the uprättade femstenarå äro, i brist af hällor med uthuggna wäderstrek, satte på stenbroar, och at såwäl omkring them, som omkring the nedsatte utliggare, wisare och ledare, alle nära intil stående träd blifwit borthuggne, på thet the ej måtte i framtiden förorsaka rubbning i the uprättade märcken, hwarjemte längre ifrån stående träd blifwit med bleckning teknade.

The här frammanföre beskrifne råmärcken warda således med skogsafwittringsättens dom stadfästade, til laga skildnad omkring the nye hemmanens wid södra och wästra sidorna af Stora Öfsjön ägor och tilhörigheter, efter the sträckningar och rågångar, som utsatte och genom stafled upgångne äro, hwaröfwer ej någre inkräckningar måge göras, wid then plikt, som lagen theremot utsätter. Therjemte åligger thet, så wäl Anders Norberg och Pär Andersson, som them, hwilcke framdeles blifwa åboer på förrberörde hemman, at, til följe af 4 § 12 cap. *Jordabalken* åtminstone [fol. 220v] hwart tredie år, rågång sin å alla sidor upgå, at then til sina skiljemärcken alltid riktig hålles.

Åhr 1757 then 20 och följande dagar i junii månad blef, til underdånigsta efterlefnad af Kongl. Maj:ts nådigsta förordning om skogarna i riket gifwen then 12 december år 1734, § 1, och allmänna lagens förordnande i 12 och 13 cap. *Jordabalken*, samt, til wördsamt följe af hög-respective landshöfdingeämbetets höggunstiga skrifwelser af then 19 junii och 30 september år 1755, af underteknad vice häradshöfdinge och nämndemännen Pär Pålsson i Gewåg, Erik Eriksson i sochne Stugun, Olof Nathanaelsson i Krångede, Salomon Swensson i Wästanede, Nils Larsson i Swedie och Salomon Jonsson i Byn, närwarande landtmätaren herr Eric Calwagen, och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, behörig rör-

läggning företagen [fol. 221r] emellan HÅSIÖ PRÄSTEBORDS, samt skattehemmanens i WALLA, BYEN, HÅSIÖ OCH ÖSTANSIÖ samfælde skog å ena, och angräntsande krono-allmänning å andra sidan.

Härwid instälte sig efter behörig kungiörelse comministern herr Carl Åström på Håsiö Prästebords wägnar, samt skattemännen Jon Jonsson och Jon Pärsson i Walla, Anders Pärsson i Byen, Håkan Eriksson, Hans Olofsson och Olof Eriksson i Håsiö, Olof Olofsson och enkan hustru Märeta Jonsdotter i Östansiö, så ock, för furiersbostället i samma by, furiern Evert Frimodig.

Af Syne- och allmänningsafwittringsrättens then 14 october år 1755 gifne utslag fants, at tå blifwit dömdt öfwer Håsiö Prästebords, Walla, Bye, Håsiö och Östansiö hemmans samfälda skogssträckning emot nästgräntsande kronoafradsländ eller allmänning; hwarefter sådan byarna tilärkänd skogsmarck, innehållande niotusende trijhundrade siutiofem tunneland, hwarunder hemägor [fol. 221v] och siöar icke blifwit inräknade, är uppå then uprättade geometriska charta upprickad. I anledning theraf, och efter then i berörde utslag brukade ordning, förrättades nu råläggning på följande sätt.

Uti en wik wid norra änden af en siö, kallad Fiskesiön lades femstenarå, hwars hiertesten är en och siu åttandedels alnar lång och tre fierdedels aln bred. The fyra stenar, som ther utanom sattes, äro aflånga sandstenar, hwarför sig af then tyngd, at the innehålla mer än en mans börda. Af thessa stenar är en satt i streket S:O: tit rågången går, och en annan i wäster, tädan then kommer, men the öfrige bägge äro så stälde, at the med the förra utgiöra en fyrkant. Hiertestenen blef satt på en stenbro, och, tillika med hörnstenarna wäl under- och omskolad, samt förwarad med en ringmur, som är fyra och en fierdedels aln mitt öfwer, samt en och en fierdedels aln hög. Innom thenna mur är fylldt med smärre stenar; hwarefter hela röset så betäcktes med sand, at eij flera, än the fem förrberörde stenar therofwanom syntes. Så i then [fol. 222r] lineen, therifrån rågången kommer, som tit then går, sattes utliggare med en stadig och wäl omskolad sten. Med sådan inrättning wisar nu thetta råmärcke skildnadslinien eij allenast tillbaka öfwer Fiskesiöwiken intil thes wästra strand utan ock framåt til en siö, kallad Biänsiön.

Ifrån thetta femstenarå borde, enligt Afwittringsrättens utslag, skildnadslinien gå rätt fram til nordwästra änden af Kålbänsiön fem tusende sexhundra åttatio åtta alnar; så therifrån til nästa krökning wid öfra ändan af Löfsiön sextusende niohundra fyratio fyra alnar; hwilcke bägge sträckningar tilhopa giöra tolf tusende sexhundra tretiotwå alnar; Men herr landtmätaren Calvagen gaf tilkänna, at tå förrnämnde två lineer blifwit wid afwittringen upgifne, har therwid förelupit någon irring[?], emedan then förre sträckan, emellan Fiskesiöwiken och Biänsiön rätteligen innehåller sextusende niohundra fyratio alnar, och then sednare emellan Kålbänsiön och Löfsiön femtusende sexhundra niotio två alnar, så at alntalet emellan Fiskesiön och Löfsiön äntå är lika med thet, som utslaget innehåller, nemligen tolf tusende sexhundra tretiotwå alnar.

[fol. 222v] Til utmärckande af then emellan norra ändan af Fiskesiön och Kålbänsiön således befinteliga räta skildnadslinea sextusende niohundra fyratio alnar, lades nu följande wisare, neml:n:

1:o. Ett tusende femhundra femtio alnar ifrån femstenarået wid Fiskesiöwiken sattes en wisare öster om en slått, som tilkommer Wallaboerne och kallas Grönängsflon. Thenna ledare uprättades med tre efter hwarandra i lineen stälde stenar, af hwilka then medlerste är en trekantig gråsten en och en fierdedels aln lång, the andra två äro något mindre, dock öfwer en mans börda.

2:do. Ett tusende fyrahundra femtio alnar therifrån uppå en tallmo, Gullbacken kallad, något öster om ett gammalt swed Gullbackeswedet, och wäster om ett nyare swed, som kallas Tallswedian. Här upsattes jemwäl tre stenar, af hwilcka then medlersta är en gråsten, tiock

nedan och spitsig upåt. These blefwo med andra stenar under- och omskolade, hwarefter röset täcktes med sand, at eij flere än the tre i lineen satte stenar theröfwer synes.

3:o. Ett tusende trijhundrade åttatwå alnar ifrån berörde ledare, sattes på lika sätt en wisare med [fol. 223r] tre stenar och fullkomligt röse, tre alnar wäster om wägen, som löper emellan Walla by och theas fäbodas. Then medlersta af the här upreste stenar är en och en åttandedels aln lång, tre fierdedels aln bred och något öfwer en fierdedels aln tiock. Fyllningen på thet här uprättade röse är af sandgrus.

4:o. Ett tusende sex hundrade aderton alnar ifrån nästberörde wisare, sattes en ledare i norra kanten af en tallmo, uppå then så kallade Nybrännan. Then medlersta af the här upreste tre stenar, är en flat spitsig sandsten, en och fem åttandedels aln lång och tre fierdedels aln bred, hwilcken, tillika med the öfrige twå, förwarades genom ett röse, som med sten, grus och sand betäcktes. Ifrån thenna wisare går skilnadslinien rätt fram ännu niohundrade fyratio alnar, intil nordwästra änden af Kålbiänsjön, hwarest then kommer at krökas; i anseende hwartil på thet stället uprättades ett femstenarå, hwars hiertesten, satt på stenbro, är twå alnar lång, en aln bred och tre-fierdedels aln tiock mitt uppå, samt af så ansenlig tyngd, at til thes lyftande fordras åtta karlar. The öfrige fyra stenar äro något mindre, dock så tunga at hwarthera [fol. 223v] innehåller tre eller fyra mäns bördor. Af thessa är en satt at wisa streket Nord Wäst tillbaka til Fiskesjön, en annan at utmärcka sträckningen framåt i Ost Sud Ost til Löfsjön och the öfrige twå på sidorne upreste. Jemte thet alle thessa stenar äro under- och omskolade med andra stenar, är ock, til theas förwarande, omkring them murad en ring til fyra alnars längd mitt öfwer och en alns högd; hwarefter sådant röse är innuti fylldt med smärre stenar och öfwerlagdt med sand. Både i streket tädan rågången kommer, och tit then går, blefwe jemwäl satte och omskolade utliggare, hwarthera tio alnar ifrån råets hiertesten. Och som sträckningen går rätt fram ifrån thetta råmärcke til Löfsjön femtusende sexhundrade niotio twå alnar, på hwilcken längd rop eij kan höras, så blefwo ther emellan satte följande wisare:

1:o. Uppå en sandbacke norr ifrån thet så kallade Rönnerget något ifrån Stortiärnen, ett tusende trijhundrade siutio alnar ifrån femstenarået wid Kålbiänsjön. Thenna ledare uprättades med tre efter hwar andra ställda sandstenar af fullkomlig storlek wäl under- och omskolade.

[fol. 224r] 2:do. Ett tusende femhundrade alnar therifrån på en med tall bewuxen sandbacke norr om tre bredewid hwarandra liggande tiärnar eller små insjöar, kallade Småtiärnarne. Här äro på lika sätt upsatte tre stenar, som blefwo med andra stenar omskolade, hwarefter röset betäcktes med sand.

3:o. Ett tusende femhundrade alnar ifrån sidstnämnde wisare sattes en ledare med tre flata och öfwer mansbördas tunga stenar wäster om wägen emellan Ragunda och Håsiö sochnar. Omkring thenna wisare lades ock ett stenröse, som betäcktes med jord. Härifrån sträcker sig rågången rätt fram ett tusende trijhundrade tiugutwå alnar, hwarefter theruppå blifwer knä.

Afwittringsrätten pröfwade nödigt at i rågångens krökning uprätta femstenarå, hwilcket altså giordes på norra sidan om Löfsjö åmynne, ther en utur Gråssiön rinnande å faller ned i Löfsjön. I anseende til här warande sumpig jordmon, blef under samma råmärcke lagd och hopknytt en trälafwa om sex alnars längd i fyrkant. Hiertestenen som ställes på stenbro, är en och trefierdedels aln hög, samt en och en half aln bred. Af the öfriga [fol. 224v] fyra stenar, hwilcka äro af fullkomlig tyngd, sattes en i streket Wäst Nord Wäst, tädan stafleden kommer, och en annan i sträckningen framåt efter Löfsjö wästra strand; Men the öfrige twå äro som witnen stälde hwar på sin sido. The fem hufwudstenarna äro ei allenast wäl under och omskolade med andra stenar, utan ock förwarade genom en med stora stenar giord ringmur til fyra och en half alns diameter och en alns högd. Röset är fylldt med smärre stenar och betäckt med jord. Thetta femstenarå wisar således lineen tillbaka til Kålbiänsjön öfwer the ther emellan satte utliggare och wisare, samt framåt efter Löfsjöns wästra strand. Uti begge thesse

lineer, sattes och omskolades utliggare; then förre som wisar til Kålbiänsjön, fem alnar, och then sednare i lineen framåt tio alnar ifrån råets hiertesten.

Enligt Afwittringsrättens utslag, går skiljelineen ifrån sidstlagde femstenarå, efter västra stranden af Löfsjön, och följer sedan en ther utur flytande å intil thet ställe, ther Löfsjö åen och Qwarnåen sammanlöpa; uppå hwilket rum [fol. 225r] nu sattes femstenarå uppå underlagd och sammanknytt trälafwa. Hiertestenen en och tre fierdedels aln lång och fem åttendedels aln bred mitt öfwer, men spitsig til öfra ändan sattes på stenbro. Utom hiertestenen sattes här fyra stenar, af hwilcka then, som står i streket, tädan rågången kommer, är en och en half aln hög, och then, som wisar sträckningen framåt, är en och en fierdedels aln lång. Thessa, såwål som the til sidorne satte stenar, äro med andra stenar wäl under- och omskolade, samt förwarade med en ringmur fem alnar mitt öfwer och en aln hög, fyld med smärre stenar och täckt med jord. Både i lineen tillbaka, therifrån rågången kommer, och tit then går, sattes och fastskolades utliggare, hwarthera nio alnar ifrån råets hiertesten.

Ifrån thetta nu uprättade och här frammanföre beskrifna femstenarå, sträcker sig rågången rätt fram i söder siutusende etthundrade fyratio alnar til nordöstra ändan af Lilla Tiälsjön; uti hwilcket strek lades följande ledare:

1:o. På en tallmo i slutningen af en backe wid then så kallade Brusmyran, [fol. 225v] ett tusende trijhundrade alnar ifrån thet sidst uprättade femstenarå. Å thetta ställe restes efter hwarandra i stånggången tre stenar, alla öfwer en mansbörd, samt med andra stenar under och omskolade.

2:do. Ett tusende tuhundrade tiugufem alnar therifrån, uppå en tallmo wid kanten af en backe, som ligger på östra sidan om then så kallade Skrafwelbäcken, hwilcken rinner utur Putt tiernen ned i Gärstiernen. Thenna wisare är äfwen lagd med tre stadiga och wäl omskolade stenar, hwarefter röset är med sand så belagdt, at allenast the tre wisande stenar, ther ofwanom synas. 3:o. Ett tusende fyrahundrade siutiofem alnar ifrån nyssnämnde wisare sattes, på östra sidan om Puttiernberget, uti ett granrå eller en lund, som formerar en dal ned til Putt tiernen, en ledare med tre stenar i lineen upstälde och wäl fastskolade.

4:o. Ett tusende fyrahundrade siutiotre alnar ifrån sådan wisare lades på lika sätt en annan wid [fol. 226r] gångvägen, som löper emellan Östansiö gårdar och Lilla Tiälsjön, straxt söder om wägaskildnaden til Tiälsjö fäbodar. Ifrån thenna wisare sträcker sig rågången ännu ett tusende sexhundrade sextiosiu alnar i rätt linea til nordöstra ändan af Lilla Tiälsjön, hwarest then krökes ifrån fullt söder til fullt väster. Ock som ett femstenarå i anseende til sådant knä fants nödigt; så uprättades thet wid östnorra ändan af Lilla Tiälsjön tretton alnar ifrån siöstranden, på thet ställe, therest utur berörde siö faller en å, hwilcken, efter något omlopp, går tilhopa med Qwarnån, hwarefter the bägge falla in i Mannsjön och tädan ned i Ragundaelfwen.

Hiertestenen i thetta rå, satt på stenbro, är två och en åttendedels aln lång, tre fierdedels aln bred och en fierdedels aln tiock mitt uppå, men spitsig upåt. De fyra stenar, som blefwo utom hiertestenen lagde, äro wäl något mindre, men likwål så tunga, at the innehålla två eller tre mäns bördor. Af thessa är en så stäld, at then wisar streket norr tillbaka til thet sednast lagde femstenarå wid Löfsjö åmyne, en annan står i lineen [fol. 226v] västerut, tit rågången stryker och the öfriga två äro satte til sidorna. Såwål hiertestenen som the öfriga fyra stenar, äro eij allenast wäl under- och omskolade, utan ock förwarade genom en ringmur fem alnar lång mitt öfwer och en aln hög, hwars innanrum är fylt med sten och täckt med sand. I stånggången, tädan råskildnaden kommer, så ock tit then går, äro satte och fastskolade utliggare, hwarthera tio alnar ifrån råets hiertesten. Ifrån thetta femstenarå går skiljelineen rätt fram i fullt väster femton tusende åttahundrade fyratio alnar öfwer norra ändan af Bålsjön til Ansiöåen.

Til utmärckande af sådan rätt rågångssträckning uprättades å nedan nämnde ställen följande wisare, nemligen:

1:o. Ett tusende femhundra tiugunio alnar ifrån femstenarået wid Lilla Tiälsjön, uppå en sandmo, straxt öster om en slått, Storråänge kallad. Å thetta ställe äro i lineen efter hwarandra upreste och fastskolade tre flata stenar, hwarthera mera än mansbörd.

2:do. I slutningen af en högd wäster om then så kallade Slåttemyran [fol. 227r] ett tusende femhundra alnar ifrån Storråwisaren. Här äro jämwäl på wanligt sätt uprätte och fastskolade tre stenar af medelmåttig storlek.

3:o. Ett tusende fyrahundra siutioen aln therifrån sattes på öfwersta kanten af en bergshögd, norrom Stora Tiälsjön en wisare med tre stadiga och wäl omskolade stenar.

4:to. Ett tusende femhundra alnar ifrån nästberörde ledare lades på en hög berghäll wäster om wägen, som löper emellan Håsiö by och Stora Tiälsjön, samt öster om wägen til Hällesiö sochn, en wisare med tre stora och fastskolade stenar.

5:o. På en liten talludd bredewid södra kanten af then så kallade Stor-Pärsmyran ett tusende femhundra alnar ifrån sidstnämnde wisare. Å thetta ställe finnas tre efter hwarandra i lineen upreste och fastskolade stenar.

6:to. Ett tusende femhundra alnar therifrån lades en ledare med tre stenar uti then så kallade Kringelswedian på norra sidan om Kringelberget, men söder om Storflon.

7:o. Ett tusende femhundra alnar ifrån berörde ställe uprättades [fol. 227v] en wisare med tre stenar på högden af Högklippbergets wästra ända.

8:o. Ett tusende femhundra alnar ifrån berget Högklippen och then ther lagde wisare, sattes uti lineen, med tre omskolade stenar, en ledare uti en stor grantiäl, bredewid en på östra sidan therom warande skogswäg, som löper ifrån Håsiö byen.

9:o. Wid östra kanten af en siö kallad Bälsjön ett tusende tuhundra alnar ifrån nästberörde ställe, blef på lika sätt uprättad en ledare, straxt norr om stora Bälsjöänge.

10:o. Ett tusende tuhundra alnar therifrån sattes jemwäl med tre stenar en wisare tio alnar ifrån wästra stranden af Bälsjön. Härifrån sträcker sig skildnadslinien rätt fram ett tusende femhundra fyratio alnar intil Ansiöåen, hwarest, enligt Afwittringsrättens gifne utslag, blifwer knä. Uppå ett änge kalladt Kiälloset, bredewid Ansiöåen, sattes för then skull ett femstenarå, hwarunder, i anseende til then här warande sumpiga jordmonen lades och sammanknyttes en trälafwa om siu alnars fyrkant.

Hiertestenen blef satt på stenbro och är en och tre fjerdedels alnar lång, samt af fullkomlig tyngd och tiocklek, men något spitsig til öfra ändan. The fyra stenar, som sattes utom hiertestenen, innehålla hwarthera två eller tre [fol. 228r] mäns bördor, och äro så stälde at en wisar streket öster tillbaka til rået wid Lilla Tiälsjön, och en annan sträckningen framåt i wäderstreket fullt norr, tit skildnaden går. The två öfrige lades til sidorna i then ordning, at the, med the två förberörde, utgiöra en fyrkant.

Jemte thet alla thessa stenar blifwa wäl under- och omskolade, lades ock omkring them en ringmur af sten til fem alnars längd mitt öfwer och en alns högd. Både i streket tädan skildnaden kommer och tit then går lades utliggare, hwarthera med en omskolad sten tio alnar ifrån råets hiertesten. Och som skildnadslinien går härifrån rätt fram i fullt norr fem tusende femhundra fyra alnar intil Hongsiöåen, så lades, til rättelse i sådan sträckning, följande wisare:

1:o. Ett tusende femhundra alnar ifrån rået wid Ansiöåen uppå ett berg kalladt Hongsiöberget bredewid en med biörckskog bewäxt lok. Å thetta ställe äro i lineen efter hwarandra upreste och fastskolade tre stenar af fullkomlig storlek.

2:do. På en mo nordost ifrån thet ther bredewid liggande änge, Bergänge kalladt, ettusende femhundra alnar ifrån wisaren på Hongsiöberget. Thenne ledare, är äfwen satt med tre på wanligt sätt uprätta och omskolade stenar.

[fol. 228v] 3:o. Ett tusende femhundra fyratioåta alnar therifrån inrättades en wisare med tre stenar på Hongsiöänget wid södra kanten af Hongsiön. The här lagda stenar blefwo efwen som the förre wäl under och omskolade, hwarefter röset så täcktes med jord, at ej flera, än the tre wisande stenar ther ofwanom synas.

Ifrån sidst berörde wisare sträcker sig rågången niohundra femtiosex alnar öfwer Hongsiön, ther lineen kommer at krökas.

Til rågångens ytterligare utmärckande lades ett femstenarå uppå en slått, som Swedie byemän hittils nyttiat, wid wästra brädden af en å, hwilcken rinner utur Skiällsiön, och på thetta ställe faller ned i Hongsiön. I anseende thertil at marcken fantis här något sidländ, lades under röset en trälafwa om siu alnars längd i fyrkant. Hiertestenen, som sattes på en hälla, är en flat gråsten om en och tre fierdedels alns längd och tre fierdedels alns bredd mitt öfwer, men spitsig upåt, utom hwilcken sattes fyra andra stenar, som hwarthera innehålla två eller tre mäns bördor, och äro så inrättade, at en wisar lineen tillbaka i fullt söder til rået wid Ansiöån, och then andra sträckningen framåt i N:N:O; tit rågången går, men the öfrige två äro på hwar sin sida upstälde. Jemte thet alle thesse stenar blefwo wäl under- och [fol. 229r] omskolade, lades ock ther utanom en ringmur med stora stenar, hwilcken innehåller fyra alnars längd mitt öfwer och en och en fierdedels alns högd, hwaruti fyldes med smärre stenar, som thefter täcktes med jord. Såwäl i lineen tädan rågången kommer, som tit then går, lades och omskolades utliggare, bägge på trälafwar och hwarthera nio alnar ifrån råets hiertesten.

Ifrån sådant femstenarå går skildnadslineen i N:N:O: rätt fram siutusende sexhundra fiorton alnar intil öfwersta ändan af Fiskesiön; til hwilcken sträcknings utmärckande följande wisare nedsattes, neml:n:

1:o. Tu tusende alnar ifrån nästberörde femstenarå uppå största högden af ett ganska högt berg, kalladt Qwarsiöberget, hwarest sattes och omskolades tre efter hwarandra upreste gråstenar, af hwilcka then medlersta är en och en half aln lång, men the öfrige något mindre, dock öfwer mansbördor.

2:do. Ett tusende sexhundra niotio åtta alnar ther ifrån, sattes en med tre stenar uprättad ledare på en tallmo, ett hundra alnar norrom östra wiken af Fiskesiön, Skekwiken kallad.

3:o. Norr om en liten tiärn, kallad Kånkeloktiernen ett tusende fyrahundra sex alnar ifrån [fol. 229v] ledaren wid Fiskesiöwiken, lades på wanligt sätt tre fullkomliga och wäl omskolade stenar.

4:o. Ett tusende trijhundra fyratio två alnar ifrån berörde ställe, uprestes en wisare af tre efter hwarandra ställda stenar, hwilcka wäl omskolades och til sin omskolning med jord täcktes, på en swediehögd kallad Fiskesiöbrännan söder om Fiskesiömyran. Then medlersta af the här lagde stenar är en qwartsblandad gråsten om en och en åttendedels alns längd, men the öfrige bägge är hwarthera en aln höge och af then tyngd at ingenthera kan af en man lyftas.

Ifrån sidst beskrefne wisare sträcker sig rågången ännu ett tusende ett hundra sextio åtta alnar in til Fiskesiön. Och som thefter blifwer krok i rågången, så sattes efwen femstenarå wid wästra stranden af Fiskesiöns öfwersta ända. Hiertestenen som här sattes på stenbro, är två alnar lång och tre fierdedels aln bred mitt öfwer, men spitsig upåt och tiockare til nedra ändan. The fyra [fol. 230r] stenar, som här utom lades äro hwarthera öfwer mansbördor, och stå i then ordning, at en wisar streket S:S:W: tillbaka til Hongsiön, fram til wiken i norra ändan af Fiskesiön, och the öfrige bägge formera med thessa en fyrkant. Förrberörde fem stenar blefwo ei allenast wäl under- och omskolade med andra stenar, utan ock förwarade genom en med stora stenar inrättad ringmur til fyra alnars längd mitt öfwer, samt en och en fierdedels alns högd. Hela röset blef ther uppå fylt med sten och grus, samt med jord så betäckt, at ej flere än the ofwan förmälte fem stenar ther ofwanom synas. Wid thetta rå lades två utliggare, then ena, som wisar streket tillbaka til Hongsiöån åtta alnar ifrån rået, och then andra som utmärcker sträckningen framåt, nio alnar ifrån hiertestenen.

Sidst går råskildnaden ifrån [fol. 230v] nästberörde femstenarå rätt fram i fullt öster ett tusende fyrahundra tiugufyra alnar til thet femstenarå wid en wik i norra ändan af Fiskesiön, som i början af thenna rågång uprättadt blifwit.

The nu lagde och här frammanföre beskrefne rå och rör, med sina utliggare, wisare och ledare, warda altså med Afwittringsrättens dom stadfästade til laga skildnad emellan Håsiö

Prästebords, Walla, By, Håsiö och Östansiö hemmans samfälda skatteskog, å ena, och angräntsande kronoallmänning, å andra sidan. Och skal, til förekommande af all willa och oreda i framtiden, en laggild rågata uphuggas, efter then nu upgångna stafled och nedsatta stenmärcken; hwarefter wederbörande byemän åligger, at, til underdånigste följe af lagens föreskrift i 7 § 12 cap. *Jordabalken* rågång sin å alla sidor upgå, åtminstone hwart tredie år, at then til sina nu uprättade skiljemärcken alltid riktig hålles.

[*fol. 231r*] **År 1757 then 28 junii och följande dagar** blef, til underdånigste följe af Kongl. Maj:ts nådigsta resolution uppå allmogens beswär gifwen then 7 julii 1752, af underteknad vice häradshöfdinge samt nämдемänner Jon Larsson i Böle, Pär Pålsson i Gewåg, Olof Johansson i Döfwiken, Magnus Jönsson i Nygården, Jon Olofsson i Pålgård och Anders Andersson i Gewåg, närwarande extraordinarie landtmätaren herr Eric Calwagen och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, behörig syn och skogsafwittring förrättad emellan skattehemmanen KÅNCKEBACKEN, HAMMAREN OCH KULLSTA I RAGUNDA SOCHN och tingelag å ena, och angräntsande kronoallmänning å andra sidan.

Härwid instälte sig, efter behörig kungiörelse, Olof Jonsson i Kånckebacken, Esbiör Nilsson och Esbiör Månsson på Hammaren, Esbiör Jonsson och Johan Pärsson i Kullsta, samt, för enkepastorskan fru Catharina Hofwerberg, som äger [*fol. 231v*] hemmanet N:o 2 i Kullsta, hennes landbo och fullmächtig Olof Jönsson.

Sedan ofwannämnde Rättens ledamöter, ämbetsmän och parter blifwit församlade i Kånckebacken, så gjorde Rätten sig först af jordeboken underrättad om hemmanens skattetal och ränta, tå thet fants, at Kånckebacken består af fyra tunneland och räntar tiugu dal:r 3 öre silf:rmt, dragonehåll N:o 87 af Råfsunds compagnie; Hammaren N:o 1 är triju tunneland med siutton daler 7 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 84 wid Råfsunds compagnie; utom thetta hemman har ock skattehemmanet Munsåker, som är indelt på länsmannens lön, ett tunneland på Hammaren, hwaraf Esbiör Månsson nu är innehafware. Kullsta N:o 1 består af fem tunneland och räntar tiugutre dal:r 1 öre silf:rmt dragonehåll N:o 85 af Råfsunds compagnie; N:o 2 är ett och ett halft tunneland, räntar åtta daler 7 öre silf:rmt reserve medel. N:o 3 består af fyra tunneland, med nitton daler 21 öre silf:rmts ränta; indelt till dragonehåll N:o 86 wid Råfsunds compagnie och Jemtlands regemente.

[*fol. 232r*] På rättens tilfrågan, huruwida hemmanens Kånckebackens, Hammarens och Kullsta skogar äro lagliga skilde ifrån angräntsande byeskogar och afradsländ eller kronoallmänning, samt om the hafwa sins emellan någon laga skildnad, swarades, at hemmanen skola i gamla tider hafwa, genom wådeld, afbrunnit, och i synnerhet Kullsta år 1694, tå theras angelägnaste skrifter skola hafwa förkommit, så at the nu ej kunna uppte flera än följande, neml:n

1:o. Bewitnad afskrift af ett kiöpebref skrifwit år 1515, hwarigenom Jermund Päderesson i Håsiö hafwer såldt til Erick Olofsson i Kullsta ett ödesböle, som kallas Mann, för åtta marck, som genast betalde blifwit.

2:do. Häradsrättens dom af then 5 septembr år 1702, hwarigenom tå förehafd twist emellan Nässets byemän och Östansiöboerne, med innehafwarne af ödesbölet Mann och Jon Olofsson i Kånckebacken, blifwit på thet sättet afgjord, at emedan til en påstådd kroklinea från Dalsberget öfwer Lillforssen, och the å andra sidan Mannsiön upwiste rāmärcken icke med thet ringaste skiäl kunnat bestyreckas, hwarföre the ock blifwit för olaglige ansedde; ty har Synerätten funnit rättwist, at skildnadslinien borde gå från Dalsbergsfurun i N:W: T:N: til ett wid Andersflon stående giltigt stenmärcke, och sedan i samma linea östan Mannsiön uptil thet af Näs-man å sidan af Hitterberget framtedde rāmärcke, och än widare i samma kosa [*fol. 232v*] neder til Singsån öfwer Storängen och upföre til en stor furu under Wästerberget i fullt Norr, som ifrån gamla tider warit teknad med tolf skuror och ett stenmärcke å then norra sidan, samt yttermera öfwer berget och the ther ärkända märkesfurer til stranden af stora älfwen öster om Rudhällan til en utbleckad, men afhuggen fura, hwarest ett laga rå genast

efter syneförrättningen komme at uprättas. Och fastän en del af Kånckebacks gamla slått Storänge komme, efter thenna linea, at ligga innom Näs-mans rågång, så borde dock Kånckebacksmannen thet framgent behålla, men rödningslandet therutom tilhörde Näsboerne.

3:o. Utdrag utur 1639 års jordebok på the räntor, som hemmanet N:o 1 i Hammaren finnas påförde, nemligen af Döwiken 12 öre, för Hammar 12 öre 3 *penningar*, för Mann slättegoods 6 öre, af Döwiken 7 öre 12 *penningar*, tilhopa tiugunio öre silf:rmt. Ofwanberörde räntor äro år 1670 fördubblade och uti sednare årens jordeböcker dubbelt uptagne, samt uti ordinarie räntan och indelningen inbegripne.

4:to. Utdrag af Ragunda häradsrätts dombok d. 19 december år 1737, hwilcket innehåller, at Kullsta och Hammars byemän hafwa tå för rätten wisat, thet rågången emellan berörde byars skatteskogar [*fol. 233r*] är then 25 september samma år upgången på thet sättet, at början är giord på största högden af Kullstaberget, ther ett stenrå med wisare skal finnas på en stor sten sammanlagt, fast stenarna äro något rifne utur theras ordning. Ifrån thetta märcke hafwa byemännen gått til thet så kallade Hökberget, ther intet wist märcke funnits; men emedan berörde berg skal ligga ungefär mitt emellan bägge ändamärcken, så hafwa the öfwerenskommit, at ther upsättia ett märcke til rättelse i framtiden, hwilcket the uprättat med en hop små stenar och mitt uti en hälla til wisning emellan både ändamärcken. Widare hafwa the gått til Ackmyrnäset, ther en stor tall af äldre tider stått med trij korss å hwarthera sidan, tädan til Fiskesiöberget söder om Hammarsjön, ther åter ett stenmärcke funnits, med wisare och tolf stenar anlagdt. Thenna rågång går öster om Hammarsjön och öfwer en liten slätteback, Galtiernbäcken kallad, som skal af gamla Jon Esbiörnsson i Kullsta wara uparbetad, så at then nu ligger nästan hel och hållen in på Hammars byskog. Sedan thetta rågångsbref blifwit af byemännen widkändt, så är rättens bewis theröfwer meddelt.

5:to. Genom ett i anledning af the i [*fol. 233v*] Jemteland befinteliga jordeböcker, then 5 maji år 1756 af häradsskrifwaren wälbetrodde Jonas Berg gifwit witnesbörd, är intygadt, at hemmanet N:o 1 i Hammaren och Ragunda sochn står i 1639 års förteckning på landsskilden antekndt til skattetal, nemligen Hammaren 1 r.d:r 3 sk:r, som efter svensk räkning giör $2\frac{3}{4}$ tunneland jemwäl för Döwiken 1 marck, som efter svensk räkning, giör $\frac{2}{3}$ tunneland, tilsammans $3\frac{5}{12}$ tunneland. Uti jordeboken, som är på 1640:de åretalet uprättad, står hemmanet Hammaren utsatt til 3 tunneland, med landskild 1 d:r 22 öre silf:rmt, samt skinskatt 24 öre, och af Hammaren $3\frac{1}{2}$ öre, item Manns slättegoods 6 öre, tilsammans skinskatt en daler $1\frac{1}{2}$ öre, silfwermynt, och thesutom för Döwiken 12 öre och dito $7\frac{1}{2}$ öre, som tilhopa giör $19\frac{1}{2}$ öre silf:rmt skinskatt; men uti alla sednare årens jordeböcker ifrån och med 1655 intil närwarande tid är hemmanet Hammaren upfördt til 3 tunneland, med thereafter utgående räntor, samt skinskatt 1 d:r $1\frac{1}{2}$ öre, som, efter skedd fördubbling är 2 d:r 3 öre silf:rmt. Således skal synas at hemmanet Hammaren drager skatt för Döwiken til ett fierdedels tunneland, som räntar efter förhöjningen landskild 9 öre, silfwerskatt 16 öre, tilsammans 25 öre silf:rmt; Men then i 1640:de talets jordebok nämnde skinskatten synes hafwa efter then tiden förswunnit. [*fol. 234r*] Wid ytterligare undersökning fick Afwittringsrätten then kunskap, at til intet thera af thessa hemmanen hörer något kronofradsländ, sedan Olof Jonsson i Kånckebacken har för några år tillbaka mistat then del, som han, emot tre öre silf:rmts årlig afrad nyttjade uppå Sättsiölandet, hwilcket är til twänne nybyggare uplåtit.

Wid häradsstyrelserättens år 1702 gifne dom angående skogskildnaden emellan byerna Näset och Kånckebacken war ej något at påminna, hwarcken af ofwanbemälte byemän, eller af Erik Nilsson i Näset, hwilken war härwid tilstädes, samt å egna och sine grannars wägnar, begärte, at berörde utslag, som längst förr thetta wunnit laga kraft, må härwid tagas til rättelse.

Berörande then skildnad emellan Kullsta och Hammars byeskogar, som år 1751 blifwit upgången, så utlåto sig bemälte byemän, thet the wäl icke äro försedde med något bewis om lagligheten af the märcken, hwarefter the then upgått; men som the efter gamla härmelser och sednare öfwerenskommelser, warit godkände, så begäres, at the och wid thetta tilfalle måge

anses för gällande, och hemmanen wid skeende afwittring icke läggas med hwarandra tilhopa i samfäld skog och utmarck. Hwad angår slättegodsset Mann, som ock förmodas hafwa i gamla tider haft särskild skog, så fants ej hwarcken af [fol. 234v] jordböcker eller afradsransakningar, at thet någon tid warit uptagit för afradsland eller ödesböle, icke eller hafwa dragit särskild skatt.

På Rättens tilfrågan upgåfwo hemmansbrukarne i Kånckebacken, Hammaren och Kullsta, at the hafwa så stora utsäden, och kunna med the slätter, som intil thenna tiden blifwit under gårdarna brukade föda så många kreatur, som följa, nemligen:

Olof Jonsson i Kånckebacken sår fyra och en half tunna, föder två hästar och en fola, sexton boskapskreatur och tretio småfä, hwarunder får och getter äro sammanräknade. Esbiör Nilsson på Hammaren har fyra tunnors utsäde, med thet, som han nyligen uptagit til åker, foder för två hästar, sexton nöt och tretio småfäkreatur. Esbiör Månsson på Hammaren hwilcken nyligen tilträdt then del af ett tunneland, som förr warit brukad under hemmanet Munsåker, kan innan vidare upodling tilkommer, nu ej så mera, än en tunna eller föda flera kreatur, än en häst, fem nöt och femton eller sexton småfä.

Esbiör Jonsson i Kullsta sår årligen sex och en half tunna, föder tre hästar och en fola, tiugu boskapskreatur och fyratio små fä. För pastorskan Hofwerbergs hemman N:o 2 i Kullsta är årligit utsäde, tu och ett halft tunneland, samt foder för en häst, tio nöt och tio småfä. Johan Pärsson i Kullsta sår hwart [fol. 235r] år fyra och en half tunna, föder tre hästar, siutton boskapskreatur och tiugusiu småfä. Ofwannämnde byemäns utsäde består mästadels af korn, men rågsäde brukas af them ganska litet, och efter thet nu upgifne utsäde, blifwer then ena hälften af åkren årligen träd.

Wid anställd besiktning öfwer the nära intil hwarandra liggande gårdarnes i Kånckebacken, Hammaren och Kullsta åkrar och öfriga hemägor, fants, at åkerjorden består mäst öfweralt af hård lera med fast lerbottn, som, efter 1749 års project til skatteläggningssystemet för Jemteland, hörer under andra graden, men på några små bitar af Hammarens och Kullsta åkrar är sandmylla med sandbottn, som pröfwat höra under tredje graden. Matjorden är här öfweralt af lika diuplek, nemligen plogmon eller ett godt qwarter. Berörde hemmansåkrar äro i försvarlig häfd, och hafwa, enligt tionde längderna i medelmåttiga år gifwit förkofrad gröda emellan femte och siette kornet. Innom åkerhägnaderna äro någre små slättelägenheter som jemwäl kunna til åker upodlas.

Then lägenheten, som kallas Mann, ligger allenast ett litet stycke ifrån gårdarna och brukas af Esbiör Nilsson på Hammaren, samt Olof Jonsson och Johan Pärsson i Kullsta. The två sednare hafwa omstängt sin [fol. 235v] lott, och ther upbrutit åker til wid pass ett halft tunneland hwarthera, men Esbiör Nilssons del ligger utom hägnad tilhopa med then öfrige skatte-skogen, i anseende hwartil then icke eller är wid geometriska affattningen uptagen ibland thet, som för Mans lägenhet finnes utmärckt. Innom förrberörde hägnad äro, jemte then uparbetade åkren någre slättestycken, som kunna, genom rödning, något utwidgas, men utom hägnaden är skogväxt, hwaraf en del likwäl kan til slått uprödias. Hela thetta så kallade Mans ödesböle är ej med någre märcken skildt ifrån skatteägorne, utan allenast Kullsta boernas del omhägnad med giärdesgård på tre sidor och på then fierde eller östra sidan med en bäck och therwid giord ris-hasa. Och påstodo hemmans ägarne, at thetta är en del af thetas gamla skatteägor, som ej kan therifrån afsöndras.

Nära intil byarna Kånckebacken, Hammaren och Kullsta äro ej flere slättelägenheter, än åkerrenarne, någre stycken å thet ställe, som kallas Man, Trätmyran och Kullstaängen, uppå hwilka begge sednare ställen äfwen äro någre små tilfällen til slättens utwidgande genom rödning.

Omkring skog och utmarck kunde ej uptes laga skildnad, eller med dom gillade märcken på flera sidor, än then, som stöter intil byen Näset, [fol. 236r] hwarom ofwanberörde härads synerättens utslag af 1702 förmäler; Men såwäl emot then så kallade Manns skogen, hwilcken

ligger Sud Ost ifrån gårdarna, som emot the öfrige angräntsande skogar äro inga andra skildnadmärken, än wissa berg och högder, som skola efter härmelser eller the gamlas berättelser, warit hållne för skildnad, ehuru om them ej finnes något bewis, och rågången icke eller någonsin blifwit upgången.

Skogmarckens art och beskaffenhet blef til alla sidor om byarna noga synad och pröfwad, hwarwid fants at jordmonen består på många ställen af berg och stenbackar, men ther emellan och i dällderna af fast lera. Skogwäxten består mäst af tall, som dock är til några stycken blandad med gran och löfskog. Furuskogens wäxtelighet blef på åtskilliga ställen och särskild jordmon pröfwad, genom räknande af safwuloppen, eller hwart års tilwäxt, hwaraf fants, at en medelmåttig sågstock kan tilwäxa på 220 och en timmerstock til husbyggnad på 170 års förlopp. Å thenna skogstract är nog swagt mulbete, emedan här växer föga gräs, utan mäst träd och så kallad rosling eller liung. På marcken, något långt ifrån gårdarna, finnas någre dällder och bäckar, ther slätter kunna uprödias, äfwen som slätterna wid stranden af Singsåen kunna medelst rödning något utwidgas.

Fiske af sik, gädda, abbor och mört [*fol. 236v*] hafwa hemmansägarna uti Ragundaelfwen samt uti två små siöar, hwaraf then ena kallas Fiskesiön och then andra Mansiön; men så knapt at thet icke ens lönar at thermed hålla redskap. Qwarn och qwarnställe hafwa byarne wid pass en half mil härifrån uti en å kallad Singåen, hwarest males til husbehof.

Byarne Kånckebacken, Hammaren och Kullsta äro belägne ifrån Sundswall, som närmaste kiöpstad ellofwa mil, och ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärcck fyra mil. Ofwannämnde hemmansbrukares näringsfång består ej uti swediande, eller tiärubrännerie, ut[an] i åkerbruk, boskapsskiötsel och så sparsam hushållning med skogen, at något träwärke kan theraf säljas til the handlande i Sundswall, tit thet kan genom flottning härifrån ledas.

Efter thetta och som methodisk skattläggning å nya hemmanet Miösiö i Hällesiö är utsatt til then 4 julii, tå någre långwägade personer komma sig ther at inställa, och wid samma tilfalle skal, til följe af högwederbörligit förordnande, ske undersökning öfwer ett i berörde sochn warande nybygges ställe; altså antyddes the här frammanföre nämnde byemän, at then 12 julii åter inställa sig uti byen Kullsta.

[*fol. 237r*] **Åhr 1757 then 4 julii** instälte sig uti MIÖSIÖ GÅRD OCH HÄLLESIÖ SOCHN i Jemteland underteknad wice häradshöfdinge med nämndemännen Nils Larsson i Swedie, Pär Eriksson i Ansiö, Pär Nilsson i Tomasgård, Johan Jonsson i Pålåsen, Olof Eriksson och Hans Olofsson i Håsiö, jemte extraordinarie landtmätaren herr Eric Calwagen, landsfiscalen herr Olof Klingberg och landskrifwaren herr Jonas Berg, så ock Olof Pärsson i Miösiö, samt Anders Jonsson och Nils Eriksson i Lund, til wärckställande af methodisk skattläggning öfwer nya hemmanet Miösiö, i anledning af hög-respective landshöfdingeämbetets then 24 martii år 1755 gifne resolution.

I början af thenna förrättning uptedde Anders Jonsson och Nils Eriksson i Lund en tingsdom af then 17 december år 1632 och Ragunda häradsrätts then 26 martii 1708 gifne utslag, hwarmed the wille wisa, \at/ theras hemman böra, af the ägor, som i forna tider hört til Miösiö ödesböle, niuta så stor del, som swarar emot ett halft tunneland, hwilcket skal wara under theras hemmans \skatt/ inbegripit. Olof Pärsson förmodade thet wara obewisligit, at någon del af Miösiö ägor är skattelagd under hemmanen i LUND. Och som nära intil Olof Pärssons nya hemman ligger ett stycke marck, som är tienlig til ny åkers [*fol. 237v*] upodlande, men ej blifwer af Lundz byemän nyttiad; så begärte Olof Pärsson, at han måtte få then upbruka, tå han åtager sig, at therföre skatta lika som för öppen åker.

Af 1632 och 1708 årens tingsdomar fants, at Miösiö warit allenast någre fåbodar, som warit lagde till hälften under Byen i Hällesiö sochn och hälften under Karlsgård, hwarifrån thet sedan kommit til Lund; i anseende hwartil häradsrätten ei eller funnit at thet borde med särskild skatt beläggas.

Wid behörig undersökning fick Afwittringsrätten följande underrättelse: Therom, at hemmanen i Lund wärckeligen dragit eller thenna tiden draga skatt för några ägor, som ligga wid Miösiö, finnas inga bewis hwarcken af jordeboken eller andra skrifter, utan har sådant endast warit en hermelse, eller the gamlas berättelse. I forna tider skola wäl å thetta ställe warit fäbodas; men för lång tid tillbaka äro the flyttade wid pass en åttendedels mil ifrån nybygnadsstället inpå then så kallade Miösiömarcken. Hemägorna wid Miösiö hafwa Lunds byemän aldrig haft omhågnade, eller slagit på nio eller tio år, emedan boskapen har, sedan Olof Pärsson börjat med nybygges anläggande, afbetat gräswallen; dock hafwa the gifwit Olof Pärsson och andra tilstånd [fol. 238r] at berga theas del. Efter then häfd som Lunds byemän ägt på sin skatteskog, har then aldrig sträckt sig så långt, at Miösiö ägor och marck warit therinom begripne.

Enligt then af herr landtmätaren Calvagen giorda geometriska affattning, bestiger thet stycke hemma wid Miösiö nybygge, som byemännen i Lund påstå at få behålla, til siu tunneland och fiorton kappeland, hwaraf ett tunneland siu kappeland äro duglige til ny åkers upodlande, men thet öfriga är med skog öfwerwäxt; warandes thenna tract icke eller med gård och wård eller rå och rör afskild ifrån then öfriga marcken.

Efter thetta gåfwo Nils Eriksson och Anders Jonsson i Lund skrifteligen tilkänna, at som the ej kunna med flera skiäl, än the för Afwittringsrätten uptedde domar af åren 1632 och 1708, wisa, thet the äro berättigade til then lägenhet, som ligger bredewid Olof Pärssons i Miösiö nya hemman och är, i brist af tilräckeligt åkerland, för honom nödig til åkrens utwidgande, så afstå the berörde lägenhet til Kongl: Maj:t och kronan, eller förrnämde nye hemman: förbehållande sig, at så hädanefter som hittils få nyttia thes fäbodeställe, som i äldre tider blifwit flyttadt härifrån wäster om Miösiön med mulbete, ifall then tracten blifwer för kronoallmänning förklarad, samt thesutom niuta theas fyllnad, efter hemmanens skattetal, [fol. 238v] i then öfriga delen, hwilcken warder som skatteskog gårdarna tildömd.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, ingaf skrifteliga påminnelser, af thet innehåll, at, han wäl ej kunnat finna thet Lunds byemän wärckeligen äro skattelagde för then lägenhet, som the wid Miösiö wilja förswara, och så mycket mindre synes äga tilräckelig grund, som, thet så i sanning wore, en sådan lägenhet tå förmodas hafwa blifwit i äldre och sednare årens jordeböcker anteknad, under titul af utjord, ödesby eller afradsland. Och såwida Lundz byemän lära wid thet tilfället, tå nödig skatteskog blifwa theas hemman tildelad, niuta then efter gårdarnas skattetal, så skal ej någon anledning wara at tro, thet hemmanen i Lund komma för någon del at lida therigenom, at the nu afståt, hwad the icke haft skiäl at förswara. I öfrigt förbehåller sig landsfiscalen, at, sedan nödig skog för Miösiö och nästliggande byar blifwit afwittrad, giöra ytterligare påminnelser wid Lunds byemäns ansökning om nyttjande af fäbodas och mulbete wäster om Miösiön.

Och som Allmäningsafwittringsrätten fann Nils Erikssons och Anders Jonssons i Lund begifwande enligt med the i thetta mål befintliga skiäl och omständigheter, så pröfwades skiäligt, at ofta berörde lägenhet [fol. 239r] bör wid skatteläggning öfwer nya hemmanet Miösiö uptagas, samt Kongl. Maj:t och kronan tilgodo beräknas. Öfwer Lunds byemäns förbehåll om fäbodas och mulbetes nyttjande, wil rätten, efter sluten afwittring för thessa hemman, sig utlåta.

Efter thetta företogs och upprättades methodisk skatteläggning öfwer nye hemmanet Miösiö, på sätt, som thet theröfwer författade skatteläggningssinstrument utwisar. Och som thet tilkommit Syne- och afwittringsrätten, at wid thetta tilfälle anslå och afrösa nödig skog och utmarck för nye hemmanet Miösiö, hwilcket, i anseende til åsatt grundränta, pröfwats swarande emot ett och tre fierdedels tunneland, elle[r] siu tiugufierdedels giärdemantal, med siu dal:r 7 öre 10½ pg:r silf:rmts årlig ränta; så har Rätten, til then ändan, gjort sig om skogens wäxtelighet och marckens beskaffenhet, samt flera omständigheter noga underrättad; finnandes, wid anstald syn, at skogen häromkring, hwilcken förr ej är, genom laga märcken,

afskild ifrån angräntsande krono- och byeskogar, består mästadels af gran uppå så kalladt dofwaland, eller myrländ och sumpig marck, på the flesta ställen så fyld med wål och windfällen at man ej, utan största swårighet, ther framgå [fol. 239v] kan; dock finnes på några ställen tall uppå sand och stengrund, tilräckelig til husbyggnadstimmer och all annan gårdstarf. Å thenna skogstract finnes äfwen löf- och näfwerskog til husbehofs nyttning. Mulbete finnes här til medelmåttig godhet, och blifwer för Miösiö hemman nog tillräckeligt, om åboen å thetta hemmanet, ej mindre än the gamla hemmanens innehafware, får frihet at nyttia mulbete uppå then tilstötande kronoallmanningen.

Til thetta hemman finnes fiske til husbehof af gäddor, abbor och mört, som med nät och not fångas uti Miösiön, Gåltiernen och Liungsiön. Qwarnställe finnes uti then så kallade Miöån en fierdedels mil ifrån gården, hwarest qwarn är inrättad, som kan til husbehof nyttias wår- och höstetider. Uppå the här frammanföre beskrifne ägor finnes ej några masteträd, icke eller, såwida nu witterligt är, någre nyttige malmarter.

Miösiö hemman ligger siu och en half mil ifrån Sundswall, som närmaste köpstad, samt åtta och en fierdedels mil ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärc.

[fol. 240r] Olof Pärsson i Miösiö anhölt skrifteliga, at, om så hända skulle, at åboens uti By fäbodewall, tillika med hans egen, komma innom skattelineen, så begäres, at Olof Pärsson måtte blifwa ägare af byemannens fäbodewall, jemte then slått, som han innehafwer, och skal ligga nära intil Miösiö hemman. Likaledes begär Olof Pärsson, at han måtte få nyttia mulbete, samt fiske, diur- och fogelfänge, uppå then skogstract, som blir för kronoallmanning förklarad, så ock, at han måtte få lösa Afwittringsrättens protocoller öfwer altsammans, jemte charta med thes beskrifning.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg ingaf härwid följande påminnelser: Emedan thetta nybygge, som numera är wordet skattlagt til $1\frac{3}{4}$ tunneland tilförne i skog och marck eii är skiljdt med nästbelägne byeskogar och kronoallmanning, och således wid thetta tilfälle kommer at tildelas nödig skog; för then skull och på thet kronoallmanningen ej måtte stympas i flera delar eller kilar, hwarigenom hwarjehanda oredor skull förorsakas nu och i tilkommande tider, har iag bordt begiära, thet thetta nya hemman måtte tildelas sådan skog nästintil södra bygdens i Hällesiö sockn förr thetta tildömde skatteskogs linea, och then sedan följa til wästern; dock at sådan skogsrymd ej måtte til större widd och storlek Miösiö hemman tilärkännas, än hwar med, under en sparsam hushållning, [fol. 240v] åboen skiäligen må wara belåten nu och i tilkommande tider. Hwarjemte hemmansbrukaren bör wara förbunden wid laga answar, at efter handen nyttia the i skogen liggande windfällen til wedbrand och andra förnödenheter, innan någon annan skog thertil användes.

Hwad angår mulbetets och fiskets nyttjande på kronoallmanningen, så lærer hemmans åboen sådant ej kunna förmenas, jemte öfrige sochneboerne, åtniuta, åtminstone til thes flera nybyggen therå framdeles komma at anläggas.

Efter öfwerwägande afsades följande

Utslag

I anseende til thet, som wid hållen undersökning är funnit, samt af wederbörande anfördt, pröfwar Allmänningafwittringsrätten skiäligt, samt likmätigt 1742 års instruction och 1752 års Kongl. förklaring, at tillägga hemmanet Miösiö om ett och tre fierdedels tunneland, en skogsrymd af tu tusende fyrahundrade femtiosiu tunneland, hwart tunneland beräknadt til fiortontusende qvadratalnar, under hwilcket tunnetal siöar och hemägor icke äro inräknade. Af thenna skogswidd afgå tre fierdedelar för myrar, berg och annan oduglig marck, hwarefter äro i behåll sexhundrade fiorton tunneland tienlig skogwäxt, så at på hwart tunneland jord, belöper trijhundrade femtioett tunneland skog. Sådan tilslagen skatteskog blef [fol. 241r] uppå then geometriska chartan afmätt och utprickad, och tager sin början trij tusende femhundrade sextio alnar S:S:W: ifrån gårdsbyggnaden, och följer sedan then linea, som blifwit fastställd til

skildnad emot By, Karlsgård, Hårgård och Wästanbeck i Hällesiö sochn, fyra tusende åttahundrade nitio alnar W:N:W:, hwarefter blifwer knä, som ställer skildnadslinien i N:N:O: T: N:O:, hwilcket wäderstrek följes öfwer then så kallade Öråtiernen, och innehåller femtusende sexhundra tolf alnar, tå åter knä göres och lineen ställes i O:S:O: T: S:O: öfwer Miösiön, och så vidare niotusende etthundra femtiotwå alnar ned til Liungsiön, hvars strand följes söderut ett tusende åttatio åtta alnar, ther knä inrättas och lineen krökes i W:S:W: T: W:, hwilcket strek följes femtusende åttahundra alnar intil thet förstnämnde stället.

Ofwanberörde skatteskog, som nu blifwit Miösiö hemman tildömd, bör, til förekommande af oreda och åwärekan, genom laggilda rå och rör, afskiljas, til hwilcken ända herr landtmätaren Calwagen anmodades, at med första föranstalta om skiljelineernes upgående.

I öfrigit länder Olof Pärsson til efterrättelse hwad hög-respective landshöfdingeämbetets then 24 martii år 1755 gifne resolution förordnar om Byhemmanets rätt til fäbodewall, samt gemensam nyttning af mulbete [*fol. 241v*] och wånskog; så ock, at han bör hos högwälborne herr baronen generallieutenanten och landshöfdingen i ödmiukhet anmäla sig om tilstånd, at på kronoallmanningen betiena sig af mulbete, samt fiske, diur- och fogelfänge.

År 1757 then 7 julii blef, til wördsamste följe af hög-respective landshöfdingeämbetets resolutioner gifne then 30 october 1756 och then 21 januarii innewarande år, öfwer ett i Hällesiö sochn och Ragunda tingelag uti Jemteland angifwit och begärt nybyggnadsställe, undersökning företagen af underteknad vice häradshöfdinge, samt nämndemännen Hans Olofsson i Håsiö, Nils Larsson i Swedie, Pär Nilsson i Thomasgård, Olof Eriksson i Håsiö, Pär Eriksson i Ansiö och Erik Nilsson i Lund, närwarande extraordinarie landtmätaren herr Eric Calvagen och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg. Härwid instälte sig eij allenast dragonen Nils Nilsson Lundin och drängen Pär Nilsson, hwilcka hafwa fått frihet, at på förrberörde ställe upodla nytt hemman, utan ock Pär Jonsson i Karlsgård, Erik Simonsson i Hårgård och Jon Jonsson i Wästanbeck, å egna och sina grannars Erik Abramssons och Anders Nilssons wägnar.

[*fol. 242r*] Af the til thetta mål hörande och hos Afwittringsrätten uptedde skrifter fans, at dragonen Nils Nilsson Lundin och hans broder drängen Pär Nilsson hafwa then 30 october år 1755 hos Syne- och afwittringsrätten anmält, thet the woro hugade at anlägga nybygge på södra sidan om then så kallade Gimådalen wid ALANÄSET, på norra sidan om siön Alan, och thet upodla til trij tunneland, eller ett halft gårdemantal; begärandes tilstånd at ju förr thes häldre giöra thermed början.

Afwittringsrätten har, i anledning theraf, meddelt bewis så therom, at berörde ställe wid Alasiön är belägit uppå kronoallmanningen, som theröfwer, at dragonen Lundin och drängen Pär Nilsson woro the första och endaste, som begärt at ther få anlägga nybygge. Hos wällofl. landshöfdingeämbetet i Gefle hafwa Lundin och Pär Nilsson anhållit om tilstånd, at genast giöra början med nybyggets uprättande; hwaruppå thetta mål blifwit, genom resolution af then 30 october år 1756, remitteradt til Afwittringsrätten, at undersöka, huruwida thet tilärnade nybygget må, utan andras förfång, kunna inrättas, hwad tilfalle til upodling therstädes är, huru stort hemman theraf blifwa kan, och huru många frihetsår til upodlingen ärfordras.

Uppå Lundins och Pär Nilssons sednare ansökning, at, til tidens winnande, få förrän sådan undersökning skett, [*fol. 242v*] fälla timmer til husbyggnad, och afrödja the platser, som skola til åkerland upodlas, har högwälbemälte landshöfdingeämbete täckts then 21 januarii innewarande år resolvera, at then här ofwanföre nämnde remiss borde fullgiöras, men imedlertid, och såframt ingen bättre rätt ägande therigenom förfördelades, blefwe Lundin och Pär Nilsson tillåtut, at på thenna allmanningstract, fälla så mycket timmer, som til then tilärnade husbyggnaden nödwändigast behöfwes, samt afrödja the platser, som the täncka til åkerland upodla, hwarom the likwäl borde förrut anmäla sig hos kronobefallningsmannen i orten.

Uti en til högwälborne herr landshöfdingen upställd skrift hafwa bönderna Salomon Jonsson och Olof Pålsson i Byen, Pär Jonsson i Karlsgård, Erik Abrahamsson och Simon Eriksson i Hårgård, Jon Jonsson och Anders Nilsson i Wästanbeck anført, at som större delen af then skog, hwilcken the ifrån äldre tider nyttiat under theas hemman, skal, genom Afwittringsrättens åtgärd, wara them frändömd; så anhålla the, thet måtte them tillåtas at anlägga nybyggen på the ställen, ther tienlige tilfällen finnas, i synnerhet på ett rum, kalladt Alanäset, beläget intil Alasiön wid Gimådalen, hwarest the åtogo sig at upodla nytt hemman til thet skattetal, och inom så många frihetsår, som, efter laga syn, utsatte warda.

[*fol. 243r*] Thetta har hög-respective landshöfdingembetet remitterat til tingsrätten i orten, som tilhålle förnämnde bönder, at utwisa the ställen, ther the wilja nybyggen anlägga, hwilcke forderligast borde synas, huruwida the, utan andras förfång, kunna inrättas, hwad tilfälle, til åker och äng ther gifwes, huru många frihetsår ärfordras och huru stort hemman af hwarthera nybygget blifwa kan.

Sådan remiss är å laga ting i Ragunda then 15 nästledne junii wisad för rätten, som förordnat länsmanen Haqvin Frisk, at med två owäldige nämndemän uti innewarande sommar förrätta then anbefalta synen, samt therwid noga i act taga, och beskrifwa alla the omständigheter, som til nödig uplysning ärhållande tiäna kunna. Nu anförde dragonen Lundin och drängen Pär Nilsson, at ehuruwäl the hafwa i början angifwit sig, at uppå Alanäset uppbruka nytt hemman till allenast trij tunneland, dock som the wid nogare efterseende, funnit, at å samma ställe gifwas lägenheter til ett större hemman, så åtaga the sig, at therstädes uptaga och fullborda ett nytt hemman til så stort skattetal, som Afwittringsrätten, uppå föregången undersökning, pröfwar swarande emot lägenheternas godhet.

Pär Jonsson, Erik Simonsson och [*fol. 243v*] Jon Jonsson förebragte, at ehuru två af theas grannar, nemligen Salomon Jonsson och Olof Pålsson, hafwa begifwit sig ifrån then giorda ansökningen om nybyggens inrättande på tiänliga ställen af gårdarnas gamla skog och afradsländ; så begära äntå thesse, å egna och the öfriga grannarnes wägnar, at the måge, framför främmande, wara berättigade at uptaga och nyttia the nybyggeslägenheter, som finnas uppå then skog och marck, för hwilcken the och theas förfäder hafwa, efter afradsbref och stadfästelser, betalt årlig skatt och afgift. I öfrigt och som syn öfwer the af förrbemälte byemän upgifne nybyggeslägenheter komma enligt häradsrättens förordnande, at förrättas af länsmanen och två nämndemän, så utläto sig byemännen, thet the ej wilja biwista then syn och undersökning, som wid thetta tilfälle kommer at företagas öfwer then af Lundin och Pär Nilsson sökte nybyggnad.

Afwittringsrätten fann nödigt at in loco syna och pröfwa the lägenheter, som dragonen Lundin och drängen Pär Nilsson hafwa til nybygge begärt. Härwid fants, at thet til nybygges inrättande upgifne ställe Alanäset är belägit på södra sidan om Gimådalen, norrom siön Alan, siu åttendedels mil ifrån By, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbecks hemman i Hällesiö sochn och något öfwer en fierdedels mil ifrån then linea, som genom Afwittringsrättens, then 21 octobr år 1755 gifne utslag, blifwit fastställd [*fol. 244r*] til skildnad emellan berörde hemmans samfælde skatteskog och angräntsande kronoallmänning.

Thet rum, uppå hwilcket Lundin och Pär Nilsson äro sinnade at anlägga husbyggnad och uppbruka åker för thet tilärnade nya hemmanet, ligger på ett näs, som är med siön Alan på tre sidor omflutit, hwarest för wid pass fyratio år sedan warit swedieland, som nu är bewäxt med ung löfskog och någon tall emellan the efter swediandet qwarblefne gröfre furuträd, som til större delen äro förtorkade.

Jordmonen blef här försökt på åtskilliga ställen, och fants bestå af god och fast lera med lerbottn til femton eller sexton tunnelands widd tiänlig til upodlande af åker och hårdwallsslätt. Å thetta rum hafwa Lundin och Pär Nilsson, i anledning af ofwan högberörde landshöfdingeämbetets then 21 januarii innewarande år gifne utslag, afrögt ett stycke, hwarmed the täncka fortfara, så snart the wunnit behörigt tilstånd til nybygges anläggande, och således

blifwit friade ifrån thet hinder af Bye-männen, som hittils afhållit them ifrån arbetets fortsättiande. Uppå lika grund hafwa the sökande, å södra sidan om siön Alan huggit något timmer til then nödigaste husbyggnaden, men ej dristat thet at framföra.

Til slått för thet tilärnade nya hemmanet Alanäset finnas följande [fol. 244v] lägenheter: 1:o. Upefter Mörtåen ifrån Alasiön, hwarest slått kan, med drägelig kostnad, uprödjat på bägge sidor om ån, af hwilcken slått intet mera är hittils bergadt, än någre stycken nederst emot Alasiön. 2:do. En del af Mörtsjöflon. 3:o. Efter en bäck, som rinner utur then södra lill-Ala Örötiernen och faller i Örosiön, hwarest, på bägge sidor om bäcken, dels redan äro nyttige slätter, som hittils ej blifwit af någon bärgade, och dels goda lägenheter til vidare slått upodling. 4:o. Åtskillige slåttelägenheter på utmarcken, som icke äro med något wisst namn utmärckte, men kunna för Alanäs nya hemman uprödiat.

Hwad skog och utmarck angår, så fants then omkring thetta ställe bestå dels af grantiäl på dofwaland, eller sumpig jordmon med måssa öfwerwäxt, och dels af tallskog på sand och stengrund, hwarest finnes furutimmer både til sågning och husbyggnader, ehuru ej någon myckenhet af thet förre, emedan the äldste och största trädens rötter mästedels blifwit, genom skogeldar, hwilcka i gamla tider öfwerlupit marcken, så skadde, at the fläste thereafter qwarblefne träd äro förtorkade; dock finnes på åtskilliga ställen ämnen af god wäxtelighet, som kunna i framtiden gifwa större ymnig het af sågtimmer. Af mindre träd tienlige til giärdslä, stör och wedbrand, är nog tilgång [fol. 245r] samt til sidstnämnde behof öfwerflödigt förråd, enär the öfwer skogsmarcken befintelige windfällen, stubbar, toppar och qwistar warda, til underdånigst följte af Kongl. Maj:ts nådige förordning af år 1734, thetill använda.

Mulbetet är af medelmåttig godhet, och kan mycket förbättras, om wål, windfällen och onyttige buskar blifwa undanrögde. Til Miölkwarns inrättande är lägenhet uti en å kallad Mörtån, belägen allenast ett litet stycke ifrån nybyggnadsstället. Fiske til husbehof, af gäddor, abbor, mört, sik och harr finnes uti Alasiön, den norra Lillala Örosiön, Mörtån, eller Gimån och Mörtsjöforssen. Uppå then skogstract, som ligger omkring nybygget Alanäset, finnas inga masteträd, ej eller, såwida nu wetterligt är, någre malmstrek, eller nyttige bergarter. Thet til nytt hemmansbruk ärnade stället \Alanäset/ ligger åtta mil ifrån Sundswall som närmaste kiöpstad, samt åtta och tre fjerdedels mil ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärc.

Sedan besiktningen således war slutet, så begärte dragonen Lundin och drängen Pär Nilsson, uti en til rätten ingifwen skrift, 1:o at ingen måtte them förolämpa, hwarcken uti fiskewatn, slåtteland eller skogmarck, uppå then tract, som til thetas nybygge blir anslagen; 2:do at the måge såwål som andre hemmansbrukare [fol. 245v] få nyttia mulbete, fiske, diur- och fogelfänge på kronoallmänningen, samt the slätter som ingen nu för tiden nyttiar, hwarigenom the kunna komma i stånd til nye hemmanets fullbordande; 3:o at the måge få lösa Afwittringsrättens protocoller och utslag, jämte geometriska chartan och beskrifningen öfwer thenna förrättning.

Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbäcks byemän yrckade thetas wid förrättningens början giorde förbehåll, at, framför Lundin och Pär Nilsson, äga rätt til upodlande af hemman på Alanäset; ärbiudandes, at til Kongl. Maj:t och kronan betala årlig afrad för the fiskewatn, som ligga på kronoallmänningen, och skola intil thenna tiden blifwit af them nyttiate både i Mörtsjöforssen och på andra ställen. På rättens tilfrågan utläto sig förrnämnde byemän, at på kronoallmänningen omkring thenna skogstract ej äro flera tilfällen til nye hemmans uptagande, än på Alanäset, som Lundin och Pär Nilsson begärt, såfram ej någon af them uparbetad fäbodewall blefwe thetill anslagen. Then skada, som the lidit genom nybygges inrättande på Alanäset, skal bestå theruti, at the på sådant sätt skulle mista något fiske och diurfänge, tillika med någre slätter, i synnerhet ett grönänge om fem skrindor hö, som tilhört Hårgård, och skal wara af [fol. 246r] Erik Simonssons fader Simon Eriksson uprögt, samt en bäckefoderslått om fyra skrindor hö, som Pär Jonsson brukat, och skola warit ifrån gamla tider uprögd.

Dragonen Lundin och Pär Nilsson anförde, at ther lägenheterna å kronoallmanningen böra med särskild afrad beläggas; så undandraga the sig ej eller then at ärlägga för så stor del, som them lemnad warder. Kronoombudsmannen landsfiscalen herr Olof Klingberg ingaf ett ämbetes memorial, lydande ord ifrån ord som följer:

Emedan thet är, genom hållen syn och undersökning, utröndt, at til nybygge uppå thet så kallade Alanäset gifwes ej allenast tienlig åkerjord, utan ock lägenheter til slått och flera gårdstarfwor, hwarjemte Afwittringsrättens protocoll af år 1755, såwäl som then öfwer Hällesiö sochns afradsländ uprättade charta, wisa, at sådana lägenheter ligga eii allenast utom Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbäcks hemmans tildömda skatteskog, utan ock utom afradsländets gräntsor, och således uppå en kronoallmanning, ty har iag, til bewakande af Kongl. Majj:ts och kronans förmon, bordt påstå, at nytt hemman må här inrättas, til thet skattetal, som pröfwat wara emot the här befinteliga goda tilfällen swarande, hwaraf Kongl. Majj:t och kronan kan, efter nödiga frihetsår, niuta ständig ränta och inkomst.

Och hwad angår twisten om förmons rätt til thetta nybygges anläggande; så synes bymännen, så mycket mindre hafwa skiäl thertil, som the [fol. 246v] långt efter Lundin och Pär Nilsson sig therom anmält, ehuru the haft nog kunskap om the lägenheter, hwilcke, til kronans stora skada, så länge legat obrukade, hwartil ock kommer, at thetas egne slätter på skatteskogen ligga i wanhäfd, och behöfwat ansenlig förbättring, men af thenna del på kronoallmanningen finnas the icke hafwa gjort sig annan nytto, än med några små slättebitar, samt fiske och diurfänge, hwilcket alt ej är af sådant värde, at thet bör hindra nytt hemmans uparbetande, som af förrebemalte byemän icke står med säkerhet at wänta.

Wid jemförande af then öfwer Hällesiö afradsländ uprättade geometriska charta med 1667 års afradsländsbref, fants, at berörde afradsländ sträckt sig innom följande märcken, nemligen: Stensiöholma, Kalkumble, Abborberg, lilla Achsiöhälle, stora Achsiöskalle och Opsiolide, utom hwilcke alla märcken thet til nybygge begärte ställe Alanäset är belägit.

Sedan å ingenthera sidan war något at påminna, så togs thetta alt i öfwerwägande, hwarefter

Afsades

Afwittringsrätten finner, at thet af dragonerne Nils Lundin och drängen Pär Nilsson upgifne och åstundade nybyggnadsställe Alanäset är belägit på kronoallmanningen, utom hwilcken By, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbeckes byemän, hafwa, wid skedd laga afwittring, fått thetas tilständiga [fol. 247r] skatteskog, samt at på tienlig åkerjord och lägenheter til slått upodlande uppå the i föregående undersökningsinstrument nämnde ställen, jemte mulbete och flera gårdstarfwor, är så stor tilgång, at ett nytt hemman kan ther uptagas, och, efter tretton åtniutne frihetsår, skatteläggas til fem tunneland eller fem siettedels giärdemantal. Hwilcket tillika med then upkomne twist, antingen dragonen Nils Lundin och hans broder drängen Pär Nilsson, eller skattehemmans ägarna i Karlsgård, Hårgård och Wästanbeck, äga bättre rätt til nytt hemmans anläggande på oftaberörde ställe af kronoallmanningen, warder til herr general-lieutenantens och landshöfdingens, samt commendeurens af Kongl. Majj:ts Swärdsorden högwälborne baron Fredric Sparres höggunstiga bepröfwande med diup wördnad hemstäldt.

Härwid finner Afwittringsrätten jemwäl sin skyldighet wara, at i ödmukhet wid handen gifwa ei allenast at Lundin och Pär Nilsson hafwa först anmält sig om nybygge å thenna allmanningstract, och således gifwit anledning til landets upodling och förmerande af Kongl. Majj:ts och kronans inkomster, utan ock, at thet til nytt hemman ärnade ställe, enligt 1666 års afradsländransakning och 1667 års stadfästelsebref, samt then i anledning theraf uprättade geo-

metriske affattning, icke är belägit hwarcken uppå By, Karlsgårds, Hårgårds och Wästanbecks hemmans gamla skatteskog, [fol. 247v] eller på thet afradsländ, kalladt Hällesiölandet, hwilcket bemälte bönder hafwa tilhopa med the öfriga Hällesiö sochneboer, nyttiat, emot två daler silfwermynts årlig afrad, utan ligger på en skogstract, som ifrån urminnes tider rätteligen warit at anse för kronoallmänning; i anseende hwartil uppå oftabemälte hemmansåboer eij kan lemnas then förmons rätt, som 4 § uti then för Afwittringsrätten år 1742 ufärdade instruction tillägger thes barn och anhöriga, ifrån hwilckens byeskogar någon til nybygge tjänlig lägenhet blifwit afsöndrad.

Och som thet efwen tilkommit Afwittringsrätten, at wid thetta tilfalle anslå nödig skog för thet til ärnade nya hemmanet om fem tunneland, och then ifrån kronoallmänningen afskilja; så har Synerätten til then ändan giort sig om skogens wäxtelighet och marckens beskaffenhet underrättad, på sätt, som besiktnings instrumentet wisar: pröfwandes i anseende thertil, skiäligt, samt med 1742 års instruction och 1752 års Kongl. förklaring likmätigt, at tillägga Alanäs nybygge en skogsrymd, af tusende trij hundrade tretiotrij tunneland, hwarunder siöar icke äro inräknade, men för myror, berg och andra odugligheter, afdragas tre femtedelar, hwarefter äro i behåll niohundrade tretiotre tunneland duglig skogwäxt.

Sådan skogstract blef nu eij allenast på then geometriska chartan afmätt, utan ock genom stafled uppgången, [fol. 248r] och tager sin början tuhundrade femtio alnar söder om mynnet af en å, som faller utur Alasiön ned i Miösiön, hwarifrån lineen går i S:S:W: niotusende fyrahundrade fyratjotwå alnar inemot foten af en stor högd, kallad Swarthögden, hwarest blifwer knä, som ställer lineen i N:N:W:T:N:, hwilcket wäderstrek följes niotusende niohundrade tretiotre alnar, och går öfwer en bäck, som rinner emellan Ala Örosiöarne. Å thenna linea blifwer knä ett hundrade alnar norr om Mörtån; hwarefter skildnaden går i fullt N:O: öfwer norra ändan af slätten Mörtsiöflon, och så vidare femtusende etthundrade alnar ned til stranden af Gimådalen, hwarest åter blifwer knä, som gör, at lineen tädan går i S:S:O: T:S:, uti hwilcket strek then följer stora ån, Gimån kallad, trijtusende niohundrade tretio alnar intil en forss, kallad Mörtsiöforssen, hwarest lineen går öfwer berörde å och i samma wäderstrek ett tusende femhundrade tretio alnar til förstnämnde märcke, söder om mynnet af ån, som löper emellan Alasiön och Miösiön. Thenna linea tienar til skildnad emellan nye hemmanets Alanäsets skog, och angräntsande kronoallmänning, samt kommer med första at beläggas med [fol. 248v] laggilda rå och rör. I öfrigit måge dragonen Lundin och drängen Pär Nilsson hos högwällborne herr baronen, generallieutenanten och landshöfdingen i ödmiukhet anmäla sig om tilstånd at å kronoallmänningen nyttia mulbete, samt fiske, diur- och fogelfänge.

År 1757 then 12 julii instälte sig uti KULLSTA BY OCH RAGUNDA SOCHN underteknad vice häradshöfdinge, med nämndemännen Jon Larsson i Böle, Pär Pålsson i Gewåg, Olof Johansson i Döwiken, Magnus Jönsson i Nygården, Jon Olofsson i Pålgård, och Anders Andersson i Gewåg; hwarwid jemwål woro närwarande eij allenast extra ordinarie landtmätaren herr Eric Calwagen, och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, utan ock Olof Jonsson i Kånckebacken, Esbiör Nilsson på Hammaren, afskiedade länsmanen Magnus Frisk, å sin sons Esbiör Månssons wägnar, Esbiör Jonsson, Johan Pärsson och Olof Jonsson i Kullsta.

S. D. Uplästes Syne- och afwittringsrättens d. 28 och följande dagar i [fol. 249r] nästledne junii månad hållne undersökningsprotocoll öfwer byarnes KÅNCKEBACKENS, HAMMARENS OCH KULLSTA hemägor och skogsmarck, hwarå i anseende til en annan utsatt förrättning, behörig afwittring eij har wid thet tilfället kunnat företagas.

Länsmanen Frisk gjorde nu, å sin sons Esbiör Månssons wägnar, thet förbehåll, at thet ena tunneland i hemmanet Hammaren, som nyligen blifwit skildt ifrån skattehemmanet Munsåker, måtte, wid tildelning af nödiga ägor och utmarck, få lika andel i slättegodset Ho,

som thet wärckeligen ägt, medan thet brukades tilhopa med Munsåker. I öfrigit begärte han tillika med the öfrige byemännen at the måge få behålla alt hwad the intil thenna tiden haft af skog och utmarck, emedan theras skattetunga hemman ej skola äga andre tilfällen, och theras mästa slätter ligga långt bort på marcken hit om then så kallade Fiskesiön, och emot gräntsen af Hoskogen, utom hwilcka slättelägenheter gårdarne icke skola kunna uppehållas til thet åsatte skattetalet.

Kullsta byemän anhöllo, thet måtte the få sin skatteskog i thet läge, at ock the kunna [fol. 249v] understundom fälla någre träd til salu theraf. Esbiör Nilsson på Hammaren androg, thet han häldre will hafwa samfäld skog med Kullstaboerne, än tillåta, at the hugga timmer til afsalu på then del af skogen nedre wid elfwen som hemmanens innehafware hittils nyttiat. Länsmannen Frisk begärte, at hans sons skogsloft måtte i then händelsen warda frånskild, och icke lagd til samfäldt nyttning med the öfriga byarna.

Efter thetta utlät sig herr landtmätaren Calwagen, thet han, efter then nyligen giorda beswärliga resa ifrån Hällesiö sochn, har warit och ännu är så opasslig, at han icke nu kan, efter geometriske affattningen, giöra nödig uträkning, til then skogsrymd, som Afwittringsrätten finner skiäligt thessa hemman tillägga. I anseende thertil kunde Synerätten ej nu fullborda skogsafwittringen för ofwannämnde byemän, utan blef them antydt, at til then ändan inställa sig på then dag och ort, som framdeles kungjord warder.

[fol. 250r] S. D. Genom höggunstig skrifwelse af then 30 nästwekne junii har wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen Svahn täckts låta underteknad vice häradshöfdinge weta, thet allmogen af Ragunda tingslag har hos högwälbemälte herre skrifteligen andragit, hurusom, uppå Ångermanlands allmoges ansökning wid sidsta riksdag, wore resolveradt til ny instruction för Allmänningsafwittringsrätten och then förre therigenom uphäfwen, samt at Ragunda allmoge öfwer sina underdåniga ansökningar, rörande skogarnes afwittrande therstädes, jemwäl wäntade nådig resolution, med anhållan, at med afwittringen imedlertid kunde uphöra, och thet så mycket mer, som thet arbetet, hwilcket hittils wore therwid giordt, och ännu i sommar förrättas kunde, genom then afbidade ändringen, ej torde blifwa bestående, i hwilcken händelse många oredor theraf yppas skulle, och allmogen ny kostnad ther igenom tilskyndas. Allmogen har ock förestäldt, med hwad swårighet the kunna [fol. 250v] utaf sitt fattige förråd uti thenna dyra tid underhålla afwittringsämetsmännen och sig sielfwa under the dagswärcken them påkomma skola.

Och som riksens ständer wid sidsta riksdag ogillat och uphäfwit 1742 års instruction angående afwittringswärcket i Ångermanland, hwarom bref til domhafwande ther i orten före thetta utfärdade blifwit, och thet icke eller är wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen obekant, at allmogen i Jemteland efwen anhållit om ändring uti sielfwa grunderna til skogarnes utbrytande therstädes; altså är nödigt funnit, at Afwittringsynerätten måtte thessa omständigheter ofördröjeligen uptaga och öfwerwäga, samt, i anledning theraf, pröfwa, huruwida med afwittringen vidare må kunna utan instruction fortfaras, innan förordnadt warder, hwilcke grunder therwid skola til efterrättelse tiäna.

Til wördsamste följe theraf [fol. 251r] blef nu thetta ärende af rätten företagit i närwaro af extra ordinarie landtmätarne herr Eric Calwagen och herr Eric Mellin, samt kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, så ock följande af Ragunda sochneboer, neml:n: Jon Larsson i Böle, Pär Pålsson i Gewåg, Olof Johansson i Döwiken, Magnus Jönsson i Nygård-en, Jon Olofsson i Pålgård, Anders Andersson i Gewåg, Olof Jonsson i Kånckebacken, Esbiör Nilsson på Hammaren, afskedade länsmannen Magnus Frisk i Munsåker, Esbiör Jonsson, Johan Pärsson och Olof Jonsson i Kullsta.

Alle förrnämnde hemmansbrukare utlätto sig, wid målets föredragande, at the hwarcken sielfwa skrifwit eller anmodat någon annan, at, å theras wägnar, hos högwälborne herr landshöfdingen ingifwa en sådan skrift, som ofwanbemält är, hafwa ej eller någonsin talats wid

therom, eller hört någon dylik ansökning wara å bane i thenna eller the öfriga sochnarna, som höra til Ragunda tingelag.

Kronones ombudsman anförde, at som then hos Konungens höga befallningshafwande, i hela Ragunda tingslags allmoges namn ingifne skrift icke widkännes af Ragunda sochneboer, ehuru i samma sochn finnas [fol. 251v] allenast tre byar, ifrån hwilka ingen nu är närwarande, och han således skal hafwa skäl at tro, thet berörde ansökning har på ett obehörigt sätt tilkommit; så påstås, at then måtte så mycket mindre anses för något betydande, som hela thes innehåll skal endast syfta på Kongl. Maj:ts och kronans skada.

Herr landsfiscalen beropade sig på thet, som han uti juni månad nästledit år inför Afwitt-ringsrättens protocoll andragit til bewis therom, at alt hinder emot skatteskogars afwittrande ifrån kronoallmänningar länder til kronans stora skada, emedan skogarne warda ju längre ju mer utödde, och tjänlige nybyggesställen liggande utan bruk, hwarigenom kronan lider så til skogsödet och then inkomst, hwilcken eljest kunde innom några år fås af många nya hemman, som til landets upodling och then thermed förknippade bot emot folkbristen. Thet som wid sidst öfwerståndne riksdag blifwit resolveradt om ändring uti 1742 års instruction förmodes icke böra sträckas öfwer thes klara lydelse, och således icke til Jemteland, som ej finnes theruti nämndt, utan bör afwachta nådig resolution på the särskilte beswär, hwarigenom allmogen sökt at få ständigt behålla sina gamla afradsland. Then säkraste grund til afwittring emellan skatte- och kronoskogar i Jemteland skall finnas utstakad genom 36 § af Hans Kongl. Maj:ts uppå allmogens underdåniga beswär, then 10 september år 1751, gifne [fol. 252r] nådige resolution, som föreskrifwer, at hwarje by bör tildelas thet them med rätta tilkommer, och hwarföre the skattlagde äro, men at thet öfriga kommer at tilfalla Kronan, at therom efter läglighet och omständigheter förordna.

Och som högstberörde Kongl. resolution tillika befaller så stor skyndsamhet med thetta afwittringsarbete, at thet hade, om möjeligit warit, bordt wara förrättadt til 1752 års slut, och man icke wetat Hans Maj:ts nådige förordnande öfwer thetta Jemteland enskildt rörande mål är wid sidsta riksdag rördt, än mindre uphäfwid; så påstår landsfiscalen Klingberg, at thet måtte, til thes någon Kongl. befallning om ändring ankommit, tjäna Afwittringsrätten til underdånig efterlefnad. Och hwad angår then i förrberörde skrift nämnde omständighet, som skulle dyra tider wara ett fullkomligt skiäl til afwittringsarbetets afstadnande; så anförde landsfiscalen, at i Ragunda tingelag icke har i thetta år warit swårare sädesbrist, än at korn innom tingelaget funnits och ännu finnes til kiöps emot pris emellan 20 och 30, men högst 33 d:r kopp:rmt tunnan, hwilcket pris jemwäl [fol. 252v] förmodes snart falla, i anseende til then härliga årswäxt, som gifwer hopp om en af the ymnigaste bergningar. I öfrigt begärde landsfiscalen, at Rätten wille, i närwaro af the öfrige sochneboerne ytterligare undersöka, huruwida oftaberörde skrift är med theras wetskap och samtycke, författad och öfwersänd, hwarefter han förbehåller sig then talan, som thes ämbete tilkommer.

Resolutio

Emedan Ragunda sochns närwarande inbyggare neka til all kunskap om then hos Konungens befallningshafwande ingifne beswärsskrift, rörande fortsättning af thet i Jemteland påbegynte skogsafwittringsarbete; ty kan Rätten icke förrän utröndt blifwit, huruwida sådan ansökning är med tingelagets allmoges wetskap och samtycke upställd och underskrifwen, fullborda behörig undersökning om thet, som theruti anfördt finnes, utan pröfwar nödigt, at the öfrige til Ragunda tingelag hörande sochnars inwånare böra jemwäl theröfwer höras; hwarefter Rätten wil sig [fol. 253r] utlåta såwäl öfwer thet af wälborne herr lagmannen och landshöfdingen hit förwiste hufwudmål, som huruwida med oftaberörde skrifts författande och underskrifwande har, efter nu gifwen anledning förelupit något swek, til uptäckande hwaraf säkraste uplysning kan ärhållas, ther Konungens befallningshafwande höggunstigt täckes lemna Afwittringsrätten del af hufwudskriften til then i thetta mål giorda ansökning.

Och som i anseende til then nu infallna angelägne slätteanden, eij kan för thenna gången vidare fortfaras med the sysslor, som til Afwittringsrättens giöromål höra; så beslöts, at Rättens ledamöter och flere ämbetsmän, efter sluten andetid, wil Gud, then 5 nästkommande september åter sammanträda i Forss sochn och Böle by; hwarefter afwittringsarbetet, ther intet laga hinder wid then tå skeende ytterligare undersökning theremot förspörjes, kommer at fortsättas på thet sättet, at the af Konungens befallningshafwande förordnade undersökningar om begärte nybyggen på [fol. 253v] trij särskilte ställen i nästnämnde sochn warde företagne, tillika med så stor del af råskildnaden emellan Jemteland \och Ångermanland, samt emellan Jemteland/ och Medelpad, som gräntsar emot Ragunda tingelag, så ock rörläggning af the skogar, hwilcke, genom laga kraft wundne domar, afwittrade äro, emedan herr landtmätaren Mellin har, under nu plägad samråd, med Kongl. landtmäteriecontoirets befallning af then 8 nästledne martii, wisat, at alla rågångar omkring sochnarna böra upgå, och the til skatte-skogarnes afskiljande uprättade rå och rör i chartorne beskrifwas, innan the kunna til Kongl. landtmäteriecontoiret insändas, eller han får giöra Rätten något annat biträde.

Herr landtmätaren Calwagen gaf efwen tilkänna, at som han är sinnad, at, till följe af ofwanberörde ordres, straxt efter andetiden upgå the sochnelineer, hwarom wederbörande äro ense, hwilcke ock skola, enligt Kongl. landtmäteriecontoirets nästnämnde skrifwelse, böra med rå och rör beläggas; så begäres, at Afwittringsrätten wille, sådana rågångars fastställande och rörläggande företaga wid slutet af instundande [fol. 254r] september månad, innom hwilcken tid han för modar sig hafwa kommit thermed til slut.

Landsfiscalen herr Olof Klingberg påminte härwid, at som hufwudändamålet af hela thenna förrättning är, at få laga skildnad emellan skatteskogar och kronoallmänningar, hwartil sockneskildnader eij skola få egenteligen höra, emedan här å orten förmodas, som oftast hända, at på bägge sidor om sochneskildnaderna blifwer kronoallmänning, i hwilcken händelse sochnelineernas upgående eij skal befordra annat, än hinder uti angelägnare arbete, och rågatas uphuggande genom en skogsmarck, som äntå til bägge sidor är kronoallmänning. Men ther sochnelineernes upgående skulle pröfwars wara oumgäkelig, så förmente landsfiscalen at sådant kan ske efter hand, sedan then nödigaste afwittring är förrättad, så ock at kostnaden therwid bör betalas af the sammangräntsande sochnar, så at Kongl. Maj:t och kronan eij warder thermed beswärad.

Herr landtmätaren Calwagen utlät sig theruppå at han fullgör sin herr förmans befallning. År och tid, som förr skrifwidt står.

På Skogsafwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell

[*Sigill*]

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 256r–344r, ÖLA. Protokollet är på sista bladet undertecknat och beseglat av domaren i avvittringsrätten i Jämtland, Johan J. Wasell. På ett försättsblad är antecknat som rubrik: ”Skogsafwittringsrättens protocoller och utslag för september och october månader åhr 1757”. Den sista förrättningen började den 6 oktober men uppges ha pågått i flera dagar, ovissst hur länge.

År 1757 then 5 september församlades i BÖLE BY AF FORSS SOCHN uti Ragunda tingelag och Jemteland undertecknad vice häradshöfdinge med nemndemännen Nils Larsson i Swedie, Salomon Swensson i Wästanede, Hans Olofsson i Håsiö, Pär Nilsson i Thomasgård, Magnus Jönsson i Nygården och Esbiör Nilsson på Hammaren, tillika med commissionslandtmätaren herr Eric Mellin, och kronans ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg.

S. D. I anledning af Syne- och afwittringsrättens protocoll af then 12 juli innewarande år, är then anstalt fogad, at laga fullmächtige för alla til Ragunda tingelag hörande sochnar borde til thenna dag och ort inställa sig, at höras öfwer en hos Konungens befallningshafwande then 21 nästledne junii ingifwen skrift, hwaruti är, i Ragunda [fol. 256v] tingelags allmoges namn, begiärdt at med skogsafwittringsarbetet i Jemteland och thetta tingelag måtte, i anseende til någre anförde omständigheter, hafwas anstånd.

Til följe häraf, och efter skedd kungjörelse i sochnestugan, infunno sig nu jemte Olof Nathanaelsson i Krångede, Erik Nilsson i Näset, Nils Andersson i Skogen och Jon Larsson i Böle af Ragunda sochn, wisandes fullmagt af theras sochnemän Swen Olofsson i Gewåg och Jon Nilsson i Ammeren; men för the öfrige af Ragunda sochneboer war ej någon tilstädes. Af Forss sochns inwånare, hwilcke äro boende närmast intil förrättningsorten, instälte sig följande, nemligen: Olof Olofsson, Erik Isaksson och Erik Olofsson i Wästerede, Pär Danielsson, Jon Jonsson och Erik Olofsson i Byen, Jon Jonsson, Jon Mattsson och Esbiör Nilsson i Utanede, Erik Jönsson, Pär Jönsson, Erik Jonsson och Pär Jonsson i Österåsen, Jon Hansson och Johan Jonsson i Wästeråsen, Salomon och Erik Olofssöner i Böle, samt Nils Pärsson [fol. 257r] i Österede, men för byarne Åsen och Biskopsgården war ej någon tilstädes.

Ifrån Hällesjö sochn infant sig Pär Jonsson i Karlsgård, å egna och sina grannars Salomon Jonssons, Olof Pålssons, Erik Abramssons, Simon Erikssons, Jon Jonssons och Anders Nilssons i Sörbygden wägnar, efter wisad fullmacht af then 2 thenna månad. Ifrån Håsiö sochn woro närwarande nämndemännen Hans Olofsson i Håsiö, Nils Larsson i Swedie och Salomon Swensson i Wästanede.

I alla förnämndes närwaro uplästes ofwan berörde til wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen Svahn stälde, och af Olof Nathanaelsson i Krångede, samt Olof Johansson i Kråkwåg, på allmogens af Ragunda tingelag wägnar, underskrifwne ansökning, lydande ord ifrån ord som följer:

Hos wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen fördrista wij i största ödmiukhet föredraga, huruledes wij i ärfarenhet kommit, at på Ångermanlands allmoges ansökning skal wid sidsta riksdag blifwit resolveradt til en ny Instruction för Allmänningsafwittringsrätten, hwarigenom [fol. 257v] then förra kommer at uphäfwas. Och som wi i anledning af wåre förre underdånige ansökningar giöre oss hopp at samma nåde ei mindre torde sträcka til wår beträngde landsort, än Ångermanland; altså anhålla wij aldra ödmiukast om wälborne herr lagmannens och vice landshöfdingens nådiga befordran, at thenna allmänningsafwittring tils widare i underdånighet förwäntade resolution å wår förre ansökning och imedlertid kunde uphöra, samt i lika ömt öfwerwägan- de tages wårt beträngda tilstånd thenna dyra tiden, som nu tredie året i thetta lilla tingslag många hundrade dagswårcken påkostat, måste åter til wår altför känbara skada och tidspillan af wårt fattiga förråd underhålla thenna dryga afwittringscommission, hwars

giöromål, genom någon förväntad ändring, ej torde blifwa beständigt, i hwilcken förmodande händelse, och om thenna förrättning icke thes mindre längre här påstår, skulle ej allenast många oredor framdeles yppas, utan ock wij med en odrägelig ny kostnad och arbete til vår undergång betungas, hwilcket wij dock medelst wälborne herr lagmannens och vice [fol. 258r] landshöfdingens widtberömde ömhet för en fattig allmoge hoppas undgå, och är yttermera i all som största ödmjukhet ther om anhålla.

Olof Nathanaelsson i Krångede utlät sig, på Rättens tillfrågan, at som han tyckt föregående skrift wara ländande til hela Ragunda tinglags allmoges förmon; så har han, uppå Olof Johanssons i Kråkwåg anmodan, tillika med honom then underskrifwit, såsom på hela tingelagets allmoges wägnar. Olof Johansson i Kråkwåg kom icke tilstädes.

The närwarande sochneboer utlät sig på följande sätt, nemligen: Erik Nilsson i Näset, Nils Andersson i Skogen och Jon Larsson i Böle, at the hafwa wid Gregorii tid innewarande år i Ragunda sochnestuga talats wid therom, at the skulle til högwälborne herr landshöfdingen insända en skrift med begiäran, at thetta år blifwa förskonade ifrån afwittringsarbetet, och sådant i anseende til infallen miswäxt och förr gjorde många dagswärken. Om fullbordan här af skola the hafwa anmodat Olof Johansson i Kråkwåg, hwilcken sådant sig åtagit, men ej förr, än under sidstledne slätteand, låtit them weta, huruwida [fol. 258v] förrnämnde ansökning blifwit ingifwen, hafwa icke eller sedt eller hört then föreläsas, innan then blef afsänd.

The här frammanföre nämnde Forss sochnemän gåfwo tilkänna, at the hafwa sidst på winterföret i thetta år uti Forss sochnestuga haft samtal om en tylik skrifts författande och affärdande, hwarom Olof Johansson i Kråkwåg, som tå warit närwarande, har lofwat föranstalta, och har efter nästledne midsommar skickat them en afskrift ther af, men ej låtit them se eller höra then före thes afsändande.

Pär Jonsson i Karlsgård berättade, at Hällesiö sochnemän skola i förwekne vår hafwa talts wid therom, at en skrift angående anstånd med afwittringsarbetet måtte hos högwälborne herr landshöfdingen ingifwas, och at Olof Johansson i Kråkwåg blifwit genom bref anmodad at ther om besörja, hwar på han efter sidst öfwerståndne slätteand, til Hällesiö sochn skickat en afskrift af then gjorde ansökningen, men ej förut låtit them se eller weta thes innehåll.

Hans Olofsson i Håsiö, Nils Larsson [fol. 259r] i Swedie och Salomon Swensson i Wästanede gåfwo wid handen, at i Håsiö sochn icke har warit något samtal om oftaberörde skrifts upsättiande eller affärdande, samt at ej någon blifwit af them anmodad, at therom föranstalta, efwen som the icke eller förr än nu nyligen fått kunskap therom, at then blifwit i hela tingelagets namn upstald.

The nu närwarande af Ragunda, Forss och Hällesiö sochneboer swarade, på rättens tillfrågan, at the ärkänna innehåll af mera nämnde ansökning, och at then theruti omrörde dryga kostnad wid afwittringscommissionen skal bestå dels theruti, at the måst hålla många arbetare wid then långsamma skogsförrättningen, och dels therutinnan, at the skola, under then dyra tiden, haft mödo at till underhåll skaffa ämbetsmännen thet, som the emot betalning åstundat; men ej skal thes mening med thessa orden warit, at the blifwit af wederbörande ämbetsmän i någon måtto betungande utan betalning.

Kronoombudsmannen landsfiscalen herr Olof Klingberg ingaf ett ämbets [fol. 259v] memorial, så lydande:

Emedan af then wid sidsta sammankomst i Kullsta by och Ragunda sochn hållna undersökning ej mindre än thet nu hållne förhöret, klarliga finnes, at Håsiö sochnemän aldrig afwetat eller deltagit uti then hos wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen ingifna beswärsskriften, äfwensom en god del af Ragunda tå närwarande sochneboer, uppå lofl. Rättens uttryckeliga efterfrågan, förklarar sig, hwarcken hafwa hört omtalas, mindre gifwit sitt samtycke til sådana beswärs anförande, hwarutom Olof

Johansson i Kråkwåg, hwilcken, jemte Olof Nathanaelsson i Krångede, samma besvärsskrift å samtelige Ragunda tingelags allmoges wägnar underskrifwit, jemwäl nu är frånwarande. För then skull förbehåller iag mig at wid lofl. tingsrätten, thessa hufwudmän, sedan the bägge stämde och hörde blifwit, för thesas straffbara framfart lagligen tiltala.

I anseende til the härwid förekomna omständigheter finner Afwittringsrätten skäligt, at låta thetta mål ankomma på lagligt utförande wid häradsrätten i orten.

[*fol. 260r*] S. D. Uti höggungstig skrifwelse af then 5 nästledne augusti, har wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen Svahn täckts gifwa underteknad vice häradshöfdinge tilkänna, at WÄSTERÅSENS, EDES, ÖSTERÅSENS, BÖLES, PÅLÅSENS OCH UTANEDES BYEMÄNS I FORSS SOCHN och Ragunda tingelag hos Konungens befallningshafwande giorda ödmiuka ansökning, angående befordran til then, genom Afwittringssynerättens domar, them fränkända skogs och marcks återwinnande, och at imedlertid med rörläggningen af the föreskrifne skiljelineer, anstå måtte, är Hans Kongl. Maj:ts eget nådrättwisa bepröfwande understäld, och at högwälbemälte herre funnit bäst wara, at med råläggningen hwilar til thes nådigt swar ankommer; men at Synerätten icke thes mindre kunde fortfara med annat, och hälst något undersökningsarbete, som hörer til afwittringswärcket, efwen som bägge herrar landtmätare borde ständigt sysslesätta sig med sådana mätningar.

Til wördsamste följe häraf, och efter höggungstig resolution under then 4 martii innewarande år, företog sig Afwittringsrätten, at behörigen undersöka, angående ett nybygge som drängarne [*fol. 260v*] Olof Olofsson i Böle och Karl Pärsson i Utanede hafwa begärt at få anlägga på södra sidan om Forssälwfen emellan Wästerede och Böle byars skatteskojar.

Härwid instälte sig, uppå föregången kungiörelse, ej allenast bemälte Olof Olofsson och Karl Pärsson, hwilken sednare nyligen blifwit dragon och kallad Lundal, utan ock, å egna och the öfrige Wästerede byemäns wägnar, Olof Olofsson, Erik Isaksson och Erik Olofsson, samt innehafwarne af skattehemmanen Böle, Erik Olofsson och Salomon Olofsson.

I thessas närwaro uplästes först Olof Olofssons och Karl Lundals hos Konungens befallningshafwande giorda ödmiuka ansökning, hwaruti the begärt tilstånd, at anlägga nybygge på ett thertil tjänligt ställe, som år 1755 bifwit af Skogsafwittringsrätten förklaradt för kronoallmanning, och är belägit uti Ragunda tingelag och Forss sochn på södra sidan om Forssälwfen, emellan Wästerede och Böle byars skatteskojar, hwarest tilfälle skal wara så til åkers, som slåtts upodlande. Och som Wästerede byemän skola hafwa på thenna tract nyligen uparbetat någre [*fol. 261r*] små slätter, hwilcke ej warit af ålder nyttjade under thesas hemman; så hafwa the sökande begärt, at sådane intagor måge komma under thet tilärnade nybygget, som the wilja, under wissa frihetsår, uparbete til hemman om trij tunneland eller ett halft gårdemantal. Häruppå har wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen täckts förordna, at Afwittringsrätten borde med första undersöka och pröfwä, om thenna lägenhet må kunna, utan någons förfång, upodlas til hemmantal, i hwilcken händelse nödige frihetsår kommo at föreslås.

Böles byemän företedde Skogsafwittringsrättens protocoll af then 25 september år 1755, hwilcket innehåller, at Wästeråsens och Böles boerne hafwa, uti en til Rätten tå ingifwen skrift, förbehållit sig rättighet, at, framför någon främmande, anlägga nybygge uppå then skog, som blefwe för krono förklarad, och funnes thertil tjänlig. Afwittringsrätten har theruppå i anledning af Kongl. Maj:ts nådige förklaring öfwer 4 § uti 1742 års instruction, underättat bemälte byamän [*fol. 261v*] at the borde genast i ödmiukhet anmäla sig hos högwälborne herr baronen och landshöfdingen om sådana nybyggens inrättande, på thet, sedan wederbörligt tilstånd wunnit blifwit, Synerätten måtte under thes giöromål här å orten kunna slike nye hemman med thesas tilhörigheter afrösa och skattelägga. I kraft af sådant wid

Afwittringsrätten redan år 1755 giordt förbehåll, förmodade skattemännen i Böle, thet the äro framför the nu sökande, berättigade til nybygges anläggande på then del af skogsmarcken, som ifrån äldre tider warit nyttiad såsom skatteskog, men wid afwittringen blifwit för krono ansedd, om lägenheter til nytt hemman ther uppå gifwes, hwarom byemännen likwäl twifla, emedan, utom the redan uparbetade och under hemmanen nyttjade slätter, hwarwid innehafwarne hoppas blifwa bibehållne, ringa tilfällen til slåtts upodlande finnas skola. Böles byemän [*fol. 262r*] skola ej eller förr hafwa kunnat anmäla sig om nybygges anläggande, emedan theas wid afwittringen tildömda skatteskog ej ännu är behörigen afrösad, eller the theromkring faststälde skiljelinee uphuggne, så at the skola intil thenna tiden wara i osäkerhet, hwilcka och huru stora lägenheter komma inom eller utom theas tilståndiga skatteskog.

Drängen Olof Olofsson utlät sig, at som han är en broder til Salomon Olofsson, hwilcken nu åbor thet ena skattehemmanet i Böle, i hwars namn ofwanberörde förbehåll är giordt, och Olof Olofsson ej har tagit lösen för sin del i hemmanet, utan förmenar, at han är lika när, som brodren Salomon, både till hemmanets besittning och the förmoner, som ther til lyda; så förmodar han ock, thet Böle byemän ej hafwa något skiäl at anse honom som en främmande, utan at han är med them åtminstone lika berättigad til thet begärte nybygget, om icke äntå mera, i anseende thertil, at han warit then första, som å högwederbörlig ort sig ther om anmält. [*fol. 262v*] Dragonen Karl Pärsson Lundal androg at sedan han med Olof Olofsson ingått kamratskap och förening om ofwan bemälte nybygges uparbetande, och the bägge hafwa på wederbörligt sätt giort ödmiuk ansökning om tilstånd thertil; så hoppas han wara thertil så nära som någon annan.

Wästerede byemän anförde, at the hafwa så hos högwälborne herr landshöfdingen, som uti underdånig ansökning hos Hans Kongl. Maj:t, förbehållit sig, at the måge wara närmast til nybyggen på theas gamla skatteägor, ther så hända skulle, at the ej, efter sin förhoppning, få jemwäl hädanefter behålla them under skattemanna rätt. Efter thetta gaf dragonen Karl Pärsson Lundal tilkänna, at han i anseende til the af skattemännen i Böle och Ede andragne swårigheter och hinder, samt til sin egen oförmögenhet at med them uthärda en widlyftig och kostsam rättegång, afsäger sig all vidare talan uppå thet sökte nybygget.

[*fol. 263r*] Ifwar Nilsson i Böle, som är Erik Olofssons stiuiffader, och har öfwer tiugu år åbodd sina stiuifbarns arfwejord i Böle, til thes bemälte hans stiuifson blifwit myndig och thet återtagit, begärte, at han måtte för sig och sin ännu omyndige son Nils Ifwarsson få med Olof Olofsson til hälften deltaga i nybygge på skogsmarcken emellan Böles och Wästerede hemmansskogar, ther synemännen pröfwa, at nytt hemman, utan andras förfång, ther upodlas kan.

Wid besiktning fants, at thet ställe ther Olof Olofsson och Ifwar Nilsson wilja inrätta nybygge, är belägit wid pass sextusende alnar ifrån byn Böle, och ett tusende fyrahundrade alnar ifrån then skilnad, som Afwittringsrätten år 1755 utsatt emot Böle byns skatteskog, men tu tusende trijhundrade alnar ifrån then skilnadslinea, som blifwit fastställd emellan Wästerede boernes skatteskog och kronoallmänningen. Til åkers uptagande finnes här god och tilräckelig lägenhet uppå [*fol. 263v*] tallmo, hwarest jordmonen består af fin sandmylla öfwerst til wid pass ett halft quarters diup, men therunder af lera med fast lerbotn.

Til slåtts uparbetande finnes ej andra lägenheter, än några små dälder, samt här och ther framrinnande mindre bäckar, i hwilckas kanter kan, efter giord rödning och watnets updämmande, blifwa slått, dock ej til sådan myckenhet, at then är för ett nytt hemman tilräckelig, ther nybygget ej får understöd af the slätter, som byemännen i Böle och Wästerede nyttia utom then linea, som Afwittringsrätten för theas skatteskog utsatt, om hwilcka slåtters ständiga behållande the äfwen hafwa giort underdåniga och ödmiuka ansökningar. Skogwäxten å thenna tract består mästadels af tall på sten- och lergrund, men på någre ställen af gran- och löfskog, och är af then widd och beskaffenhet, at ther på kan fås både husbygg-

nadstimmer, giärdsel, wedbrand och flera wid ett hemman nödige tarfwor. Siö och fiskewatn finnes ej uppå thenna skogsmarck.

[*fol. 264r*] Uti en bäck kallad Öråbäcken kan, wid pass en fierdedels mil ifrån nybyggnadsstället, inrättas miölqwarn och til husbehof nyttias wår- och höstetider. Thet upgifne nybyggesstället ligger nio mil ifrån Sundswall, som närmaste kiöpstad, samt $2\frac{1}{4}$ mil ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärcck. På thenna skogstract finnes ej någre masteträd, eller ämnen ther til, icke eller, såwida nu weterligt är, någre malmstrek och nyttige bergarter. Emellan then skilnadslinea, som wid 1755 års afwittring blifwit fastställd för Böleboernes skatteskog, och then, hwarefter the förut räknat sin häfd och skogsnyttning, ligga slåtterna Hanne, Lillgodset och Storbäcken, uppå hwilcka kunna, efter byemännens upgifwande wid landtmätareaffattningen, årligen bärgas tiugunio lass hårdwallshö. Af the slåtter, som Wästerede byemän hafwa nyttiat och ännu bruka wäster om gamla skogsskilnaden emellan thesas hemman och byn Böle, ligger en stor slått, Bölesbäcken [*fol. 264v*] kallad, närmast och intil sielfwa lineen hwarutom the ock hafwa flera slåtter något längre söderut belägne.

Sedan besiktningen således war förrättad, så anförde Olof Olofsson och Ifwar Nilsson, at emedan uppå then nu synade skogsmarcken ej finnes tilräckeligt slåtteland, eller lägenhet til thes upodlande, och skattemännen både i Böle och Wästerede söka förswara alt hwad the intil thenna tiden under hemmanen nyttiat; ty begärtes, at med inrättande af nybygge å thetta ställe må anstå, til thes then linea, som kommer at tjäna til skilnad emellan hemmanens skatteskogar och kronoallmänningen, blifwit rörlagd och genom stafled upgången, samt therigenom med säkerhet utrönt, hwilcka och huru stora lägenheter wärckeligen komma på skattemännens eller kronans del, så ock til thes höga öfwerheten har täckts gifwa nådrättwist utslag, huruwida hemmanen få behålla skog och slåttelägenheter efter härmelser och gammal häfd. [*fol. 265r*] Imedlertid förbehålla sig Olof Olofsson och Ifwar Nilsson rätt til nybygge på oftaberörde ställe, om nödige slåtteägor ther framdeles fås kunna.

Böles byemän förebragte, at ther nytt hemman på thet upgifne stället warder nu eller i framtiden anlagdt, så begära the, at the äntå måtte blifwa orubbade wid then nyttning af \slåtter och/ betesland, som the ifrån urminnes tider häruppå ägt. På Wästerede byemäns wägnar anförde Olof Olofsson, at ej något nybygge skal å then synade skogsmarcken kunna anläggas, utan hans och hans grannars förfång, emedan the hafwa theruppå och ther nära intil betesland och omisteliga slåtter, hwilcka skola wara af then belägenhet at the ej, utan altför dryg kostnad, omhågnas kunna, öfwer hwilcken sednare omständighet både Wästerede och Böles byemän begärte intygande af commissionslandmätaren herr Eric Mellin, som i thenna sochn förrättat geometrisk affattning, och nu lemnade Afwittringsrätten then underrättelse, at thesas och i synnerhet Wästerede boernes slåtter äro af then belägenhet på ömse sidor om bäckar och dälдер, at thesas inhägnande med giärdesgård [*fol. 265v*] skulle lända hemmansbrukarna til ganska stor tunga och kostnad, hwaruppå til exempel nämndes then så kallade Bölesbäcken, hwilcken innehåller wid pass sextio alnars bredd, och skulle til omständighel fordra ungefär två tusende trijhundrade alnar gärdesgård, hwarigenom then omliggande skogen icke eller litet medtagen blefwe.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg ingaf sitt ämbetsmemorial, så lydande: Wid then anstälde undersökningen, huruwida å then begärde skogstracten, sådane lägenheter och tilfällen finnes, hwarpå the sökande, utan andras förfång, äro sinnade at anlägga nybygge, har lofl. Syne- och allmänningsafwittringsrätten förmodeligen funnit, at ehuru thesammastädes finnes både nödigt hustimmer, samt tienlig jordmon til åkers upodling, så förekommer likwäl härwid then swårighet, thet på samma skogstract ej finnes lägenheter af särdeles wärde til slåtters uparbetande, hwarmed nödige [*fol. 266r*] boskaps kreatur och dragare kunna underhållas. I anseende til thessa med flera härwid förekomne och i protocollet intagne omständigheter, som ock at the härwid belägne skatteskogars sträckning med kronoallmänningen ej ännu äro rörlagde, eller lineerne med stafled upgångne; ty finner iag

för min del, at med thenna nybyggnads anläggande, samt vidare undersökning therom thesförinnan med säkerhet ej lærer kunna vidare företagas och afgiöras.

Afwittringsrätten öfwerwägade thetta. Och ehuruwäl thet är, genom then hållna undersökningen, utröndt, at, uppå then skogstract emellan Böle och Wästerede byars skatteskogar, hwilcken är, wid skedd afwittring i september månad år 1755, för kronoallmänning förklarad, finnes åkerland af god och tjänlig jordmon, tillika med skog och utmarck, af then tilräckelighet, at nytt hemman til flera tunnlands skatt, i anseende til thessa lägenheter, kan å förrberörde ställe anläggas och upodlas, likwäl emedan til uparbetande [*fol. 266v*] af nya slätter, såsom för thet tilärnade hemmanet oumgängelige, finnes allenast någre små och otilräckelige tilfällen, och Böles med Wästeredes byemän hafwa hos konungens befallningshafwande giort ödmiuk ansökning, at under theras hemman återwinna ofwanbemälte skogstract, med alla the ängar och slätter, som theruppå finnas och af them nyttias, hwilcket wäl är til Hans Kongl. Maj:ts egit nådrättwisa utlåtande i underdånighet hemställdt, men ej ännu afgjordt; ty finner Afwittringsrätten, at uppå Hans Kongl. Maj:ts nådige utslag öfwer sådan ansökning hufwudsakligast ankommer om och huru stort nybygge uppå merberörde skogsmarck inrättas må. Ty om alla på skogstracten emellan Böles och Wästeredes byars tilslagna skatteskogar befinteliga slätter gå ifrån the gamla hemmanen, och få til nybygge användas, så kan ett nytt hemman til flera tunnland inrättas; men i annor händelse kan, i brist af slätteland, här ej anläggas större nybygge, än ett torp, hwarpå födes en häst, två [*fol. 267r*] kor och någre småfäkreatur.

I öfrigit har Afwittringsrätten, så i anseende til thessa omständigheter, som thertil, at the wid 1755 års afwittring föreskrifne skiljeliner ej ännu äro genom stafled upgångne, och man således ej med säkerhet wet, hwilcka lägenheter komme in- eller utom the tildömde skatteskogar, icke eller wid thetta tilfället kunnat utsättia något wist tunnetal eller nödige frihetsår projectera.

År 1757 then 8 september instälte sig i UTANEDE BY OCH FORSS SOCHN af Ragunda tingelag i Jemteland underteknad vice häradshöfdinge, med nämndemännen Nils Larsson i Swedie, Salomon Swensson i Wästanede, Hans Olofsson i Håsiö, Pär Nilsson i Thomasgård, Magnus Jönsson i Nygården och Esbiör Nilsson på Hammaren, tillika med commissionslandtmätaren herr Eric Mellin och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, at, til wördsamste [*fol. 267v*] följe af Konungens befallningshafwandes höggunstige förordnande, undersöka om nybyggen, som Hans Hansson then yngre ifrån Granlo i Sellånger sochn och Karl Pärsson ifrån Näcksjön uti Liden sochn och Medelpad hafwa begiärt at få anlägga uppå en skogstract i Forss sochn kallad LÅNGLIDEN. Härwid infunno sig, efter behörig kungiörelse, ej allenast bemälte sökande Hans Hansson och Karl Pärsson, utan ock skattemännen i byen Utanede Esbiör Nilsson, Jon Matsson och Jon Jonsson.

Af the til thetta ärendet hörande skrifter och handlingar, gjorde Afwittringsrätten sig först underrättade om thes beskaffenhet, finnandes at Hans Hansson then yngre i Granlo af Sellångers sochn och Medelpad, har hos konungens befallningshafwande anmält, at på Jemtelandssidan i Forss sochn wid landamäret, som sträcker sig intil Utanede byens skatteskog, skal wara lägenhet af åkers och ängs upodlande, åtminstone til ett halft mantal, samt nödig fångskog thereafter [*fol. 268r*] af allmänningen. Hans Hansson har således begärt remiss til undersökning, at å berörde ställe anlägga nybygge. Theruppå har wällofl. landshöfdingeämbetet then 26 januarii år 1756 täckts förordna, at häradshöfdingen i orten borde undersöka, huruwida berörde nybygge, utan kronans eller andras förfång, kan anläggas, hwad tilfalle ther gifwes til åkers och ängs upodlande, huru stort hemman theraf blifwa kan, och huru många frihetsår til upodlingen ärfordras.

Uti en til högwälborne herr landshöfdingen stäld skrift, som blifwit then 25 februarii 1756 ingifwen, är, uti Erik Olofssons af Forss sochn och Karl Pärssons ifrån Liden sochn i Medelpad namn, anmäldt, at, genom then i Jemteland förordnade afwittringen, skal wara utröndt,

thet Esbiör Nilsson, Jon Mattsson och Jon Jonsson i Utanede innehaft en myckenhet ägor öfwer sitt skattetal, som ock skola blifwit af wederbörande landtmätare afskilde. Och som uppå then så kallade Långliden skal innom Jemtlands råskilnad kunna anläggas nytt hemman til ett helt mantal, så hafwer the begärt tilstånd, at tilträda sådan allmänningstract, [fol. 268v] och, uppå wissa frihetsår, ther uparbete nybygge. Och skal Erik Olofsson wara så mycket mera berättigad thertil, som han är född i Utanede by och Jon Jonssons hemman, samt således om ägornas beskaffenhet noga underrättad, men för thet wid nybyggets i stånd sättiande förefallande dryga arbete, antagit Karl Pärsson til bolagsman.

Thet högtförnåme landshöfdingeämbetet har then 17 martii 1756 jemwäl remitterat til häradsrätten i orten, at undersöka, om thetta nybygge, utan andras förfång, kan bewiljas, hwad tilfälle ther gifwes til upodling af åker och äng, jemte flera förmoner, och huru många frihetsår thertil erfordras.

Sedan thetta ärende blifwit then 19 juni 1756 för tingsrätten i Ragunda andragit och syn öfwer thet upgifne nybyggesstället nödig pröfwad, så hafwa länsmanen i Liden sochn och Medelpad Abraham Hallbom, samt nämndemännen af Ragunda tingelag Jakob Pålsson i Biskopsgården och Erik Nilsson i Upåsen then 13 therpå [fol. 269r] följande julii förrättat sådan syn, hwarwid funnits, uppå åtskilliga af Karl Pärsson utwisade ställen af Långliden, åkerland af sandmylla och lera til fyra och ett halft tunneland, samt slättelägenheter til tu och ett halft lass, liggande nära intil Utanede byemäns slotter uppå thes gamla skatteskog.

Then 22 september samma år har länsmanen i Räfsunds tingslag Olof Lundal, med nämndemännen Erik Nilsson i Näset och Magnus Jönsson i Hammarsgård, inställt sig at förrätta syn uppå thet af Hans Hansson i Granlo begärte nybygge på en tract af then så kallade Långliden. Och ehuru bemålte Hans Hansson hade, förr synemännens ankomst, bortrest, så är synen äntå, i Boda och Utanede byemäns närwaro, förrättad, hwarwid funnits, at, uppå the ställen af Långliden, som för Karl Pärsson i Näcksjön förrut blifwit utsynade, woro lägenheter at uptaga ny åker til fyra tunneland af lera och sandmylla, samt slätt til tre och en half skrinde hö, hwilcka tilfallen äro belägne så nära [fol. 269v] intil Utanede byemäns gamla slätter at the, i händelse af nybygge å thetta ställe, ej kunna ifrån åwärckan och boskapsdrift fredas.

Uppå en, uti Erik Olofssons i Utanede och Karl Pärssons i Näcksjön namn ingifwen ytterligare ansökning, om nybygges inrättande å then så kallade Långliden i Forss Sochn har Konungens befallningshafwande täckts then 28 september år 1756 gifwa then resolution, at, såframt berörde angifne ställe wore ostridigt på kronoallmanningen belägit, och Allmäningsafwittringsrätten pröfwade, at nybygge kunde ther inrättas, utan kronans eller andras förfång; så blefwe the sökande tillåtit, at thet begärte nybygget anlägga, tå ock Afwittringsrätten hade at pröfwa, huru store hemman theraf blifwa kunde, samt, i proportion theraf, tildela nybyggarne nödig skog af allmanningen, som borde, i kronobetientes närwaro, afrösas, theröfwer sedan inga inkräkningar woro tillåtna. Likaledes komme Afwittringsrätten at föreslå nödige frihetsår.

[fol. 270r] Wid Ragunda laga häradsting, then 21 december år 1756 äro the af läns- och nämndemännen hållne syner för rätten wisade; hwarjemte tå är angifwit, at Karl Pärsson i Näcksjön skal, utom Jon Jonssons och hans stufsons Erik Olofssons wetskap och wilja, hafwa skrifwit bemålte Erik Olofssons namn under thes hos hög-respective landshöfdingeämbetet ingifne ansökningar om berörde nybygge, och thet förmodeligen at thes lättare winna bifall, tå Utanede byemän ej woro sins emellan enige. Sedan Karl Pärsson sig häröfwer förklarar, och åtagit sig at bewisa, thet Erik Olofsson haft med honom del uti the i thetta mål giorda ansökningar; så har häradsrätten afsagt, at twisten om nybygges inrättande, hörde, til följe af ofwan wälbemålte resolution til Afwittringsrättens närmare undersökning och betänkande; men at Karl Pärsson borde å nästa ting thereafter med laggilda bewis styrcka sin utsago, at han med Erik Olofssons i Utanede samtycke skrifwit, eller låtit skrifwa hans namn under sina ansökningar hos respective landshöfdingeämbetet.

Uti ansökning hos konungens befallningshafwande har Hans Hansson i [fol. 270v] Granlo anfört, at som han, i anseende til ofwanberörde häradsrättens utslag, ej kunde något uträtta med nybygge på Långliden, innan Afwittringsrättens åtgärd thertil kommit; så har han anhållit om högwederbörligt förordnande thertil, at Afwittringsrätten måtte med aldra första thetta nybygges ärende företaga.

Theruppå har wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen Svahn täckts then 16 martii innewarande år gifwa remiss til Afwittringssynerätten i Jemteland, at nästa sommar thereafter wärckställa wällofl. landshöfdingeämbetets utslag af then 28 september förledit år, til hwilcken ända herr landtmätaren Mellin hade at geometrice affatta lägenheten. Ytterligare har ock Karl Pärsson i Näcksiön, genom en hos Konungens befallningshafwande then 17 nästwekne martii ingifwen skrift, andragit ej allenast, at Erik Olofsson i Utanede hade skilt sig ifrån Karl Pärssons bolag uti nybygges inrättande på Långliden, utan ock, at Hans Hansson ifrån Granlo hade låtit til nytt [fol. 271r] hemman för sig utsyna samma lägenheter, som förrut blifwit för Karl Pärsson utsynade. Och som Karl Pärsson wil, utan afseende på Erik Olofssons afsöndring ifrån bolaget, anlägga och fullborda nytt hemman på oftaberörde ställe, och han förmodar, thet hans ansökning om tilstånd thertil är äldre, än Hans Hanssons, så påstår han, at han måtte framför Hans Hansson, wara thertil berättigad. Karl Pärsson har ock tillika begärt frihet, at genast börja med arbete på thet sökte nybygget, och at Afwittringsrätten måtte thenna hans angelägenhet med skyndesamhet företaga och afhielpa.

Efter erhållen del häraf har Hans Hansson i Granlo anfört, thet twisten om förmons rätt til thet både af honom och af Karl Pärsson sökte nybygge skal ej böra förebringas, innan på lagligt sätt blifwit utröndt och fastställt, om och huru stort nybygge blifwa kan, och om icke til efwentyrns för bägge torde wara tilräckeligit rum på then upgifne allmänningstracten, i hwilcken händelse twist om företräde wore onödig. Imedlertid har Hans [fol. 271v] Hansson förbehållit, at Karl Pärsson ej måtte, mera än han, få någon del af ägora i besittning.

Öfwer thetta har Konungens befallningshafwande täckts then 24 martii thetta år gifwa thet utslag, at ehuru gierna högwälbemälte herre skulle sett, at Karl Pärsson hade then gången kunnat uti sin ansökning wilfaras; så är likwäl betänkligt hållidt, thertil at samtycka, innan Afwittringssynerätten närmare under sökt om beskaffenheten af then föreslagne nybyggeslägenheten å Långliden, eftersom af Ragunda tingsrätts protocoller under then 19 junii och 21 december förledit år är funnit, at Utanede byemän flera hinder och swårigheter i wägen lagt, som nödwändigt borde undanrödias, innan Karl Pärsson med någon säkerhet kan börja med upodlingen.

I anledning af alt thetta, samt til wördsamste följe af wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingens Svahns höggunstiga skrifwelse under then 5 nästwekne augusti, blef thetta undersökningsarbete nu företagit. Och fick Rätten [fol. 272r] wid efterfrågan then kunskap, at Erik Olofsson i Utanede icke wil hafwa med Karl Pärsson ifrån Näcksiön någon delachtighet uti thes ansökning om nybygge på Långliden; men Karl Pärsson begärte, at Afwittringsrätten wille pröfwa, om icke å berörde ställe finnas lägenheter til nybygge, som han lika fullt wil uparbeta gemensamt med någre andre bolagsmän, hwilcka han skal hafwa nyligen antagit, ehuru ingen af them har ärhållit högwälborne herr landshöfdingens remiss til Afwittringsrätten.

Hans Hansson ifrån Granlo anhölt, thet måtte nödige ägor til ett af honom sökt nybygge blifwa först utsynade på the af honom upgifne ställen, emedan han skal hafwa, förr än Karl Pärsson, hos Konungens befallningshafwande anmält sig til nybyggets uptagande. Karl Pärsson beropade sig på wälborne herr lagmannens och vice landshöfdingens Svahns then 24 sidstledne martii gifna resolution, hwars [fol. 272v] innehåll här frammanföre är intagit, och förmodade theraf wara klart, at han äger bättre rätt, än Hans Hansson, til förnämnde nybygges upagan- och fullbordande.

Skattemännen i Utanede företedde Konungens befallningshafwandes then 2 förledne augusti gifne utslag, hwilcket innehåller, at thetas och flere byars i Forss sochn ansökning,

angående befordran til then, genom afwittingsrättens domar, them fränkande skogs och marcks återwinnande, och at imedlertid med rörläggningen af the föreskrifne skiljeliner anstå måtte, är til Hans Kongl. Maj:ts egit nådrättwise utlåtande i underdånighet hemstald; hwarjemte wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen har täckts förordna, at med rörläggningen må hwila, til thes nådigt swar ankommit. I anledning häraf skola Utanede byemän giöra sig hopp, at under thesas hemman återfå hela then skatteskog, som af ålder och ifrån urminnes tider thertil legat, tillika med the theruppå befinteliga [fol. 273r] slätter, hwilcke ock skola wara för gårdarna aldeles omistelige. Therjemte wisades, med Skogsafwittringsrättens protocoll af then 10 julii 1755, thet Utanedes byemän hafwa tå förbehållit sig, at framför alla främmande, wara berättigade til nybygge å the ställen af thesas förr innehafda skogsmarck, som thertil tjänlige finnas. Och skola the ej förrut kunnat anmäla sig om nybygges anläggande, emedan hwarcken gräntseskilnaden emot thet nästliggande landskapet Medelpad, eller thesas wid afwittringen tildömda skatteskog ännu är behörigen afrösad, eller the ther omkring utsatte skiljeliner uphuggne, så at the skola intil thenna tiden wara i osäkerhet, hwilcke och huru stora lägenheter komma innom eller utom thesas tilståndiga skatteskog.

Afwittringsrätten pröfwade altså nödigt, at in loco bese the lägenheter, som Hans Hansson och Karl Pärsson wilja [fol. 273v] til nytt hemman upbruka. Och som Hans Hanssons remiss til undersökning är en månad äldre än Karl Pärssons; så blef ock, i anledning theraf, then ordning i acht tagen, at rätten först besåg the ägor, uppå hwilcka Hans Hansson är hugad at inrätta nybygge. Härwid fants at stället, ther Hans Hansson wil anlägga nybygge, är belägit uppå en skogstract kallad Långliden, hwilcken på östra sidan sträcker sig intil skilnaden emellan landskaperna Jemteland och Medelpad, men på wästra sidan stöter tilhopa med then skilnadslina, som Afwittringsrätten år 1755 utsatt för Utanede byens skatteskog; warandes berörde marck alt intil landsskilnaden förr afwittringen ansedd och nyttiad som skatteskog under hemmanen Utanede.

Husbyggnad för thet tilärnade nya hemmanet är Hans Hansson sinnad at uppsättja bredewid then här framlöpande landswägen, något wäster om landskapernas gränts [fol. 274r] och således inom Jemteland, siutusende alnar ifrån byen Utanede, och fyratusende alnar ifrån then skiljelinea, som blifwit af Skogsafwittringsrätten faststald emellan Utanede hemmans skatteskog och then österut belägna marcken, hwilcken blifwit för kronoallmänning förklarad.

Til åkers uptagande finnes omkring nybyggnadsstället på begge sidor om landswägen lägenhet uppå tallmo, hwarest jordmonen består af fin röd sand och sandmylla öfwerst til wid pass ett quarters diup, men ther under af lera med lerbotn. Til ny slots uparbetande kunde ej wisas eller finnas flera tilfällen än i slutningen af några backar omkring thet tilärnade åkerlandet, samt i några ther nederom belägna dälder, på hwilcka ställen förmodes i framtiden blifwa gräswäxt til höbergning af wid pass fyra eller fem skrindor sedan skogen blifwit afrögd och [fol. 274v] åkern satt i thet stånd, at någon giödning therifrån kan flyta til sådana breda renar och dälder. I kanten af then så kallade Rön- eller Medskogsbäcken förmenar Hans Hansson jemwäl, at slått kan fås, genom rödning och watnets updämmande: men som marken här icke har nödig matjord, utan består af stenhwalf under måssan; så funno synemännen ock, at ej någon ständig slått å thetta ställe blifwa kan. Ofwanför nästnämnde bäck wisades ett så kalladt ris, eller tät små löfskog, som syntes duglig til rödning af rågswed, men therwid äro ej andre tilfällen til slätter, än i dälder ther intil, hwarpå skulle näst efter branden kunna fås wid pass en skrinda hö, hwarpå dock icke kan giöras ständig och säker räkning, emedan jordmonen består af tunn måsswall ofwanpå hällor och stenör. Thesutom är owist, antingen sidst berörde ställe ligger på Jemtlands, eller Medelpadssidan, emedan thet sträcker [fol. 275r] sig emot landsskilnaden, som ej ännu är med rågata upmärckt.

Til nödigt utrymme för thet tilärnade nya hemmanet begärte Hans Hansson, at han måtte få ifrån landsskilnaden ned wid Forss-elfwen sex hundra fyratio alnar intil en stor slått, som tilhör Utanedesboerne och kallas Nyängarne, inom hwilcken tract tå komma följande af

Utanede byemäns upodlade slätter, nemligen Ytterstänge, som kastar af sig trij lass hö, Rönänge om ett och ett halft lass och Medskogsdalen, som är nyligen uprögd och gifwer årligen en skrinda hö, hwilcke slåttestycken Hans Hansson förmodar, at Utanedesboerne kunna, utan märckelig saknad, umbära. Ifrån ofwanberörde ställe wid älfwen påstår Hans Hansson, at nybyggets ägor måge sträcka sig upåt i nordväst til thet rum ther landswägen går öfwer Medskogsbacken, och således på thet stället innehålla ett tusende etthundrade tio alnars bredd, samt therifrån gå [fol. 275v] i lika bredd så långt norrut, som emot nybyggets åsatta tunnetal pröfwat swarande.

Karl Pärsson ifrån Näcksiön, är sinnad, at, för thet af honom sökte nybygge, anlägga husbyggnad på norra sidan om landswägen, emellan Utanedeboernes gamla fäbodas och berörde väg, så at thetta nya hemman skulle blifwa belägit sex tusende alnar ifrån byen Utanede. Å thetta ställe fants äfwen lägenhet at upbryta ny åker på bägge, men i synnerhet på södra sidan om landswägen, hwarest jordmonen består af fin röd sand och liusare sandmylla til ett quarters diup, men therunder af lera med stadig lergrund. Och ehuruwäl Karl Pärsson skal hafwa förledit år låtit til sitt åstundade nybygge utsyna något åkerland på östra sidan om Medskogsbacken, ther Hans Hansson nu upgifwit ägor til thet nybygge, som han begärt; så är han likwäl nögd, at afstå sådant til Hans Hansson, och för sitt nye hemman, om han winner tilstånd thertil, uparbete åker wäster [fol. 276r] om berörde bäck å thet rum, som han nu wisat nedanföer Utanedebornes gamla fäbodas. Til nya slätters upodlande äro lägenheter upefter Rönbacken och Medskogsdalen, hwarest någre slåttestycken kunna uphuggas til wid pass två skrindor hö, och thet äntå emellan sådana slätter, som Jon Jonsson i Utanede nu för tiden innehafwer både ofwan och nedanföere thesse tilfällen.

Commissionslandtmätaren herr Eric Mellin, som förrättat then geometriska affattningen gaf härwid tilkänna, at som Rönbacken och Medskogsdalen sträcka sig ju längre ju mera i nordost; så komma the af Karl Pärsson utwisade slättelägenheter strax norr om landswägen inom then tract, som Hans Hansson begärt til thet östre nybygget. Widare förmodade Karl Pärsson, at någon slätt kan uprödiast af en tät löfskog wäster om gamla fäbodewallen, hwarest ock pröfwades kunna blifwa slätt til wid pass ett halft lass hö, så ock wid en bäck något i wäster therifrån till ett halft lass, samt uti ett ther bredewid belägit [fol. 276v] tiällsäg til en mansbördor torrt hö. Å ett ställe, kalladt Gårdkläppbacken, kan af skogwäxt marck uprödiast slätt til ett lass hö. Neder wid stranden af elfwen finnes en smal rimsa, hwaraf kan fås slätt til två bördor hö, som intil thenna tiden är bärgadt af en dragon i Utanede. Wästnorr ifrån gamla fäbodewallen finnes på några backar lägenheter af rödningsland til swedjande för rågsäde, men ej til ständig slätt, emedan jordmonen är mycket stenig och bergachtig.

The af Karl Pärsson wisade och af synemännen besedde slättelägenheter kunna således, efter skedd uprödning, kasta af sig wid pass fyra och ett halft lass hö årligen, om Rönbacken och Medskogsdalen komma inom hans nybygges linea, men eljest allenast tu och ett halft lass. Karl Pärsson förmente, at när åker warder upbruten och satt i bärande stånd, så kan ock några lass hö fås på åkerrenarna och the nedanföer åkerlandet [fol. 277r] belägne backar och dälder, samt at af tallmoarna kan, genom ristning och giödsels påförande, fås hårdwalls slätt.

På rättens tilfrågan hwarifrån Karl Pärsson wille få giödning til ny åkers och hårdwalls-slätts upodlande, när slätternes ringhet hindrar honom at föda boskap öfwer wintren, svarades, at han wil ifrån thet nybygge eller torp, Näcksiön kalladt, som han nu brukar, och ligger härifrån wid pass två mil, föra myrhö, som skal ther finnas til någon myckenhet. Karl Pärsson begärte ock, at han måtte få under sitt nybygge på Långliden then slätt uppå och intil gamla fäbodewallen, som Utanedebymän nyttia, och hwaraf the årligen berga fyra eller fem lass hö. Och ehuru Karl Pärsson påstår, at hans tilärnade nybygge må tilläggas hela then rynd, som blifwer emellan Utanedebymäns fastställda skatteskogs [fol. 277v] linea och thet ställe, ther Hans Hanssons nybygges ägor sig sluta, från Förssälfwen och så långt norrut; som på thet

nya hemmanet belöpa kan; så utlät han sig dock, at han ej wil hwarcken påstå eller bortgifwa the slätter, som af ålder tilhört hemmanen i Utanede och äro inom sådan tract belägne.

Berörde slätter äro följande, nemligen: Nyängarne, Klingran, Armswedjan, Strupswedjan, Gårdkläppbacken, Stenswedian, gamla fäbodewallen och Wargstenbäcken, hwilcka, efter anstaldt prof af herr commissionslandtmätaren Mellin, årligen kasta af sig tolf och trefierdedels parmar hö och skulle ther the måste med giärdesgård fredas fordra tolf tusende alnars stängsel.

Hwad angår skog och utmarck, så fants then för bägge the sökte nybyggen wara af enahanda beskaffenhet, så at marcken neder emot älfwen och något ther ofwanföre består af [fol. 278r] lergrund, men längre up emot norra kanten af sten och bergachtigt land. Skogväxten består mästadels af tall, som är blandad med någon gran- och löfskog. Således finnes här både såg- och husbyggnadstimmer, samt skog til giärdsle, stör, wedbrand och flera gårdstarfwor.

På thenna skogstract finnes ej siö eller fiskewatn, som skulle under the tilärnade nye hemmanen kunna skatteläggas, emedan laxfisket uti Forssälfwen komme at beläggas med särskild taxa, om någon laxbyggnad kunde, utan the öfrige Forssboernes förfång, här inrättas. Uti en bäck, kallad Rönbäcken, som framrinner strax bredewid the upgifne nybyggesställen, kan anläggas miölqwarn, at til husbehof nyttias wår- och höstetider. Then skogsmarck, hwarpå nybyggen äro sökte, ligger åtta mil ifrån Sundswall, som närmaste kiöpstad och $2\frac{3}{4}$ mil ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärck. Uppå sådan skogstract äro ej funne [fol. 278v] någre masteträd eller ämnen thertil, icke eller finnas therå, såwida nu wetterligt är, några malmstrek och nyttige bergarter.

Uppå Rättens tilfrågan swarade Hans Hansson och Karl Pärsson, at the ej afweta eller kunna upwisa flera lägenheter til the af them begärte nybyggen, än the, som nu blifwit synade, och här frammanföre beskrifne finnas; men anhöllo, thet måtte them tillåtas, at, i anledning af sådana tilfällen i synnerhet til åker och hårdwallsslått, anlägga och fullborda nye hemman, som Hans Hansson wil för sin del, uptaga til trij tunneland, och Karl Pärsson förmodar, at han kan uparbete til sex tunneland, om tilräckelig utmarck och nödige frihetsår warda thertil anslagne.

Utanede byemän beropade sig på thet, som the i början af thenna undersökning anført, och påminte ytterligare, thet skal wara aldeles omöjeligt, at på then utsynade skogsmarcken upodla [fol. 279r] hemman til så högt skattetal, som Hans Hansson och Karl Pärsson anbudit, emedan ingen eller åtminstone ganska liten tilgång finnes af uptagsland til äng, som likwäl skal, efter all förnuftig hushållning, wara åkrens moder. Hans Hanssons och Karl Pärssons hufwudafsikt med thessa sökte nybyggen förmodes således wara, antingen at, under thenna titul, komma til en fördelachtig bärgning af the många slätter, som Utanede byemän och theras förfäder hafwa, med mycken mödo och kostnad, uparbetat och widmagthållit, eller ock at, sedan the härstädes fått allenast något insteg, söka sin näring genom skogens utödande och laxfiskets ofredande, hwilcka bägge näringsfång skola lända så til Kongl. Maj:ts och kronans, som til the gamla skattelagda hemmanens skada. Såwäl under [fol. 279v] then hållna synen, som af geometriska chartan förmentes wara klart, at Utanede byens å thenna marck befinnelige många slätter äro af then belägenhet, at the ej kunna utan giärdesgårdar fredas från åwärkan af the tilärnade nybyggare, och at theras omhågnande likwäl är för byemännen aldeles odrägeligt. Och som Utanede skattehemman skola, utom berörde slätters ständige nyttning, icke kunna hafwa bestånd; så påstås, at ej någon del theraf måtte tilläggas the åstundade nybyggen.

Med commissionslandtmätarens herr Eric Mellins intygande wisades, at Utanede byemän hafwa, uppå then del af marcken, som Afwittringsrätten har år 1755 tillagt them som skatte-skog, slätter til allenast tretiofem parmar hö, som skal wara til hemmanens uppehållande otillräckeligt. Thet skal således wara för gårdarna så mycket mer angelägit, at the få [fol. 280r] framgent behålla thessa uppå theras gamla skatteskog liggande slätter, som afradslandet Gudsölandet, hwaraf the förrut haft godt understöd, efwen är förklaradt för kronoallmänning,

och för then skull owist huru länge the få therstädes nyttia någon slått; och som alle hemmanen i Utanede bestå af thet skattetal, at klyfning å them lærer framdeles bewiljas, enär the nu upwäxande barn och arfwingar thertil blifwa myndige och giöra therom ansökning, så skal ock, i anseende thertil, wara nödigt, at på hemmanens marck finnes nödigt utrymme och uptagsland.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg anförde, uti inlemnadt ämbetsmemorial: 1:o. Under then hållna synen är wäl utröndt, at uppå the af Hans Hansson och Karl Pärsson upwiste tracter af skog finnes lägenheter til åkers upodlande af god och tienlig jordmon, men tillika, at therstädes [fol. 280v] gifwes så ringa tilgång af uptagsland til ny slått, at sielfwa omöjligheten synes hindra thet nye hemman kunna thermed uptagas, eller i stånd sättias.

2:do. The af Utanede byemän förebragte och af herr Landtmätaren Mellin, som behörige prof och affattningar förrättat, intygade omständigheter, synas wara nog öfwertygande therom; at hemmanens i Utanede förbättring och widmagthållande skulle hufwudsakligen hindras, om the slätter, som the nuwarande åboer och theras förfäder hafwa, ej utan stort beswär och kostnad uparbetat och intil thenna tiden underhållit, blefwe therifrån tagne och tillagde the åstundade nybyggen.

3:o. I then händelse Utanede byen blefwe bibehållen wid nästnämnde slätter, såsom omistelige, men nybyggen lika fullt tillätne på marcken ther nära intil, så skulle theraf följa, at slätterne antingen blefwe fördärfwade [fol. 281r] genom boskapsdrift och åwärckan, samt således onyttige gjorde, eller måste omgifwas med särskilte hägnader, hwilcket sednare skulle ej allenast wara för hemmansbrukarne en odrägelig tunga, utan ock blifwa ett ämne til utödande af så mycken skog, som eljest wore tilräckelig för några gårdars behof.

4:o. Utan at giöra, til nye hemmans upbruk, räkning på Utanede byemäns gamla slätter, skulle för then skull å the synade platser ej kunna inrättas och underhållas annat än torp eller små hemmansslätter, igenom hwilcka Kongl. Maj:ts och kronans synes tilflyta mera skada än båtnad, emedan then här warande skog nödwändigt blefwe thermedelst förminskad och omsider aldeles utödd.

5:to. Såwida Hans Hansson och Karl Pärsson förmodeligen sielfwa finna thet the i brist af slåtteland aldrig kunna lefwa af jordbruk på then upgifne skogstracten; så lærer twifwels utan theras syfte wäl wara, [fol. 281v] at föda sig dels med trawärckes huggning och försälgning ifrån thenna marck, såsom belägen när intil älfwen och för afflåttning mycket beqwäm, och dels med laxfiske, hwarpå the til efwentys giöra sig fördelachtig uträkning, ehuru intet thera af thessa näringsfång bidrager til Hans Kongl. Maj:ts nådige ändamål med nybyggens inrättande.

6:o. Synes klyfningar af skattehemmanen Utanede blifwa för framtiden hindrade, om til the nu sökte nybyggen anslås theras gamla slätter, tillika med then öfrige marck, som öfwerstiger theras wid afwittringen tildömde skatteskog, emedan ägornes ringhet skulle i sådan händelse ej kunna bära thet gamla röke- och hemmantalet, än mindre tåla någon tilökning. Och som landets upodlande och folkbristens botande kan efwen såwäl winnas genom hemmansklyfningar, som med nybyggens anläggande; så synes bägge thessa delar wara för Kongl. Maj:t och kronan lika [fol. 282r] angelägne och böra så lämpas, at then ene ej är emot then andre stridande.

7:o. Emedan thet ännu är owist, hwad utslag Hans Kongl. Maj:t täckes i nåder gifwa uppå Utanede och flera byemäns i Forss sochn giorda underdåniga ansökning om gamla skatteägornas behållande under theras förra bohlbyar, och skilnadslinerna hwarcken emot thet angräntsande landskapet Medelpad, eller emot then skatteskog, som wid 1755 års afwittring blifwit Utanedebyn tildömd, ej ännu äro behörigen upgångne och rörlagde; ty finner iag, i anseende såwäl thertil, som til the här frammanföre nämnde omständigheter, thet icke wara til

Kongl. Maj:ts och kronans förmon ländande, at ofta berörde nybyggen warda nu inrättade. Hwilcket alt til lofl. Afwittringsrättens närmare bepröfwande hemställes.

Sedan å ingenthera sidan war något vidare at påminna, så togs alt, hwad funnit och [fol. 282v] anfördt blifwit i öfwerwägande. Och ehuruwäl Afwittringsrätten pröfwar, at på the ställen af Långliden emellan landsskilnaden emot Medelpad och Utanede byns wid 1755 års afwittring tilslagne skatteskog; hwilcke Hans Hansson och Karl Pärsson hafwa til nybyggen begärt och upwist, finnes åkerland af tjänlig jordmon, tillika med skog och utmarck af then tilräckelighet, at nya hemman til flera tunnelands skatt kunna, i anseende til thessa lägenheter, ther anläggas och upodlas. Likwäl emedan til uparbetande af nya slätter, såsom för the tilärnade nye hemmanen högstnödige til åkrens och jordbrukets iståndsättjande, finnes allenast någre små och otilräckelige tilfällen, och Utanede byemän hafwa hos Konungens befallningshafwande giort ödmiuk ansökning, at under thesas hemman återwinna berörde skogstract, med alla the ängar och slätter, som thesas förfäder och the hafwa [fol. 283r] theruppå upodlat och innehaft, hwilcket mål är til Hans Kongl. Maj:ts egit nådiga utlåtande i underdånighet hemställdt, men ej ännu afgjordt; ty finner Afwittringsrätten, at på Hans Kongl. Maj:ts nådrättwisa utslag öfwer sådan ansökning hufwudsakligast ankommer, om och huru stora nybyggen på ofta berörde skogsmarck anläggas måge. Ty om alle therpå befinteliga och i thetta undersökningsinstrument nämnde slätter skulle, utan afseende på the skiäl, som Utanede byemän nu företedt och intygat, samt thet som Synerätten, i betrachtande af thesas behof, har, efter sluten afwittring för thenna by, uti ödmiuk föreställning af then 23 juli 1755, anført, gå ifrån the gamla hemmanen och få til nybyggen användas, så kunde här wäl anläggas nye hemman til flera tunneland; Men i annor händelse kan, i brist af slätteland å meranämnde [fol. 283v] skogstract icke inrättas större nybyggen, än torp, hwar wid födas en ko och någre småfäkreatur.

Så i anseende til ofwanbemälte omständigheter, som thertil, at hwarcken then här framstrykande gräntseskilnad emellan landskaperna Jemteland och Medelpad, eller then skilnad, som år 1755 blifwit utsatt emellan Utanede byemäns skatteskog och kronoallmänningen, ännu äro wederbörligen uphuggne och rörlagde, och man således ej med pålitelig wisshet kan säga, hwilcka lägenheter komma in- eller utom then af Hans Hansson och Karl Pärsson sökta skogstract, har Afwittringsrätten icke eller kunnat wid thetta tilfalle utsättia wist tunnetal för hwarthera af the begärte nybyggen, eller nödige frihetsår projectera. I öfrigt lemnas wederbörande then underrättelse, at the, sedan afgjordt blifwit, om, och huru stora nybyggen på Långlidens [fol. 284r] skogstract anläggas kunna utan andras förfång, måge hos Konungens befallningshafwande sig i ödmiukhet anmäla om förmonsrätt thertil, som Hans Hansson och Karl Pärsson emot hwarandra, men Utanede skattemän för them bäge påstått hafwa.

Åhr 1757 then 14 september infunno sig uti DÖWIKENS BY och Ragunda tingelag i Jemteland underteknad vice häradshöfdinge med nämndemännen Salomon Swensson i Wästanede, Nils Larsson i Swedie, Olof Eriksson i Håsiö, Pär Nilsson i Thomasgård, Esbiör Nilsson på Hammaren och Magnus Jönsson i Nygården, tillika med commissionslandtmätaren herr Eric Calwagen och kronans ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, at, til wördsamste följe af Konungens befallningshafwandes förordnande, undersöka om ett på ÖSTRA DÖWIKENS [fol. 284v] ödesböle begärt nybygge.

Härwid instälte sig uppå kungiörelse, ei allenast dragonen Johan Nilsson Edstedt, som söker tilstånd, at å berörde ödesböle, kalladt Östra Döwiken, upodla nytt hemman, utan ock skattemännen Pär Pålsson och Olof Pärsson i Gewåg, Olof Nilsson i Kråkwåg, Jon Nilsson i Ammern och Olof Nathanaelsson i Krångede, samt Olof Johansson i Döwiken.

Af the till thetta mål hörande och hos Afwittringsrätten uptedde skrifter och handlingar gjorde rätten sig först underrättad om thes beskaffenhet; och fant at dragonen Edstedt har til

laga ting i Ragunda then 21 december år 1749 låtit stämma alla förrnämnde innehafware af ödesbölet Östra Döwiken, med anförande, at som i Ragunda sochn 1¼ mil ifrån kyrckan skal ligga ett ödesböle kalladt Östra Döwiken, som i gamla tider varit hemman, men sedermera, blifwit ödelagdt, hwarå skal finnas [fol. 285r] tjänligt åker- och ängesland, med nödig skog och andra tillunder, så begär Edstedt, at han måtte få thet til hemman åter uptaga och nybygge ther anlägga.

The swarande hafwa theremot anført, at Östra Döwikens ödesböle skal förr Indelningen och af urminnes tider hafwa varit brukadt under theras hemman, hwarwid thet ock skal wara skattelagdt, och i anseende thertil, genom åtskilliga gamla domar och resolutioner, hwilcke tå för rätten wisade blifwit, förklaradt af sådan beskaffenhet, at thet framgent borde under theras hemman förblifwa och nyttjas som en skatteäga. Och som berörde ödesböle ej skal kunna skingras ifrån the hemman, hwarunder thet varit brukadt som ett slättegods, och hemmanens widmachthållande förmodats wara Kongl. Maj:t och kronan mera angelägit, än then ringa inkomst, som framdeles torde [fol. 285v] fås af thet begärte nybygget, så hafwa hemmansägarna påstått, thet intet nybygge å thetta ställe tillåtas måtte. Häradsrätten har theruppå resolverat, at om Johan Edstedt wille fullfölja sitt påstående, så borde han med syn och andra bewis intyga, at på Döwike ödesböle finnes någon til nybygge ledig och tjänlig kronolägenhet.

Til följe theraf har länsmanen Haqvin Frisk med två nämndemän then 13 october 1750 synat Östra Döwikens ödesböle och funnit, at thet är belägit bredewid Olof Johanssons hemman i Döwiken, och at then tiden, som på thetta ställe bodt folck, synts hafwa varit lika stort hemman, som Olof Johanssons, emedan från berget i rät linea til älfwen varit skifteshage. The ödelagde åkrarna hafwa funnits bestiga til trij tunnelands årligit utsäde, hwarjemte varit god åkerslått, hwilcken synemännen likwäl ej [fol. 286r] kunnat til wist lasstal utsätta. Om skogen har tå ej fåtts någon underrättelse, emedan grannarna påstått, at ej någon skog utom hägnaden wore ödesbölet tilhörig.

Sådan syneförrättning är then 20 december 1750 för häradsrätten wisad och af wederbörande widkänd. Och sedan parterne härom ytterligare hörde blifwit, så har häradsrätten utlåtit sig, at thetta ärende borde i ödmiukhet anmälas hos högwälborne herr baronen och landshöfdingen. Uti löftesskrift af then 24 augusti 1754 hafwa skattemännen Olof Johansson i Krokståg och Olof Pärsson i Liden gått i borgen therföre, at dragonen Johan Edstedt skulle, ther han finge tilstånd, at anlägga nybygge på ödesbölet Östra Döwiken, thet förswarligen upbruka och bebygga, samt the årliga afradspenningarna utgifwa. Efter thetta har dragonen Edstedt then 19 april 1755 hos Konungens befallningshafwande i ödmiukhet anhållit om tilstånd, at å [fol. 286v] Döwikens ödesböle anlägga och upodla nytt hemman.

Wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen Svahn har then 25 januarii innevarande år förwisat thetta ärende til Afwittringsrätten, at häröfwer höra wederbörande, och pröfwa huruwida thenna upodling, utan andras förfång, skie kan, hwad tilfälle ther är til åker och äng, huru stort hemman theraf blifwa kan och huru många frihetsår thertil ärfordras. Uti skrifteligt wittnesbörd af then 25 october 1756 har commissionslandtmätaren herr Eric Mellin intygat, at åboerne Olof Pärsson och Pär Pålsson i Gewåg, samt Olof Nilsson i Krokståg, som innehafwa någon höslått uti Östra Döwikens ödesböle kunna, utan at bringa sina hemman i ödesmål, berörde slått afstå, emedan å theras marck tilfälle kan finnas til så mycken slått uparbetande.

Likaledes har commissionslandtmätaren [fol. 287r] herr Eric Calwagen then 25 october nästledit år lemnat skrifteligt intygande af thet innehåll, at wid affattningen öfwer hemmanen Döwiken är skogen funnen så tilräckelig, at han kan tåla, thet ett nytt hemman, utom thet förrut nämnde, nyttjar thensamma; warandes wid affattningen icke eller funnit, at the kunnat räkna altsammans för skatteskog, som ther före blifwit upgifwit. Äfwenledes är wid affattningen funnit, at Jon Nilsson i Ammern och Olof Nathanaelsson i Krångede hafwa til-

räckeliga slåtteland, utom then lilla delen, som the äga i Östra Döwikens ödesböle. Genom utdrag af then öfwer Döwike by och ägor år 1756 uprättade geometriska charta med thertil hörande beskrifning, har herr landtmätaren Calwagen intygat, at Döwike ödesböle, på hwilcket tilfalle synts hafwa warit åker, som nu är igenlagd och något skogväxt, samt thenna tiden nyttias af åboerne uti Krångede, Ammern, Krokståg [fol. 287v] och Gewåg för en daler 16 öre silf:rmts ränta, innehåller tretton tunneland och gifwer årligen tretio lass wåplingshö.

Enligt ett af vice häradsskrifwaren Olof Granbom then 17 junii år 1755 til Afwittringsrätten lemnadt utdrag af Jemtlands fögderies specialjordeböcker räntar Döwikens slåttegods två dal:r 20 öre silf:rmt, hwaraf en dal:r 20 öre samma mynt lefwereras til dragonhället N:o 63 wid Råfsunds compagne, men en dal:r silf:rmt är kronan behållen, och nyttjas slåtten under hemmanen N:o 1 och 2 i Döwiken, samt N:o 1 och 4 i Gewåg, hwilcke hwarthera therföre gifwa tiuguett öre silfwermynt. I anledning af thessa handlingar begärte dragonen Edstedt, at behörig undersökning öfwer thet af honom åstundade nybygge måtte nu warda af Synerätten företagen, och honom lemnas frihet at ju förr thes häldre giöra början med nybyggnadsarbete.

Innehafwarne af Östra Döwikens slåttegods upstedde följande skrifter, [fol. 288r] nemligen:

1:o. En köpeskrift af then 7 martii 1602, hwarigenom Anders Olofsson i Krokståg och Elias Andersson i Döwiken hafwa på thet sättet öfwerenskommit om ett them emellan skiedt jordekiöp och byte, at then förre har til then sednare gifwit tretton marcker i godt värde, och skulle thermed wara fri för alt klander och åtal. Och ehuruwål jorden, hwarom handlat blifwit, icke finnes här utsatt hwarcken til namn, widd eller belägenhet; så påstod likwål Olof Nilsson i Krokståg, at thetta köp är giordt om then del, som han innehafwer uti Östra Döwikens slåttegods.

2:do. Pär Olofssons och Kiel Toressons i Gewåg hos tåwarande landshöfdingen högwälborne herr baron Carl Larsson Sparre ingifna ansökning, hwar igenom the anmält, at ett gammalt arf och odel, som kallas Östra Döwiken, och består af ett slåttegods, skal af ålder legat och ännu then tiden blifwit nyttiadt under thesas hemman. [fol. 288v] Men som the fått kunskap therom, at en bonde ifrån Döwiken wille samma slåttegods hafwa ifrån thesas under sitt hemman, så hafwa the anhållit, at högwälbemälte herre wille bibehålla them wid thesas arf och gamla häfd. Häruppå är then 26 junii 1673 gifwen then resolution, at althenstund herr landshöfdingen, uppå suplicanernes berättande, intagit och för godt funnit, at bönderna uti Gewåg oklandradt behöllo sitt slåttegods, som the ärft och i urminnes tider brukat hade, så tilkomme justitiarien at låta them framgent behålla sådan wålfången egendom, så framt bonden i Döwiken icke hade något inkast theremot, såsom stridande emot lag och Kongl. förordningar.

3:o. En köp- och bytesskrift under then 2 november år 1674, hwaruti Pär Andersson i Utanede tilstått, at hans fader Anders Pärsson hade bytt odel för odel med hans faderbroder Pål Pärsson och hans faders syster Helena Pärsson i Gewåg, hwaremot Pål Pärsson och Pär Andersson hafwa uplåtit thesas jord och odel, som the [fol. 289r] ägde i Östra Döwiken och Ragunda sochn, til sin syster Helena i Gewåg för tio riksdaler. Likaledes har bemälte Helena Pärsson uppå samma jord betalt til Anders Pärsson två riksdaler, så at hennes arf och köpta fastighet i berörde gods Döwiken är tolf riksdaler, hwaruppå hon ägde frihet at söka rättens dom och fastebref. Öfwer nästnämnde afhandling finnes then 29 augusti 1702 med tåwarande häradshöfdingens herr Eric Sparrmans hand anteknadt, at then blifwit tå wisad wid synen i Döwiken.

Uppå sådan anledning tilfrågades såwål Olof Johansson i Döwiken, som innehafwarne af Östra Döwikens slåttegods, om the hafwa eller kunna wid thetta tilfalle framskaffa 1702 års syneförrättning, hwar af någon pålitelig underrättelse angående thetta slåttegods ärhållas kan; hwartil swarades, at the wål hafwa haft en häradssyn hållen år 1702, tå twist warit om Östra

Döwikens ägor, och the nuwarande innehafware skola blifwit therwid bibehållne; men at berörde [fol. 289v] document, tillika med flera thetta mål angående skrifter, skola wara bilagde en förklaring, som slättegodsets innehafware, uppå dragonen Edstedts ansökning om nybygge, hos Konungens befallningshafwande ingifwit, och sedermera skola ej hafwa åter bekommit. Icke thes mindre förmodades thet wara klart och ostridigt, at slättegodset Östra Döwiken har ifrån urminnes tider warit nyttiadt under samma hemman, som thet ännu innehafwa, och förmodas ej hafwa utan laga fång kunnat blifwa i så långlig nyttning theraf.

Thetta slättegoods skal thenna tiden wara för them så mycket mera nödigt, som the hafwa förrut mistat sina andelar uti Köttsjö- och Sättsjölanden, som warit them emot afrad lemnade, men för några år tillbaka anslagne til nybyggen. Commissionslandtmätaren herr Eric Calwagen utlät sig härwid; at Krångede, Ammers och Krokstågs byemän skola, utom the af them nämnde afradsländ, äntå hafwa skatte- och afradsskog til wid pass 1½ mil för hwarthera hemmanet, samt at the tyckas så mycket mera kunna umbära thes slättestycken [fol. 290r] wid Östra Döwiken, som the hafwa låtit them til större delen öfwerwäxa med skog, och på hemmanens skatteägor skola gifwas flera tilfällen til upodling.

Innehafwarne af slättegodset Döwiken swarade theruppå, at ännu skal wara owist, huru store thes hemmans skatte- och afradsskogar blifwa, emedan behörig afwittring icke har therå skett. Imedlertid skola the hafwa skiälig orsak, at tro, thet ej the, mer än the öfrige hemmansägarna i tingelaget, få til ständig nyttning behålla the afradsländ, som the hafwa intil thenna tiden brukat. Och hwad angår then af herr landtmätaren åtalade wanhäfd å thes slättestycken wid Östra Döwiken; så tilstods wäl, at innehafwarne ej hafwa i the sednare åren therå giort någon rödning, hwartil orsaken skal wara then, at om ägande rätten warit twist, under hwilcken owisshet the ej welat til förbättringen använda någon särdeles kostnad.

Landsfiscalen herr Olof Klingberg förbehölt sig, at, sedan nödig ransakning föregått, giöra the påminnelser, [fol. 290v] hwartil han, som kronans ombudsman finner sig befogad. Nämn-demannen Esbiör Nilsson på Hammaren angaf, thet hans hemman N:o 1 i Hammaren och Ragunda sochn skal wara berättigadt til ett fierdedels tunneland i Döwiken, och således förmodeligen i samma äga, hwarom nu undersökes. Esbiör Nilsson begärte för then skull, thet måtte honom tilstånd lemnas, at i morgon framte nödiga bewis therom. Och som Afwittrings-rätten fant skiäligt thertil at samtycka; så fogades anstalt, at en i granskapet boende nämndeman, wid namn Jon Larsson i Böle, måtte i Esbiör Nilssons ställe biwista thenna undersöknings förrättande.

Then 15 september instälte sig nämndeman Jon Larsson i Böle, så at i rätten nu woro sex ojäfacktige nämndemän. Esbiör Nilsson på Hammaren ingaf theruppå häradsskrifwarens wälbetrodde Christopher Alströms then 11 junii år 1735 lemnade [fol. 291r] extract af Jemtlands jordebok för år 1639, hwaruti hemmanet N:o 1 i Hammaren äro påförde följande räntor, nemligen af Döwiken 12 öre för Hammar 3 öre pg:r, för Man slättegoods 6 öre, och än ytterligare af Döwiken 7 öre 12 pg:r alt i silfwermynt; hwilcka räntor äro år 1670 fördubblade och uti sednare årens jordeböcker dubbelt uptagne, samt uti ordinarie räntan och Indelningen inbegrepne.

Likaledes wisades ett af nuwarande häradsskrifwaren wälbetrodde Jonas Berg then 5 maji år 1756 gifwit witnesbörd, lydande ord ifrån ord som följer:

At hemmanet Hammaren N:o 1 Ragunda sochn, enligt Jemtlands fögderies jordeböcker står anteknadt uti 1639 års förteckning på landsskilden til skattetal, nemligen för Hammaren 1 r.d:r, som efter swensk räkning gör 2¾ tunneland, item af Döwiken 1 marck, som efter swensk räkning gör 2/3 tunneland; tilsammans 3 5/12 tunneland. Uti jordeboken på 1640:de-talet står hemmanet Hammaren specificerad för 3 tunneland med landsskild 1 d. 22 öre silf:rmt, samt skinskatt 24 öre, och af Hammaren 3½ öre.

Item Man slättegoods 6 öre tillsammans [fol. 291v] skinskatt 1 d:r 1½ öre silf:rmt och thesutom för Döwiken 12 öre och dito 7½ öre, som tillsammans gör 19½ öre silf:rmt skinskatt; men uti alla sednare årens jordeböcker ifrån och med 1655 intil nuwarande tid är thetta hemman Hammarn upfördt för 3 tunneland med therefter utgående räntor, samt skinskatt 1 d:r 1½ öre, som efter fördubblingen är 2 d:r 3 öre silf:rmt. Således synes at hemmanet Hammaren drager skatt för Döwiken ¼ tunneland, som är efter förhögnigen, nemligen: landsskild 9 öre, silfwerskatt 16 öre, tillsammans 25 öre silf:rmt; men then uti 1640:de talets jordebok nämnde skinskatten för Döwiken 19½ öre silf:rmt synes hemmanet Hammaren, eij wara graveradt med.

I anledning här af påstod Esbiör Nilsson, thet måtte af Östra Döwikens slättegoods först tilmätas honom så stora ägor, som emot ett fierdedels tunneland skatt pröfwat swarande. The byemän i Krångede, Ammern, Krokståg och Gewåg, som innehafwa slåtterna i Östra Döwiken, utlät sig [fol. 292r] här uppå, at som the icke nyttia andra eller flera slätter å thetta ställe, än them, som the gifwa årlig afrad före; så förmoda the ock, at the äro framför Esbiör Nilsson berättigade them at behålla.

Afwittringsrätten fann nödigt, at in loco se och pröfwa the lägenheter wid Östra Döwiken, som dragonen Edstedt wil til nytt hemman upodla. Härwid fants, at slättegodset Östra Döwiken är belägit så nära intil skattehemmanet N:o 1 i Döwiken, at thes wästra sida stöter alt intil hemmanets åkerhage. Slättegodsets hela widd, är wid then år 1756 giorda affattning utsatt til tretton tunneland, och finnes omständig med giärdesgård på tre sidor, men gränsar på then södra ändan emot Ragunda älfwen. Inom sådan tract finnes thenna tiden eij någon öppen åker, men likwäl tydeliga tekn thertil, at här i gamla tider warit åkerbruk på någre ställen och mäst på then sudwästra sidan. Thet öfrige synes hafwa warit brukadt til slätteland, och ännu thertil tjenligt, förutan [fol. 292v] ett stycke på östnorra kanten, hwilcket är ganska stenbundit, och har så ringa matjord, at ständig slätt theraf eij blifwa kan. Hela then östra sidan, eller wid pass halfwa slättegodset är mycket skogwäxt, mästadels med löfträdd; dock kan, utom then här frammanföre nämnde steniga marcken, thet öfriga åter uprödjat til slätter. Jordmonen blef på åtskilliga ställen försökt, och fants bestå dels af sandmylla och mojord, och dels af fastare lera, hwar ofwan uppå är å the ställen, som i gamla tider warit brutit land, något tiockare swal eller matjord, som åter kan, med drägelig kostnad, til åker upbrukas. Thet hö, som förledne sommar wäxt på berörde slättegoods, och ännu är i ladorna qwarliggande, fants, wid anstältdt prof, bestiga til tio och en half skrinda, neml:n tre och en half skrinda wäplingshö, en och en half skrinda bladfoder, samt fem och en half skrinda bländning af bladfoder och grönhö. Här af äger Olof Pärsson i Gewåg tre skrindor, Pär Pålsson i Gewåg fyra skrindor, Olof [fol. 293r] Nilsson i Krokståg två skrindor, samt Olof Nathanaelsson i Krångede, och Jon Nilsson i Ammern tilhopa allenast en och en half skrinda.

Dragonen Edstedt påstod wäl, at å Döwikens slättegoods har i forna tider warit hemman, men icke kunde här wisas eller under besichtningen finnas teckn efter gårdsbyggnad och tomt, utan allenast efter hölador, samt någre stugor, som stått här och ther på slätten, och skola hafwa warit af innehafwarne nyttjade til hemwist under bergningstiden. Hwarthera af the ofwannämnde byemännens slätteskiften äro eij på annat sätt skilde ifrån hwarandra, än genom stubbar, tufwor, rensbackar, buskar och tylikt, hwarefter the ifrån äldre tider häfdade blifwit.

Hwad angår skog och utmarck för thet til nybygge upgifne ställe, så anförde dragonen Edstedt, thet skal wara gammal härmelse, at thertil hört en särskild skogstract, som sträckt sig ifrån Döwiken norrut efter Granåswägen intil then så kallade [fol. 293v] Wålewägen, och tädan ned i Ammersälfwen. Men Olof Johansson i Döwiken tillika med slättegodsets innehafware utlät sig, thet the eij weta, at til Döwikens slättegoods hört någon skog, hwarcken särskildt, efter the af Edstedt nu nämnde märcken, eller samfäldt med Döwikens byemän.

På Rättens tillfrågan swarade dragonen Edstedt, thet han ej har eller kan skaffa något bewis om Östra Döwikens ödesböles rättighet til skog; men som ther skal i forna tider warit hemman, så förmentes ock wara ostridigt, at thetill hört nödig skog och utmarck.

Landsfiscalen herr Olof Klingberg påminte härwid, at ehuru hela rymden af östra Döwikens slättegoods finnes wara wid 1756 års geometriska affattning upmätt och aftagen: likwäl emedan thet förmodes wara nödigt, at thet som i forna tider warit brutit land, och kan med mindre kostnad åter uptagas til åker, warder särskildt refwadt och affattadt, men the å marcken befinteliga odugligheter för sig teknade, på thet theraf [fol. 294r] må med säkerhet, och ej gissningswis, kunna slutas, icke allenast huru stort tunnetal häraf blifwa kan, ifall nytt hemman kommer at anläggas, utan ock, huru många frihetsår rätteligen fordras til upbruket; ty begärtes at sådant må wid thetta tilfälle skie, på thet Kongl. Majj:t och kronan ej må betungas med drygare kostnad härwid. Thetta förmodes ock kunna så mycket lättare nu wärckställas, som hela widden blifwit förledit år afmätt, och uppå thet hos Konungens befallningshafwande ingifne chartæ extract utsatt.

Commissionslandtmätaren herr Eric Calwagen utlät sig theruppå, thet han hoppas förstå sin syssla, utan herr landsfiscalens påminnelse, och at han skal härmed endast gifwa tilkänna sin okunnighet om geometriska affattningar, emedan then del af marcken, som i gamla tider warit åker, ej skal kunnat å berörde charta särskildt utmärckas, såwida then är uprättad efter halfwa skogsscalan, men ej efter åkerscalan, som borde brukas til en sådan mätning [fol. 294v] som kronofullmäktigen åstundar. Berörde särskilde affattning skal ei eller kunna nu ske, emedan herr landtmätaren skal hafwa utsatt förrättning å annat ställe och ej förrän nästledne måndag fått kunskap om thenna undersökning.

Herr landsfiscalen Klingberg förebragte, at så litet som han förmodar thet wara för herr landtmätaren Calwagen anständigt, at med ofwanberörde förklenliga utlåtelse inför rätten angripa honom, tå han som kronans ombudsman, gör sitt ämbete, så litet skal thet ock anstå herr landsfiscalen, at nu på tjenligt sätt sådant beswara, utan förbehåller sig at therföre söka laga reconvention. På Rättens tillfrågan, utlät sig herr landtmätaren Calwagen, at han efter sin ankomst i tingelaget, som skett nästwekne söndag, har i tisdags warit på åkermätning wid hemmanet Hammaren, och ther fått weta af undersökningzterminen, men, wid sin afresa ther [fol. 295r] ifrån, sagt, at han wille nästa fredag återkomma til sin förrättnings fortsättjande, til hwilcken ända han ock skal hafwa ther lemnat sin tafla eller landtmätarebräde.

Och som häröfwer åstundades rättens utslag, så

Afsades

Afwittringsrätten finner, til ärhållande af pålitelig underrättelse, nödigt, at the på Östra Döwikens slättegoods befintelige lägenheter, som i gamla tider warit åker, och än kunna thetill upodlas, blifwa til sitt tunnetal särskildt afmätte, och the inom samma hägnad warande odugligheter af berg och stenigt land för sig refwade. Och emedan sådant ej finnes af then utgifna chartan; ty pröfwar Afwittringsrätten, enligt Konungens befallningshafwandes högunstiga skrifwelse af then 5 förwekne augusti, at om fullbordan häraf anmoda commissionslandtmätaren herr Eric Calwagen, hwilcken lærer sådant wid thetta tilfälle så mycket häldre wärckställa, som han nu är närwarande, och ingen af höga wederbörande anbefallt, eller af Synerätten utsatt termin til annan förrättning therigenom [fol. 295v] försummas, utan the återstående åkermätningar wid byen Hammaren, hwarest behörig undersökning til afwittring redan nästledne sommar har försiggått, kunna beqwämligen fullbordas på then tid, tå Afwittringsrättens giöromål ej warder therigenom hindradt. I öfrigt har Afwittringsrätten ej kunnat förr lemna herr landtmätaren Calwagen kunskap om dagen til thenna undersökning, emedan han icke förr, än sidstledne måndag, anländt til förrättningsorten i Jemteland och rätten icke eller haft underrättelse, på hwilcka ställen utom landet och afwittringswärcket han sig uppehållit.

Efter thetta blef hos Rätten inlemnad en af Olof Johansson och Erik Eriksson i Döwiken, samt Anders Andersson i Gewåg, underteknad skrift, hwaruti the anföre, at emedan af jordeboken skal finnas, at the draga årlig skatt til 21 öre silf:rmt hwarthera för Östra Döwikens slättegoods, om nybygge hwarpå nu undersökes, men the likwäl skola nu för tiden ej hafwa någon del theruti; ty förbehålla the sig, at, för sina hemman, wara [fol. 296r] til berörde slättegoods berättigade framför them ibland the nuwarande innehafware, som icke kunna wisa, at the någon skatt therföre ärlägga. Olof Nathanaelsson i Krångede, Jon Nilsson i Ammer, Olof Nilsson i Krokståg och Pär Pålsson i Gewåg förklarade sig theruppå, at af thes hos Rätten ingifna skrifter och handlingar skal finnes, thet Döwikens slättegoods har ifrån gamla tider tilhört thes hemman, och warit ansedt som en thertil lydande skatteäga, wid hwars nyttjande the för then skull begära, at the måge blifwa bibehållne.

Then 16 september inlemnade herr landtmätaren Calwagen en öfwer slättegodset Östra Döwiken nu giord geometrisk affattning, med beskrifning, som wisar: 1:o. At uppå siu särskildte ställen thes har i forna tider warit åker, som sedermera blifwit igenlagd, och at thessa stycken tilhopa utgiöra ett och ett halft tunneland. 2:do. At then del af marcken, som är stenbunden, och för then skull hwarcken tjänlig til åker eller slått, innehåller öfwer ett och ett halft tunneland, och 3:tio. At thet öfriga af slättegodset, som är til [fol. 296v] större delen skogwäxt, innehåller tio tunneland, hwarpå thenna tiden bergas något bladfoder och wäplingshö.

Dragonen Edstedt inlemnade til Rätten en skrift, så lydande:

Therest mig skulle lemnas gunstigt tilstånd, at thetta ödesböle emottaga, så utfäster iag mig thesamma uparbete til tu tunneland, eller så mycket som thenna lofl. Synerätten pröfwar. 2:do. Anhåller iag thet måtte mig blifwa lemnadt sexton års frihet til thetta nybygges upodlande. 3:o. Är mitt påstående, at antingen särskilt, eller tilhopa med grannarna, få skatteskogen afskild och afrösad, och at jemte grannarna få nyttja fisket häruti elwen. 4:o. Beder iag, at tillika med the öfrige byemännen få nyttja the uppå afradslandet befinteliga slätter, samt diur- och fiskefängen. 5:to. At mig må tilstånd lemnas, at uppå afradslandet bruka mulbete, och ther instänga fäbodewall, therest på skatteskogen ej skulle blifwa tilfälle thertil. 6:o. Kan iag gifwa then uplysning, at hwad then skatt angår, som Döwiks åboerne gifwa för ödesbölet uti Döwiken, så lærer thet wara för ödesbölets forna skog, hwilcken the nu innehafwa. [fol. 297r] 7:o. Hwad Esbiör Nilssons i Hammaren påstående widkommer, så förmäles ej uti jordebokens utdrag för hwilcketthera hemmanet i Döwike by han skattar. 8:o. Anhåller iag at få utlösa protocollet, tillika med chartan och thes beskrifning.

Innehafwarne af Östra Döwikens slättegoods, tillika med Olof Johansson i Döwiken, förklarade sig häröfwer, at som hwarcken ägaren af wästra hemmanet i Döwiken Erik Eriksson eller alle the öfrige, som, tilhopa med the nu närwarande, äro innehafware af then samfälda skatte- och afradsskogen, äro nu tilstädes, så skola the ej kunna utlåta sig öfwer Edstedts påstående om åtskilliga nyttningar såwäl på thes skatteskog, som på the afradsland, hwilcka them uplåtne äro. Dragonens Edstedts anförande, som skulle Döwike byemäns i jordeboken utsatte skatt til 21 öre silfwermynt på hwarthera wara för någon til slättegodset hörande skog, skal wara aldeles obewisligt. Innehafwarne förmoda således, at the blifwa bibehållne wid then rätt til Döwikens slättegoods, som, genom domar och resolutioner, skal wara them tillagd. Och hwad angår thet af Esbiör Nilsson på Hammaren gjorde påstående, at wid Döwiken niuta [fol. 297v] ägor för ett fierdedels tunneland, så skal Pär Pålsson i Gewåg hafwa förledne sommar utlåtut sig, at Esbiör Nilssons hemman har i forna tider ägt del i Döwikens slättegoods. Men Pär

Pålsson swarade nu på tilfrågan, at han allenast hört sådant genom sagor eller härmelser, men har ej någon säker kunskap, än mindre något bewis therom.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg ingaf sitt ämbetsmemorial, lydande ord ifrån ord, som följer:

Under then hållne undersökningen, til utrönande om beskaffenheten af Döwike slättegoods, samt huruwida dragonen Johan Edstedt, efter giord ansökning, utan andras förfång, therå må anlägga nybygge, har, som thet häröfwer hållne undersökningsprotocoll et närmare utwisar, 1:o Esbiör Nilsson på Hammaren, enligt the af honom ingifne utdragen af äldre årens jordeböcker giort påstående, som skulle ett fierdedels tunneland å Döwiken wara under thes hemman Hammaren skattlagd och förmedlad, hwilcket på närmare bewis och laga utförande synes böra ankomma, samt huruwida berörde [fol. 298r] fierdedels tunneland begripes under slättegodset, eller någonthera af the i Döwiken warande skattehemmanen. 2:do. Utwisa the ingifne handlingar, thet öfwer thessa ägor år 1702 skal wara häradssyn hållen, och således förmodas af en sådan syneförrättning närmare lius ärhållas kunna; hwarföre påstås, at the hemmansåboer, hwilcka Döwike slättegoods nu för tiden innehafwa och förswara wilja, måge påläggas, at af sådan häradssynerättens protocoll förskaffa afskrift utur häradskistan. 3:o. Är icke mindre angelägit, at under påstående skatteskoksafwittring med nästgränsande byeskogar och kronoallmanning, tillika undersökas må, huruwida tilgång på skog gifwes, i händelse Döwike slättegoods pröfwades, utan andras förfång; kunna til torp eller nytt hemman uparbetas. Sedan thessa omständigheter således blifwit pröfwade och utur vägen rögd, får iag närmare tilfälle, at giöra thet påstående, som til Kongl. Maj:ts och kronans fördel lända måtte.

[fol. 298v]

Resolutio

Genom then hållne undersökningen och af thet, som å ömse sidor anfördt blifwit, har Afwittlingsrätten funnit, at uppå slättegodset Östra Döwiken har i forna tider warit brukad åker til 1½ tunneland, som, utan synnerlig kåstnad, åter kan til åker upodlas, samt at ther blifwit thetta år bergade tio och ett halft lass hö, hwarjemte å berörde ställe, som inom sin särskilda hägnad består af tretton tunneland, kan göras rödning til vidare slåtts uparbetande. Dragonen Edstedt, som fått tilstånd at här inrätta nybygge, har påstått at sådan lägenhet bör anses som ett ödesböle, och således til hemman åter uptagas, samt niuta skog och utmarck antingen särskildt afrösad, eller samfäld med Döwikens byemän. Theremot hafwa Pär Pålsson och Olof Pärsson i Gewåg, Olof Nilsson i Krokstång, Jon Nilsson i Ammern och Olof Nathanaelsson i Krångede sökt med ingifne skrifter och andragna skiäl wisa, at Östra Döwikens slättegoods har ifrån äldre tider [fol. 299r] blifwit brukadt under thesas hemman och är therunder skattlagdt. Thessutom hafwa under thenna förrättning anmält sig nämndemannen Esbiör Nilsson på Hammaren, som påstått, at i Östra Döwikens slättegoods niuta ägor för ett fierdedels tunneland, hwarföre hans hemman skal draga skatt, samt Anders Andersson i Gewåg, Erik Eriksson och Olof Johansson i Döwiken, hwilcke med utdrag utur Jemtlands specialjordeböcker wisat, thet hwarthera af thesas hemman äro påförde 21 öre silfwermynts årlig afgift för slättegodset Östra Döwiken, til hwars nyttjande the således förmoda sig wara berättigade.

Thetta alt har Afwittlingsrätten öfwerwägat; men kan ej med nog trygghet utlåta sig, huruwida thet af dragonen Edstedt begärte nybygge på Östra Döwikens slättegoods må, utan andras förfång, bewiljas, innan genom behörig syn och afwittring för hemmanen Gewåg, Krokstång, Ammer och Krångede warder utröndt, huruwida nuwarande innehafware [fol. 299v] af merberörde slättegoods äga wid thesas hemman fyllnad emot skattetalet, utan afseende på the slättestycken, som the wid Östra Döwiken nyttja. Imedlertid åligger thet innehafwarne af oftanämnde slättegoods, at sig förskaffa och hos Rätten upte häradssynerättens dom af år 1702,

hwaraf någon pålitelig underrättelse och uplysning i thetta mål ärhållas kan; äfwen som thet tilkommer Esbiör Nilsson på Hammaren, samt Anders Andersson i Gewåg tillika med Döwikens byemän, at lagligen utföra sin talan om bättre rätt til Döwikens slättegods. Hwilcket alt til Konungens befallningshafwandes höggunstiga bepröfwande med all wördnad hemställes.

S. D. Anmälte kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, at som han fått kunskap therom, at herr landtmätaren Calwagen ärnar åter resa bort utur Jemteland; så begärtes, at Afwittringsrätten wille nu låta [fol. 300r] honom weta, hwilcka förrättningar komma i thenna höst at företagas uti then del af Ragunda tingelag, hwarest, efter skedd fördelning emellan begge herrar landtmätarne, behörige mätningar af honom giöras böra, ther hans närwarelse ock förmodas wara nödig wid Syne- och afwittringsrättens giöromål. Herr landsfiscalen hemställte therjemte til Rätten, om icke, til följe af högwederbörligt förordnande, och til tidens winnande, bäst wore, at nödige undersökningar om skogarnes och hemmanens beskaffenhet på norra sidan om älfwen i Ragunda sochn fortsattes, och at wid samma tilfälle fullbordades eij allenast skatteläggning öfwer nya hemmanet KIÖTTSIÖLANDET, utan ock undersökning om ett af dragon Åkerman begärt nybygge på norra sidan om siön Gesund, hwilcke bägge ärender hög-respective landshöfdingeämbetet, har til Afwittringsrättens skyndsamma uptagande förwisat.

[fol. 300v] Herr landtmätaren Calwagen utlät sig, at byarne Ammer, Döwiken och Krångede, tillika med Köttsiölands nybygge och then skogstract, hwarpå dragonen Åkerman wil anlägga nytt hemman, höre wäl til hans district, och at the mästa affattningar ther gjorde äro; men at något ännu återstår, hwilcket han eij skal kunna i thetta år fullborda, emedan han utsatt terminer til mätningar på andra ställen, och han thesutom i morgon, som är then 17 september, reser åter bort utur landet.

Afwittringsrätten fann nödigt, at för herr landtmätaren Calwagen upläsa thet högstförnäma landshöfdingeämbetets then 5 förledne augusti aflätne höggunstiga skrifwelse, som ibland annat innehåller, at Afwittringsrätten kunde, til thes Hans Kongl. Maj:ts nådige swar uppå ett giort underdånigt hemställande ankomme, fortfara med något undersökningsarbete, som [fol. 301r] hörde til afwittringswärcket; efwen som bägge herrar landtmätarne borde ständigt sysslesätta sig med sådana mätningar. Och som undersökningar öfwer the skogar hwilcke höra til herr landtmätarens Mellins affattning, blifwa ändade wid slutet af thenna, eller i början af nästa månad, hwarefter the anbefalte undersökningar komma at företagas öfwer the skogar, som herr landtmätaren Calwagen haft til mätning; så blef bemälte herr landtmätare, af Rätten anmodad, at thesförinnan besörja om thet, som wid affattningarna ännu fela, för byarna Ammer, Döwiken och Krångede, samt för nya hemmanet på Kiöttsiölandet och then skog, hwarpå dragonen Åkerman sökt tilstånd at inrätta nybygge. Hwarjemte Rätten begärte, thet herr landtmätaren wille til förberörde tid återkomma i landet och biträda Rätten i thet, som til afwittringswärckets skyndesamma fortgång lända kan.

[fol. 301v] **Åhr 1757 then 17 september** församlades i byen NÄSET AF RAGUNDA SOCHN och tingelag uti Jemteland undertecknad vice häradshöfdinge, med nämndemännen Salomon Swensson i Wästanede, Nils Larsson i Swedie, Olof Eriksson i Håsiö, Pär Nilsson i Thomasgård, Esbiör Nilsson på Hammaren och Magnus Jönsson i Nygården, tillika med commissionslandtmätaren herr Eric Mellin och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg.

Härwid instälte sig, uppå föregången kungiörelse, eij allenast skatteägarna af hemmanen Näset, Erik Nilsson, Olof Nilsson och Olof Larsson, utan ock, för sergeantsbostället Skogen, innehafwarens, sergeantens herr Eric Hammarstedts, fullmächtig feldtwebelen herr Peter Börner, samt för Wästerede byemän i Forss sochn Olof Olofsson, Elias Jonsson och Jon Pär-

son i Wästerede, [fol. 302r] jemte Jon Hansson i Wästeråsen å egna och sina grannars Johan Jonssons, samt Salomon Olofssons och Erik Olofssons i Böle wägnar, efter wisad skriftelig fullmagt af then 16 i thenna månad.

Uti alla ofwan nämndes närwaro, företog sig Afwittringsrätten, at, til underdånigste följe af Kongl. Majj:ts nådiga resolution af år 1752, samt i wördsamste anledning af Konungens befallningshafwandes höggunstiga skrifwelse under then 5 augusti innewarande år, behörigen undersöka om Näs byemäns skogsskilnad och flera omständigheter, som til afwittring emellan berörde bys och the angräntsande skogar nödige pröfwas. Af jordeboken fants, at hemmanen i Näset bestå af följande tunne- och skattetal, neml:n N:o 1, som bebos af Erik Nilsson, tu tunneland, med tolf d:r 12 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 81 wid Råfsunds compagnie. N:o 2, hwilket Olof Nilsson äger, är tu tunneland och räntar 12 d:r 12 öre silf:rmt, dragonehåll N:o 82 wid nyssnämnde [fol. 302r] compagnie, och N:o 3 af tre fierdedels tunneland, med fem daler 18 öre silf:rmts ränta, som är kronan behållen.

Uti byen Näset innehafwer sergeantsbostället Skogen någon åker, slått och flera ägor, som skola wara swarande emot ett halvt tunnelands skatt; men härom fants ej någon underrättelse, hwarcken af jordeboken eller andra skrifter, utan påstods, at bostället äger rätt thertil, efter urminnes häfd, och therigenom, at thet efwen ifrån Indelningstiden haft sådana ägor i nyttning.

Wästerede byemän i Forss sochn hafwa i byen Näset någon hårdwallsslätt, och företedde, til bewis om äganderätten theraf, följande skrifter, nemligen:

1:o. Ett kiöpebref af then 7 martii år 1609, hwarigenom Peder Pedersson i Utanede, Björn i Thomasgård och Erik Nilsson i Byn hafwa til Swen Nilsson i Ed, för sex marcker och en tunna salt god för tio marcker, sålt all then talan, som the och theras arfwingar kunde hafwa til halfparten i wästra gården Näset. Hwilcket kiöpebref gouverneuren [fol. 303r] högwälborne herr Carl Larsson Sparre har then 5 sept. år 1666 pröfwat wara lagligt, och för then skull med sin underskrift confirmerat, så at wederbörande borde thet framgent tilgodo niuta.

2:do. En tingsdom af then 17 december år 1632, hwilcken innehåller, at Peder Pedersson i östra Döwingen och Hans Olofsson i Wäster Näset hafwa beswärat sig theröfwer, at the några år förrut blifwit belagde med sölfskatt af ödeplatserna Döwingen och Wäster Näset, oansedt the skola allenast wara accidentier under hufwudgårdarna Gewåg och Ede, som bemälte bönder åbodt. Och som rätten funnit, at the icke borde taxeras til sölfskatt både af hufwudgårdarna och theras accidentier; så äro the ifrån skatt af berörde ängeslätter befriade. Thetta dombref är then 5 februarii år 1666 af herr gouverneuren Sparre stadfästadt, så at innehafwarne ther af borde thet i alla delar tilgodo niuta.

3:o. Ragunda häradsrätts then 27 maji 1696 gifne utslag, af thet innehåll, at ehuruwäl Isak Nilsson i Näset berättat, thet han af sin fader hört sägas, at Sättingslegden skal hört under thet halfwa tunneland i Näset [fol. 303v] som sergeantsbostället wid Skogen tilkom och innehade, och ther intil belägit war; så är dock funnit, at Swen Nilsson på Ede år 1607 har til sig bytt Peders i Utanede, Björns i Thomasgård och Eriks i Byen hafde rätt uti wästra gården på Näset, och år 1632 then 17 december fridömd at giöra särskild skatt för ödesparten i Näset, emedan skatten under hufwudhemmanet i Ede skrifwen war. Och som thenna sak efwen warit förr på tinget år 1665, hwarwid tåwarande underlagmannen Peder Claesson Broman ej har uti voterandet kommit öfwerens med nämnden; altså har rätten funnit säkrast wara, at ej definitive häröfwer döma innan 1665 års protocoll blifwit öfwersedt.

4:o. Wästernorrlands lagmansrätts dom gifwen then 13 augusti år 1730 af thet innehåll, at Ede och Näsets byemän hafwa på thet sättet förlikts, at hwar och en skal besittja och bruka thet, som han af ålder innehaft, och at Näsboerne skola få utan klander bruka wägen öfwer Edesmäns ägor, såsom af ålder warit, [fol. 304r] men afstå med alt skadeligt trampande, så ock gifwa Edes byemän tre daler silfwermynt i förlikning och bestå halfwa kostnaden wid lagmanstinget, hwilcken förlikning blifwit af lagmansrätten gillad och stadfästad.

Wid efterfrågan, huruwida Näs byemäns skog är ifrån the angräntsande skatteskogar och kronoallmänning afskild, wisades för rätten then syneförrättning, som then 24 maji år 1698 blifwit hållen emellan Näs byemän i Ragunda sochn och innehafwarne af Ede hemmanen i Forss sochn, angående theas skogsskilnad och mulbetets nyttjande med mera; hwarom parterne på thet sättet blifwit förlikte, at rätte skilnaden them emellan skulle gå ifrån Stormyrtjernsröret til en stor sten, hwaruppå några lösa stenar warit lagde, therifrån til Skålerörudden twärt öfwer siön til Stugunäsröret, och så rätt fram öfwer Storberget N:N:O: T: O: i Lokbergets nedersta fot på östra sidan eller ändan, och så ned i älfwen; kommandes alt, hwad som ligger wäster om thenna linea, Näsboerne til, men thet som är belägit på östra sidan, tilkommer [fol. 304v] Edsboerne, så at Näsmanen ej må tilfoga them någon åwärckan hwarcken med mulbete eller något annat.

Slåttan wid Stormyretjärnen skulle Näsboerne behålla, tillika med then skog, marck och nyttning, som finnes ofwan Stormyrtjärnen alt intil thes Bölemannen tager emot. Thenna förening har häradsrätten pröfwat billig, och för then skull med dom stadfäst; i följe hwaraf ofwanberörde skilnadslinea komme at beläggas med laggilde råmärcken, och således at sättjas femstenarå wid Stormyretjärnen, en wise på stora stenen, en god wise på Stugunäsudden, och ett femstenarå nederst emot älfwen wid foten af Lokberget.

Emellan Näsets, Böles, Pålåsens, Kullsta, Hammarens och Kånckebackens hemmansägare och åboer, har häradsstyrelsen then 5 sept. 1702 gifwit thet utslag, at ehuru Böles byemän påstått, at råskilnaden emellan them, samt Ede och Näsmanen borde gå [fol. 305r] ifrån råmärcket Dragstenen wid stora älfwen rätt fram til Stormyran, Flärcken, och så til Dalsberget, samt en ther stående gammal furu; men Näs-man ifrån Dragstenen upføre til Kalfhällberget mitt öfwer Bölesmyran efter gångvägen til Dalsbergsmärcket, likwäl emedan sådan linea från Dragstenen til Stormyrflärcken icke funnits rimlig eller med skiäl styrckt. Ty har rätten pröfwat skiälligt, at ifrån bemalte Dragstensmärcke borde skilnaden gå i S:W:T:S: til thet giltige röret på stora stenen, och så i S:W: til thet ärkände märcket på Kalfhällan therifrån i streket W:T:S: på Dalsberget til then wid vägen stående och för skiljemärcke ärkände gamla furu. Såleds tilkomme Eds och Näs-mans alt hwad som ligger innom thenna linea, men Böles och Pålåsens män thet som ther utanföre är belägit, hwaröfwer ej någon åwärckan med boskapsbete eller thylikt göras borde. Efter thet utlåtande som wid berörde syn skedt af Edes byemän blefwe skilnaden ofwantil emellan [fol. 305v] them och Näsboernas skog ifrån en upwist sten nedan Kalfhällan ända fram til märcket wid Stormyrtjärnen, så at Näs-man tilhörde then skog och marck, som är belägen ofwanföre tils Böles och Pålåsmän widtaga.

Beträffande twisten emellan Näset och Östansiöboerna i Håsiö sochn, med ödesbölets Mans innehafware och Jon Olofsson i Kånckebacken; så har häradsstyrelsen icke funnit skiäl til en här påstådd kroklinea, utan pröfwat rättwist at skiljelineen bör gå ifrån Dalsbergsfurun i N:W:T:N: til ett wid Andersflon stående giltigt stenmärcke, och sedan i samma linea östan Mansiön up til ett på sidan af Hitterberget wisat stenmärcke, och än vidare i samma kosa neder til Singån [fol. 306r] öfwer Storängen och upføre til stora furun under Wästerberget, som i gamla tider warit märckt med tolf skuror och ett stenmärcke å den norra sidan.

Yttermera skulle skilnaden gå öfwer berget och the ther ärkända märkesfuror til stranden af stora älfwen östan Rödhällan til en utbleckad, men sedermera afhuggen furu, hwarest ett laga rå straxt thereafter komme at uprättas. Thenna råskilnad skulle således framgent tjäna parterna til efter rättelse. Och fast nu af Kånckebackens gamla slått, kallad Storängen, en del komme at ligga inom Näs-mans rågång twåhundra femtio alnar i wäster in på slåttan; så borde Kånckebacksmannen likwäl framgent behålla samma [fol. 306v] änge, men rödningslandet ther omkring tilkomme Näs byemän. I anledning af sådana förliknings- och synedomar, widkände nu Näsets, Edes, Böles och Pålåsens byemän, at skilnaden emellan theas utmarck och skogar bör rättas efter the utsatte och af Rätten gillade råmärcken. Och ehuruwäl the icke hafwa ifrån 1702 års syn til thes geometrisk affattning nu blifwit börjad, upgått sin rågång; så

skola likwäl alla the nämde märcken wara i behåll och skogägarne så kunnige, at the them wid mätningen upgifwit, och chartan thereafter uprättad blifwit.

Öfwer skilnaden emellan byn Näsets å ena, samt hemmanens i Hammaren, Kånckebacken och Kullsta skogar å andra sidan, äro wederbörande inför Afwittringsrätten hörde i nästledne juni månad, tå the förklarar, thet the ej hade något at påminna emot [fol. 307r] innehållet af förrberörde härads synedom gifwen år 1702. Af Näs byemäns skog sträcker sig ock, enligt merberörde synedom en del mot Östansiö byn i Håsiö sochn; och som sidstnämnde skogstract är wid hållen afwittring år 1755, förklarad för kronoallmänning, så tilkommer landsfiscalen herr Olof Klingberg, som kronans ombudsman, at bewaka thes rätt wid sådan skogsskilnad.

Til byn Näset hörer ej något kronoafradsländ. Beträffande samma bys hemägor, så fants, at åkerjorden här består af hård lera med fast lerbotn, som äger tunn matjord, i synnerhet på åtskilliga härwarande backar och högder, och har, enligt tiondelängderna, i medelmåttiga år gifwit förkofrad gröda til sjetten kornet; hwilcken jordart således kommer nermast öfwerens med then, som i 1747 års project til skatteläggningssmethode [fol. 307v] för Jemteland utsättes under andra graden. Hemmansägarne i Näset och sergeantsbostället Skogen hafwa sine åker-skiften om hwarandra i åtskilliga små tegar, af hwilcka the, som bostället tilkommer, dels bestå af öppen åker och dels äro lagde i linda.

Westerede byemän hafwa i thenna by ingen öppen åker, utan trij slåttestycken, hwaraf en del ligger helt nära intil gårdarna i Näset, och är med löfskog så öfwerwäxt, at ringa nytta theraf hafwas kan. Skatteägarna i Näset hafwa ej hemma wid thes gårdar flera slätter, än några renar och dälder, som äro inom åkerhägningen belägne. The öfrige slätterne skola ligga på utmarcken dels på then östra och dels emot then wästra kanten.

Hemmansägarne i Näset angåwo på tilfrågan, at the hafwa så stort årligt utsäde, och kunna föda så många kreatur som följer, neml: Erik Nilsson sår hwart år wid pass fem tunnor, föder 2 och ibland 3 hästar, 14 boskapskreatur, yngre och äldre sammanräknade och 20 småfäkreatur, hwarunder får och getter inbegripes; Olof Nilsson har årligt utsäde til 3½ tunna, foder för 2 hästar, 13 nöt och 20 småfäkreatur. [fol. 308r] Olof Larsson sår årligen 1½ tunna, föder en häst, sex nöt och tio småfäkreatur. Efter thet nu angifne utsäde warder then ena hälften af åkren årligen träd och then andra hälften besädd med korn, hwilcket säde är i thenna by mäst brukligt.

Wid skogens och utmarckens synande fants, at then består mästadels af berg och stenigt land, hwaruppå skogwäxten til större delen är tall, med någon blandning af gran- och löfskog. Och ehuru furuskogens wäxtelighet, som på åtskillige ställen pröfwades, ej är starckare, än at en sågtimmerstock behöfwer wid pass 180 års tilwäxt, och medelmåttigt husbyggnadstimmer 150 år, så kan dock uppå then af Näs byemän innehafda skogstract fås nödigt träwäcke af timmer, giärdsle, stör, wedbrand och flere behof. Öfwer såwäl thenna skog, som then öfriga marcken i thetta tingelag, har eld i gamla tider framgått, som afbränt then öfwer steniga jordmonen befintelige tunna matjorden.

Å thenna marck är ganska swagt mulbete, emedan then är emellan [fol. 308v] träden bewäxt endast med liung, samt blåbärs- och lingonris; dock finnes gräswall på några få ställen i dälder och emellan bergshögdena. De uti 1698 och 1702 årens syneförättningar utsatte märcken omkring Näs byemäns skog äro, wid then af herr landtmätaren Mellin giorda affattning, alle igenfunne och anteknade, förutan then stora stenen, som skal ligga i lineen emellan Stortiernsmyreröret och Skålerörsudden, hwarest lineen ej ännu är uphuggen. Uppå thenna skogsmarck ligga Näs byemäns mästa slätter, dels wästerut omkring Singån, dels österut emellan Ragundasiön och thet så kallade Eds rå, samt omkring Råsjön, och dels söderut omkring then så kallade Stormyran; men mitt för gårdarna är ther nära intil hwarcken slätte- eller betesland. The uppå Näs hemmansskog warande stora högder af berg och stenskrafwel giöra, at byemännen hafwa mycken swårighet både wid träwäckes och foders framskaffande.

På thenna skogstract är litet fogelfänge, men intet diurfång. Inga masteträd eller ämnen thertil finnas på Näs bys skog, icke eller, såwida nu kunnigt [fol. 309r] är, någre malmstrek eller nyttige bergarter. Fiske hafwa byemännen i Ragundasiön och halfwa Råsiön emot Wästeredesboerne i Forss sochn, dock ej til fullt husbehof eller then ymighet, at thet lönar redskapens hållande och therwid ärforderligt arbete. För laxfisket i Forssälflen betalas särskild taxa två daler 8 öre kopparmynt om året. Qwarnställe har byen Näset en fjerdedels mil therifrån uti then så kallade Stadsforssen, hwarest Ragundasiön faller ned i Forssälflen, ther the mala til husbehof. Näs byemäns näringsfång består i åkerbruk, boskapskiötsel och något understöd af handel med trawärcke, som the sälja til Sundswalls stadsboer, hwilcka kunna härifrån flotta thet siöledes til staden. Byen Näset ligger tio och en fjerdedels mil ifrå Sundswall, som närmaste köpstad och tre [och] en fjerdedels mil i[från] Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärck.

[fol. 309v] Efter thetta anförde Näs byemän, at som the förmoda, thet Afwittringsrätten har, genom hållen besiktning, funnit, at then skog och utmarck, som the hafwa intil thenna tiden brukat, är ganska bergachtig, oländig och af ringa wäxtelighet; så begära the, thet måge theras hemman warda bibehållne wid hela then skogsrymd, som, genom the framtedde domar och resolutioner, them tilslagne blifwit. För sergeantsbostället Skogen påstod feldtwebelen herr Peter Björner, at berörde boställe må framgent wara berättigadt til alla the ägor och flere nyttningar wid byen Näset, som thet af ålder och förr Indelningstiden har ther innehaft.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg anförde, at som then år 1742 utgifna instruction för Afwittringsrätten, tillika med Hans Kongl. Majj:ts theröfwer gifna nådiga förklaring af år 1752, icke lærer [fol. 310r] nu mera tjäna til grund och rättelse wid afwittringswärcket i Jemteland; så förbehåller sig landsfiscalen, at, sedan en wäntad ny instruction utkommit, giöra, hwad skilnaden emellan byen Näsets och the angräntsande skogar angår, sådana påminnelser, som han, i anledning theraf, nödiga finner.

Sedan Afwittringsrätten hade, på sätt som anfördt finnes, undersökt om hemmanens i Näset skogskilnad, hemägor och flera nödiga omständigheter, samt theröfwer hört alla wederbörande; så pröfwade rätten, enligt Konungens befallningshafwandes förordnande af then 5 nästwekne augusti, at så med utslag häröfwer, som med råläggning emellan Näsets skatteskog och kronoallmanningen kommer tils vidare at anstå.

År 1757 then 21 september blef, til underdånigste följe af Kongl. Majj:ts nådige förordnande i 36 § af [fol. 310v] resolutionen på allmogens beswär, gifwen then 7 juli år 1752, samt i wördsammaste anledning af Konungens befallningshafwandes then 5 förledne augusti aflätne höggünstiga skrifwelse, angående skogsskilnad och flera omständigheter wid skattehemmanen LIEN I RAGUNDA SOCHN och tingelag uti Jemteland, behörig undersökning företagen af underteknad vice häradshöfdinge med nämndemännen Salomon Swensson i Wästane, Nils Larsson i Swedie, Olof Eriksson i Håsiö, Pär Nilsson i Thomasgård, Esbiör Nilsson på Hammaren och Magnus Jönsson i Hammarsgård; närwarande commissionslandtmätaren herr Eric Mellin och kronans ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg. Härwid [fol. 311r] instälte sig jemwäl efter kungiörelse skattemännen Gustaf Olofsson och Ingemar Jonsson i Lien.

Af jordeboken fants, at hemmanen i Lien bestå af följande skatte tal och ränta, nemligen: N:o 1 i Lien som Gustaf Olofsson besitter, af tu tunneland med 13 d:r 3 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 79 wid Råfsunds compagne, och N:o 2, som Ingemar Jonsson bebor, af tu tunneland, med 12 d:r 2 öre silf:rmts årlig ränta, dragonehåll N:o 80 wid berörde compagne. Å thessa hemman äro, efter åboernes nu inför rätten giorda upgifwande, så stora utsäden och foder för så många kreatur, som följer: Gustaf Olofsson sår hwart år tre tunnor, föder två och ibland tre hästar, ellofwa boskapskreatur och tjugu småfä; Ingemar Jonsson har årligt utsäde til $2\frac{3}{4}$ tunnor och foder för lika många kreatur, som hans granne. Förnämnde utsäde skier på

then ena hälften af åkren; tå then andra hälften ligger i träde, och foder för thet upgifne antal af kreatur hafwa hemmansägarne bergat icke allenast på then delen af marcken, som the intil thenna [fol. 311v] tiden hållit för skatteskog, utan ock på ett af them brukadt afradsland kalladt Biertmyreskogen, för hwilcket the betalt årlig afrad 12 öre silfwermynt, och skola jemte annan nyttning, theruppå hwarthera bergat tijo eller tolf lass hö årligen.

På Rättens tilfrågan, huruwida Liens byemäns skog är skild ifrån the angräntsande skatte- och kronoskogar, swarades, at, efter gammal härmelse, skal skilnaden emot Pålgårdsmännen, som på östra sidan gräntsa intil Liens ägor, hafwa gått ifrån ett stenrå ned wid älfwen til en siö kallad Ösiön, och så vidare til Biertmyreåsen; men på the andra sidorna af skogen weta the eij af någon skilnad. The skrifter som angått skilnaden omkring Liehemmanens skog, skola hafwa förkommit, tå sednast war ofred emellan Sverige och Dannemarck, tå någre danske hafwa warit til thenna by. Således hafwa skattmännen eij nu at förete flera än följande skrifter, neml:n:

1:o. Ragunda häradsrätts utslag [fol. 312r] af then 24 september år 1715, hwilcket innehåller, at Liensboerne tå aldeles förkastat en böxlesedel, som fogden Pär Eriksson Niure har år 1651 gifwit Pålgårdsmännen på ett afradsland, emedan then skal wara lemnad på ensidige berättelser, och finnas orimlig, så wida byskogen skulle thereafter blifwa afradsland, och lineen, efter the i samma sedel nämnde märcken, icke eller skal wara rätteliga upgången af the nämndemän, som syn therå förrättat, med mera. Häradsrätten har altså icke kunnat gilla sidstnämnde synegång, som Pålgårdsmännen låtit hålla efter sin böxlesedel, eller them tildöma och Liens män fränkänna theas innehafde slätter och häfder, hwilcka Liensboerne welat förswara, såsom liggande dels inom the märcken och härmelser, som the hålla för bohlstada skilnad om theas by- och skatteskog, dels ock på afradslandet [fol. 312v] Biertmyreskogen, utan har Rätten funnit nödigt, at döma til full laga syn, hwarwid komme at pröfwas skilnaden byskogarna emellan, och theas afradsland eller allmännings slått at delas, så at Liens byemän fingo så mycket theraf, som swarade mot theas afrad 12 öre silfwermynt, hwilcket skulle från skatteskogen afrösas.

2:do. Wästernorrlands lagmansrätts dom af then 19 december åhr 1717, hwilken förmår, at Pålgårds byemän, som emot förrberörde häradsrättens år 1715 gifne utslag wädjat, icke hafwa wisat sådane skiäl, som ändring theruti förorsaka kunnat. Lagmansrätten har således fastställt häradsrättens utslag, at ägotwisten borde genom häradssyn afgöras.

På Rättens tilfrågan utlät sig Liens byemän, at then häradssyn, hwartil genom nästberörde utslag dömdt blifwit, icke ännu är förrättad, emedan parterna skola funnit sig oförmögne at thertil förskiuta kostnaden. På then östra sidan skal Liens byskog hafwa i gamla tider [fol. 313r] sträckt sig intil Wästerede byemäns skogsmarck, efter följande märcken, nemligen Medskogsbacken, Halahällan wid östra åmynnet af Eldsiön, Billtjernsbäckmyne och Språtabärgen wid Biertmyran; dock war om thenna skilnad ei något bewis.

Wid besiktning af Liens hemmanens ägor och skogsmarck fants, at åkerjorden består af sandmylla, som är på somlige ställen mera, och på somliga mindre blandad med lera; warandes åkrens grund eller botn icke eller öfwer alt lika, utan på några stycken af sand med stenklapur, och på någre bitar af lera, samt af ler- och sandblandning. Thessa hemmans åkrar äro ganska backiga och fylde med jordfasta stenar, så at åboerne hafwa mycken swårighet eij allenast wid theas körande, utan ock at kunna på högderna behålla nödig giödsel och matjord.

Af tiondelängderna fants, at thesa åkrar hafwa i medelmåttiga år kastat af sig förkofrad gröda til femte kornet. Afwittringsrätten finner [fol. 313v] således, at åkerjorden wid thenna by hörer under tredie graden uti then för Jemteland år 1747 projecterade skatteläggningssmethode. Inom åkerhägnaderna äro några få lägenheter til åkrens utwidgande, i synnerhet på then östra kanten, ther Gustaf Olofsson har sin åkerteg, men på wästra sidan är marcken mindre tjänlig thertil, emedan så kallade upkom eller wattuådrar giöra then altför sumpig.

Likaledes finnas inom then gamla åkerhagan några slätter, som kunna genom rödning förbättras. Humlegårdar hafwa begge hemmanen i Lien til fullt husbehof.

Hwad skog och utmarck angår, så fants wäl jordmonen nog sten- och bergachtig, men likwäl af någorlunda god wäxtelighet, så at, efter giordt prof, en sågstock kan tilwäxa på 130, och en medelmåttig hustimmerstock [fol. 314r] på 90 års tid. Skogwäxten består mäst af tall, men på några ställen af gran och löfträd. Byemännen hafwa således uppå thenna marck tilgång af såg- och husbyggnadstimmer, giärdsle, stör, wedbrand och flera förnödenheter. På östnorra kanten af then marck, som Liens byemän hittils räknat för skatteskog, ligger en tract, på hwilcken finnas ännen til storwärccksträd, som Afwittringsrätten, under påstående förättning i Wästerede och Forss Sochn år 1755, i ackt tagit och beskrifwit. På skogsmarcken omkring byn Lien är mulbete af förswarlig godhet. Af then skog som Liens byemän hittils nyttiat dels under skatte- och dels under afradsrättighet, hafwa the ägt litet fågel- men intet diurfänge. Fiske hafwa Liens byemän uti Ragundasiön och Eldsiön, men icke til fullt husbehof, utan endast til några kok, som ej synas löna redskapens hållande.

[fol. 314v] Qwarnställe hafwa thessa byemän en fierdedels mil ifrån gårdarna uti en å, som rinner utur Lill-Örsiön, hwarest höst och wår males i några dagar, men icke til fullt husbehof. Liens byemäns näringsfång består, såsom the öfrige sochneboernes, uti åkerbruk, boskaps-skiötsel och/ försälgning af något träwärcke, som the handlande i Sundswall köpa och häri-från flotta til staden, samt sedan siöledes afföra. Utom thet stället nordost på marcken, hwarom här frammanföre anfördt är, finnas ej på thenna skog några masteträd eller ännen thertil, icke eller någre malmstrek eller nyttige bergarter. Ifrån byen Lien äro til Sundswall, som närmaste köpstad, tio och en half mil, och til Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärcck, tre och en half mil.

Liens byemän androgo, at som theras hemman skola hafwa ganska swag och swårbrukad åkerjord, och theras [fol. 315r] utwäg at skaffa penningar til kronoutskylder skal bestå theruti at the kunna sälja något träwärcke af hemmanens skog; så begärtes, at, så i anseende thertil, som til marckens ofruktbarhet, må them tildelas så mycket större och tilräckeligare skogswidd.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg anförde, at som wälborne herr lagmannen och vice landshöfdingen Swahn har täckts låta Afwittringsrätten weta, thet 1742 års instruction, som hittils tjänt til rättelse wid skogarnes i Jemteland afwittrande, är wid sidsta riksdag uphäfwen, så förbehåller sig landsfiscalen, at, sedan ny instruction för afwittringsmännen utkommit, och förrän öfwer Liens byemäns skog, hwarom nu undersökt blifwit, dömdt warder, giöra the påminnelser, som han finner lända til bewakande af Kongl. Maj:ts och kronans rätt.

Sedan Afwittringsrätten [fol. 315v] hade, på sätt som förr berördt är, giordt sig noga underrättad om nödiga omständigheter til afwittring emellan byen Liens och the angräntsande kronoskogar, samt lägenheterna synat och wederbörande hört; så pröfwade Rätten, enligt Konungens befallningshafwandes höggunstiga skrifwelse af then 5 nästledne augusti, at så med afwittring för ofta berörde by Lien, som med rälägging af skilnadslinierne låta til vidare anstå.

[fol. 316r] **År 1757 then 23 september** blef til underdånigst följe af Kongl. Maj:ts nådigste förordnande i 36 § af resolutionen på allmogens beswär, gifwen then 7 juli 1752, samt i wördsammaste anledning af Konungens befallningshafwandes then 5 förledne augusti aflätne höggunstige skrifwelse, angående skogsskilnad och flere omständigheter wid the nära intil hwarandra belägna gårdarna TORSGÅRD, SKOGEN, MUNSÅKER, GISSLEGÅRD, PÅLGÅRD, HAMMARSGÅRD OCH RAGUNDA PRÄSTEBORD I RAGUNDA SOCHN och tinge-lag uti Jemteland, behörig undersökning företagen af underteknad wice häradshöfdinge, med nämndemännen Salomon Swensson i Wästanede, Nils Larsson i Swedie, Olof Eriksson i

Håsiö, Pär Nilsson i Thomasgård, Esbiör Nilsson på Hammaren och Pär Pålsson i Gewåg; närwarande commissionslandtmätaren herr Eric Mellin och kronones ombudsman landsfiscalen [fol. 316v] herr Olof Klingberg. Härwid instälte sig, uppå föregången kungiörelse, följande hemmansägare och innehafware, nemligen Daniel och Måns Olofssöner i Torsgård, Nils Andersson i Skogen, länsmannen Haqvin Frisk i Munsåker, Gulik Olofsson i Gisslegård å egna och sin grannes enkan Anika Nilsdotters wägnar, Jon Olofsson i Pålgård för sig och sin granne Salomon Olofsson, Magnus Jönsson i Hammarsgård, sergeanten Eric Hammarstedt för sergeantsbostället Skogen och kyrckoherden herr Salomon Klingberg för Ragunda Prästebord.

Af jordeboken fants, at ofwannämnde hemman bestå af följande tunne- och skattetal, nemligen N:o 1 i Torsgård af 2 $\frac{7}{18}$ tunneland, med 14 d:r 10 öre silf:rmts ränta, inqvartering för fierde corporalen af Råfsunds compagnie, N:o 2 i Torsgård är 3 tunneland och räntar 16 d:r 6 öre silf:rmt, inqvartering för tredie trumslagaren af Råfsunds compagnie. N:o 1 i Skogen är trij tunneland, räntar 15 d:r 26 öre silf:rmt [fol. 317r] och är indelt til sergeantsboställe wid Råfsunds compagnie, och som thetta boställe har ifrån äldre tider haft ägor för ett halft tunneland wid hemmanet Näset; så drager thet wid sielfwa bohlfbyn ej skatt för mera än $2\frac{1}{2}$ tunneland. N:o 2 i samma by består af $2\frac{1}{2}$ tunneland med 14 d:r 8 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 76 wid berörde compagnie. Munsåker består af 4 tunneland och räntar 20 d:r 4 öre silf:rmts, som länsmannen i Ragunda innehafwer på lön. Härwid märckes, at sedan hemmanet Hammaren, som ligger på södra sidan om Ragunda älfwen, och har tilförene warit brukadt tilhopa med Munsåker, under hwars ofwannämnde skattetal thet jämwäl är inbegripit, har nyligen blifwit therifrån skildt och med särskild åbo försedt, så tilkomma hemmanet Munsåker å thetta ställe ägor för allenast 3 tunneland.

Gisslegård är trij tunneland och räntar 17 d:r 23 öre silf:rmt, hwaraf länsmannen på lön innehafwer 11 d:r 21 öre, men the öfrige [fol. 317v] sex dal:r 2 öre äro kronan behållne. N:o 1 i Pålgård består af $2\frac{1}{2}$ tunneland, med 15 d:r 13 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 77 af Råfsunds compagnie. N:o 2 i samma by består af 3 tunneland med 16 d:r 30 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 78 wid Råfsunds compagnie. Hammarsgård är $2\frac{1}{2}$ tunneland, räntar 15 d:r 11 öre silf:rmt, dragonehåll N:o 83 wid berörde compagnie. Ragunda Prästebord, som af kyrckoherden brukas under stommerättighet, består af fyra tunneland och räntar 18 d:r 17 öre silf:rmt. Ofwannämnde hemman, af hwilcka alla äro skatte, förutan sergeantsbostället Skogen och Ragunda Prästebord, utgiöra således, sedan Munsåkers ena tunneland för Hammaren och sergeantsboställets halfwa tunneland i Näset äro afräknade, tilhopa 28 $\frac{7}{18}$ tunneland, utan förmedling, hwilcka nödig skog kommer at tildelas.

Åboerna af förrnämnde hemman hafwa, efter egit upgifwande, så stort utsäde och foder [fol. 318r] för så många kreatur, som följer: Daniel Olofsson i Torsgård sår hwart år $3\frac{1}{2}$ tunna, föder två och ibland tre hästar, fiorton boskapskreatur, yngre och äldre sammanräknade, och tiugu småfäkreatur, hwarunder får och getter inbegripes; Måns Olofsson i Torsgård har årligt utsäde til $2\frac{1}{4}$ tunna, foder för 2 hästar, tio eller ellofwa nöt och tretton småfäkreatur. På sergeantsbostället Skogen sås $2\frac{1}{2}$ tunna, födes en häst, ellofwa nöt och femton småfäkreatur. Nils Andersson i Skogen sår årligen $2\frac{3}{4}$ tunnor, föder två hästar och en fola, fiorton nöt och tiugu småfäkreatur. Länsmannen Frisk utsår wid Munsåker på then gamla moderåkren två tunnor och på någon nyligen ristad jord en half tunna, föder två hästar, 14 nöt och tiugu småfäkreatur. Jon Olofssons änka i Gisslegård och Gulik Olofsson i samma by, emellan hwilcka hemmanet Gisslegård är klufwit i två lika delar, äga hwarthera årligt utsäde til en och en half tunna, foder för en häst, åtta nöt och tolf småfäkreatur. Jon och Salomon Olofssöner i Pålgård hafwa hwarthera årligt utsäde til tre och en half tunna, foder för två hästar, tretton nöt och tiugu småfäkreatur. [fol. 318v] Magnus Jönsson i Hammarsgård sår tre och en fierdedels tunna, föder två hästar, tretton boskapskreatur och tiugu småfä; På Ragunda Prästebord sås årligen fem tunnor, födas tre hästar, sexton nöt och tretio eller fyratio småfäkreatur, hwilcke hästar och kreatur til större delen födas med tiondehalmen. Thet af

byemännen nu angifne utsäde sker på then ena hälften af åkren, tå then andra hälften trädes; och thet upgifne antal af hästar och kreatur har kunnat födas så länge byemännen fått nyttja the slätter som ligga på the af them brukade afradsland, men skal ej kunna underhållas om the warda ifrån them tagne.

Under förrberörde hemman äro, enligt utdrag af Jemtlands fögderies special jordeböcker, brukade följande afradsland och kronolägenheter, neml. 1:o Lundsgårdslandet, som räntar 1 d:r 8 öre silf:rmt indelte på lön för capitainen af Råfsunds compagnie; 2:do Pålgårdslandet, för hwilcket betalas 12 öre silf:rmts afrad, som lieutenanten wid nästnämnde compagnie innehafwer på lön; 3:o Ho afradsland, hwilcket räntar 1 d:r s:rmt, hwaraf lieutenanten wid Råfsunds compagnie innehafwer på lön 24 öre och kronan har behållne åtta öre silf:rmt; 4:o en fäbodewall wid gräntsen emellan Jemtland och Ångermanland, hwarföre årligen gifwas 12 öre silf:rmt, som äro kronan behållne; 5:to Runmyrorna och Gräsflon, hwarföre årligen gifwas 8 öre silf:rmts afrad, kronan behållne.

Wid efterfrågan huruwida hemmanens skatteskogar äro ifrån nästnämnde kronoafadsland [fol. 319r] och flere angräntsande skogar lagligen skilde, fick rätten then kunskap at emellan skatteskogarna och afradslanden finnas inga laga märcken, icke eller är någon skilnadslina ther uphuggen. Och hwad angår skilnaderna emot the til thessa hemman angräntsande skatteskogar, nemligen byen Liens på then östra och hemmanens i Gewåg på then wästra sidan, så skola the wäl, efter gamla härmelser, hafwa warit rättade efter några wissa kännetekn, men aldrig blifwit lagligen faststälde, eller någon linea thereafter uphuggen och rörlagd, utan hafwa byemännen, wid skogmarckens nyttjande, rättat sig efter gammal häfd.

Länsmannen Haqvin Frisk angaf, at hemmanen i Skogen och Munsåker skola hafwa sin skogdel afskild ifrån the öfrige här belägne gårdars, och företedde, til bewis therom, Ragunda häradsrätts utslag then 22 december år 1709, gifwit emellan Munsåkers och Skogs hemmanens innehafware å ena och Gisslegårdsmanen å andra sidan, angående skogens nyttjande och någon giord åwärckan, hwilcken twist häradsrätten har på thet sättet afdömt, at emedan [fol. 319v] Munsåkers och Skogs byemän hafwa genom witten wisat sin gamla häfd och skilnad wara Kålbäcken wid Skallberget och hagahörnet wid Lundsgårds lägder, inom hwilcken rågång och wäster om Kålbäcken the öfrige byarne ingen rättighet sig tilägnat; ty har Rätten faststältdt, at Munsåkers och Skogs byar borde then inom samma skilnad liggande skogstract, utan hinder och intrång af Gisslegårdsman, framgent nyttia. Och skulle thenna skilnad eller rågång af några nämndemän upgåå til wederbörlig rättelse för framtiden.

I följe af sådant utslag hafwa sergeanten Eric Hammarstedt, som innehafware af bostället Skogen, och länsmannen Haqvin Frisk för skattehemmanet Munsåker, år 1748 then 25 junii låtit nämndemännen Jon Larsson i Böle och Erik Nilsson i Näset upgå förrberörde skogsskilnad ifrån Lundsgårds och Skogs hagahörn och til Skallberget, tå wid bemälte berg funnits en liten wattulok eller tjärn, ther lineen förmodats gå fram; hwarföre ock en ther bredewid stående furu blifwit [fol. 320r] med åtskilliga namn teknad. Gulik Olofsson i Gisslegård utlät sig, at the i 1709 års dom utsatte märckesställen skola wara owissa, och så mycket mindre kunna tjäna til riktig skogsskilnad, som the skola gå allenast ett litet stycke up i marcken, hwarefter inga skiljemärcken finnas.

Innehafwarne af the öfrige hemmanen, som med Gisslegård hafwa samfäldt skog och utmarck, förebragte, at the ej weta af någon laga skilnad emellan thesas och Munsåkers med Skogsmännens utmark, emedan the eller thesas företrädare å hemmanen icke skola blifwit hörde uti then genom 1709 års häradsdom afgiorda twist; i anseende hwartil the påstå, at skogen måtte anses såsom intil thenna tiden warande oskift.

Therefter företog sig Afwittringsrätten at syna ofwannämnde gårdars hemägor samt skog och utmarck; hwarwid fants, at åkerjorden här består til större [fol. 320v] delen af hård lera med lerbotn, och allenast på några få ställen af sand och sandmylla, med matjord til en twärhands eller plogmons diup.

Af tiondelängderna fants, at thessa åkrar hafwa i medelmåttiga år kastat af sig i förkofrad gröda til siette kornet, och pröfwade synemännen, at thenna jordart kommer närmast öfwerens med then, som i 1747 års project til skattläggningsmethode för Jemteland utsättes under andra graden. Inom åkerhågnaderna finnas någre tilfällen til åkrens utwidgande, som nu brukas til höbergning, emedan the förnämsta slätter, som hemmansägarna hafwa hemma wid gårdarna, bestå uti dälder och rensbackar, som ligga inom åkerhågarna. Humlegårdar äro här anlagde, hwaraf fås humle til hiälpligt husbehof.

Then utmarck på norra sidan om Ragundaälfwen, hwilcken [fol. 321r] intil thenna tiden blifwit under skatterättighet nytjad af the hemman, som äro belägne omkring Ragunda kyrckja, består nästan öfweralt af stenigt land och bergshögder, hwarpå växer någon tallskog, som dels ej duger till annat än wedbrand, och dels står så til, at then ej kan öfwer then oländiga marcken hemföras, eller til nytto användas. Skogväxten blef på åtskilliga ställen af thenna marck pröfwad, tå af safwuloppen eller hwart års tilwäxt fants, at en sågtimmerstock här behöfwer tuhundrade, och en stock til husbyggnad etthundrade femtjo års tid, innan the blifwa til sina behof duglige. Wid en åh eller stor bäck, kallad Hälan, är marcken närmast åbräddarna något jämnare, hwarest större delen af byemännen hafwa några slätter. På en lermo efter berörde å, hwarest skogväxten mäst består af tall, [fol. 321v] har ett i förledne sommar infallit hårt blåswäder med rötterna upryckt och omstörtat så ganska många träd, at wisse ställen nu likna swedjefall. Af gran och så kallad gårtall finnes wäl på thenna skogstract någon tilgång, så at wedbrand, giärdslö och stör theraf hafwas kan, om bygrannarna gitta sådant träwärcke öfwer then oländiga marcken hemföra. Af löf- och näfwertägt är litet förråd på thenna marck.

På södra sidan om Ragundaälfwen hafwa länsmanen Frisk för Munsåker, samt bönderna Daniel Olofsson i Torsgård och Gulik Olofsson i Gisslegård en skogstract kallad HO, belägen wid pass en half mil ifrån gårdarna, hwaraf en del påstås wara under thesas hemmans skatt inbegripen. På thetta ställe är något jämnare marck och bättre skogväxt, så at en sågstock [fol. 322r] kan här tilwäxa på 160 år, och husbyggnadstimmer på 120 år, samt med drägligt arbete föras ned til Ragundaälfwen. Af gran- och löfskog finnes här efwen nödig tilgång. Icke långt ifrån Ragundaälfwen fants uppå Hoskogen en hög sammanlagd af smått timmer til wid pass ett hundrade stockar, som landtmätaren herr Eric Calwagen har höstetiden år 1755 låtit hugga, men ej ännu til bygnad användt. Härwid berättades, at bemälte herr landtmätare skal, på sin ansökning, at å thenna skogstract inrätta nybygge, hafwa fått Konungens befallningshafwandes remiss til Afwittringsrätten, at häröfwer behörigen undersöka, hwilcket mål likwäl ej kunde wid thetta tilfälle företagas, emedan hwarcken högberörde remiss kunde upwisas, eller herr landtmätaren Calwagen, som then begärt, war tilstädes eller inom tingelaget wistande. Hwarcken på norra sidan om Ragundaälfwen eller uppå Hoskogen finnas masteträd, eller ämnen thertil.

Söder om Ragundaälfwen uppå then marck, som räknas hörande under Ho afradsland är mulbete [fol. 322v] någorlunda hielpligt, men på norra sidan om berörde älf uppå then tract, som hittils blifwit hållen för byemännens skatteskog är aldeles intet mulbete på flera ställen, än upefter åen/ Hälan, och uti någre små emellan bergshögdena liggande dälder. Och som bygrannarne hafwa, i anseende thertil, icke funnit bet för sina kreatur på längre tid, än til fiorton dagar mitt i sommaren, så hafwa the måst långt ifrån gårdarna inrätta fåbodar, hwaraf Daniel och Måns Olofssöner i Torsgård hafwa tre, twänne längst bort på skatteskogen, och ett fåbodeställe på Lundsgårds afradsland. Nils Andersson i Skogen har ett fåbodeställe på then marck, som, efter gammal härmelse, warit skatteskog, och ett på Lundsgårds afradsland.

Hemmanet Munsåker har fåbodar på twå ställen, hwilcke begge förmodas ligga på afradslandet Lundsgårdslandet, ehuru skilnadslinien ther omkring icke är upgången. Gisslegårdsmännen hafwa [fol. 323r] lika många fåbodar och på samma marck, som innehafwarne af hemmanen i Torsgård. Skatteägarne af hemmanen i Pålgård hafwa twå fåbodeställen,

bägge liggande på afradslandet Pålgårdslandet eller wid thes gränts, som ej ännu är uppgången. Hammarsgård har fåbodar tilhopa med Torsgård uppå the här frammanföre nämnde ställen. Sergeantsbostället Skogen och Ragunda Prästegård hafwa hwarthera ett fåbodeställe wid Tjälösön och fierdingen omkring skilnaden emellan Jemteland och Ångermanland. Alla thessa fåbodar äro til betesmarcken så beskaffade, at kreaturen ej kunna länge födas på hwarthera stället, utan måste som oftast flyttas ther emellan, warandes dock the, som ligga längst bort på afradslanden, mäst fördelachtiga.

Uppå förrberörde skogstracter finnes litet fogel-, men intet diurfänge. Fiske hafwa byemännen i Ragundaälflen och en siö kalad Digersjön; men allenast til några få kok, och ej så ymnigt, at thet lönar redskap och arbete. [fol. 323v] Qwarnställen hafwa Ragunda Prästegård, Torsgård, Gisslegård, Pålgård och Hammarsgård i ån Hälan wid pass en half mil ifrån gårdarna; men Munsåker och hemmanet N:o 2 i Skogen hafwa qwarnar uti en å kallad Gerilsån, som ligger trefierdedels mil ifrån gårdarna. Thessutom har Ragunda Prästegård del uti en qwarn i en å, som kallas Singån, och är belägen fem åttendedels mil ifrån Ragunda kyrcka. På thessa qwarnar males som knappast til ägarnes husbehof, men icke för tulltägt.

Ofwannämnde byemäns näringsfång finnes rätteligen bestå i åkerbruk och boskaps-skiötsel, samt en så sparsam hushållning med skogen, at then kan tåla någon försälgning af träwärke, som dock, i anseende til then oländiga marcken, ej utan största mödo och kostnad framföras kan. På hemmanens ägor finnas ej någre malmstrek, eller nyttige bergarter. Til Sundswalls stad, som närmaste köpstad, äro härifrån ellofwa [fol. 324r] mil och til Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärke, fyra mil.

Sedan Afwittringsrätten således undersökt öfwer alla här frammanföre nämnde omständigheter; så blefwo wederbörande ytterligare hörde öfwer thet som the kunde hafwa at påminna, tå skatteägarna af hemmanen Hammarsgård, Pålgård, Gisslegård och Torsgård til Rätten inlemnade en skrift, hwaruti anföres, at the förmoda, thet wara wid undersökningen funnit, at the äro på alla sidor stängde och trängde emot the öfrige inwånare i thetta tingelag, och at then lilla skogstract, som the nyttjat, är af ringa wärde så i slätter, som betesmarck och flera hemmanens förnödenheter. Och som the hoppas, at, sedan behörig afwittring för the nästgräntsande byar förrättad blifwer, någre flere tilfällen torde yppas til större utrymme och mera beqwämlighet för thes hemman; så begära the, thet wille Rätten lemna them tid och rådruum, at, efter slutet afwittring [fol. 324v] för thes grannar giöra nödige påminnelser och påståenden til hemmanens förmon.

Kyrckoherden herr Salomon Klingberg anförde skrifteligen: Under then korta tid iag warit boende i thenna församling, har iag ej utan bekymmersamhet måst ärfara, hurusom mina företrädare warit nödsakade, hälst i sednare tider til Kyrckiobordets här i Ragunda uprätt-hållande med nödig husbyggnad, at köpa timmer och annat wärke, jemte nödig wed til bränsle från åtskillige bye- och skatteskogar i sochnen, som både nämnden med flera af allmogen nu närwarande kunna intyga, efwen af then nu förrättade besiktningen lærer wara befunnit, at å then med Prästebordets grannar samfalte skog, thertil ringa tilgång är för så många närbygde hemmansåboer. Warandes jämwäl oförnekeligt, at sedan samtelige sochne-boerne genom then anstälde skatteskogarnas afwittring ifrå kronoallmanningarne undfått the- ras tilständiga skatteskog, hwilcka förmodeligen lærer blifwa lämpade efter hwarje hemmans storlek, thet Prästebordet i brist af köptimmer och wedbrand hos sochnemännen, [fol. 325r] både nu, men i synnerhet i framtiden, wederbörligen kan blifwa bygd och underhållit.

Således är iag föranlåten, at wördsamt anhålla, thet Prästebordets beträngda tilstånd, under påstående skogsafwittringszgiöromål, må komma uti öm och rättewis åtanka; hwilcket på thet sättet torde säkrast kunna hielpas, om lofl. Syne- och allmänningsafwittringsrätten täckes, jemte then ringa skog, som finnas wid elfwen utföre til then så kallade Träfotswedjan, och höstetiden kan nyttjas til wedbrand och något giärdslefång, härtil utse någon tjänlig skogstract, på thet Prästebordets innehafware måtte äga thetta bättre tilfälle med skog så hushålla, at

then i längden ej må blifwa utödd. Härhos har iag äfwen äran at ingifwa lofl. häradsrättens protocoll och resolution, samt höga Konungens befallningshafwandens stadfästelse på ett fäboställe och mulbete, belägit inom eller på gränsen emot Ångermanland som kallas Fierdingen; Och emedan Prästebordet ifrån långliga tider tillbaka thetta fäbodeställe, med therwid belägne mulbete orubbadt innehaft, och fäbowallen, som består af ganska swag jordmon, under then tiden jämwäl [fol. 325v] af then fallne sommarbrukningen är blefwen upbrukad, at then nu för tiden kan bära några lass wallfoder til boställets nytta, som eljest äger få och ringa slättelägenheter; för then skull och såwida Prästebordet thesutom icke har öfwer fiorton dagars mulbete på hemskogen öfwer sommaren, hwilcket med ofwan åberopade bewis, med hwad lofl. Synerätten nu befunnit, nog tydeligen lärer wara intygat; ty har iag hörsammast welat anhålla, thet lofl. Allmänings- och afwittringsrätten behagade, i stöd af ofwan åberopade skiäl och omständigheter, bibehålla Prästebordet, emot the wanlige afradspenningar wid mernämnde fäboställe, såsom hwarförutan ingen tilgång til mulbete finnes at tilgå, så för hästar, som andra kreatur.

Herr kyrckoherden Klingberg lade ock thertil, at Ragunda Prästegård skal behöfwa så mycket större och bättre skog, som en stor del af husbyggnaden är så förfallen, at then måste innan kort ånyo upsättas, och the långwägade sochnemännen ifrån Hällesiö och Håsiö hwarcken kunna til Prästegården framföra, eller få i Ragunda sochn [fol. 326r] köpa nödigt byggningswärcke, utan måste taga thet på Prästebordets ägor.

The af herr kyrckioherden åberopade och nu til Rätten inlemnade skrifter äro följande, nemligen: 1:o. Kronobefallningsmannens Daniel Bertilssons then 1 april år 1665 til läns- och nämndemännen i Ragunda tingelag gifne antydan af thet innehåll, at som högwälborne herr gouverneuren Sparre hade på landstinget i Brunnflo then 30 martii nästberörde år resolverat, at the pastorer, som intet mulbete eller utrymme för sina kreatur hade haft wid prästegårdarne, skulle af allmogen i pastoraterna förses med torftig fäbet; så hade inwånarna i Ragunda församling at ställa sådan resolution sig til efter rättelse.

2:do. Ragunda häradsrätts protocoll af then 28 augusti år 1703, hwilcket innehåller, at tå blifwit undersökt om beskaffenheten af en fäbodewall, och the slättermyror, som Swen Biörsson i Gewåg och Torsgårdsbönderna innehaft på allmanningen strax inom Ångermanlands rå, hwarwid är intygadt, at fäbodewallen Fierdingen kallad kunnat årligen kasta af sig två eller tre lass hö, och at theromkring är något [fol. 326v] mulbete, för hwilcket Swen Biörsson har gifwit åtta öre silfwermynt, men prosten herr magister Salomon Hofwerberg har anbudit 12 öre silf:rmts årlig afrad, och til deltagande såwäl i ägora, som i berörde afrad antagit innehafwaren af sergeantsbostället Skogen. I anledning theraf har öfwersten och vice landshöfdingen herr Carl Hård täckts, genom resolution af then 7 september 1703 fastställa at herr probsten Hofwerberg och sergeantsboställets innehafware skulle framgent bibehållas wid ofwanberörde fäbodewalls och mulbetes nyttjande.

3:o. Ragunda häradsrätts protocoll af then 20 december år 1733, hwilcket wisar, at tå blifwit för rätten angifwen en förening emellan kyrckioherden herr Christian Buscherus och byemännen i Pålgård, Hammarsgård, Torsgård och Gisslegård, hwilcka alle medgifwit, at kyrckoherden måtte hafwa sin tract til wedhyggster för Prästebordet ifrån norra åkerhagahörnet, ända utföre til stenen Brusen och sedan wägen nedföre til släta mon och i berget ofwan Träfotswedian, samt sidst ned i siön uti Träfotwiken; men rödningsland och mulbete skulle samfäldt nyttjas.

Uti en til Afwittringsrätten stäld skrift förebragte länsmannen [fol. 327r] Haqvin Frisk, samt bönderna Daniel Olofsson i Torsgård och Gulik Olofsson i Gisslegård, at Ho ängesslätt och afradsländ skola, i anseende til thes hemmans eljest swaga lägenheter, hafwa af ålder therunder brukade blifwit och wara therifrån omisteliga, emedan hemmansbrukarne skola, utom thessa slätter, icke hafwa foder för en häst öfwer winteren. Länsmannen Frisk, samt Torsgårds män begära för then skull at the måge blifwa bibehållne wid slättenyttningarna på

Holandet, hwaraf en del skal wara under theras hemmans skatt inbegripen. Och hwad then så kallade Hoskogen angår, så skal then efwen wara högst nödig under gårdarna, emedan på then marck söder om älfwen, som hållits för skatteskog, icke skal finnas något timmer til bygnad, än mindre til sågning, om tilstånd lemnas them, at åter uprätta en såg uti Hobäcken, hwilcken under en långwarig rättegång om Ho afradsländ, har, til hemmanens skada, förfallit. Och som en anseelig hop byggningstimmer skal för [fol. 327v] tu år sedan wara af herr landtmätaren Calwagen utan föregången utsyning huggit och sammanfördt, men nu snart aldeles förskämdt; så begärtes thet måtte afradsländets innehafwande lemnas tilstånd, at nyttja thet til såghusets och flera byggnaders uprättande, eller ock, at thet måtte för Kongl. Maj:ts och kronans räkning säljas förrän thet warder aldeles förrutnad.

Til bewis om thet, som således blifwit anfördt, inlemnades följande skrifter, nemligen

1:o. Utdrag af Jemtlands fögderies specialjordebok, som wisar, at skattehemmanet Munsåker, jemte andra afgifter, betalar årligen 1 d:r 13 öre skinskatt, och för Ho ängeslätt 6 öre silf:rmt.

2:do. Afradsbref gifwit then 18 december 1669, tå Ho ödesböle och slättegods är, emot 24 öre silfwermynts årlig afrad, lemnad til länsmanen Hans Eriksson i Munsåker, och bonden Jon Jonsson i Torsgård.

3:o. Ragunda häradsrätts protocoll af then 20 maji 1698, hwilcket innehåller at Lars i Ammeren och Jon Andersson i Gewåg hafwa welat tilägna sig del i berörde slättegods, [fol. 328r] hwilcket länsmanen Håkan Frisk och Pär Jonsson i Torsgård bestridt. Och som thet omtwistade ödesbölet är krono, så har Rätten icke kunnat theröfwer döma, utan hemställt saken til herr generalmajorens och landshöfdingens Axel von Schar utlåtande.

4:o. Högwälbemälte herres d. 8 september år 1699 gifne resolution, af thet innehåll, at som länsmanen Håkan Jonsson Frisk och Pär Jonsson i Torsgård hade årligen betalt taxan för afradsländet Ho, och bemälte afradsländ så i jordeboken, som Indelningzwärcket finnes på them upford, så blefwe the ock therwid bibehållne; dock borde härads höfdingen, tillika med befallningsmanen, landtmätaren och nämnden, pröfwa om thet högre än then gamla taxan 24 öre silf:rmt tåla kunde. I anledning theraf, är wid Ragunda härads ting then 21 september år 1699 härom undersökt, tå länsmanen Frisk och hans medinteressent påtagit sig förhöjning til 8 öre silfwermynt, så at hela afraden thereafter blefwe en daler i samma mynt.

5:o. Ragunda häradsrätts then 13 junii år 1750 hållne undersökning öfwer några omständigheter rörande Ho afradsländ och thet nybygge, som afskedade sergeanten Nils Nordin har begärt at få ther inrätta; hwarom Konungens [fol. 328v] befallningshafwande har åstundat ytterligare underrättelse.

Afskedade sergeanten Nils Nordin ingaf til Rätten en skrift, hwaruti andrages, at som han har i några års tid warit sökande, at uppå Ho afradsländ få anlägga nybygge och uptaga nytt hemman; så begär han, at han må, framför herr landtmätaren Calwagen och alla andra, wara berättigad til sådant nybygge ther thet skulle, som förmodes, wid behörig undersökning finnas lägenheter af then beskaffenhet, at the kunna ifrån förra innehafwandes gårdar skiljas.

Sidst anförde kronans ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, at som Konungens befallningshafwande har täckts lemna Afwittringsrätten underrättelse therom, at 1742 års instruction och 1752 års Kongl. förklaring, hwilcke hittils blifwit fölgde som grunder wid afwittringswärcket i Jemtland, äro ändrade, och at med skogarnes afwittrande kommer at anstå, til thes en förväntad ny instruction utkommer; så förbehåller sig landsfiscalen, at thereafter giöra the påminnelser, som han finner lända til Kongl. Maj:ts och kronans förmon, samt hemmanens bestånd i framtiden. Och [fol. 329r] emedan i hela Ragunda sochn ej finnes någon såg, utan bräder til oundgängeliga husbehof måste med otrolig spillning både af skog och arbete, klyfwas och uptäljas; ty påminte herr landsfiscalen om nödwändigheten af sågars inrättande på the ställen ther tjänlige lägenheter til sågbyggnader finnas. Therjemte påstods, thet byemännen måge förpliktas, at hemföra och til tjänlige behof använda thet wid ån Hälan

befinteliga windfalle. Och hwad angår thet på Ho afradsländ för tu år sedan huggne timmer; så förmodade landsfiscalen, at thet bör anten genast användas til byggnad, eller för kronans räkning säljas, innan thet warder af röta vidare angripit och förskämdt.

Sedan wid thenna undersökning ej war något vidare at påminna, så afsades, at med the här frammanföre beskrifna ägors och skogars afwittrande och rörläggning kommer tils vidare at anstå.

[*fol. 329v*] **År 1757 then 1 och följande dagar i oktober månad** blef, til underdånigste efterlefnad af Kongl. Maj:ts nådige förordnande i 36 § af resolutionen på allmogens beswär, gifwen then 7 juli år 1752, samt til wördsamste följe af Konungens befallningshafwandes then 5 förwekne augusti aflätne höggünstiga skrifwelse, angående skogsskilnad och flera omständigheter, wid skattehemmanen **GEWÅG I RAGUNDA SOCHN** och tingelag i Jemteland, behörig undersökning förrättad af underteknad vice häradshöfdinge, med nämndemännen Salomon Swensson i Wästanede, Nils Larsson i Swedie, Olof Eriksson i Håsiö, Pär Jonsson i Kullsta, Esbiör Nilsson på Hammaren och Magnus Jönsson i Hammarsgård; närwarande commissionslandtmätaren herr Eric Mellin och kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg. Härwid instälte sig uppå föregången kungiörelse, ej allenast Anders Andersson, Swen Olofsson, Pär Pålsson och Olof Pärsson i Gewåg, utan ock Pär Olofsson i Krokståg, [*fol. 330r*] hwars hemman skal hafwa ägor inom Gewågs rågång.

Af jordeboken fants, at hemmanen i Gewåg bestå af följande skattetal och ränta, nemligen N:o 1 i Gewåg af tu tunneland, med 12 d:r 2 öre silf:rmts ränta; N:o 2 af 4 tunneland med 19 d:r 12 öre silf:rmts ränta; N:o 3 af tu tunneland med 12 dal:r 20 öre silf:rmts ränta; N:o 4 af tu och ett halft tunneland med 14 d:r 7 öre silf:rmts ränta; så ock N:o 4 i Krokståg, hwilcket Per Olofsson åbor, af $2\frac{3}{4}$ tunneland, med femton dal:r 12 öre silf:rmts ränta; alla utan förmedling och indelte dragonehåll wid Råfsunds compagnie och Jemtlands regemente.

Å thessa hemman äro, efter åboernas egit uppgifwande, så store utsäden och foder för så många kreatur som följr: Anders Andersson i Gewåg sår hwart år två och en half tunna, föder två hästar och tretton boskapskreatur, yngre och äldre sammanräknade, och tjugu småfäkreatur, hwarunder får och getter äro inbegrepne. Swen Olofsson har årligt utsäde til fem tunnor, foder för tre hästar, tiugu nöt och tretio småfäkreatur. Pär Pålsson i samma by, sår på sin gamla åker två tunnor, och på nyristad åker en tunna, föder två hästar [*fol. 330v*] och en fola, tretton nöt och tjugu småfäkreatur. Olof Pärsson i Gewåg har fyra tunnors årligt utsäde, foder för tre hästar, femton nöt och tiugu småfäkreatur. Pär Olofsson i Krokståg utsår hwart år tre tunnor, föder två hästar, femton nöt och sexton småfäkreatur. Förrberörde utsäde sker på then ena hälften af åkren, tå then andra hälften ligger i träde, och foder för thet upgifne antal af kreatur hafwa hemmansägarna bergat icke allenast på then del af marcken, som the intil thenna tiden hållit för skatteskog, utan ock på ett af them, tillika med flera brukadt afradsländ, kalladt Hällesiö- och Kall-landet, för hwilcket Gewågs byemän, jemte Pär Andersson och Jon Nilsson i Ammern samt Pär Olofsson i Krokståg tilhopa årligen betalt en daler 24 öre silfrmts afrad, enligt afradsbref af then 3 september år 1667.

På Rättens tilfrågan, huruwida Gewågs byemäns skog är skild ifrån the angräntande krono- och skatteskogar, berättades, at, efter härmelser och gamla berättelser, skiljelineen emellan theras skatteskog och kronoafradsländet Hällesiölandet skal hafwa gått ifrån [*fol. 331r*] Storhällan i Grubban och tädan i Truneflo sta; men at inga laglige eller faststälde märcken finnes til sådan skilnad. Och hwad angår skilnaden emot the byar, som äro belägne omkring Ragunda kyrkja; så skal then wäl hafwa i forna tider warit rättad efter följande märcken, neml:n: En stor furu wid en slått kallad Rasan i stranden af Ragundaälfwen, tädan öfwer allmänne vägen, ther skifteshage och grind skal hafwa warit, sedan i Stakatiällmyran och sidst i Hahlsta änge; dock finnes icke eller om thenna skilnad något bewis. Beträffande skilnaden på wästra sidan emot byen Krokståg, så företeddes Ragunda härads synerätts-

protocoll och utslag af then 17 maji år 1698, hwilcket innehåller, at twisten emellan Krokstågs byemän kärande, och hemmansägarna i Gewåg swarande, angående skogsskilnad, är, genom förlikning, afgjord på thet sättet, at ågoskilnaden emellan thessa byar skulle förblifwa såsom then i gamla tider warit, ifrån Matputten wid stora elfwen norrut til Grubban och tådan til Högforsen. Hwad therutom ligger, är til bättre bewis å kärandernes sida, lemnadt, så at all nyttning och skog på wästra sidan om berörde rågång tilkomme Krokstågs byemän, tillika med [fol. 331v] nyttningen af halfwa älfwen ifrån Grubban til Högforsen, både i fiske, bäfwerwonor och mera; men theremot blefwe Krokstågs boerne förbundne at ej tilägna sig något öfwer then utsatte skilnadslinien.

Likaledes är emellan Krokstågs och Gewågs byemän, angående en skogstract, som the sednare sökt återwinna, then 20 december år 1730 giord sådan förening, at Gewågsboerne hafwa til Krokstågmännen afstått then skogstract, som ligger på wästra sidan om Gewågs-mäns marck, ifrån Qwarnån wid Limstenmyran och så vidare therifrån til Truneflodrolet wid Öfwerstjärnen; dock med förbehåll, at hwar och en skal lika fullt behålla sin slått på lika sätt, som af ålder warit. Thenna förlikning är af Ragunda häradsrätt gillad och stadfästad å tinget then 23 december år 1730.

Anders Andersson i Gewåg och Pär Andersson i Ammer påstodo, at the äro ägare af en särskild jordepart i thet hemman uti byen Krokståg, som ligger inom Gewågs byens rågång, och upstedde til bewis therom följande skrifter, [fol. 332r] nemligen:

1:o. Ett köpebref af then 16 februarii 1621, hwarigenom en wid namn Erik Jonsson hafwer, på egna, samt sina syskons Pär Jonssons och Sigrid Jonsdotters wägnar til Jon Jonsson i Ammer, försålt thes jordeparten liggande i Krokståg, för tiugufem daler.

2:do. En af Erik Pålsson i Hierpqwisse, Pär Andersson i Döwingen, samt Lars Hansson och Jon Nilsson i Ammer underteknad witnesskrift af then 29 december år 1689, hwilcken innehåller, at emedan Anders Jonsson i Ammer ägde twänne gårdar, nemligen i Ammer och en i Gewåg, samt thesutom en jordepart i Krokståg; ty har han så bytat emellan sina två söner Hans Andersson i Ammer och Jon Andersson i Gewåg, at then som bodde i Ammern, skulle behålla ägora inom hägnad, efter then jordepart, som i Krokståg ligger, och then som bodde i Gewåg, skulle bruka thet som ligger utanföre, både med ängesslått och skogwonor, tillika med thet änge, som ligger emellan Ammer och Krokståg, och kallas Lokmyran. Och om något rödningsland funnes wid berörde myra, så wore Jon Andersson tillåtit thet at nyttja ifrån mo til mo efter gamla råmärcken.

3:o. Ragunda häradsrätts then 26 [fol. 332v] martii år 1708 gifne fastebref, hwarigenom ofwan berörde jordebyte, som blifwit tre gånger upbudit, är af rätten stadfästadt.

4:o. Häradsrätts then 24 september år 1712 gifne utslag emellan Nils Nilsson i Krokståg kärande och Anders Larsson i Ammer med Anders Jonsson i Gewåg swarande, angående en jordepart i Krokståg, hwilcken Ammersmannen ifrån lång tid tillbaka innehaft, men Nils Nilsson i Krokståg sökt återwinna, hwilcken twist rätten har på thet sättet afgjort, at Anders Larsson i Ammer blifwit förklarad berättigad ofta nämnde jordepart at behålla. Men som thessa ägor funnits oläglige och til Nils Nilssons hemmans hinder med stängsel och bruk; så har rätten pröfwat nödigt, thet the borde så jämnkas, at Anders Larsson tildeltes hans lott i jämngodt läge. I anledning häraf förmodade Anders Andersson, at han bör på Gewågs-marcken njuta skog för then jord, som ligger i östra gården af Krokståg, hwars utägor tilkommo honom, fastän Pär Andersson i Ammer är innehafware af hemägorna.

[fol. 333r] Wid besiktning af Gewågshemmanens ägor och skogsmarck fants, at åkerjorden består mäst öfweralt af hård lera med lerbotn, och på allenast några få ställen af sandmylla. Matjorden är ej diupare än til ett qwarter eller plogmons diup. Åkrarne wid these hemman äro af wackert läge och aldeles stenfria; men inom hägnaderna finnas ganska få lägenheter til ny åkers upodlande. Af tiondelängderna fants, at åkerjorden i thenna by har i medelmåttiga år kastat af sig förkofrad gröda til siette kornet. Och pröfwar Afwittringsrätten, i

anseende så thertil, som til sielfwa jordarten, at these hemmans åkerjord hörer til andra graden uti 1747 års project til skatteläggningssystemet för Jemteland. Humlegårdar och lägenheter til thesas underhållande hafwa alla hemmansägarna i Gewåg til husbehof, förutan Anders Andersson.

Hwad skog och utmarck angår, så fants, at jordmonen på then tract som hittils blifwit hållen för skatteskog består dels af lera och dels af sand och stengrund med bergshögder, i synnerhet åt östra och nordöstra kanterna. Skogväxten [fol. 333v] är blandad af tall, gran och löfskog. Furuskogens växtelighet blef på åtskillige ställen pröfwad, hwarigenom utröntes, at en medelmåttig timmerstock til husbyggnad kan tilwäxa på wid pass etthundredesextio och en sågstock på etthundra niotio år. Mulbetet är hielpeligt på wästra och wästnorra sidorna af skogen; men swagare til östra och nordöstra kanterna, ther marcken är mera stenbunden. Fäboddar hafwa Gewågs byemän, tilhopa med Pär Olofsson i Krokwåg, på ett ställe af gamla skatteskogen, och på ett ställe uppå afradsländet, emellan hwilcka fäboddar kreaturen flyttas under betestiden.

På wästnorra kanten af skogen hafwa byemännen några slätter och tilfällen til vidare upodling; men alla thesas öfrige slättelegheter äro belagne på kronoafradsländet Hällesiö och Källändet. På then skog som Gewågs byemän hafwa hittils nyttjat dels under skatte och dels under afradsrättighet äga the något fogel-, men swagt diurfänge. Fiske hafwa Gewågsboerne uti [fol. 334r] Ragundaälfwen och en siö på Hällesiö afradsländ, kallad Hällesiön, uti hwilken sednare the hafwa somlige år fiskat til husbehof; men i Ragundaälfwen är fisket så swagt, at thet ej lönar redskap och arbete. Qwarnställen hafwa these byemän en åttendedels mil ifrån gårdarna uti en å kallad Gerilsån, hwarest är miölqwarnar til husbehofs nyttning, och såg efwen inrättas kan.

Gewågs byemäns näringsfång består, såsom the öfriga Ragundaboers, uti åkerbruk, boskapskiötsel och försälgning af något träwärke, som the handlande i Sundswall köpa, och härifrån flotta til staden, samt sedan siöledes afföra. På byens Gewågs marck finnas ej någre masteträd eller ämnen thertil, icke eller, såwida nu kunnigt är, någre malmstrek och nyttige bergarter. Ifrån hemmanen Gewåg äro til Sundswall, som närmaste köpstad, 11½ mil, och til Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärke, 4½ mil.

[fol. 334v] Gewågs byemän androgo, at som uppå thesas hittils nyttjade skatteskog skal wara mycken stenig och oländig marck af föga dugelighet, och thesas endaste utwäg at skaffa penningar til kronoutskylder och flera oumgängeliga utgifter, skal bestå theruti, at the kunna sälja något träwärke af hemmanens skog; så begärtes, thet hemmanen måtte tildelas så tilräckelig skatteskog, at the måge theruppå finna ej allenast tilgång af nödigt byggningswärke, med wedbrand och flera behof, utan ock lägenhet til måttelig försälgning, som skogen i längden tåla kan. I öfrigt anhöllo byemännen, thet måtte the framgent få behålla sina slätter och fäbodeställen samt mulbete på kronoafradsländet, emedan sådane nyttningar skola wara för thesas hemman högst angelagne.

Kronones ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg anförde, at emedan Konungens befallningshafwande har täckts låta Afwittringsrätten weta, thet 1742 års instruction, såwäl som [fol. 335r] 1752 års Kongl. förklaring äro wid sidst öfwerståndne riksdag uphäfne; så kan han wäl icke förrän någon wiss grund til skogsafwittringen i Jemteland åter faststald warder, göra behörigt påstående angående skilnaden emellan Gewågs bys skatteskog och angräntande kronoallänning; men påminte likwäl, thet måge Gewågs byemän förbindas, at uti then så kallade Gerilsån, hwarest tjänlig lägenhet gifwes, inrätta såg, såsom ländande til besparing både af skog och många dagswerken.

Sedan Afwittringsrätten hade på sätt, som förr berördt är, giordt sig noga underrättad om nödige omständigheter til afwittring emellan Gewågs bys skatteskog och angräntande kronoallmänning, samt lägenheterna synat och wederbörande hört; så pröfwade rätten enligt Ko-

nungens befallningshafwandes höggunstiga skrifwelse af then nästwekne augusti, at så med afwittring för ofta berörde by, som med räläggning af skilnadslinierne tils vidare anstå låta.

[*fol. 335v*] **År 1757 then 6 och följande dagar i oktober månad** blef, til underdånigste efterlefnad af Hans Kongl. Maj:ts nådigste förordnande i 36 § af resolutionen på allmogens beswär gifen then 7 julii 1752, samt til wördsamste följe af Konungens befallningshafwandes then 5 förwekne augusti aflåtna höggunstiga skrifwelse, angående skogsskilnad och flera omständigheter wid skattehemmanen KROKWÅG I RAGUNDA SOCHN och tingelag uti Jemteland, behörig syn och undersökning förrättad af underteknad vice häradshöfdinge, med nämndemännen Salomon Swensson i Wästanede, Nils Larsson i Swedje, Olof Eriksson i Håsiö, Pär Jonsson i Kullsta, Esbiör Nilsson på Hammaren och Magnus Jönsson i Hammarsgård; närwarande commissionslandtmätaren herr Eric Mellin. Härwid instälte sig, uppå föregången kundgiörelse eij allenast skatteägarna af hemmanen i Krokståg, Olof [*fol. 336r*] Nilsson, Olof Johansson, Jon Nathanaelsson och Pär Olofsson, utan ock Olof Nathanaelsson i Krångede, samt Pär Andersson och Jon Nilsson i Ammer, hwilcke innehafwa någre ägor wid byn Krokståg.

Af jordeboken fants, at hemmanen i Krokståg bestå af följande tunne- och skattetal, nemligen: N:o 1 af trij och ett halft tunneland med siutton daler 25 öre silf:rmts ränta dragonehåll N:o 68 wid Råfsunds compagnie. N:o 2 af trij tunneland med femton daler 19 öre silf:rmts ränta dragonehåll N:o 69 wid berörde compagnie. N:o 3 af tu tunneland med 12 d:r 16 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 70 af Råfsunds compagnie alla utan förmedling. Men thet hemman, som Pär Olofsson besitter, och är i jordeboken anteknadt under N:o 4 i Krokståg, finnes liggande inom Gewågs byens rågång.

Krokstågs hemmansägare hafwa, efter theras för rätten nu giorda upgifwande, så stora utsäden och foder för så många kreatur som följer, nemligen: Olof Nilsson sår hwart år tre och en half tunna, föder två hästar, aderton [*fol. 336v*] boskapskreatur, yngre och äldre sammanräknade, och tjugu småfäkreatur, hwarmed förstås får och getter. Olof Johansson har årligt utsåde til tre och en half tunna, foder för en häst, fiorton nöt och tjugu småfäkreatur. Jon Nathanaelsson har två tunnors årligt utsåde, foder för en häst, ellofwa nöt och femton småfäkreatur. Thet af byemännen nu angifne utsåde sker på then ena hälften af åkren tå then andra hälften trädes; och thet upgifne antal af hästar och andra kreatur födes med bergning af alla the slätter, som byemännen intil thenna tiden hafwa nyttjat, men måste minskas, ther någon del af slätten går them ifrån.

Til hemmanen i Krokståg hörer eij något kronoafradsländ; men Olof Nilsson i berörde by nyttjar en del af slättegodsset Östra Döwiken, och en skogstract emellan Ammers bys skatte-skog, samt afradsländan Silsländan och Kiöttsiölandet, uti hwilcket sednare alla tre grannarne i Krokståg hafwa ägt del, emot tre öre silf:rmts årlig utgift af hwarthera intil år 1757, tå thet blifwit til twänne nybyggen anslagit.

[*fol. 337r*] Til bewis om äganderätten af förrnämnde skogstract uppedde Olof Nilsson i Krokståg Ragunda häradsrätts utslag af then 8 martii år 1716, hwilcket innehåller, thet Anders Larsson i Ammern har påstått, at Anders Sörnssons änka i Krokståg icke ägde någon del uti then så kallade Storfloskogen och thes nyttning, utan allenast i slätten. Men emedan af upwiste bref är befunnit at Krokstågsmän, såwål som Anders Larssons i Ammern företrädare, hafwa sig tilhandlat del i Wäster Ammern och thes tilhörigheter, utan at Krokstågs män hafwa af ålder med honom nyttjat slätten i Storflon; ty har rätten dömt, at Anders Sörnssons enka borde, så efter then tiden, som ther förrut, bruka Storfloskogen både til diurfång och annan nyttning; men fåbodarna, som woro bägges slätter til förfång borde therifrån flyttas.

På rättens tilfrågan, huruwida Krokstågs bys skatteskog är lagliga skild ifrån the angränt-sande krono- och skatteskogar, uppeddes följande til uplysning therom tjänande skrifter, nemligen: [*fol. 337v*]

1:o. Ragunda häradssynerätts protocoll af then 17 maji år 1698, hwilcket innehåller, at en tå förehafd twist emellan Krokstågs byemän, kärande, och Gewågsboerne, samt Nils Nilsson i Krokståg swarande, angående skogsskilnad, är afgjord genom sådan förlikning, at skilnaden emellan these byar skulle blifwa såsom then af ålder warit, och sträcka sig ifrån Matputten wid stora ålfwen norr ut til Grubban, samt therifrån til Högforsen. I följe theraf skulle all nyttning af skog och slåtter på wästra sidan om thenna rågång tilkomma Krokstågs byemän, tillika med halfwa nyttningen af ålfwen ifrån Grubban til Högforsen, både i fiske, bäfwerwonor och annat mera; men theremot wore bemälte byemän förbudit, at utom thenna årkända råskilnad i någor måtto oroa Gewågsboerna, eller af theras marck sig något tilägna.

2:do. En af länsmannen Måns Karlsson med fyra nämndemän then 19 october år 1714 hållen syn emellan Ammers och Krokstågs byemän, angående ägoskilnad [fol. 338r] hwarwid parterna kommit öfwerens på thet sättet, at skilnaden emellan theras ägor skal taga sin början mitt på then så kallade Biörkstranden wid Ragundaålfwen, och therifrån sträcka sig norrut til Ammersbäcken, tädan i Trålmyreberget, vidare i Tållåsen, mitt emellan Ammers och Krokstågs fäbodas, och sidst i Wattuberget och Qwarnån wid pass en half mil; utom hwilcken skilnad ingenthera byn skulle giöra någon åwärckan, men mulbetet skulle the samfäldt nyttja.

3:o. Ragunda häradsrätts then 22 december år 1714 gifne utslag, hwaruti Rätten pröfwat nödigt, at hufwudrätet til ofwan berörde skilnad skulle wara thet gamla märcket i landswägen sexhundrade alnar ifrån stranden, hwilcket borde nedersättjas med fem stenar, samt hållor och wisare med wäderstrek uti hållorna, som skulle wisa neder åt stranden och upføre i norr til Ammersbäcken, hwarest åfwen ett rå borde nedersättjas med [fol. 338v] wisning til Trålmyreberget, och så vidare i Tållåsen och Wattuberget eller Qwarnån. These märcken kommo således, at framgent gälla för bohlstada skilnad emellan byarna Ammer och Krokståg. I anledning af föregående utslag, hafwa länsmannen Magnus Frisk och nämndemannen Jon Larsson i Böle then 16 septembr år 1748, i wederbörande byemäns närwaro, upgått förrberörde råskilnad, som tå blifwit til alla delar godkänd.

4:to. Ragunda häradsrätts protocoll af then 19 december år 1729, hwilcket wisar, at Krokstågs byemän hafwa tå twistat med Gewågsboerne, angående skogsskilnad ofwan then så kallade Högforsen; hwaröfwer rätten gifwit thet utslag, at emedan Krokstågs bys skogsteg borde sträcka sig så långt som andra byars och til thes kronoallmanningen mötte, men Gewågs byemän icke hafwa gittat wisa något skiäl til thes afskärande; ty borde Krokstågs boerne obehindrade [fol. 339r] nyttia sin skogsdel alt til thes kronans allmanning emottoge. Men som twisten egenteligen bestått theruti, hwarest rätta skilnaden wore emellan skattesbogen och kronoafradslandet Hällesiölandet, som Gewågs män emot afrad nyttjade, hwilcken skilnad icke war lagliga faststæld; altså har Rätten utstält samma mål til laga syn och delning, hwarwid ock komme at pröfwat, huru Krokstågsmännen kunde, emot anbuden afrad få någon del uti then ofwanför theras skatteskog belägne kronoallmanning.

5:to. Ragunda häradsrätts protocoll then 24 maji år 1744, hwilcket wisar at Ammers och Krokstågs byemäns tå instämde twist på afradslandet Kiällandet är genom förlikning bilagd med the wilkor, at Krokstågs hemmans skogstract skulle sträcka sig ifrån Öretjärnen rätt söderut och märcken nedsättas, at wid Kånckebackeflon, ther lineen stadnade, thet andra söder om flon, [fol. 339v] ther lineen framginge, och thet tredje mitt på högden, hwarifrån skilnaden borde löpa ända neder til Qwarnån. Mulbetet skulle the nyttja samfäldt, men hålla slåttarna för all åwärckan fredade. Sedan thenna förlikning blifwit af parterna widkänd, så är then af rätten worden stadfästad med dom.

Wid besiktning af Krokstågs hemmans ägor, samt skog och utmarck, fants at åkerjorden här består af fin sand och sandmylla, med lös sandbottn under matjorden, som här innehåller ett godt quarters diup. Af hemmanens åkrar finnes ett stycke, Leråkre kalladt, bestå af fast lera med lerbotn, men tunnare matjord än på the öfrige ställen. Samtelige byemännen, såwål som Olof Nathanaelsson i Krångede, samt Pär Andersson och Jon Nilsson i Ammer, hafwa

sina åkrar om hwarandra i många små skiften eller thegar. Af tiondelängderna fants, at these åkrar hafwa i medelmåttiga år kastat af sig förkofrad wäxt emellan femte och sjette kornet, och pröfwar Rätten, i anseende så thertil som [fol. 340r] til sielfwa jordens art, at then hörer under tredie graden uti then för Jemteland projecterade nya skattelägningsmethode. Inom åkerhägnaderna äro någre få lägenheter til ny åkers upbrukande af lindewallar, som nu brukas til höbergning, jemte renar och dälдер. Olof Johansson och Jon Nathanaelsson hafwa humlegårdar hwaraf the få humla, som någorlunda swarar emot theras husförnödenhet; men Olof Nilsson föregifwer, at humlewäxt skal ej trifwas wid hans gård.

Beträffande skog och utmarck, så består jordmonen på then dels af lera, men mästadels af stenbundit land. Skogwäxten är medelmåttig af tall, gran och löfskog, så at på then skogstract, som Krokstågs byemän hafwa under skatterättighet nyttjat, finnes timmer til husbyggnader samt gärdle, stör, wedbrand och flera gårdsförnödenheter. Furuskogens wäxtelighet blef på åtskilliga [fol. 340v] ställen af särskild jordmon pröfwad genom safwuloppens räknande, hwarigenom fants, at en sågstock behöfwer wid pass tuhundrade och en medelmåttig timmerstock til husbyggnad etthundrade sextio års wäxtetid, innan the blifwa til sina behof duglige.

The mäste slåtter, som Krokstågs byemän hafwa på theras gamla skatteskog, äro belägne til wästra och wästnorra kanterna; men på the öfriga sidorna är marcken mera stenig och til gräswäxt otjänlig. Olof Johansson och Jon Nathanaelsson hafwa inga flera slåtter, än the, som äro på thenna marck belägne. Men Olof Nilsson berättade, at han skal, uppå then så kallade Flomarcken eller skogstract, som han brukar inwid Sättsjö och Sillslandet, hafwa hälften af sin slått, i synnerhet för hästekreaturen. Mulbetet å thenna marck är [fol. 341r] någorlunda godt i dälдерna, men rätt swagt på moar och bergshögderna.

Fäbodas hafwa Olof Johansson och Jon Nathanaelsson tilhopa på then gamla skatteskogen en half mil ifrån gårdarna, samt på afradlandet Tiällandet, som Ammers byemännen innehafwa, med hwilckas tilstånd Krokstågsboerne hafwa ther anlagt fäbodas wid pass en och en half mil ifrån sina gårdar. Olof Nilsson har fäbodas på Flolandet, men ej på skatteskogen.

Uppå then marck, som Krokstågs byemän nyttjat under skatterättighet, finnas ej några masteträd, eller ämnen thertil, icke eller fogel- och diurfänge; men på Flolandet har Olof Nilsson giller både för diur och foglar. Fiske hafwa Krokstågs byemän allenast til någre kok uti Ragundaälfwen. Miölqwarnar hafwa byemännen i en å kallad Gerilsån, som rinner ett litet stycke ifrån gårdarna, hwarest kan til husbehof malas. [fol. 341v] Krokstågs byemäns näringsfång består, såsom the öfrige Ragunda sochneboers, i åkerbruk, boskapsskiötsel och någon handel med träwärke. Byen Krokståg ligger ifrån Sundswall, som närmaste kiöpstad, ellofwa och tre fierdedels mil, och ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärke, fyra och tre fierdedels mil.

Wid efterfrågan, på hwad sätt Olof Nathanaelsson i Krångede samt Jon Nilsson och Pär Andersson i Ammer hafwa fått ägor wid byen Krokståg, och hwilcka bewis the hafwa om äganderätten theraf, utlätto sig Olof Nathanaelsson och Jon Nilsson, at the skrifter, som thetta mål angått, skola hafwa förkommit under sednaste ofred emellan Sverige och Dannemarck, så at the ej kunna nu förete något bewis hwarcken om äganderätten, eller ther om, at the för samma ägor draga någon skatt, utan skal [fol. 342r] wara härmelse, at i Krokståg har i forna tider warit ännu en gård, hwars ägare dödt barnlös, tå jorden fallit til arf emellan en i Krångede och en i Ammer, men at Olof Nilssons hemman i Krokståg har af ägora fått en tredjedel, och theremot lemnat Krångede och Ammers hemman lott i slättegodset östra Döwiken. Af gamla jordeböcker skal dock finnas, at Krångede och Ammer draga skatt för någon jord i Krokståg til ett halft tunneland hwarthera, hwarefter Olof Nathanaelsson påstår, at efwen få skog uppå Krokstågsmarcken; men Jon Nilsson i Ammer är nögd, tå han får ther taga nyttningwärke til lador, giärdesgårdar och mera sådant. Pär Andersson i Ammer beropade sig på the skrifter af åren 1621 och 1712, som här frammanföre nämnde finnes, hwaraf han för-

modar thet wara klart, [fol. 342v] at hans hemman i Ammer äger rätt til then jordepart, som han innehafwer i Östra Krokståg.

Krokstågs byemän anförde, at thet som Olof Nathanaelsson i Krångede och Jon Nilsson hafwa berättat om the ägor, som the wid Krokståg innehafwa, skal wara obewisligt, och at ägorna för then skul böra återläggas under thetas rätta bohlsstad, ther the belägne är. Emedan skilnaden emellan Gewågs och Krokstågs byar skal gå altför när til then sednare, hwilcket förmodes komma theraf, at östra gården i Krokståg, är tagen til hemmanen i Gewåg, ty begärtes, at berörde gård må återfå ägor tilhopa med hemmanen i Krokståg, hwarunder then är i jordeboken upförd, och skilnaden thereafter gå fram mitt emellan byarna Gewåg och Krokståg. I öfrigt androgo Krokstågs byemän, at som the hafwa ganska swagt mulbete på thetas skatteskog, och them ej blifwit tillagd någon afradsskog, på hwilcken the kunnat inrätta fäbodas, utan hafwa om fäbodeställen och betesland måst anlita sina grannar i byn Ammer; så begära the thet wille Afwittringsrätten tildela [fol. 343r] them någon skogstract af kronoallmänningen, på hwilcken the kunna nyttja såwål slätter och mulbete, som fiske, diur- och fogelfänge, ther någon kronoskog blifwer öfrig, sedan thetas, samt thetas grannars Ammers- och Gewågsboernes skatteskogar blifwit behörigen afwittrade, för hwilcken skogsdel the wilja betala skiälig afrad.

Kronans ombudsman landsfiscalen herr Olof Klingberg, som under thenna förrättning blifwit siuk, lät hos Afwittringsrätten inlemna ett ämbets memorial, hwaruti anföres, at som, til följe af Konungens höga befallningshafwandes förordnande, afwittring och råläggning emellan Krokstågs hemmans skatteskog och angränsande kronoallmanning kommer at anstå, i anseende thertil, at then för Afwittringsrätten år 1742 gifne instruction är wid sednaste riksdag uphäfwen; så förbehåller sig landsfiscalen, at, sedan en förwäntad ny instruction utkommit, och therigenom blifwit kunnigt, hwilcka grunder wid afwittringswärcket hädanefter följas böra, å ämbetets wägnar göra the påminnelser, som tjäna til bewakande af Kongl. Maj:ts och kronans förmon. [fol. 343v] Och som wid thenna undersökning ej war något vidare at påminna, så afsades, at så med afwittring emellan Krokstågs bys skatteskog och angränsande kronoallmanning, som med skilnadslinernas råläggande kommer, til följe af wälborne herr lagmannens och vice landshöfdingens Svahns höggunstiga skrifwelse under then 5 förledne augusti, tils vidare at anstå.

Efter ändade undersökningar för the här frammanföre nämnda byar, hade Afwittringsrätten tänckt, at på lika sätt fortfara med nödige undersökningar för the öfrige hemman i Ragunda sochn, hwarest commissionslandtmätaren herr Eric Calwagen haft at besörja om geometrisk affattning, til hwilcken ända bemälte herr landtmätare äfwen är then 16 förledne september af rätten anmodad at therwid göra nödigt biträde. Men herr landtmätaren Calwagen kom icke tilstädes, utan har, uti skrifwelse ifrån Sundswall under then 24 nästledne september, gifwit [fol. 344r] afwittringsrätten tilkänna, at han funnit sig hafwa af Kongl. landtmäteriecontoiret ordres af then 8 martii innewarande år, at ej påkalla Synerättens åtgärd eller göra något biträde, förrän mätningarne äro fullbordade, i anseende hwartil han icke skal kunna nu biwista undersökningarna uti byarna Ammer, Döwiken, Böle och Krångede, utan låter sin medhielpare fortfara med mätningarna. Och som af commissionslandtmätarens herr Eric Mellins arbete intet mera är färdigt, än thet, som Afwittringsrätten hittils förehaft, och kronans ombudsman kandsfiscalen herr Olof Klingberg efwen är af siukdom, såsom laga förfall, hindrad, så kunde Rätten för thenna gången afwittringsarbetet ej vidare fortsätta.

År och tid som förr skrifwidt står.

På Afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell

[Sigill]

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 346r–392r, ÖLA. Protokollet är på sista bladet undertecknat och beseglat av domaren i avvittringsrätten i Jämtland, Johan J. Wasell. På ett försättsblad är antecknat som rubrik: ”Skogs-afwittringsrättens uti Jämtland protocoller och utslag för juniij och juliij månader åhr 1758”.

År 1758 d. 9 juniij infunno sig uti FORSS SOCHNS GÄSTGIFWAREGÅRD af Ragunda tingelag i Jämtland undertecknad vice häradshöfdinge och commissionslandtmätaren herr Eric Mellin, samt nämndemännen Olof Johansson i Döwiken, Pär Pålsson i Gewåg, Hans Olofsson i Håsiö, Nils Nilsson och Nils Larsson i Swedje och Salomon Swensson i Wästanede, at fortsätta den af Hans Kongl. Majj:ts nådigst anbefalte och i detta tingelag påbegynte afwittring emellan skatteskogen och allmänningar eller kronoafradsländ och i synnerhet, at, til följe af herr generallieutenantens och landshöfdingens samt commendeurens af Kongl. Majj:ts Swärdsorden högwälborne baron Fredrick Sparres höggunstiga förordnande af d. 18 nästl maji, upgå, fastställa och rörlägga skilnaderna emellan FORSS SOCHN OCH THE ÖFRIGE DERINTIL GRÄNTSANDE SOCHNAR i Ragunda tingelag.

Härwid instälte sig, efter behörig kungjörelse, följande sochnmän och fullmäktige, nemligen: Ifrån Forss sochn Erich Olofsson i Wästerede, [fol. 346v] Nils Pärsson i Österede, Jon Nilsson i Åsen, Jakob Pålsson i Biskopsgården, Pär Danielsson, Erik Olofsson och Jon Jonsson i Byen, Jon Jonsson i Utanede, Erich Jönsson och Erich Jonsson i Österåsen, Jon Hansson i Wästeråsen, samt Olof Erichsson och Ifwar Nilsson i Böhle. Ifrån Ragunda sochn Olof Larsson i Näset, efter wisad fullmagt af d. 8 i thenna månad. Ifrån Håsiö sochn och Wästanede by, Hans Nilsson, hwilcken uptedde fullmagt af sine grannar gifwne d. 7 nästwekne juniij. Ifrån Hällesjö sochn Anders Jonsson i Lund, försedd med fullmagt af den 8 i denna månad.

Uti ofwannämndes närwaro uplästes högwälbemälte herres förrberörde höggunstiga skrifwelse, hwaruti förständigas, det herr landtmätaren Mellin berättat, at rålineerne kring Forss sochn numera äro affattade, och der twister förefalla præentionslineer uptagne, så at af domare, med nämnd, kunde dömas öfwer berörde sochns skiljelineer, och de sedan upgå och uphuggas samt rörläggas. I anseende [fol. 347r] hwartil högwälborne herr baronen, general lieutenanten, landshöfdingen och commendeuren täckts förordna, at först borde afgiöras angående rågången emellan Forss och angräntsande sochnar i Ragunda tingelag. Häradsskrifwaren herr Jonas Berg, som blifwit förordnat at i början af denna sommar, som kronoombudsman bewista skogsafwittringsförrättningen, kom ej tilstädes, utan har, genom bref af d. 6 i denne månad, låtit weta, det han blifwit af en så swår sjukdom angripen, at han omöjeligen kunnat någon resa företaga, men at han wil sig infinna, så snart hälsan det tillåter. Och på det afwittringsförrättningen ej må i medlertid aldeles hindras, så blef länsmannen i tingelaget Haqvin Frisk skrifteligen antydt, at nästa måndag, som är d. 12 i denne månad sig inställa, at göra de påminnelser, som til bewakande af Kongl. Majj:ts och kronans rätt i detta mål nödige pröfwat. Herr landtmätaren Mellin wisade affattning öfwer skiljelineerne emellan Forss och Ragunda, samt emellan Forss och Hällesjö sochnar; [fol. 347v] men skilnaden emellan Forss och Håsjö sochnar skal wara af herr landtmätaren Calvagen upgången, och chartan deröfwer hos honom, som nu förtiden icke wistas i orten, men förmodas likwäl hafwa lemnat den, jemte flera nödiga skrifter, til h:r Salomon Ahlström, som nu förrättar hans syssla.

Afwittringsrätten pröfwade bäst, at först företaga skilnaden emellan Forss och Ragunda sochnar, hwars affattning altså skärskådades, och fants, at den, efter wederbörandes upgifwande och öfwerenskommelse är rättad efter följande märcken, eller skiljetekn, nemligen Dalsbergsfuru, Kalfhällarna, Stormyrtjernsröret, Stuguudden i Råsjön, nedersta foten wid östra ändan af Lokberget. Tädan följes Forssälfwen och Ragundasjön til Medskogsbacken, hwarifrån lineen går till Galahällan i östra åmynnet wid Eldsjön, och så vidare til Billtjern-

bäcken, der berörde bäck faller utur tjernen. Derifrån skal skilnaden gå öfwer den så kallade Bjertmyråsen til landsskilnaden emellan Jämteland och Ångermanland; men som denna [fol. 348r] ei ännu är upgången eller fastställd, så har ei eller sochnelineen kunnat upgås längre, än til ofwanberörde Billtjernsbäck.

Wid efterfrågan af Rätten, om förrberörde skilnad, emellan Forss och Ragunda sochnar, grundar sig på någon dom och rågångsbref, eller blott på sochnemännens förening, swarades, at the nämnde ställen hafwa ifrån äldre tider warit hållne för laga skilnad, och äro jämwäl til en del gillade genom häradsrättens utslag af d. 21 maji 1698 och d. 5 september år 1702, hwarjemte det af geometriska chartan och dess beskrifning inhämtades, at sådan skilnad ei är upgången eller belagd med lagilda rå och rör. De byemän af Forss och Ragunda sochnar, hwilkas ägor ligga närmast intil sochneskilnaden, begärte, at de måge til des uphuggande och rörläggning få hjelp af de öfriga sochnemännen; hwartil de närwarande fullmäktige icke kunde bifalla, emedan de ej hafwa i det målet blifwit befullmäktigande.

[fol. 348v] Rätten antydde för den skull de närwarande af Ragunda och Forss sochnar, at instundande söndag efter predikan, öfwer denna omständlighet rådgjöra med sina öfriga sochneboer, och nästa måndag gifwa rätten tilkänna, huruwida de kunnat sig förena.

D:n 10 junii. S. D. Til ödmjukt följe af Konungens befallningshafwandes höggunstiga skrifwelse och förordnande under d. 16 junii 1755 och 27 april innewarande åhr, företogo sig de til skogsafwittringsförrättningen i Jämteland förordnade ämbetsmän, at öfwerlägga, huru arbetet må i denna sommar beqwämligast wärkställas, och det ena efter det andra til den ändan så indelas, at ingen onödig omgång och widlyftighet måtte hindra förrättningens jämna fortsättjande. I detta ärende infunno sig uti WÄST[ER]EDE BY OCH FORSS SOCHN i Jämteland, jämte undertecknad vice häradshöfdinge och nämnden, [fol. 349r] commissionslandtmätaren herr Eric Mellin, extraordinarie landtmätaren herr Pehr Björnlind och herr Hans Bjur, samt, å kronans wagnar, länsmannen i Ragunda tingelag Haqvin Frisk, men commissionslandtmätaren herr Eric Calvagen är icke i landet wistande, utan berättade h:r Salomon Ahlström, som någon tid förrättat hans syssla wid mätningar och geometriska affattningar, at bemälte herr landtmätare lærer nu för tiden uppehålla sig antingen i Gestrikeland eller i Gefle.

Härwid gafs tilkänna at någre wid skogsafwittringswerket angelägne documenter och i synnerhet geometriska chartan öfwer Håsiö sochn, skola wara under h:r landtmätaren Calvagens wård och wid detta tilfälle så mycket mera nödige, som den af högwälborne herr baronen generallieutenanten och landshöfdingen anbefalte sochneskilnad emellan Forss och angräntsande sochnar skal omöjeligen [fol. 349v] kunna fullbordas utan rättelse af berörde charta, emedan den innehåller lineen emellan Forss och Håsiö sochnar.

På tilfrågan, swarade Salomon Ahlström, at chartan öfwer Håsiö sochn icke finnes hos honom och at han ej eller har sin hufwudmans tilstånd at aflemna chartor eller andre handlingar, som han omhänder fått. Länsmannen Frisk anförde, som kronofullmäktig, det förmodar han, at herr landtmätaren Calvagen, som hittils njutit och lærer ännu njuta lön wid skogsafwittringswercket, hade bort wara tilstädes wid arbetet eller åtminstone i förrättningsorten, och som bemälte herr landtmätare finnes ej eller hafwa til nu tjenstgörande herrar landtmätare aflemnat nödige chartor och andra skrifter; så påstår länsman, til bewakande af Kongl. Majj:ts och kronans rätt, det måtte herr landtmätaren Calvagen ej allenast tilhållas sådant ofördröjeligen at fullgjöra, utan ock sättas i [fol. 350r] ansvar för kostnad, hinder och skada, som i genom hans wällande förorsakas.

Efter öfwerläggning med de närwarande herrar landtmätare, pröfwades bäst, at arbetet i denna sommar fortsättes således, at herr commissionslandtmätaren Mellin, der han kommer at blifwa qwar wid afwittringswerket i Jemteland, hwarom swar wäntas ifrån Kongl. landtmäteriecontoiret, fullbordar rågångarna omkring Forss sochn emot de öfrige sochnarna i Ragunda tingelag, samt någon ännu felande affattning, dels i Forss sochn och dels i Gewågs

by af Ragunda sochn. Herr landtmätaren Björnlind förfärdigar det, som än återstår i sochnen Stugun, och, under det berörde sochns inwånare, som bestå allenast af sju bönder, hafwa nödig ledighet til sina gårdssysslors skjötande, börjar med affattningen uti det närmast intil sidstnämnde sochn belägne Lits tingelag. Herr landtmätaren Bjur bringar til slut affattningarne i Hällesjö [fol. 350v] sochn, med nödige rågångar emot de angräntsande sochnar. Och som herr Salomon Ahlström berättat, at mätungs- och affattningsarbetet i den del af Ragunda tingelag, som herr landtmätaren Calvagen företagit, blir inom kort färdigt, så torde bemälte herr landtmätare, om han til förrättningsorten återkommer, behaga börja mätning och affattning för någon af de norra byarna i Lits sochn.

I öffrig it nödgas Afwittringsrättens ledamöter ödmjukast anhålla, det täckes högwälborne herr baronen, generallieutenanten och landshöfdingen, höggunstigt förordna, at herr landtmätaren Calvagen må til orten öfwersända och til uplysning framgifwa de til afwittringswerket hörande chartor och flera handlingar, på det brist deraf ej må ytterligare hinder förorsaka.

Den 11 junii war söndag.

D. 12 junii instälte sig uti Wästerede by och Forss sochn, jemte wederbörande [fol. 351r] ämbetsmän, kronolänsmannen Haqvin Frisk, så ock fölljande sochnfullmäktige, nemligen Olof Nilsson i Näset och Ingemar Jonsson i Lien af Ragunda sochn, Pär Jönsson i Österåsen, Pär Danielsson i Byen och Nils Pärsson i Österede, fullmäktige för den del af Forss sochn, som ei gräntsar til skilnaden emellan Ragunda och Forss sochnar, så ock Olof Olofsson, Jon Pärsson, Elias Jonsson, Erik Isaksson och Erik Olofsson i Wästerede, hwilken by är i Forss nästgräntsande intil sochneskilnaden. Desse sochnemän och fullmäktige gjorde nu gemensamt den inwändning, at som det högstförmäna landshöfdingeämbetet, har d. 2 augusti år 1757 täckts Hans Kongl. Maj:ts egit nådrättwisa utlåtande underställa den ansökning, som någre ibland Forss sochneboer gjort om återwinnande af den skog och marck, som Afwittringsrätten them fränkändt, samt förordna, at med rörläggningen måtte hafwas anstånd, til des nådigt swar [fol. 351v] ankomme; så påstå de at rörläggning af sochnelineen eij eller må desförinnan företagas, emedan de skola förut wara i owisshet, antingen de få behålla skogen intil sochnelineen, eller den blifwer för kronoallmänning ansedd, i hwilken sednare händelse de förmoda, det icke wara deras skyldighet at hafwa kostnad wid skilnadens upgående och rörläggande.

Afwittringsrätten upläste för sochnemännen Konungens befallningshafwandes höggunstiga skrifwelse af d. 5 augusti 1757 och d. 18 maji innewarande år, samt, i anledning deraf, underrättade dem, at uti den förra talas endast om anstånd af rörläggning emellan skatteskogar och kronoafradsländ eller allmänningar, men uti den sednare, är förordnadt, at angående rågången kring Forss sochn emot öfriga sochnar i Ragunda tingelag med aldräförsta afgjöras bör, i anseende hwartil den af dem gjorda inwändning så mycket mindre kan hindra wärkställigheten af [fol. 352r] nästberörde höga förordnande, som, ehwad skogen blifwer för krono eller skatte förklarad, en redig skilnad och med lagliga rå och rör försedd rågång, ändå måste wara sochnarne emellan.

Forss sochns inwånare gåfwo deruppå tilkänna, at de ei hafwa kunnat sins emellan förenas, anten de närmast liggande byar allena, eller samteliga sochnemännen måge gjöra arbete och handräckning wid uphuggning och rörläggande af sochne skilnaden emot Ragunda, men Olof Nilsson i Näset och Ingemar Jonsson i Lien utlätto sig, det Ragunda sochneboer hafwa öfwerenskommit på det sättet, at hwar blifwer, wid sochneskilnaden, ansvarig för de ägor, som han innehafwer, och at Näset med Liens hemmansägare följacketel. swarar emot Forssboerna til den ena hälften af sochneskilnaden. Rätten förestälte Forss sochnemän, at i detta mål sig förena, men som de begärte Rättens utslag och tre af de nu närwarande nämndemän äro, för nära skyldskap [fol. 352v] med några i saken delägande, jäfachtige, så antyddes läns-

mannen Frisk, at til morgondagen inkalla tre andra nämndemän, emot hwilka intet laga jäf finnas må.

Länsmannen Frisk gjorde, å ämbetets wägnar det förbehåll, at kronan må af wederbörande sochnemän hållas skadeslös i den kostnad, som upgår til ransakan och dömande öfwer denna deras twist om arbete och handlangning wid sochneskilnaden.

D:n 13 junii. Efter gjord anstalt infunno sig nu nämndemännen Olof Johansson i Döwiken, Pär Pålsson i Gewåg, Nils Nilsson i Swedje, Erik Nilsson i Näset, samt Olof Nilsson i Näset och Gustaf Olofsson i Lien, emot hwilcka ej fants något laga jäf. Wästerede byemän anförde deruppå, at om skilnadslineen emellan Forss och Ragunda sochnar kommer at upmärkas allenast igenom en smal gata til stånggång eller stafled, så undandraga de [*fol. 353r*] sig ej at derwid göra arbete, utan hielp af de öfriga sochneboerne, men om nya rå och rör skola inrättas, eller bred rågata uphuggas, så finna de sig ei förmögna sådant allena at fullborda.

Forss sochnemäns nu närwarande fullmäktig Nils Pärsson i Österede beropade sig på det, som redan är, å hans och de öfriga sochneboernes wägnar, andragit, och hwar igenom alt biträde wid sochneskilnadsarbetet är bestridt. Efter detta uplästes föregående protocoll, hwarwid eij war något at påminna. Och som parterne jämwäl utlätto sig, det de eij hafwa något vidare at andraga; så tog Afwittringsrätten detta mål i behörigt öfwerwägende, hwarefter afsades följande

Utslag

Emedan Konungens befallningshafwande i orten har, genom publication af predikostolarna d. 12 april 1755, låtit göra allmänt kunnigt, at arbete och handlangning wid landsskilnaden borde [*fol. 353v*] ske gemensamt af de angränsande sochnarna och den nu anbefalte skilnad emellan Ragunda och Forss sochnar är af lika beskaffenhet, och så mycket mindre kan af de närmast liggande gårdar allena fullbordas, som de äro få, men sträckningen lång, och den äfwen måste, til följe af hög-respective landshöfdingeämbetets förordnande af d. 19 junii 1755, förses med större och kostsammare rösen, än de lineer, som skilja allenast emellan byeskogar; ty pröfwar Afwittringsrätten skjäligt och nödigt at alla Forss sochnemän skola göra gemensamt arbete och biträde til oftänemde sochneskilnads uphuggande och laglik-mätiga rörläggning.

I öfrigit finner Afwittringsrätten enligt 21 cap. rätteg.b:n, at Forss sochnemän skola med sex daler silfwermynt återgälda Kongl. Majj:ts och kronan dess kostnad til en dags underhåll för domare och nämnden. [*fol. 354r*] Sedan föregående utslag war afsagdt, så antyddes, at alla i denna sochneskilnad delägande skola genast anskaffa nödigt manskap til uphuggande och rörläggning.

Then 14, 15 och 17 junii företogs och fortsattes med räläggning af skilnaden emellan Forss och Ragunda sochnar, närwarande commissionslandtmätaren herr Eric Mellin och kronans ombudsman, häradsskrifwaren Jonas Berg, hwilcken wisade herr generallieutenantens och landshöfdingens samt commendeurens af Kongl. Majj:ts Swärdsorden högwälborne baron Fredrich Sparres d. 18 maji detta år aflätne höggunstiga skrifwelse, hwarigenom bemälte häradsskrifware blifwit förordnad, at wid skogsafwittringen i Jämteland, i början af denna sommar, wara Kongl. Majj:ts och kronans ombudsman. Härwid instälte sig jämwäl efter antydan de byemän af Forss och Ragunda sochnar, som med sina ägor gräntsa närmast intil sochneskilnaden. Härwid blefwo [*fol. 354v*] i anledning af sochnemännens öfwerenskommelser samt företedde domar, som i Afwittringsrättens protocoll af d. 9 i denna månad nämnde äro, följande märken satte, nemligen:

På en berggudd wid södra ändan af Eldsjön, litet söderom en i berörde siö warande flat hålla, kallad Galahällan, lades femstenarå, hwars hiertesten är en qwartsblandad sandsten två

och tre åttendedels alnar lång och af fullkomlig tjocklek. De fyra stenar, som der utom lades, äro aflånga gråstenar, och hwar för sig af den tyngd at de innehålla två mäns bördor. Af dessa stenar är en satt i strecket N:O:T:N: tit råggången sträcker sig til det erkända märket Billtjernbäcken, der den faller utur Billtjernen, och en annan i S:W:T:W: uti hwilcket strek sochneskillnaden går til ett annat godtkänt märkesställe, kalladt Medskogsstenen, men de öfriga af förrberörde stenar äro så stälde til sidorna, at de med de nästnämnde [fol. 355r] utgiöra en fyrkant. Både hiertestenen och hörnstenarna blefwo wäl under- och omskolade, samt förwarade med ringmur, som är fem och en half aln midt öfwer samt en och en fjerdedels aln hög. Innom denna mur fyltes med smärre stenar, hwarefter hela röset så betäcktes med sand, at ei flera än de fem här frammanföre beskrefne stenar deröfwer syntes. Så i lineen til Billtjernbäcken, som til Medskogsmärket, sattes utliggare, med en stadig och wäl omskolad sten, den förra tijo och den sednare nijo och trefjerdedels alnar ifrån femstenarået. Med sådan inrättning wisar nu detta märke, som blef Galahällsrået kalladt, skilnadslinien emellan Forss och Ragunda sochnar, ej allenast til Billtjernbäcken, utan ock til Medskogsbäcken, öfwer en liten wik af Eldsjön; och blef denna linea nu genom stafled upgången, samt utmärkt med följande wisare, nemligen:

1:o. Femhundra nijo alnar ifrån [fol. 355v] stranden af Eldsjön sattes uppå Eldsjöhögden en wisare, med en stor och något spitsig gråsten, som med andra stenar wäl under- och omskolades. 2:do. Ettusende etthundra åttatijofem alnar derifrån på södra sidan om den så kallade Kirstopflon, upsattes jämwäl en ledare med en stor och tjock sandsten, som med andra stenar fastskolades, samt med sand så täcktes, at wisaren allena är synbar. 3:o. Ett tusende tuhundra sexton alnar ifrån berörde wisare, sattes en annan i samma linea uti wästsödra kanten af ett gammalt swed emellan Liänget och Libergsswedjan. Denna wisare lades med en tjock gråsten, som på wanligt sätt omskolades och til sitt röse täcktes med sand. 4:o. Sjuhundra nitton alnar ifrån sidstberörde ställe, sattes äfwen på Medskogsberget en ledare med en aflång och wäl fastskolad hälla, hwarifrån rop wäl höres til Medskogsbäcken.

Och som wid berörde bäck [fol. 356r] blifwer knä eller krok på lineen, så fants femstenarå der nödigt, hwilcket fördenskull uprättades på ett högt berg wid norra stranden af Ragundasjön, der Medskogsbäcken på wästra sidan rinner ned i sjön. Hiertestenen i detta rå, är en gråsten, två och trefjerdedels alnar lång och så tjock, at til lyftande fordras 10 eller 12 mäns styrka. De öfrige fyra stenar äro wäl något mindre, dock så tunga, at hwardera innehåller tre mäns bördor. Af dessa är en satt, at wisa streket N:O:T:O: tillbaka til Galahällsrået, och en annan sträckningen framåt efter Ragundasjön, men de öfrige två äro på sidorna upreste. Jemte det alle desse stenar äro med andra stenar under- och omskolade, är ock til deras förwarande, omkring dem murad en ring til sex alnars längd midt öfwer, och en och en half alns högd der jordmonen är lägre, men en alns högd, der den är högre emot bärget; hwarefter sådant röse blef inuti fylt med smärre stenar och öfwerlagdt [fol. 356v] med sand. I streket, tädan rågången kommer, lades och omskolades sex alnar ifrån råets hiertesten en utliggare af en spitsig gråsten om fyra mäns bördor; men sträckningen framåt, efter Ragundasjön och älfwen såsom löpande i åtskillige krockar, kunde ei genom utliggare utmärkas.

Nästberörde femstenarå blef kalladt Medskogsrået, wisar således sochneskillnadens sträckning emellan Galahällsrået och Medskogsbäcken; hwarefter skilnaden går efter Ragundasjön och Forssälfwen intil nedersta foten af Lokbergets östra udde, hwilcken sidstnämnde sträckning ej eller kunde genom utliggare utmärkas, utan förblifwa sjön och älfwen derwid nog säkre och oombytelige skiljetekn.

Wid Lokberget warder åter knä på sochnelineen, derföre inrättades äfwen der ett femstenarå, som sattes i foten af berget straxt söder om den så kallade Forssälfwen, hwilcken faller [fol. 357r] utur Ragundasjön, och går ned igenom Forss sochn. Hiertestenen, som stäldes i detta rå, är två och trefjerdedels alnar lång och en aln bred midt öfwer, men spitsig til öfra ändan och så tjock, at til dess häfwande fordras åtta eller tijo män. Af de öfriga fyra

stenar, hwilcka hwarför sig innehålla två mäns bördor, sattes en i wisning tillbaka efter älfwen och sjön til Medskogsrådet, tädan rågången kommer, och en annan i wäderstreket S:W:T:S: dit den går; men de öfriga två äro som witnen stälde på hwar sin sido. De fem hufwudstenarne äro ej allenast wäl under- och omskolade med andra stenar; utan ock förwarade genom en med stora stenar gjord ringmur til sex och en half alns diameter, samt en och en fierdedels alns högd. Röset är fylldt med smärre stenar och klapur, samt täckt med grus och sand.

Detta femstenarå kallades Lokbergsrådet och wisar skilnaden [fol. 357v] tillbaka efter älfwen och Ragundasjön til Medskogsrådet, ehuru för denna lineas många krokar ingen utliggare til denna sidan uprättas kunde, samt framåt til nästa märke wid Råsjön, hwilcket sednare strek utmärktes så med en, tijo alnar ifrån råets hjertesten, upsatt och fastskolad utliggare, som med en wisare, hwilcken sattes öfwerst på det så kallade Storberget tu tusende tjugu alnar ifrån Lokbergsrådet. Ifrån denna ledare kunna, i anseende til högden af berget, hwarpå den är lagd, synas både Lokbergsrådet och Råsiön.

Emedan wid det erkände märkesstället Råsjön blifwer krok på sochneskilnaden, ty sattes ock der, nemligen på Stugunäsudden norr om Råsiön, ett femstenarå, hwartil hiertestenen togs så stor, som den här fants, och består af en til bägge ändar spitsig gråsten två och en fierdedels aln lång, men så tjock och tung, at, til des lyftande fordras fem eller [fol. 358r] sex karlar af medelmåttig styrka. Utom hiertestenen restes här fyra stenar, af hwilcka den, som ställes i streket N:O:T:N:, tädan rågången kommer ifrån Lokbergsrådet, är en til öfra ändan spitsig gråsten om två mäns bördor, och den, som wisar sträckningen framåt i S:S:W: til Stormyrjtjernen, är en qwartsblandad sandsten, som äfwen innehåller två goda mäns bördor. Desse, såwäl som de til sidorna satte två stenar, blefwo med andra stenar wäl under- och omskolade, samt förwarade med en ringmur fem och en half aln midt öfwer och en och en half aln hög, fylld med smärre stenar och täkt med sand. Både i lineen tillbaka, och dit den går, sattes och fastskolades utliggare, den förra sju och trefjerdedels alnar ifrån hiertestenen och den sednare nio och en half aln ifrån röset.

Ifrån detta nu uprättade och här frammanföre beskrifne [fol. 358v] femstenarået, som kallades Råsjörået sträcker sig rågången rätt fram i S:S:W: til Stormyrjtjernen, uti hwilcket strek jämwäl lades en ledare med en stor och wäl omskolad sten på en bergklyft åttahundra åttatijo alnar ifrån södra stranden af Råsjön; ifrån hwilket ställe rop höres til Stormyrjtjerns märket. Wid berörde Stormyrjtjern krökes lineen ifrån S:S:W: til S:O. Och som ett femstenarå i anseende til ett sådant knä fants nödigt; så uprättades det på ett högt berg norr om Stormyrjtjernen. Hiertestenen i detta rå är en qwartsblandad gråsten, två och en half aln lång, spitsig til öfra ändan och af den tyngd, at den innehåller fyra eller fem fullkomliga mäns bördor. De fyra stenar, som blefwo utom denna hiertesten lagde, äro något mindre, men likwäl så tunga, at två eller tre karlar fordras til deras lyftande. Af desse är en så stäld, at den wisar streket N:N:O: tillbaka til det sednast lagde femstenarå wid Stormyrjtjernen, [fol. 359r] en annan står i lineen S:O: tit rågången stryker, och de öfriga två äro satte til sidorna. Såwäl hiertestenen, som de öfriga fyra stenar, äro eij allenast wäl under och omskolade, utan ock förwarade med ringmur fem alnar lång midt öfwer och en aln hög, hwars innanrum är fylldt med smärre sten och täkt med sand. I stångången, tädan råskilnaden kommer, så ock tit den går, äro satte och fastskolade utliggare, hwardera tijo alnar ifrån råets hiertesten.

Det här frammanföre beskrifne femstenarå kallades Stormyretjernsrået, som tjenar til rättelse i skilnaden emellan Ragunda och Forss sochnar, ifrån det näst förut lagde femstenarå wid Råsjön, så ock framåt til nästa femstenarå, så at lineen kommer härifrån at gå rätt fram i S:O: til det så kallade Kalfhülleberget.

Enligt framtedde domars innehåll, skal nästa märke wara på Kalfhällorne, dit Afwittringsrättens [fol. 359v] ledamöter samt ämbetsmän och angräntsande sochneboer sig begåfwo, och funno, at de nämnde Kalfhällorna bestå af ett stort berg, på hwars wästra sida wisades det märke, som är wid sochneskilnadens upgående med stafled, samt geometriska affattningen,

upgifwit, och fants bestå af en något stor sten, liggande lös på berget, hwarofwanpå äro lagde någre små stenar, af hwilcka den medlersta är satt på kant, såsom i wisning, och de öfrige deromkring lagde, så, som af wallbarn eller för ro skull.

Under det arbetarne sökte lämpeliga stenar til femstenarås inrättande å detta ställe, fants på östra sidan af Kalfhällorna åttatijotwå alnar ifrån det angifne märket, ett annat stenmärke, med en något hög och tunn hälla midt uti, satt på sjelfwa berget, och med många större och smärre stenar omskolade. Sjelfwa hällan eller den medlersta stenen har [fol. 360r] ej allenast tydelig wisning i norr och söder, utan ock twänne i samma wäderstrek stälde utliggare, begge med andra stenar omskolade. Märket på Kalfhällorna skal tjena för skilnad såwål emellan Ragunda och Forss sochnar, som emellan Wästeredes och Böles byemän. De närwarande sade sig ej hafwa förr wetat af det nu funne stenmärke, men Böles byemän, som på östra sidan angräntsa och hafwa sin fäbodewäg allenast ett bösseskott ifrån berörde märke, woro ej nu tilstädes. Såwål de sammangräntsande sochnemän, som Wästeredeboerne påstodo, at det nu funne stenmärke, så som lagdt med menniskjohand, och förmodeligen til denna skiljelineas utwisande, må antagas för gällande och ett femstenarå på samma ställe uprättas.

Och som Rätten fann nödigt ei allenast at i denna omständighet höra de tilstötande bygrannar i Böle, utan ock at nya project-lineer efter stenmärket wid östra [fol. 360v] sidan af Kalfhällorna upgåås böra, innan utslag kan gifwas, hwilket dera af begge förnämnde stenmärken må tjena til rättelse i sochneskilnaden; så kunde icke nu läggas femstenarå på detta ställe. Och emedan, i anseende til de i början af denna råläggningsförrättning, omförmälte hinder, intet mera af Forss sochneskilnad nu är så färdigt, at det genom rå och rör utmärkas kan, och ei eller nödige affattningar finnas öfwer de hemman i detta tingelag, hwilkas skogar ei ännu afwittrade äro, hwarföre Rätten behöriga undersökningar derom icke företaga kan; ty lemnades nämndemännens frihet, at fara hem, med antydan, at sig åter inställa på den ort och dag, som utsatt warder, sedan underteknad domhafwande fått kunskap derom, at geometriska affattningar öfwer byarna Ammer, Döwiken, Böle eller Krångede, der herr landtmätaren Calvagen denna tiden låter sin medhielpare Salomon Ahlström förrätta mätningar, färdige äro.

I medlertid blef föregående protocoll och rörläggingsinstrument til munderande och renskrifning företagit.

År och dag som förr skrifwit står.

På Afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell

[fol. 361r] **År 1758 d. 12 julii** församlades i byen AMMER AF RAGUNDA SOCHN och tingelag underteknad vice häradshöfdinge med nämndemännen Jacob Pålsson i Biskopsgården, Ifwar Nilsson i Böhle, Erik Nilsson i Åsen, Esbiör Nilsson på Hammaren, Olof Erichsson i Håsjö och Salmon Swensson i Wästanede, tillika med commissionslandtmätaren herr Eric Mellin, extra ordinarie landtmätaren herr Pehr Björnlind samt kronans ombudsman, häradsskrifwaren herr Jonas Berg. Härwid instälte sig efter behörig kungjörrelse, ägarna af skattehemmanen Ammern Pär Andersson och Jon Nilsson.

Sedan Skogsafwittringsrätten hade fått den kunskap, at behörig affattning blifwit gjord öfwer the skogar och ägor, som äro intil thenna tiden nyttjade under byarna Ammer, Döwiken och Krångede; så blef til ödmjukt föllje af Konungens befallningshafwandes höggunstiga skrifwelse d. 5 augusti 1757, angående berörde byars hemägor och utmark, med mera, behörig undersökning företagen. Och fann Afwittringsrätten af ett lemnadt utdrag [fol. 361v] af Jämtlands fögderies specialjordebok för år 1751, at hemmanen i Ammer äro skatte, och bestå af följande tunnetal och ränta, nemligen: Num:o 1 som Pär Andersson innehafwer af tre tunneland, med sexton daler 7 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N. 66 wid Räfsunds compagnie, och at Joen Nilssons gård N:o 2 af tre tunneland räntar fem daler 27 öre silf:rmt och är dragonehåll N:o 67 wid berörde compagnie.

Så af then uprättade geometriska chartan, som genom undersökning fants, at byen Ammer gräntsar med sina ägor i öster emot byn Kråkwåg, i norr emot ett kronoafradsländ, som kallas Hällesjö och Kall-landet, och i väster emot byn Döwiken, men i söder emot Ragundaälfwen. Wid efterfrågan, om Ammers byemäns ägor, och i synnerhet skogar, äro lagligen skilde ifrån nästgräntsande skatteägor och kronoafradsländ företeddes följande skrifter nämligen:

1:o. Ett köpebref af År 1536, hwarigenom Ingrid Olofsdotter i Jerkull[?] hafwer til Jon Björnsson i Ammer sålt sitt arf och fasta ägor, så mycket hon ägt i Wäster [fol. 362r] Ammern uti Ragunda sochn, för tijo mark i goda gilda penningar, som hon jämwäl upburit och qutterat. Likaledes har Joen i Kråkwåg upburit i Böhle bod aderton öre för samma jord.

2:o. En köpeskrift, gifwen dagen efter Allhellgonadag år 1542, genom hwilken Olof Thomasson i Böhlän har, til Joen Björnsson i Ammer, sålt ett änge, som kallas lisle Wåle och är i Ragunda sochn belägit, för tre mark, som han tå upburit.

3:o. Köpebref af d. 15 december år 1667, hwarigenom Pål Arfwedsson i Hierpqwisse och Liden sochn hafwer til Anders Jonsson i östra Ammern, för två goda riksdaler in specie, som genast betalde blifwit, sålt den honom arfteligen tilfallna rättighet i Wästra Ammern, både til jord och fasta ägor, och i synnerhet stora Flon, som af ålder dertil legat och den tiden derunder ännu lydde.

4:o. Ragunda härads synerätts d. 5 sept. 1702 gifne utslag emellan Olof Johansson i Döwiken med änkan hustru Karin Pärsdotter, kärande, och Joen Nilsson i Ammern, swarande, angående någon slått, liggande wästan älfwen Ammern [fol. 362v] inom Döwikebyens rågång, hwilket innehåller, at aldenstund en slått kallad Sätern har ifrån urminnes tider lydt til Joen Nilssons hemman, så at ingen wetat säga, huru den först ditkommit; fördenskul har rätten funnit enligt 1 cap. jordabl:n L.L. at berörde äng, inom de märken, som då funnits, under Joen Nilssons hemman förblifwa borde; dock med tre daler silf:rmts wite förbudit, at then utwidga, emedan alt rödningslandet deromkring tilkomme Döwiksmännen som skatteägare.

5:o. Härads synerättens utslag d. 5 september 1702, hwarigenom är dömt, at ehuruwäl stora och Lill-Wålens slätter wore belägne inom Döwiks rågång, samt således på des skog och mark; dock emedan stora Wålen har af ålder legat til Ammer, och lilla Wålen för halft annat hundrade år tillbaka der under kommit; ty borde stora och lilla Wålens slätter, såsom de funnos af ålder uprödde förblifwa under Lars Hanssons hemman Ammer. Dock wore Lars Hansson och hans efterkommande, wid tre daler silf:rmts wite, förbudit, [fol. 363r] besagde slått til det ringaste at utwidga, ehuru han ägde frihet inuti at rödja och omlaga. Den plats öster i stor Wålen från berget neder i älfwen, efter östra ladukanten, samt en ofwan och en nedan ladan nedsatt påle, med åtta korss uti, hwilken tract Lars Hansson hade för en tid sedan til Olof Johansson afstått, skulle således förblifwa under hans hemman, tillika med den tract norr i Storwålen uti östra hörnet, hwarest Olof Johansson begynt rödja, men Lars Hansson welat honom förwägra, likaledes tilkomme Olof Johansson alt rödningslandet både ofwan och nedan stora och lilla Wålen, såwäl som på sidorna.

6:o. Ragunda häradsrätts d. 20 januarii 1703 gifne utslag, af det innehåll, at de så kallade Kyrkiöholmarne, belägne ofwan älfwen Ammern, hwilka hafwa ifrån urminnes tider hört til byen Ammer, skulle framgent nyttjas under Lars Hanssons hemman Ammer, hwaremot han sig åtagit, at efter den tiden årligen gifwa fem öre silf:rmt til Ragunda kyrckia.

7:o. Til följe af Ragunda häradsrätts förordnande, är ägandesyn d. 19 october 1714 hållen öfwer skogsskilnaden [fol. 363v] emellan Kråkwågs och Ammers byar, i anledning af hwilken syneförrättning, häradsrätten har, d. 22 december samma år, gifwit thet utslag, at hufwudräet emellan ofwannämde byars skogar borde wara det gamla märket, som parterne erkändt i landswägen [!] 600 alnar ifrån landswägen, hwarest komme at uprättas ett märke med fem stenar, eller ock wisare med wäderstrek uti hållor, som wisade neder åt stranden och upføre i norr til Ammersbäcken, hwarest äfwen, där lineen stante wid bäcken, ett rå borde nedersättas,

som wisade til Trällmyrberget, hwarifrån skilnaden sträkte sig i Tållåsen emellan Ammers och Krokvägs fäbodas, samt vidare til Wattuberget eller Qwarnån. Och som parterne å både sidor förklarar sig nöjde med ofwanberörde skiljemärken, så äro the, genom häradsrättens dom, faststälde.

Hwad skilnaden emellan Ammers och Döwikens byars skogar och öfriga ägor angår, så utlät sig både Ammers byemän och Döwiksboernas fullmäktig, commissionslandtmätaren herr Eric Mellin, at the å [fol. 364r] begge sidor ärkänna meddjupet i älfwen Amran för laga skilnad, dock med thet förbehåll, at hwarthera af them nyttjar the slätter, som de, efter domar eller gammal häfd innehaft, inom den andra byens rågång. Emellan Ammers bys skatteskog och thet angräntsande afradslandet Hällesjö och Kall-landet, som efter afradsbref d. 28 maji 1666 emot en daler 24 öre silf:rmts årlig afrad, brukas af Ammers, Kråkwägs och Gewägs byemän, finnes ingen laglig eller fastställd skilnad, utan skal then efter gammal härmelse, hafwa gått ifrån den så kallade Rödtufwan til Färsåbäcken; hwarom likwäl intet document framtes kunde.

Pär Andersson i Ammer påminte härwid, at som han förmodar thet finnas af the ingifne skrifter, at hans hemman är berättigadt til en särskild skogstract, kallad Flo eller Wäster Ammers skog, i anseende hwartil han årligen betalar 12 öre silf:rmts skatt mera, än grannen Jon Nilsson, ehuru begge gårdarne elljest bestå af lika tunnetal; så begärte han, at han ock måtte, wid samma [fol. 364v] skogs nyttjande framgent bibehållen warda. Likaledes gjorde begge Ammers byemän förbehåll om orubbad nyttning af the ägor, som tilkomma theras hemman, men äro belagne i byen Kråkwåg, hwarom wid en öfwer sidstnämnde by förledit år hållen undersökning, såwäl Ammers, som Kråkwägs byemän äro hörde, och hafwa sig utlåtut på sätt som Afwittringsrättens då förde och til Kråkwågsmännen utgifne protocoll wisar.

Efter egit upgifwande hafwa Ammers byemän så stort årligt utsäde och foder för så många kreatur, som följer: Pär Andersson sår i Ammer 4½ tunna och på den del, som han i Kråkwåg innehafwer, ½ tunna, föder 3 hästar och 17 eller 18 boskapskreatur, yngre och äldre sammanräknade, och wid pass 30 småfäkreatur, hwarunder får och getter begripes. Jon Nilsson sår hemma i Ammer 4 tunnor och på sin andel i Kråkwåg 1 tunna, samt föder ett lika antal af hästar och andre kreatur; som för Pär Andersson utsatt är.

[fol. 365r] Härwid märkes, at then ena hälften af åkren årligen trädes, och at utsädet består merendels af korn, samt at thet upgifne antal af kreatur är rättadt efter årswäxten i medelmåttiga år, och födes med thet foder, som bärgas icke allenast på hemmanens skatteägor, utan ock på thet hittils brukade kronoafrafslandet Hällesjö och Kallandet.

D. 13 julii. S. D. Blefwo Ammers bys så wäl hemägor, som utmark, i byemännens närwaro, besigtigade; hwarwid fants, at åkerjorden består mästadels af sand med sandbotn, i synnerhet neder emot Ammers älfwen, men högre up af någon lerblandning, som blifwer starkare ju längre man kommer upp ifrån älfwen, til dess höga berg och stenbackar möta. Til mera åkers uptagande finnes goda lägenheter af lera med lerbottn på norra och östra sidorna om then gamla åkern, hwarest byemännen jämwäl hafwa gjordt upodling til större delen af the åkerstycken, som ther nuförtiden brukas och bärgas. Afwittringsmännen funno ock, at Ammers byemäns åkrar äro wäl [fol. 365v] brukade och at den del deraf, som i thetta år besädd är, gifwer hopp om wacker bergning.

Af tiondelängderna för åren 1752, 53 och 1754, hwilka gifwit medelmåttig wäxt och bergning, fants, at hemmansägarne i Ammer hafwa fått förkofrad gröda til 5:te kornet; men afwittringsmännen kunna icke utsätta åkerjorden til någon wiss i skattläggningsmetoden för Jämteland nämnd grade, eme[dan] jordmonerne är skiljachtige, och lägenhet gifwes at i framtiden få tilräckeligit utsäde af bättre jordart, nemligen lera. Ammers byemän hafwa sina mästa slätter liggande nära wid gården af hårdwal och på några ställen af wåtländ mark, och hafwa nuwarande åboer therå gjordt ansenlig rödning, som kan på goda tilfällen ytterligare

fortsättjas. Utom thessa slätter hafwa jämwäl Ammers byemän några ängar på begge sidor om älfwen Amran, hwarest ock rödning kan på några ställen göras til slättens förbättring. Hwad skog och utmark angår, så fants den wara ganska stenig och bergachtig samt så backig och [fol. 366r] oländig, at man ej utan största swårighet, der framkomma kan. På den östra sidan, der Ammers och Kråkwågs skogar sammangräntsa, är något jämnare mark och bättre land; dock består jordmonen öfwer hela denna skog af berg, sten och sand, förutan några små mellankommande dälder och myror. Skogwäxten består mäst af tall och löfskog, samt någon grantjäl på få ställen.

Genom några furuträds fällande och safwuloppens räknande, utröntes, at en stock behöfwer å denna mark wid pass etthundrade femtijo års tid, innan den blifwer duglig til hus-timmer, och tuhundrade år, förrän den får storlek af sågtimmer. I öfrigt finnes å den mark, som Ammers byemän hållit för sin skatteskog, nödig tilgång på såg- och husbygnadstimmer, gårdslestör, wedbrand, löf och näfwerfång samt flera gårdsbehof, men mulbete är, i anseende till berg, backar och stenig jordmon, ganska swagt. Äfwen som åboerne hafwa stor swårighet at til gårdarna framföra träwärke til sina hemmans förnödenheter.

[fol. 366v] Å denna mark är litet fogel-, men intet djurfänge. Fiske af gäddor, abbor, harr, stenbit och lakar hafwa Ammers byemän i Ragunda- och Ammersälfwen, men ej til fullt husbehof. Hemmansägarnes näringsfång består i åkerbruk och boskapsskjötsel, samt sälgning af något träwärke, som flottas til staden Sundsvall. Byen Ammer ligger ifrån Sundsvall, som närmaste kjøpstad, tolf mil, och ifrån Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärk fem mil. Qwarnställe hafwa Ammers byemän uti en så kallad Gerillsån, belägen wid pass en half mil ifrån Ammer, hwarest äfwen är, i thenna sommar, undersökning hållen til sågqwarns in-rättande, som Ammersboerne hafwa, tillika med flera af Ragunda sochnemän begärt at få ther anlägga.

Uti ett til Rätten inlemnadt ämbetsmemorial anförde kronans ombudsman häradsskrif-waren herr Jonas Berg, at han wäl icke har något at påminna wid den nu hållna undersökning öfwer de omständigheter, som höra til laga afwittring emellan [fol. 367r] Ammers bys skatte-skog och angräntsa konoallmänning, men som Hans Kongl. Maj:ts har i nåder täckts wid sidst öfwerståndna riksdag uphäfwa både 1742 års instruction för allmänningsafwittrings rätten och Kongl. förklaringen deröfwer af år 1752, så kan han å Kongl. Maj:ts och kronans wägnar, icke göra härwid wederbörligt påstående, innan den förwäntade nya instructionen utkommit. I medlertid förbehålles, at Ammers byemän måge sparsamt hushålla med skogen, och ei både til kronans och gårdarnes skada, den utöda.

Sedan Afwittringssynerätten hade, på sätt, som förr berördt är, gjort sig noga underrättad om nödiga omständigheter til afwittring emellan byen Ammers och de angräntsa kono-skogar, samt lägenheterna synat, och wederbörande hört; så pröfwade Rätten enligit Konungens befallningshafwandes höggunstige skrifwelse af d. 5 augusti [fol. 367v] 1757, at så med afwittring för ofta berörde by Ammer, som med råläggning af skilnadslinerna låta tils widare anstå.

År och dag, som förr skrifwit står.

På Afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell

[fol. 368r] **Åhr 1758 then 14 och 15 julii** blef, til underdånigste efterlefnad af Hans Kongl. Maj:ts allernådigste förordnande i 36 § af resolutionen på allmogens beswär d. 7 julii 1752, och i ödmjukt följe af Konungens befallningshafwandes höggunstiga skrifwelse d. 5 augustii 1757, öfwer byen DÖWIKEN I RAGUNDA SOCHN och tingelag uti Jämteland, undersökning til skogsafwittring förrättad af underteknad vice häradshöfdinge, med nämndemännen Jakob Pålsson i Biskopsgården, Ifwar Nilsson i Böle, Erich Nilsson i Åsen, Esbiör Nilsson på Hammaren, Olof Erichsson i Håsjö och Salomon Swensson i Wästanede; närwarande

extraordinarie landtmätaren herr Pehr Björnlind och kronans ombudsman häradsskrifwaren herr Jonas Berg; hwarwid efter behörig kungjörrelse, sig instälte skatteägarna af hemmanen Döwiken, [fol. 368v] Olof Johansson och Erich Erichsson.

Af ett til rätten lemnadt utdrag utur Jämtelands fögderis specialjordebok för år 1751 fants, at hemmanen i Döwiken äro skatte, och bestå af följande skattetal och ränta, neml:n: N:o 1, som Olof Johansson innehafwer, af trij tunneland, eller halft gårdemantal, med 17 daler 1 öre silf:rmts årlig ränta, dragonehåll N:o 62 wid Råfsunds compagnie, och N:o 2, som Erich Erichsson bebor, af ett tunneland, med 9 dal:r 30 öre silf:rmts ränta, dragonehåll N:o 63 wid berörde compagnie.

Af den öfwer Döwiks hemmans ägor gjorda geometriska affattning fants, at de gräntsa i nordost emot Ammers byeskog, i norr emot kronoafradslaget Selslandet, och i wäster emot Krångede bys utmark, men i söder möter Ragundaälfwen, som på den sidan tjänar för skilnad. På Rättens tilfrågan, huruwida Döwikens byemäns ägor äro ifrån angräntsa krono- och skatteskogar [fol. 369r] lagliga skilde, angafs, at älfwen Amran, efter des meddjup, är skilnad emellan byarna Döwiken och Ammer, med förbehåll, at hwar nyttjar de slätter, som han af ålder innehaft inom den andras rågång; hwilket ock Ammers byemän, wid en öfwer deras ägor nyligen hållen undersökning, hafwa erkänt.

Emellan Döwikshemmanens skatteskog och det tilstötande afradslaget Selslandet, skal skilnaden wara på ett ställe, som kallas Selstad, dit Döwikens skatteskog går med en smal kil, men derefter skal berörde afradslaget, enligt geometrisk charta af år 1709, gräntsa intil ett annat afradslaget, som kallas Kjöttsjölandet; dock hafwa byemännen icke någon dom eller annat bewis derom, at deras skatteskog sträcker sig alt intil den så kallade Selstaden, utan medgafs, at sådant är allenast gammal härmelse. Til bewis om råskilnaden emellan byarne Döwiken och Krångede, företeddes ett af nämndemännen Jon Larsson i Böle och Jöran Pärsson i Skogen d. 30 sept. 1748 gifwit [fol. 369v] skrifteligt wittnesbörd, af det innehåll, at de då hafwa, efter bemälte byemäns begäran, upgått skilnadslinien emellan deras skogar, och derwid gjordt början wid stora älfwen och Haraloken, der de upsatt ett stenrå, med wisning i norr till landswägen, hwarest de åter uprättadt ett stenrå, som skulle wisa i norr till Grafberget, på hwilket ställe de äfwen nedsatt ett stenmärke, hwarifrån streket borde gå i nordwäst öfwer Buberget, söder om Döwiksmännens fäbodas, och sedan i högsta Granåshögden, der de jämwäl satt ett stenrå, som skulle wisa samma linea i södra stora Stadsholmen i Selsälfwen; men mulbetet skulle Döwikens och Krångede byemän nyttja om hwarandra. Med ofwanberörde skilnad och deröfwer inrättade märken, förklarade sig både Döwikens och Krångedes byemän nöjde, ehuru de ei eller derom kunde wisa någon dom eller annan skrift, än denna öfwerenskommelse.

Med afradsbref af d. 28 maji 1666, och derå gifwen stadfästelse d. 3 september 1667, wisades, [fol. 370r] at Döwikens byemän äro, tilhopa med tre hemmansägare i Krångede, innehafware af kronoafradslaget Selslandet, som säges wara begripit inom sina wissa råmärken, hwilke likwäl icke äro i berörde afradsbref eller stadfästelse nämnde. För detta afradslaget betalas årligen en daler 8 öre silf:rmt, och således af hwardera hemmansåboen åtta öre i samma mynt; och hafwa Döwikens byemän, efter egit upgifwande, deruppå följande slätter och nyttningar, nemligen: Olof Johansson groft strandfoder wid Selsån, som slås hwart år, aderton winterskrindor, och på myror, som hwartannat år trädas, åhrlig bergning af starrhö til tio lass. Erich Erichsson har groft starrfoderslått wid Selsån til tolf winterskrindor åhrligen, och starrhö på myror, som bergas allenast hwartannat år, åtta winterskrindor åhrligen. Derjemte hafwa Döwikens byemän å berörde afradslaget något djur- och fogelfänge, samt litet fiske i Selsälfwen, men så [fol. 370v] swagt at det ej lönar redskap och möda.

Öfwer ett straxt inwid östra gården i Döwiken belägit slättegoods, kalladt östra Döwiken, hwilket dragonen Johan Nilsson Edstedt har sökt at få til nytt hemman uptaga, har til följe af Konungens befallningshafwandes förordnande Skogsafwittringsrätten d. 14 september näst-

ledit åhr behörigen undersökt. Och som ej något utslag deröfwer ännu är gifwit, så nyttjas det nu, såsom förr af Pär Pålsson och Olof Pärsson i Gewåg, Olof Nilsson i Kråkwåg, Jon Nilsson Ammer och Olof Nathanaelsson i Krågedede. För detta slättegoods betalas som afradspenningar årligen två daler 20 öre silf:rmt, uti hwilkas lefwererande likwäl flera äro deltagande, än de, som i slättegodset del hafwa.

Efter Döwikens byemäns eget upgifwande, hafwa de så stort utsäde, och foder för så många kreatur, som följer neml:n: Olof Johansson sår hwart år tre och en [fol. 371r] half tunna, föder två hästar, aderton boskapskreatur, äldre och yngre sammanräknade, och tjuugu småfä eller får och getter tilhopa. Erich Erichsson åhrligt utsäde til två tunnor, samt foder för en häst, tolf nöt och femton småfä. Berörde åhrliga utsäde hafwa hemmansägarne, då den ena hälften af åkren åhrligen trädes, och det upgifne antal af kreatur kan i medelmåttiga år födas med det foder, som tilhopa bergas på gårdarnes skatteägor, och på kronoafradsländet, men måste förminskas, om afradsslätterne derifrån tagne warda. Wid besichtning fants, at begge hemmanen i Döwiken äro försedde med förswarlige husbygnader både i man- och ladugårdar, samt hafwa humlegårdar, med lägenhet til deras utwidgande.

Åkerjorden består mästadels öfweralt af hård lera med lerbotn, och matjord til plogmons djup, men på somliga ställen, i synnerhet på högderna, något grundare; warande [fol. 371v] \allenast/ en liten del af Erich Erichsson åker sandmjäla. Döwiksbyens åkrar äro så bratte eller mycket lutande, at de äro för den orsaken skull swäre både at kjöra och at hålla med nödig brukning. Til vidare åkers upodling finnas någre få ställen tjänlige, som kunna efterhand uptagas. Denna åker har enligt tiondelängderna, i medelmåttiga åhr gifwit förkofrad gröda till femte och sjetta kornet, och synes komma närmast öfwerens med den jordart, som i projectet til ny skatteläggningmethode för Jämteland under andra graden utsättes.

Inom åkerhågnaderna äro någre små slättesbitar, som kunna genom rödning förbättras. Likaledes är ett stycke slätt straxt utanföre och intil åkerhågnaden hwilket efwen kan, på somliga ställen mera upröddas. De öfrige af Döwikens byemäns slätter ligga dels wid älfwen Ammern, och dels här och där [fol. 372r] omkring skogsmarken, och skola, efter innehafwarnes berättelser, wara så swaga, at de som knappast äro til gårdarnes behof tilräckelige, men ej tola någon förminskning.

Hwad skog och utmark angår, så fants, at jordmonen på den tract, som Döwiksboerne hittils hållit för sin skatteskog, består til en liten del af lera, men mästadels af sand och stengrund, med bergshögder, i synnerhet emot norra och östra kanterna. Skogväxten består til större delen af tall och löfskog, som på några ställen är blandad med gran. Furuskogens wäxtelighet blef pröfwad genom åtskillige träds fällande och safwuloppens räknande, hwarmedelst utröntes, at en medelmåttig timmerstock til husbygnad kan tilwäxa på wid pass tuhundrade, och en sågstock på tuhundrade femtio åhr.

Mulbete är rätt swagt på hemskogen, [fol. 372v] der marken är stenbunden; i anseende hwartil hemmansägarne jämwäl warit föranlätne, at längre bort inrätta fäbodas, hwarest kreaturen nästan öfwer hela sommaren uppehållas. På den skog, som Döwiks byemän hafwa brukat dels under skatte- och dels under afradsrättighet, äga de litet fogel- men intet djurfänge, som lönar mödo och tidspilla. Fiske hafwa Döwiks byemän i Ragundaälfwen och älfwen Amran, samt små tjärner på utmarken belägne; dock är fisket icke så gifwande at det är til husbehof tilräckeligit. Döwikens byemäns näringsfång består, såsom de öfrige Ragunda sochneboers, uti åkerbruk, boskapskjötsel, och försälgning af något trawärke, som de handlande i Sundsvall kjöpa, och härifrån flotta til berörde stad, samt sedan sjöledes afföra. På Döwiksbyens mark finnas ej [fol. 373r] någre masteträd, icke eller, såwida nu kunnigt är, någre malmstrek eller nyttige bergarter. Ifrån byen Döwiken äro til Sundsvall, som närmaste kjöpstad, tolf och en fjerdedels mil, och til Graninge Jernbruk, som närmaste bergwärk, fem och en fjerdedels mil.

Döwiks byemän androgo, at som uppå deras hittils nyttjade skog skal wara mycket stenig och oländig mark af fögo duglighet, och deras enda utwäg at skaffa penningar til krono-utskylder och flera oumgängeliga utgifter, skal bestå deruti, at de kunna sälja något trawärke af hemmanens skog; så begärtes, det måtte dem tildelas så tilräckelig skatteskog, at de måge deruppå finna ej allenast tilgång af nödigt bygningswärke, med wedbrand och flera behof, utan ock lägenhet, til måttelig försälgning, som skogen i längden tola kan.

Kronans ombudsman, häradsskrifwaren herr Jonas Berg, anförde [fol. 373v] uti des inlemnade ämbetsmemorial, at sedan han biwistat den öfwer Döwikens by, med alla dertil hörande ägor och omständigheter, förrättade undersökning, hwarigenom nödig underrättelse til afwittring emellan berörde by och angräntsande kronoallmanning inhämtad är; så skal sluteligt påstående i detta ärende ej kunna göras, innan den förväntade nya instructionen för Skogsafwittringsrätten utkommer, så at deraf blifwer kunnigt, hwad grund wid afwittrings-werket hädanefter följas bör.

Och som wid denna undersökning ei war något vidare at påminna, så afsades, at så med afwittring emellan Döwiks bys skatteskog och angräntsande kronoallmanning, som med skilnadslineernes uphuggande och räläggning, kommer tils vidare at anstå.

Åhr och dag, som förr skrifwit står.

På Afwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell

[fol. 374r] **År 1758 d. 17 och 18 julii** blef, til underdånigste följe af Hans Kongl. Maj:ts nådigste förordnande i 36 § af resolutionen på allmogens beswär gifwen d. 7 julii år 1752, samt til wördsamste följe af Konungens befallningshafwandes den 5 aug. 1757 aflätne höggunstiga skrifwelse, angående skilnad och flere omständigheter wid skattehemmanen KRÅNGEDE I RAGUNDA SOCHN och tingelag uti Jämteland, behörig syn och undersökning förrättad af underteknad vice häradshöfdinge med nämndemännen Jon Nilsson i Ammer, Pär Pålsson i Gewåg, Magnus Jönsson i Nygården, Jon Larsson i Böle, Salomon Swensson i Wästanede och Nils Larsson i Swedje; närwarande extraordinarie landtmätaren herr Pehr Björnlind, och kronans ombudsman, häradsskrifwaren herr Jonas Berg. Härwid instälte sig, uppå föregången kungjorelse, skatteägarne af [fol. 374v] hemmanen i Krångede Olof Nathanaelsson, Erich Nilsson och Johan Erichsson.

Afwittringsrätten gjorde sig först af jordeboken underrättad om Krångede hemmanens tunnental och ränta, finnandes, at Olof Nathanaelssons gård N:1 består af fyra tunneland, och räntar tiugu daler 1 öre silfwermynt, Erich Nilssons hemman N:2 är ett och ett halft tunneland och räntar ellofwa daler 15 öre silf:rmt, och Johan Erichssons hemman N:o:3 består af fyra tunneland med tjugu daler 1 öre silf:rmts ränta; warandes alle dessa hemman skatte, och särskilde dragonehåll wid Råfsunds compagnie. Med utdrag ur Jämtelands fögderies jordeböcker ifrån år 1640 til nuwarande tid wille Olof Nathanaelsson i Krångede wisa, thet hans hemman drager skatt för ett tunneland uti byen Kråkwåg, och at han hemma i Krångede ei har ägor för mera än tre tunneland, i anseende hwartil han förbehölt sitt hemmans rättighet, at för ett fullt tunneland i Kråkwågs by njuta såwäl hemägor som skog och flera tilhörigheter. [fol. 375r] De öfrige två hemmanen i Krångede hafwa ej någon utjord, eller andre skatteägor, än them som äro inom byens rågång belägne.

Krångedes byemän hafwa, efter theras för rätten nu gjorda upgifwande, så stora utsäden och foder för så många kreatur, som följer, neml:n Olof Nathanaelsson sår hwart år 3½ tunna i Krångede och ½ tunna för den del, som han äger i Kråkwåg, föder två hästar och en fåla, 18 boskapskreatur, yngre och äldre sammanräknade, och 30 småfäkreatur, hwarmed förstås får och getter. Erik Nilsson har årligit utsäde til två tunnor, foder för en häst och en fåla, 12 nöt och 18 småfäkreatur. Johan Erichsson har 3½ tunnans årligit utsäde, foder för två hästar, 18 nöt och 30 småfäkreatur. Det af byemännen nu angifne utsäde sker på then ena hälften af

åkren, tå den andra hälften af åkren trädes; och det upgifna antal af hästar och andra kreatur födes med bärgning af de slätter som Krångedemännen intil denna tiden hafwa nyttiat både på skatteägorna och på det af dem innehafda kronoafradsländet.

[*fol. 375v*] Enligit afradsbref d. 28 maji 1666 och therå gifne stadfästelse d. 3 september 1667, äro Krångede byemän, tilhopa med två grannar i Döwiken, innehafware af ett kronoafradsländ, kalladt Selslandet, för hwilket årligen betalas en daler 8 öre silf:rmt, hwaraf hwarthera hemmansåboen erlägger 8 öre samma mynt. På berörde afradsländ hafwa Olof Nathanaelsson, Erich Nilsson och Johan Erichsson, efter egit upgifwande, hwarthera slätter til 24 lass hö, som årligen bärgas, och til 6 lass, som trädes hwart annat år, hwarjemte the ther hafwa något fiske i Selsåen och sjöarna Rönningswatnen, samt litet diur- och fogelfänge. Ofwanberörde afradsbref och stadfästelse förmåla wäl, at afradsländet Selslandet är begripit inom sina wissa råmärken, men nämna ej hwilka the äro, hwarom byemännen icke eller äro med något bewis försedde.

På Rättens tilfrågan, huruwida Krångedes bys skog är lagliga skild ifrån angräntsande [*fol. 376r*] krono- och skatteskogar, upteddes Ragunda häradsrätts protocoll d. 20 december 1750, af innehåll, at Böhle och Krångede byemän hafwa tå för rätten wisat en d. 13 junii samma år hållen rågångssyn emellan deras skogar, hwarmed början är gjord wid den så kallade Hundtjärnsåsen, ther ett stenmärke funnits hwarifrån rågången skulle sträcka sig rätt fram til thet ställe der Kubbwikbäcken faller ned i sjön Gesund och som berörde bäck har åtskilliga kroker til ymse sidor, så skulle den af Böle och Krångede byemän samfäldt nyttjas, om den i framtiden blefwe til något nyttig. Ofwannämnde rågång är af alla wederbörande inför rätten erkänd för richtig, och therföre af häradsrätten stadfästad.

Om skogskilnaden emellan Krångede och Döwikens byar hafwa nämndemännen Jon Larsson i Böle och Göran Pärsson i Skogen d. 30 september 1748 gifwit skrifteligt wittnesbörd, som innehålla, at de tå hafwa, uppå bemälte byemäns begjåran, upgått [*fol. 376v*] skilnadslinien emellan deras skogar, och derwid gjort början wid stora älfwen och Haraloken, der de upsatt ett stenrå med wisning i norr til landswågen, hwarest de åter uprättat ett stenmärke, som skulle wisa i norr til Grafberget; på hwilket the äfwen nedsatt ett stenrå, ifrån hwilket skilnaden borde gå i nordwäst öfwer Buberget, söder om Döwiksmännens fäbodas, och sedan i högsta Granåshögden, der ett stenmärke äfwen blifwit nedsatt, som skulle wisa samma linea i södra stora Stadsholmen i Selsålfwen; men mulbetet skulle byemännen samfäldt nyttja. Thenna skilnad är jämwäl inför Afwittringsrätten erkänd så af Döwiken som Krångedes byemän.

Emellan den skog, som Krångedebyn innehafwer på södra sidan om sjön Gesund och Swedje samt Wåstanede hemmans skogar i Håsiö sochn, finnes wäl ingen faststæld skilnad, eller bewis therom, dock angåwo Krångedesboerne, at den skal, efter gammal härmelse och de sammangräntsande sochnemännens upgifwande [*fol. 377r*] wid geometriska affattningen taga början wid Hundtjärnsåsen, och derifrån sträcka sig til Bjessmyrehögden, och sedan rätt fram til Hwilklippen. Ifrån sidstnämnde ställe skal skilnaden emellan Krångede bys skog och den marck, som innehafwes af nybyggarne wid de så kallade Skioldstenar, gå rätt fram til stranden af sjön Gesund, och der stående tre stenar, som kallas Skioldstenar. Widare skal skilnaden omkring Krångede bys ägor, sträcka sig öfwer sjön Gesund til ett ställe som kallas Bålstenhammaren, som angifwes för märke emellan sochnen Stugun och byn Krångede; skolande den sednares skatteskog äntå sträcka sig wid pass en fjerdedels mil längre i nordwäst innan kronoafradsländet Selslandet möter. Therifrån skola berörde afradsländ och Krångedes skatteskog gräntsa tilhopa alt intil södra stora Stadsholmen i Selstad, ther Döwiksmännens ägor möta. Öfwer de upgifne skilnader; så emot nybyggen wid Skiolstenarna, som emot sochnen Stugun och kronoafradsländet Selslandet fants ej något [*fol. 377v*] document, utan skola de grunda sig på häfd och gamla härmelser.

Wid besichtning af Krångede hemmanens ägor, samt skog och utmark fants, at åkerjorden här består mästadels af sand med sandbotn under matjorden, hwilken innehåller ett godt qwarters diup. På några ställen af åkrarna finnes någon lerblandning och fastare botn. Norr om gårdarna och allenast ett litet stycke från then gamla åkren finnes tilräckelig lägenhet til ny åkers uptagande af god och fast lera med lerbotn, af hwilken jordmon Erich Nilssons och Olof Nathanaelssons gårdar hafwa någon öppen åker, som dels i äldre och dels i sednare tider blifwit upbruten, och kan, til hemmanens förmon efter hand så utwidgas, at sandjordens bruk til åker ej må wara nödig.

Tijondelängderna för åren 1751, 52, 53 och 1754 wisade, at Krångede byemäns åkrar hafwa i medelmåttiga åhr kastat af sig förkofrad wäxt emellan 5:te och 6:te kornet. Och pröfwar Afwittringsrätten, i anseende så dertil, som til sjelfwa jordens art, at den hörer under tredje [fol. 378r] graden uti den för Jämteland projecterade nya skattläggningsmethode. Humlegårdar hafwa Krångede byemän til allenast några stänger hwarthera, dock finnes lägenhet til vidare humlegårdsplantering. Hemma wid gårdarna hafwa byemännen inga fler slätter, än inom åkerhägnaerna, samt emellan åkerhagen och älfwen ett litet änge, som kan genom rökning något förbättras. Beträffande skog och utmark, så består jordmonen på den mästadels af sand, samt stenland och backar. Skogwäxten är medelmåttig af tall och löfträd, samt någon grantjäl, så at på den skogstract, som Krånge byemän hafwa intil thenna tid nyttjat under skatterättighet, finnes såg- och husbyggnadstimmer, samt gärdslä, stör, wedbrand och flera gårdsförnödenheter. Furuskogens wäxtelighet pröfwades, genom några träds fällande af safloppens räknande, hwarigenom fants, at en sågstock behöfwer wid pass tuhundrade femtijo, och en medelmåttig timmerstock til husbyggnad tuhundrade års wäxtetid, innan [fol. 378v] de blifwa til sina behof dugeliga.

Mulbetet å denna mark är rätt swagt nära omkring gårdarne, men något bättre längre bort, der flera dälder och myror finnas. Fäbodas hafwa alla tre grannarna tilhopa på tu särskilde ställen af deras innehafde skatteskog, hwaruppå det ena fäbostället är belägit en och det andra en half mil ifrån byen. Både på förrberörde skatteskog och på det brukade kronoafradlandet hafwa Krångede byemän idkat något diur- och fogelfänge; men ej til synnerlig afkomst eller hemmanens förmon. Fiske hafwa Krångede boerne i sjön Gesund, samt på afradlandet i Selsån och Röningswattnen; dock så swagt, at det med mödo lönar arbete och redskap. Qwarnställe finnes på byns ägor i en liten bäck straxt inwid gårdarna, hwarest males något wid infallande wår- och höstfloder, men som der ei kan malas til fullt husbehof, så hafwa byemännen anlagt miölqwarnar [fol. 379r] i en å, kallad Gerilsån, som ligger på Gewågsbyens marck, wid pass en mil ifrån Krångede. Krångede byemäns näringsfång består, såsom de öfriga Ragunda sochneboers, i åkerbruk, boskapsskiötsel och någon handel med träwärke, som af Sundsvalls stads handlande härifrån köpes och flottes til Sundsvall. Byn Krångede ligger ifrån Sundsvall som närmaste köpstad, 12 och ½ mil, och ifrån Graninge Järnbruk, som närmaste bergwärck, 5½ mil.

Kronones ombudsman, häradsskrifwaren herr Jonas Berg, inlemnade skrifteliga påminnelser af det innehåll, at ehuruwäl genom den hållne undersökningen blifwit utrönde alla de omständigheter, som höra til Skogsafwittringsrättens giöromål, och wederbörande skatteägare jämwäl blifwit hörde öfwer det, hwarmed de förment sig kunna wisa och styrka skilnaderna emellan deras skatteskog, samt angräntsande byeskogar och kronoallmänningar; så kan han likwäl thenna gången icke med säkerhet giöra sitt embetes påståenden, [fol. 379v] emedan den för Afwittringsrätten år 1742 gifne instruction är wid sednaste riksdag uphåfwen; utan förbehåller han det til des en förwäntad ny instruction utkommit, och derigenom blifwit kunnigt hwilka grunder wid afwittrings wärket hädanefter följas böra.

Och som wid denna undersökning ei war något vidare at påminna, så kungjordes, at så med afwittring emellan Krångede bys skatteskog, samt angräntsande krono- och skatteägor,

som med skilnadslineernas råläggande, kommer, til följe af Konungens befallningshafwandes höggunstiga skrifwelse d. 5 augustii 1757, tils vidare at anstå.

År och dagar som förr skrefne stå.

[*fol. 380r*] **Åhr 1758 d. 19 och 20 julii** blef, til wördsamste följe af Konungens befallningshafwandes höggunstiga förordnande d. 1 augusti 1757, af underteknad wice härads-höfdinge, samt nämndemännen Jon Nilsson i Ammer, Pär Pålsson i Gewåg, Magnus Jönsson i Nygården, Jon Larsson i Böle, Salomon Swensson i Wästanede och Nils Larsson i Swedje; närwarande extraordinarie landtmätaren herr Pehr Björnlinde, samt kronones ombudsman häradsskrifwaren herr Jonas Berg, undersökning förrättad, angående nybygge på ett ställe som kallas SKÅLÖRN, och är belägit wid stranden af sjön Gesund i Ragunda sochn och tingelag uti Jämteland, hwarest dragonerne Olof Åkerman, Nils Skalberg och Jonas Krångberg wilja nytt hemman uptaga. Härwid instälte sig, efter behörig kungjörrelse, [*fol. 380v*] ei allenast bemälte dragoner Åkerman och Skalberg, utan ock skattemännen ifrån byen Krångede Olof Nathanaelsson och Johan Erichsson, å egna och deras grannes Erich Nilssons wägnar, samt för ägarne af skattehemmanen i sochnen Stugun, Pär Bengtsson, afledne Mats Erichssons arfwingar, afledne Erich Anderssons arfwingar, Jon Jonsson, Mårten Pålsson, Olof Andersson och Nils Andersson deras fullmäktige Bengt Pärsson och Erich Erichsson i Stugun.

Sedan ofwanbemälte ämbetsmän och parter woro församlade på ett i neigden inrättadt nybygge kalladt Skålsten, så uplästes först de til detta ärende hörande skrifter och han[d]-lingar, hwaraf Skogsafwittringsrätten nödig underrättelse inhämta sökte, och fant, at dragonen [*fol. 381r*] Olof Åkerman har uti en til Konungens befallningshafwande d. 4 martii nästledit åhr ingifwen ödmjuk ansökning begärt, det måtte honom tilstånd lemnas, att inrätta nybygge på ett dertil tjänligt ställe wid skilnaden emellan Stuguns och Ragunda sochnar; hwarjemt han anhållit, det måtte, til sådant nybygges understöd, lemnas honom ett i sjön Gesund befinteligt sikfiske, som förr blifwit af Stuguboerna nyttjadt, för hwilket han erbudit sexton öre silf:rmts åhrlig afrad. Detta mål har Konungens befallningshafwande täckts remittera til lofl. tingsrätten i orten at med första höra angräntsande, samt undersöka och pröfwa, om den nämnde lägenheten, som til den ändan borde besichtigas, utan någons förfång kunde uptagas, och i den händelsen hwad frihet der til tarfwades, samt til hwad hemmantal den skulle kunna swara.

[*fol. 381v*] I följe deraf har Ragunda häradsrätt d. 16 juni 1757 detta undersöknings mål företagit, och sedan såwäl Stugu och Krångede bymän som dragonen Åkerman hade sina skäl å ömse sidor anfört, och den wid tinget närwarande extra ordinarie landtmätaren herr Eric Calvagen sitt intygande jämwäl aflemnad, gifwit det utslag, at emedan pålitelig underrättelse, antingen det ställe hwarpå dragonen Åkerman begärde få anlägga nybygge, wore belägit på krono- eller skatteägor, hwilken omständighet tingsrätten, likwäl funnit wid denna undersökning högt angelägen, icke kunde förr erhållas än de angräntsande hemmans skatteägor behörigen afwittrade blifwit; Ty kunde häradsrätten ei då utlåta sig öfwer de uti hög-respective landshöfdingeämbetets remiss nämnde omständigheter.

[*fol. 382r*] Derefter har dragonen Åkerman, uti ansökning af d. 11 julii nästledit åhr, hos höga landshöfdingeämbetet andragit, at som, enligt skrifteligt wittnesbörd af herr landtmätaren Calvagen gifwit d. 30 juni 1757, den tract på hwilken nybygge är sökt, skal wara belägen en och en half mil ifrån sochnen Stugun, hwars inwånare skola desutom hafwa \tilräckel./ skogar och slätter, men inga fastställda rågångar deromkring; så har Åkerman begärt tilstånd, at med aldra första börja det tilärnade nybygget, och til den ändan anhållit, at den i orten wistande Allmänningsafwittringsrätten måtte anbefallas, behörig syn och afwittring deröfwer at företaga. Och som Konungens befallningshafwande har, genom resolution af d. 1 augusti förledit åhr, täckts höggunstigt förordna, at Afwittringssynerätten i Jämteland borde ju

förr des häldre med sin åtgärd ofwanberörde ansökning [fol. 382v] främja; så är nödig undersökning derom til denna tid utsatt.

Dragonen Åkerman gaf nu tilkänna, at han, på det nybyggnadsarbetet må blifwa med des större eftertryck företagit och fullbordadt, har antagit två lagsmän, neml. dragonerne Nils Skalberg och Jonas Krångberg hwilke skola blifwa med honom lika delagtige. Derjemte företeddes ett af majoren wid Jämtelands regemente och riddaren af Kongl. Maj:ts Swärdsorden wälborne herr Carl Hammarskiöld d. 29 junii detta åhr gifwit tilstånd för dragonerne Åkerman och Skalberg, at på nybyggesstället uti sochnen Stugun, såsom belägit inom compagniet, arbeta och detsamma uptaga allenast Kongl. Maj:ts tjänst för ingen del derigenom eftersättes. Ofwannämnde dragoner begärte nu samfäldt, at de måge til nybygge wid Skålörn och norra sidan om sjön Gesund få så stora [fol. 383r] ägor och lägenheter, som swara emot hemman om sex tunneland eller ett helt gårdemantal, tillika med fiske i den så kallade Fiskewiken, hwarföre de erbjudas särskild afrad til 16 öre silf:rmt om året.

Å Stugu sochnemäns sida wisades följande skrifter, neml:n 1:o. Ett rågångsbref skrifwit tredje dag pinges åhr 1545, hwilket innehåller, at Stugumän då hafwa för tilordnade tolf synemän wisat ganska mäktige herrebref både af Norrige och Swerrige, öfwer all deras fräls och nyttning, som Konung Christian Fredrichsson sielf stadfästade hade; i följe hwaraf dem är tildömd skog och nyttning inom efterskrefne märken, neml:n Näfweredstad, Hornsjöberg, Turmodetjärn och Eldsjöberg, tädan som genast i Strånäset, sedan söder i Degersell och i Byttesjö, vidare i Skifteshög, som märket står, och i Ramsjö och Näfwersjöåen, [fol. 383v] och sidst åter i Näfweredstad.

2:o. Högwälborne herr gouverneurens Carl Larsson Sparres d. 3 september åhr 1667 gifna stadfästelse på ett år 1666 utfärdadt afradsbref, hwarigenom ett kronoafradsland, kalladt Wålalandet, är, emot tre daler silf:rmts åhrlig afrad lemnat til Stuguns sochnemän, warandes berörde afradsland begripit inom följande märken, neml: Näfwerforssholmen, Blekåberg, Storflotjärnen, Ränningssjö, Målmsjö, Bolstanäs, Digersell, Öster Sidsjö, Storflo skifteshög, Ramsjö och Näfwersjö.

3:o. Ragunda häradsrätts protocoll d. 22 december 1755, då Stuguns sochnemän hafwa hos rätten anmält de swårigheter, som deras hemman äro underkastade af missväxt, egen kyrckas underhållande, skiuts och wäghållning, starck rotering, hwarefter härwarande fem bönder hafwa hwar sin dragon; i anseende til hwilket, med hwad mera då anført och [fol. 384r] befunnit är, dessa sochnemän ei skola kunna wara å sina swaga hemman besutna, der de icke få tilräckelig skog och slått, samt fiskewatn til hjelp och understöd, emedan de skola af boskapen hafwa sin näring, och desutom, för ofwan anförde omständigheter skull, behöfwa flera hästar, än andre hemmansåboer.

Derjemte förebragte nu Stugu sochnemäns fullmäktige, at kronoafradslandet Wålalandet har för åtta eller nio åhr sedan gått ifrån hemmanen, och blifwit anslagit til fyra nybyggen som där började äro. Dock skola Stuguboerne ännu betala den åhrliga afraden tre daler silf:rmt, men ej hafwa däruppå flera nyttningar, än en slätteflo. Och om flera ägor eller skogsnyttningar och fiskewatn warda derifrån tagne, skola hemmannen icke kunna hafwa bestånd, utan omsider förfalla i ödesmål.

Krångede byemän androgo, at, efter gamal härmelse, skola deras hemmans ägor sträckt sig intil det [fol. 384v] så kallade Bolstadsnäset, hwarwid Johan Erichsson i Krångede har en slått närmast belägen, samt en slättemyra litet längre derifrån liggande; hwarjemte Krångede boerna skola af ålder hafwa brukat fiske samfäldt med Stugu sochnemän uti Fiskewiken, wid hwilka förmoner de förmoda at deras swaga hemman warda framgent bibehållne.

Til erhållande af pålitelig underrättelse i denna sak, fann Afwittringsrätten nödigt, at in loco syna och pröfwa beskaffenheten af det til nybygges inrättande angifne ställe, hwarwid fants, at det ställe som dragonerne Åkerman, Skalberg och Krångberg wilja til nytt hemman uptaga, är belägit wid norra stranden af sjön Gesund, wid pass en och en fjerdedels mil ifrån

sochnen Stugun, men en och trefjerdedels mil ifrån byn Krångede i Ragunda sochn, hwilke hafwa, efter gamal häfd och härmelse, med sina skogar [fol. 385r] sammangränsat något wäster om det upgifne nybyggnadsstället, hwilket således ligger på den mark, som förr tilhört byen Krångede, och wid pass en sextoneddels mil öster om den så kallade Bolsten som skal wara skilnad emellan Stugu sochnemäns skatteskog och kronoafradslandet Wålalandet.

Til åkers uptagande finnes lägenhet nära intil och norr om sjön Gesund, hwarest jordmonen består af grepx[?] lera, med någon swal eller matjord öfwer, samt stadig lerbottn, och det til sådan widd, at flera tunneland deraf på beqwäm och lagom slutande mark uptagas kunna. Den til åker tjänlige marken är nu bewäxt med furuskog hwaraf en del är dugelig wid den här tilämnade husbyggnaden. Til slätter för det tilärnade nya hemmanet äro, emot sjöstranden och något uppåt [fol. 385v] marken, lägenheter af god art och wäxtelighet, men aldeles orögde, förutom ett litet änge, kalladt Skålörsänge, på hwilket tilhopa med någon skogwäxt slått deromkring, åhrligen bärgas tre skrindor hö, som tilhört Johan Eriksson i Krångede, ehuru han ei eller altid sielf slagit dem, utan bortlegt den til andra. Derjemte finnes följande för det tilärnade nybygget beqwämliga slätte-lägenheter nemnligen:

1:o. Nymyran, belägen wid pass en sjettedels mil ifrån nybygges stället, hwarest Johan Eriksson i Krångede har hwart annat år kunnat slå starr til aderton lass, hwarförutan dragonen Åkerman redan har upslagit starrslått til tio lass och ett lass hästhö, och kunna än å samma ställe upodlas tu lass starrslått. 2:o. En fjerdedels mil ifrån nybygget wid Bolsten-tjärnen kan, utan någon [fol. 386r] rödning, slås star til trij lass, som ingen förr bärgat. 3:o. Litet wäster om samma tjärn ligger en myra, kallad Bolstenmyran på hwilken Stuguboerne hafwa slagit sex lass som förmodas wara för dem mistelige. 4:o. Norrut derifrån wid pass en ottondedels mil är en starrmyra, hwarest kan slås trij lass, och emellan begge sidstnämnde ställen kan upslås ett lass starrfoder. 5:o. Ett litet stycke derifrån kunna bärgas trij lass hästhö och ett lass starrfoder. 6:o. Der bredewid kan slås hästefoder til åtta lass. 7:o. Wid Krydd-tjärnen, belägen en fjerdedels mil ifrån nybygges stället, kunna, utan någon upodling på tu särskildte ställen slås ett och ett halft lass hästehö. 8:o. Wid berörde tjärn är ock gammal slått om fyra lass starr, Stugu sochnemännen tilhörig. [fol. 386v] 9:o. På östra sidan om Fiskestuguwiken är gammal slått til ett lass hwarförutan kan upodlas slått til trij lass, så ock derinnanföre, hwarest nu slås allenast en liten häsja, kan uprödjas til tu lass, samt än längre intil wiken, der redan är slått til en häsja, kan upodlas slått til tu lass, och således å detta ställe tilhopa tio lass hästefoder. 10:o. På wästra sidan om Fiskewiken hafwa Stugumännen slått til tu lass starr uppå den så kallade Wikmyran, hwar bredewid kunna upräsas trij lass hästehö och trij lass starrfoder, likaledes finnes på norra sidan om landswägen, emellan bäckarna, som falla ned i wiken, lägenhet at slå och berga sex lass starrfoder. Härwid anmärkes, at starrslätterne bergas allenast hwart annat år, men hästehöängen hwart år.

Wid ofwanberörde slätters utsynande fants, at på ett ställe kalladt Krokdalen, belägit wid pass [fol. 387v] en half mil ifrån det tilärnade nybygget, äro i denna sommar fälde åttatijo eller niotijo större och smärre aspträäd, af hwilka barcken är tagen och uplagd til wid pass tiugufyra lass. Stugu sochnemäns fullmäktige tilstodo, på Rättens tilfrågan, at detta hygge är gjort af Jon Jonsson, Olof Andersson och Erich Anderssons enka hustru Karin Erichsdotter i Stugu, hwilke förmodat, at stället, hwarpå hygget och barcktäkten skett, är belägit inom den linea, som skiljer emellan deras och Krångede mäns skogar, ehuru den icke ännu är behörigen uphuggen. Öfwer nästberörde skogstract har skogeld gått för fem eller sex år sedan, och förbränt större delen af småskog och spädare växter; men de större träden äro ännu i behåll; dock kunde ei nu erhållas underrättelse, på hwad ställe eller genom hwars wällande, den först lös kommit.

[fol. 387v] Hwad skog och utmarck angår, så finnes på denna tract åtskillige ställen, der marken består af lera samt bergachtig, sten- och sandig jordmon, bewäxte med god furu både til hustimmer och sågning, men der marken är sumpig eller myrländ, växer mera gran och

löfskog. Mulbete finnes här af medelmåttig godhet, som blifwer för nybyggarna tillräckeligt, om det ifrån wål och windfällena rensadt warder. Fiske til fult husbehof finnes i sjön Gesund och en liten tjärn kallad Kryddtjärnen; hwarförutan nybyggarna sökt, at få emot afrad bruka fiske i den så kallade Fiskewiken, som ligger wäster ut wid pass en fjerdedels mil ifrån nybyggnadsstället, hwarest skal wara bättre fiske, än på de öfriga ställen af sjön Gesund. Uti ofwannämnde Kryddtjärn hafwa Stuguns sochnemän [fol. 388r] understundom men ei alla åren fiskat, och fås der något af abbor och gäddor, särdeles om wåren under gångstiden. Lägenhet til både såg- och miölqwarns inrättande finnes i en å kallad Sättån, liggande söder om sjön Gesund wid pass en half mil ifrån Skålörn, så ock tilfälle, at i smärre bäckar rinnande nära intil berörde nybyggsställe, anlägga sqwalteqwarnar, som höst och wåhrtider brukas kunna.

Sedan besigtning war således förrättad, så begärte dragonerne Åkerman och Skalberg å egna och deras medinteressents Krångbergs wägnar, at til Skålörns nybygge må anslås tillräckelig skogsrymd, samt frihet, at tillika med de gamla hemmanen, nyttja afradslanden Selslandet och Wålalandet, med mulbete, samt diur- och fogelfänge; hwarefter de åtaga sig, at, inom nödiga frihetsår, å detta ställe uparbeta nytt hemman til sex tunnelands skatt.

[fol. 388v] Stugu sochns fullmäktige gjorde det förbehåll, at de slåtter som ifrån äldre tider warit under hemmanen brukade, icke måge blifwa derifrån tagne, eller af någon åwärdade; men wilja icke bestrida at til nybygget, der det af höga wederbörande warder tillåtit, må nyttjas de slåttelägenheter, som des utom finnas. Och hwad angår fiske uti Fiskewiken, så skal det wara det bästa, som lyder til Stugugårdarne samt liggande nedanför stranden af deras skatteägor, så at det förmodes wara under hemmanens skatt inbegripit, och altså ei böra derifrån skiljas.

Johan Eriksson i Krångede förbehölt sig, at wid sitt hemman nyttja så mycket af den så kallade Nymyran, som af ålder blifwit bergadt under hans gård, neml:n aderton lass, til dess nybyggarna wid Skålörn skaffa lika god upodling på annat ställe, som han utwisandes warder; hwilket [fol. 389r] de sökande sig åtogo, samt at, i stället för Skålörns ånget, lemna honom sex dagswercken til ett lika styckes uprödjande. I öfrigit hade Krångede byemän emot det sökte nybygget intet vidare at påminna, än at de skogar och öfriga ägor, som med rätta tilkomma deras hemman, måge wara ifrån inkräckning och åwärdkan fredade.

Kronones ombudsman häradsskrifwaren herr Jonas Berg, ingaf til rätten ett ämbetsmemorial lydande som följer:

Genom den nu hållne undersökningen å det ställe Skålörn wid sjön Gesund, som dragonerne Åkerman, Skalberg och Krångberg begärt at få til nytt hemman uptaga, är förmodeligen funnit ei allenast, at det är ett ibland de bästa tilfällen, som til upodlande gifwas kan, utan ock, at deromkring finnes godt och nyttigt såg- och husbyggnadstimmer, samt annor gårdstarf, jemte tilfällen til slåttis upodling. [fol. 389v] Och ehuru detta ställe är belägit på Krångede bys hittils innehafda skog, så hafwa desse byemän dock ei kunnat wisa något laga råmärcke eller minsta skäl til äganderätten, utan allenast åberopat sig gammal häfd, at deras skog skal å denna wästra sidan hafwa sträckt sig öfwer $1\frac{3}{4}$ mil intil Wåla afradsländ och det så kallade Bolstadsnäset. Derjemte tyckes nog säkerligen kunna slutas, at denna Krångedes by, som består af $1\frac{5}{12}$ gärde mantal, och äfwen har skog på de tre öfriga sidorne om gårdarna, icke behöfwer, elle[r] kan wid instundande afwittring, få en så widlöftig skogsrymd. Derföre, å ämbetes wägnar, til Kongl. Maj:ts och kronans ingälders förmerande, påstås, at ofwanbemälte dragoner, som sig til nybyggare anmält, måge få tilstånd at å detta fördelachtiga ställe anlägga nybygge åtminstone til ett gärdemantal, och at dem derefter må [fol. 390r] tilläggas nödig skog, först så mycket, som dertil tjänligt är af den allmänningstract, som wid skeende afwittring kan blifwa wäster om Krångedes skatteskog, och til fyllnad emot nybyggets skattetal af Wåla afradsländ, hälst der finnes de flästa lägenheter til slåtters

upodlande. Fiske åter af sjön Gesund, efter deras tildelande land; men om det öfriga fisket i Fiskewiken, som desse nybyggare åstunda, för hwilket de erbudit 16 öre silf:rmts årlig afrad, skulle dem uplåtas, förbehålles, at det ei må ske vidare, än derwid framdeles skeende afwittring för sochnen Stugun, någon mera kronoallmänning skulle blifwa, och derå gifwas tilfälle til ytterligare nybygges uptagande, detta fiske då måtte wara at tilgå för sådane.

Berörande den funna skogselden, så förbehålles efter närmare undersökning om banemannen, laglig talan derå. Lika förbehåll göras äfwen wid den nu funna fälda aspskog.

[*fol. 390v*] Sedan en riktig linea blifwit först upgången emellan Stugu sochns skatteskog och Wåla afradsländ, så at med säkerhet må utrönas, om detta hygge skett å Stugu sochnemäns skatteskog eller å kronoafradsländet; underställandes derjemte den högdärade Afwittringssynerätten, om icke imedlertid den löpta asparken må förbjudas til afhämtande, eller, ännu säkrare til undwikande af barckens onyttigblifwande, genom förtorckande, de, som nu, genom fullmächtig, hygget erkänt, måtte påläggas, at den löpta barcken lyfta mot full borgen, eller des wärdes nedsättjande.

Sedan wid denna undersökning ej war något vidare at påminna, så tog Afwittringsrätten i behörigt öfwerwägande såwäl de å ömse sidor anförde omständigheter, som hwad genom hållen besigtning funnit och utrönt blifwit. Och aldenstund, å det upgifne och nu synade ställe omkring [*fol. 391r*] den så kallade Skålörn wid norra sidan af sjön Gesund, finnes, i anseende til så god åkerjord och slåttelägenheter, som til skog och flera förnödenheter, ganska tjänligt tilfälle til nytt hemman, som här kan åtminstone til ett halft gärdemantal uptagas, och inom femton frihetsår, så fullbordas, at det derefter skattläggas må; för den skull, som marcken eller stället är dels krono, liggande på Wåla kronoafradsländ, och dels ifrån Krångede byemän, hwilka påstått äga derå gammal häfd, men intet skäl om laga skilnad eller äganderätten gittat förete, så afläggse, at deras skatteskog icke rimligen sig dit sträcka kan, i anseende hwartil Krångede hemmansåboer ei eller vidare påstående deremot gjordt, än at Johan Erichsson måtte, genom nybyggarnes försorg, få jämnogdt wederlag emot gammal slått på Nymyran och Skålörsänge, [*fol. 391v*] hwilket desse försäkrat. Altså finner Afwittringsrätten för sin del, at nytt hemman å förrberörde ställe utan andras förfång, upodlas kan, til så stort skattetal och inom så många åhrs frihet, som här frammanföre utsatt är. Och berörande fiske uti den så kallade Fiskewiken, så kan Rätten sig deröfwer icke utlåta, innan råskilnaden emellan Stugu sochnemäns skatteskog och angräntsande kronoallmänning warder behörigen faststæld och uphuggen, samt derigenom utröndt för hwilken strand samma fiske belägit är.

Detta alt, tillika med kronoombudsmannens påståenden, rörande fäld aspskog och borgen för den deraf tagna barck, warder herr generallieutenantens och landshöfdingens öfwer Wästernorrlands län, samt commendeurens af Kongl. Maj:ts Swärdsorden, högwälborne [*fol. 392r*] baron Fredrich Sparres höggunstige bepröfwande med djup wördnad understäldt. Och wil Afwittringsrätten, sedan högwälbemälte herre har täckts förordna om och huru stort nybygge wid Skålörn inrättas må; under sitt gjöromål i detta Ragunda tingelag, tildela det nya hemmanet nödig och emot des skattetal swarande skog.

Åhr och dagar som för skrefne stå.

På Skogsafwittringsrättens wägnar

Johan J. Wasell

[*Sigill*]

Bilaga 1: Brev till landshövdingen 1755–1756

I denna bilaga återges alla brev som ligger i samma volym som avvitringsprotokollen ovan. Många ytterligare brev från perioden 1755–1758 rörande avvitringsrättens verksamhet finns i volym B: 1 i Avvitringsrättens arkiv, avd. I, ÖLA, men har ej medtagits här.

Från avvitringsdomaren Johan J. Wasell

Hara 23 juli 1755

Källa: Avvitringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 1r–6r, ÖLA. Detta brev har medföljt det först inskickade protokollet, avseende perioden 25/6–12/7 1755 (se ovan). Ankomstdatumet antecknat på första bladet: ”Ankom d. 29 julii 1755”.

Högwälborne Herr Baron och Landshöfdinge samt Riddare af Kongl. Majj:ts Swärdsorden, Nådige Herre!

Til underdånigste följe af Hans Kongl. Majj:ts nådigste förordnande, och i ödmiukesta anledning af Eder Nådes höggunstiga skrifwelse then 19 nästledne junii, har jag med skogsafwittningen i Jämtland gjort then början, som hosföljande ransakningar och utslag, hwilka til Eder Nådes högtmogna skärskådande i ödmiukhet öfwersändas, vidare utwisa; hwarwid Syne- och afwitringsrätten, uti alt, hwad til thenna landsorten lämpeligt är, stält sig til rättelse 1742 åhrs instruction för [fol. 1v] Synerätten i Ångermanland, och Kongl. Majj:ts theröfwer gifna nådige förklaringar af åhr 1752.

Then öma försorg, som vår Nådiga Öfwerhet och wederbörande höga herrar ämbetsmän täckts draga om thetta landets upodling och skogarnes besparing, kan, utom andra stora prof, nogsamt öfwertyga alla rättsinta om en oförtruten nit för rikets och alla inbyggarnes gemensamma wälstånd och förkofring, ehuru thet torde i början förefalla en eller annan swårt, at mista nyttianderättigheten af the widsträckta skogar, med therpå befinteliga lägenheter, hwilka, när flitigt arbete och försiktig hushållning tilkomma, äro tilräckeliga näringsfång för många personer, men aldrig kunna af the nuwarande få innehafware skiötas til thetas nytto eller Kongl. Majj:ts och Kronans rätta inkomst.

Af den erfarenhet, som jag, under the sidstwekne nio åhren, på hwilka jag, efter Höglöfl. Kongl. Hofrättens förordnande, förrättat ting, häradsstyver och andra sommarsysslor i Jemteland, haft tilfälle at förwärfwa mig om landets beskaffenhet, dristar inför Eder Nåde jag i ödmiukhet berätta, at skogar och obebodde marcker äro i Jemteland af större rymd, än man kan sig föreställa, innan man til någon del them sett och öfwerfarit, samt [fol. 2r] at å thenna orten äro allenast någre få midt i landet belägne hemman, som icke innehafwa långt större widd af skog, än på them belöper, ther skogens storlek blifwer emot gårdarnes skattetal och behof rätteligen proportionerad. Men therhos måste jag, på mina landsmäns wägnar, widgå then beklageliga sanning, at skogen blifwer här, mera än på andra ställen i riket, wanwårdad, missbrukad, och, ther möjligt är, utödd. Thet föracht och hat, som de flästa af allmogen i Jemteland hysa för skogen, synes förnämligast grunda sig på then tancka the hafwa, som skulle skogen, i anseende til sin widlöftighet, aldrig kunna utödas, och, för aflägenheten skull,

icke användas til någon annan nytto, än then, som erhålles genom nödigt gårdsfång, hwartil the förmoda en ringa del wara tilräckelig. Här af är händt, at swediande warit brukadt til omåttelighet, samt på stenigt och bergachtigt land, hwarest, sedan alla frön och späda växter äro, tillika med then tunna matjorden, förbrände, ingen nyttig skogväxt kan på ganska många åhr winna rötter och näringsaft.

Ett lika om icke ännu starckare skogsmördande har blifwit öfwdadt, genom många skogeldar, som ofta strukit öfwer skogmarcken til några mils widd, tå elden på then torresta årstiden blifwit lössläpdt, om icke af skogägaren sielf, dock til hans nöije och förmodade nytto. Öfwer sådana skadeeldar äro wäl ransakningar hållne wid häradstingen; men bane mannen har sällan kunnat utforskas och öfwerlygas, emedan skogäganden, som bordt och kunnat gifwa bästa uplysning, har ej warit mon om at uptäcka then, som, efter hans tycke, giort honom en så god som efwentyrlig tienst.

[*fol. 2v*] På the tu förrämde sätt är både bättre och sämre skogväxt tillika förderfwad; men en stor del hemmans åboer hafwa ock funnit utwäg, at spara then sämre och mindre dugeliga skogen, och äntå efter sin förmågo, utrota then bättre, i thet the först på sommaren, tå träden safwa, fälla unga furu träd, och taga af them barcken, som sedan torckas och brukas til swinkreaturens födo öfwer wintren. Thenna framfart är så mycket mera skadelig, som therigenom åhrligen förspillas några tusende ämnen til the bästa och största furustockar, hwilka til thetta behof hälst angripas therföre, at the äro släta från qwistar och rena från flarn, hwaremot, the så kallade gårtallar eller mindre duglige ämnen äro qwistige och omgifne med helt grof flarn, samt följachteligen mödosammare at taga barck utaf. The således afbarckade träden blifwa thereafter i skogen qwarlemnade anten till födo för en upkommande skogeld, eller, i brist theraf, til förrotnelse.

En arbetskarl kan, tå han är flitig, fälla och barcka tjugu unga furuträd, hwaraf fås wid pass fyra lisspund torckad barck, hwilken under misswäxtåhren gält 16 öre kopparmynt lisspundet, men i god tid, som landet har, Gudi ära, niutit i tretton åhr efter hwarandra, säljes furubarck til 9 öre kopparmynt lisspundet, och är, i anseende til thess ringa styrcka, tå then brukes til födo, icke eller mera wärd. På thetta sättet kan en arbetare, för ett dagswerke på egen kost, som til barcktägt användes, ej hafwa mera, än 1 daler 4 öre kopparmynt, tå han likwäl, när han blifwer af andra legd, [*fol. 3r*] och sielf håller sig mat, i thenna landsorten niuter 1 daler 16 öre kopparmynt om dagen. Således förloras för hwar dag, på hwilken barcklopp öfwes, 12 öre kopparmynt af sielfwa dagspenningen, och tillika 20 ämnen til dugeliga timmerstockar och ofta större träd; men i hård tid, tå fyra lisspund barck gälla twå daler kopparmynt, blifwer trädens wärde ersatt med 16 öre kopparmynt, som öfwerskjuta en skiälig dagslön. Icke thess mindre blifwer barcktägt af allmogen förswarad, såsom nyttig, i synnerhet tå swår tid infaller, ehuru man sökt öfwerlyga them therom, at sådant botemedel är skadeligare, än sielfwa siukdomen, så länge spanmål kan fås för penningar, åtminstone i närmesta kiöpstad.

Något drägeligare, men likwäl rätt ansenlig, minskning hafwa ock skogarna i Jemteland lidit ther af, at friska och växande träd hafwa, efter allmänt bruk, blifwit, som thet härå orten kallas, bleckade, eller på ett ställe nedrewid roten rundt omkring barckade, och sedan the theraf måst förtorcka, fälde til wedbrand, tå likwäl marcken är nästan öfwer alt upfyld med toppar, qwistar, stubbar, wål och windfällen, hwilka anses ej annorlunda än som sielfdöda kreatur, och förthenskull warda qwarliggande, til skog- och förnämligast gräswäxtens hinder och förqwäfwande. Likaledes blifwer en otrolig myckenhet unga träd både af tall och gran åhrligen nedtagen til förfärdigande af the här i landet mäst brukelige hängtak, som på hwar aln fordra 4 medelmåttiga träd, och äntå ej äga bestånd öfwer 12 a 15 åhrs tid. Thetta täckningssätt kunde dock aldeles bortläggas, och, efter framledne generalmajorens och landshöfdingens, samt commendeurens af Kongl. Maj:ts Swärdsorden, högwälborne baron herr Axel Johan Gripenhielms åhr 1751 utgifna publication och meddelta [*fol. 3v*] underrättelse, i

stället inrättas torftak, som äro både warachtigare och mindre underkastade eldswåda, och jemwäl kunna i Jemteland, så wäl som på andra ställen i riket, giöras, hwilket jag tillika med åtskilliga andra har wid nybygnader, med nytto försökt.

Nådige Herre! Thesse ofwannämnde äro the största fel, som wid skogshushållningen i Jemteland kunnat begås med wåldsam eld och yxa, och lära näppeligen kunna på annat sätt hämmas, än genom skogmarckens inskränkande inom så medelmåttiga gräntor för hwart och ett hemman, at ägaren eller åboen wäl må, under en ordentelig och sparsam handtering, hafwa tilräckelig hustarf af timmer, gärdslä, stör, wedbrand och annat nödigt gårdsfång, men likwäl icke til så stort öfwerflöd, at han ju må kunna sielf finna, thet wara möjeligt, at hans hemmans skog kan, til hans barns och efterkommandes kända skada, utödas, om hädanefter med lika alfware som härtills theruppå arbetes. Härigenom winnes med säkerhet then påfölgd, at kronans behållne skogsdel, som här å orten blifwer ganska stor och rymlig, kan ifrån åwårckan fridlysas, samt til mångfaldig nytto användas, och at åtminstone the flästa hemmans brukare, som ej förlorat all eftertancka och ömhet för sina efterkommandes wälgång, blifwa likasom twungne at uphöra med sin gamla fiendskap emot all skogwäxt. Til skyndesamt ernående af ett så priswärdt och högstgagneligt ändamål lærer Eder Nåde täckas höggunstigt anse, at jag, å Syne- och afwittringsrättens wägnar, dristar, i anseende til thenna landsortens särskilda beskaffenhet, höga wederbörandes nådiga och högtuplyste bepröfwan [fol. 4r] och godtfinnande med djupaste wördnad underställa följande mål, nämligen:

1:o Kongl. Maj:ts nådiga förklaring af år 1752 öfwer 1§ i 1742 års instruction för afwittringsmännen i Ångermanland, frikallar wäl Synerätten ifrån privatorum enskilte stridigheter om skiljolineer sins emellan, som på theas egen bekostnad kunna undersökas; men påbjuder tillika, thet bör Synerätten utsätta, huru stor rymd eller widd i skog och marck hwarje by eller hemman skäligen tilkommer. Och som i Jemteland finnes ganska få byar eller hemman, som hafwa emellan sina skogar och utmarcker laglige skilnader, utan allenast traditioner eller hermelser, at wisse berg, bäckar, siöar, högar, trän eller thylika tekn skola hållas för skilnad, hwarefter rågången likwäl aldrig blifwit efter lag uphuggen eller sedermera uppgången; så underställes i djup ödmiukhet, om icke Synerätten må, til undwikande af hinder och widlöftighet i förrättningen, hafwa frihet, at tillägga flera byar eller hemman i sochnen, som ligga någorlunda i en krets, och ej äro, genom lagliga märcken samt thereafter uphuggna rågångar, ifrån hwarandra skilde, samfäld skog och utmarck, lämpad såwäl efter alla hemmanens sammanräknade skattetal, som efter skogwäxtens och the öfriga ägornas beskaffenhet, hwarefter the i sådan oskift skog delägande bye- och sochnemän kunna på [fol. 4v] egen kostnad söka laga delning, och tå få anwisning på hwad ställe hwarije hemman bör, efter läge och solskifte, mäta thet tunnetal af skog, som Syne- och afwittringsrätten pröfwat wara emot thes skatt och gårdsförnödenhet swarande.

2:o Emedan på de flästa ställen i landet råskilnaderna sochnar emellan icke eller äro faststälde och upgångne eller med laggilde rå och rör försedde, ehuru någre sådana tekn torde finnas, som ifrån äldre tider warit hållne för skiljemärcken, och thet likwäl skulle förorsaka mycken twist och oreda i framtiden, thet hemman, som äro belägne i särskilde sochnar, wid thenna afwittring finge samfäld skog och marck; hwartil ock kommer, at the nybyggare, som få lof at sättia sig neder på lägliga ställen af the widsträckta krono allmenningar, ej kunna, utan en fastställd och upgången sochne skilnad, med säkerhet weta, til hwilken sochn theas nybyggen höra; ty warder med all wördnad understäldt, om icke öfwer sochneskilnaderna må, uppå the sammangräntande sochnemännens kostnad, lagliga ransakas och dömas, samt rågången thereafter uphuggas och rörläggas.

3:o Öfwer största delen af hemmanen i Jemteland finnas wäl ej hwarcken skattelägningsinstrumenter eller geometriska chartor, til uplysning om the ägor och lägenheter, för hwilka hwart och ett hemman wärckelig skatt erlägger, och om byskogens widd och beskaffenhet. Men som thet skulle ei allenast falla Kongl. Maj:t [fol. 5r] och kronan ganska kostsamt, utan

ock draga så långt ut på tiden, at the, hwilka äro hugade at med hwarijehanda hygge angripa then del af skogen, som the kunna förrutse blifwa för kronoallmenning förklarad, kunde til sådan åwärckan hafwa tilräckeligt råderum, ther hemmanens skog och ägor måste förr afwittringen geometrice affattas; så kunde thet tjena til kostnads besparande och tidens winnande, om byskogen blefwe allenast til thess widd aftagen, och Synerätten i öfrigt, genom besigtning och nödig ransakning, gjorde sig om ägornes och skogens beskaffenhet under rättad, på sätt, som högstberörde Kongl. förklaring öfwer 2§ i 1742 års instruction föreskrifwer, ther skattelägningsinstrumenter eller chartor warit at tilgå.

4:o. Med lika ödmiuk wörndnad hemställes till nådgunstigt bepröfwande, om icke thet, som 1752 års Kongl. förklaring öfwer 2§ i 1742 års instruction utsätter, angående beräkande af then skogsmarck, som blifwit, genom omåtteligt swedjande eller timmerhygge, förwärrad och uthuggen, må jemwäl förstås om thet skogsland, som, i anseende till jordmonen, wäl är af någon wäxtelighet, men, för öfwergången skogeld eller öfward barcktägt, thenna tiden ej bewäxt med nyttig skog.

5:o. Enligt 5§ i 1742 års instruction, har allmogen frihet, at på kronoallmenningen, efter wanligheten nyttia fogelfänge, mulbete och fiskewatn, och til underdånigste följe af Kongl. Maj:ts nådiga förklaring af d. 14 martii 1752 behålla skatteägarne utan åtal then marck, som är til åker och [fol. 5v] äng upodlad på the ställen, ther skogen förrut blifwit, genom swedjande eller på annat sätt medtagen.

I anledning theraf, warder högwederbörligt bepröfwande i djupaste ödmiukhet understäldt, huruwida the ängar och slätter, som, i anseende til theas belägenhet i dälдер, wid älfwar, bäckar och siöar, äro, mera af naturen än genom kostsamt arbete, fruchtbärande, måge härunder förstås, och, efter skedd afwittring, af förra ägarne behållas, och om icke thet skulle bidraga både till bättre inkomst för Kongl. Maj:t och kronan, och til hemmanens nödige uprätthållande, at slätter af ofwannämnde beskaffenhet, som finnas på the af ålder warande kronoafradsländ, samt ofta äro af så ansenlig storlek och godhet, at then wida öfwerstiger the hittils betalda ringa afradspenningar, blefwe hädanefter af Kongl. Maj:t och kronan fritt disponerade, och anten tillagde nya hemman, som tå kunde inom kortare tid erlægga full ränta, eller ock, i brist af lägenhet til nybyggen, lemnas til andra hemmansbrukare, emot en skälig afrad, som rätteligen swarade emot afkomsten; men at the ängar och slättestycken, som hemmans åboer hafwa nyttiat på then del af marcken, hwilken the af ålder hållit för skatte-skog, och likwäl nu, i brist af laggilda råmärcken och i anseende til then upgifna skatte-skogens öfwerflödiga storlek, för krono förklarad warder, lemnades til förra innehafwarnes bruk, emedan man, under saknad af methodiska skatteläggningar, ei kan, utan föregången widlöftig ref- och undersökning med säkerhet weta, [fol. 6r] huruwida hemmanen, utom thessa ängar, hafwa fyllnad af slått och ängesland.

Thetta är, Nådige Herre, hwad jag, i början af syne- och afwittringsförrättningen i Jemtland funnit nödigt Eder Nåde i all ödmiukhet at föredraga; framhårdandes med djupaste wörndnad

Hara d. 23 Julii 1755

Eder Nådes
ödmiukaste tjenare
Johan J. Wasell

Från avvitringsdomaren Johan J. Wasell

Håsjö 7 oktober 1755

Källa: Avvitringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 51, ÖLA. Brevet har medföljt protokollet avseende 5–28 september (se ovan). Påskrifter: "Ank. d. 21 october 1755"; "d. 3 nov. publ. och bref till Renstrom"; "N. 1088. 1089".

Högvälborne Herr Baron och Landshöfdinge, samt Riddare af Kongl. Maj:ts Swärdsorden, Nådige Herre,

Sedan syne- och afvitringsförrättningen blifwit sluten för alla byarna i Forss sochn och Ragunda tingelag; så har jag nu then äran, at, til Eder Nådes höggunstige öfwer seende, i ödmiukhet insända Syne- och afvitringsrättens [*fol. 51v*] theröfwer hållne undersökningsprotocoller och gifne utslag.

Skogsförrättningen påstår nu i Håsiö sochn, ther man hoppas kunna giöra slut uti nästkommande wecka, hwarefter syn och afwittring i Hällesiö företages, och fortsättes så länge årstiden och wäderleken tillåta. Theruppå skola the öfrige af Synerättens ransakningar och utslag för thetta åhrets förrättningar jemwäl blifwa til eder nåde i ödmiukhet inskickade.

Med diup wördnad framhärdar

Håsiö d. 7 octob. 1755

Eder Nådes
ödmiukaste tjenare
Johan J. Wasell

Från lantmätaren Erik Calvagen

Ragunda 1 april 1756

Källa: Avvitringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 155, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 12 april 1756."

Högvälborne herr baron och landshöfdinge, samt riddare af Kongl. Maj:ts Swerdsorden.

Uti ödmiukhet gifwes tilkienna, at nu uti dessa dagar täncker iag begifwa mig, wil Gud, ut på ismätningar; och gifwes äfwenwäl [*fol. 155v*] ödmiukast wid handen, det allmogen uti förledne år wisat sig willige och beskiedlige wid arbetets fortsättiande, hwarföre anhålles, det Eders Höga Nåde gunstigt täcktes anbefalla, det de äfwenwäl uti detta år icke undandraga sig ifrån det giöromål dem af kronobetieningen til förrättningarnes fortgång blifwa anbefalte; samt at ländsmännerne när de blifwa tilsagde uti de giöromål som angå kronones wärf och ärender, de detsamma, straxt efterkomma, och at ländsmännerne, äfwenwäl befaller det de icke äro wårdslösa med påstgången hit til Ragunda, hwilcket iag uti förledne år måtte ofta befinna skiedde med nog angelägna brefwer.

Jag framhärdar med aldradiupaste wördnad

Ragunda d. 1 aprill 1756.

Eders Höga Nådes
Aldra ödmiukaste tjenare
Eric Calwagen

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Ragunda 14 april 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 156, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 26 april 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Majj:ts Swerdsorden. Nådige Herre,

Enligt eder nådes höggunstige tilstådelse, at öfwer förflutne winter få wistas i Wästerbottn, har jag därstädes warit til d. 26 martii nästledne då jag begaf mig på resan [fol. 156v] til Jemteland och ankom til Ragunda d. 9 i denna månad, samt uti Ragunda sochn d. 12 giordt början med sjömätningarne; hwilket jag icke underlåta bordt i ödmjukhet berätta.

Framhårdar med oaflåtelig djup wördnad

Eder Nådes
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin

Ragunda d. 14 aprilis 1756.

Från lantmätaren Erik Calvagen

Ragunda 22 april 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 157, ÖLA. Påskrit: "Ank. d. 4 Maji 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Majj:ts Swerdsorden.

I ödmjukhet gifwes wid handen, det jag altsedan d. 1 april til d. 16 warit ute på ismätningar, och tänker jag mig idag at resa ånyo ut på ismätningar och desamma continuera, så länge det sig göra låter, fast den ännu warande djupa snöen uppe uti fiällmarken hindrar ganska mycket arbetets fortgång, som äfwen har satt såwäl mig, som arbetsfolcket uti ett nog siukeligt tilstånd. Jag framhårdar med wördnad

Eder Höga Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Sundswall och Ragunda
d. 22 aprill 1756.

Från avvittringsdomaren Johan J. Wasell

Hara 28 april 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 158, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 11 maji 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Majj:ts Swärdsorden.

Med fortsättjande af then nådigst anbefallte och förledit åhr påbegynte allmännings afwittring i Jemteland, har jag tänckt för thenna sommar gjöra början, wil Gud, then 28 nästkommande maji, och tå med Synerätten först [fol. 158v] företaga behörig tildelning af skatteskog för någre hemman, som ännu återstå af Håsjö och Hällesjö sochnar. Hwilcket hos högwälborne herr baronen och landshöfdingen jag ödmjukast anmäla bör; framhårdandes med djup wördnad.

Högwälborne herr baronens landshöfdingens och riddarens

Ödmjukaste tjenare
Johan J. Wasell

Hara d. 28 april 1756.

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Hällesjö 4 maj 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 159, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 18 maji 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Maj:ts Swärdsorden. Nådige Herre!

Sedan Ragunda sjön och elfwen tillika med de sjöar i Forss sochn, som nästledit åhr icke medhunnos och på afradslanden $1\frac{3}{4}$ mil äro belägne, blifwit afmätte, har jag uti [fol. 159v] Hällesjö sochn i Ansiö by företagit med sjömätningarne på isarne, hwilket jag icke underlåta bordt härmedelst i ödmiukhet berätta.

Framhärddar med oaflåtelig djup wördnad

Eder Nådes
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin.

Hällesjö d. 4 majj 1756.

Från lantmätaren Erik Calvagen

Ragunda 13 maj 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 160, ÖLA. Påskrift: "Ank. de. 25 maji 1756.

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Maj:ts Swerdsorden.

Efter såsom wäderleken, har således blifwit at man nu icke mera kan förrätta något arbete uppå isarna; altså slutade jag ismätningarna d. 8 i denna månad, och täncker mig, will Gud, at utj nestkommande [fol. 160v] wecka, om det sig giöra låter, til at förrätta åkermätningar, efter det ännu en tid borttåt, lærer wara omöjeligen at kunna taga sig fram i skogarna för snö skuld.

Förblifwer med djupaste wördnad

Eder Höge Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Ragunda d. 13 maj 1756.

Från avvittringsdomaren Johan J. Wasell

Hara 24 maj 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 161, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 1 junii 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Maj:ts Swärdsorden. Nådige Herre!

Genom ödmiukaste skrifwelse af then 28 nästledne april, har jag wäl hos eder nåde berättat, at syne- och afwittringsförrättningen i Jemteland skulle d. 28 i thenna månad blifwa företagen, hwilken termin jemwäl blifwit wederbörande [fol. 161v] kungjord. Men emedan snön har, emot wanligheten, warit så mycken och långwarig, at skogsmarcken ei hinner blifwa bar inom förnämnde tid; ty har jag warit nödsakad at uppskjuta förrättningens början til d. 10 instundande junii, tå man hoppas, at, med Guds hielp, hafwa ren skog och slutad säningsand.

Med djupaste wördnad framhärddar

Eder Nådes
Ödmiukaste tjenare
Johan J. Wasell

Hara i Jemteland d. 24 maji 1756.

Från lantmätaren Erik Calvagen

Ragunda 26 maj 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 162, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 8 junii 1756".

Högwälborne herr baron och landshöfdinge, samt riddare af Kongl. Swerdsorden.

Emedan skogarna ännu äro fulla af snö och således icke tjälen utur dem gångna; altså har min embetscammerat giordt samfälta åkermätningar med mig utj Håsjö sockn, hwilka wj täncka at vidare fortsättja, til dess skogarna blifwa så beskaffade, at man \utj/ de samma kan förrätta geometriskt arbete, som utj ödmiukhet gifwes tilkienna. Förblifwer med djupaste wördnad

Eders Höga Nådes
Ödmiukaste tjenare
Eric Calwagen

Sundswall och Ragunda d. 26 maj 1756.

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Ragunda 12 juni 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 163, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 21 junii 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge, samt riddare af Kongl. Swerdsorden.
Nådige Herre!

Efter en mycket långsam vår, är änteligen marcken så bar at mätningarne kunna företagas, e-huru alla åhar, bäckar, kjärr och myror ännu äro så wattnfulla, at man med största möda öfwer dem kan komma. Till fortsättjande af then i Hällesiö sochn [fol. 163v] och Ansiö nästledne majj månad med winterarbetet gjorda början, är jag sinnad, will Gud, d. 14 nästinstundande företaga med the affattningar, som återstå och på winterföret icke förrättas kunde, efter then methode, som öfwerdirecteuren wid Kongl. landtmäteriecontoiret wälborne herr Jacob Faggot igenom bref af d. 29 april nästl. täckts anbefalla, hwilket d. 10 af innewarande månad i then lofl. Syne- och afwittringsrättens protocoll ord ifrån ord är infördt, och äfwen med denna post til eder höga nåde lærer af herr vice häradshöfdingen Vasell insändas.

Framhårdar med djupaste wördnad

Eder Höga Nådes
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin

Ragunda d. 12 junii 1756.

Från lantmätaren Erik Calvagen

Hällesjö 15 juni 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 164, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 28 junii 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Majj:ts Swerdsorden.

Efter såsom skogarna och myrorna nu börjat blifwa någorlunda fria från watn, utaf den myckna snöen som på dem warit, så jag will wäl tro, det icke något hinder wid mätningarna förefalla. Altså reste jag d. 13 hujus hit til Hällesjö sockn, at fortsätta skogsarbetet för Lund och Thomasgårds byar.

Förblifwer med djupaste wördnad

Eders Höga Nådes
Ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Hällesjö d. 15 junij 1756.

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Hällesjö 16 juni 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 165, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 28 junii 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge, samt riddare af Kongl. Swerdsorden.
Nådige Herre!

Enligt then med sidsta post i ödmjukhet gjorda berättelsen, om afvittringsarbetet i Jemteland, har jag i dessa dagar företagit med affattningen öfwer Ansiö bys skog uti Hällesiö s:n med hwilken förrättning, jag [fol. 165v] är sinnad denna wecka continuera; hwilket jag i ödmjukhet tilkänna gifwa bordt.

Framhärddar med oaflåtelig djup wörndnad

Eder Höga Nådes!
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin

Hällesiö d. 16 junii 1756.

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Ragunda 21 juni 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 166, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 5 julii 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Swerdsorden.
Nådige Herre!

Sedan then 16 i thenna månad, har jag afslutadt the mätningar, som kunnat företagas i Hällesiö sochn innan öfwerdirecteuren wid Kongl. landtmäteriecontoiret wälborne herr Jakob Faggot sig yttradt, uppå the af mig then 12 nästförwekne af innewarande månad i ödmjukhet [fol. 166v] gjorda förfrågningar, och i dag börjadt med Näs by i Ragunda sochn, som gränsar å ena sidan emot Forss och then andra emot Håsjö sochn.

Framhärddar med djupaste wörndnad

Eder Höga Nådes
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin

Ragunda d. 21 junii 1756.

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Ragunda 1 juli 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 167, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 12 julii 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Swerdsorden.
Nådige Herre!

Then 26 af nästförwekne junii månad slutade jag med Näs byeskogs afmätning, efter floden är så hög, at en del af åboernes slätter stå ännu under wattn; och började then 28 derpå följande med hemmanen i Lien at afmäta [fol. 167v] the på thess skatteskog belägne slätter och myror, hwarmed i går blef slutadt, och idag ärnar företaga mätningen öfwer Ragunda Prästegårds, Påhlgårds, Nygård, Torsgårds, Gislegårds, Munsåkers och Skogens hemmansskogar; hwilket jag icke underlåta bordt i ödmjukhet berätta.

Framhärddar med oaflåtelig djup wörndnad

Eder Höga Nådes!
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin.

Ragunda d. 1 julii 1756.

Från lantmätaren Erik Calvagen

Ragunda 1 juli 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 168, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 12 julii 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl:a Swerdsorden.

Den 23 junij reste jag från Mjösjö och Lund utj Hellesjö sockn, hit til Ragunda och började skogsarbetet härstädes wid Kullsta, Kånckebacks och Hammars byar, hwilket utj ödmjukhet gifwes tilkienna.

Förblifwer med djupaste wördnad

Sundswall och Ragunda d. 1 julij 1756.

Eders Höga Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Från lantmätaren Erik Calvagen

Böle i Ragunda 8 juli 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 169, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 19 julii 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Majj:ts Swerdsorden.

Efter slutad förrättning d. 3 i denna månad uti Kuhlsta, Kånckeback och Hammars byar, reste jag d. 5 hit til Böhle by, at derstedes affatta deras skogar, slotter och omkretsen af hemägorna, som ödmjukast gifwes wid handen.

Förblifwer med djupaste wördnad

Ragunda och Böhle d. 8 julij 1756.

Eders Höga Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Ragunda 15 juli 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 170r–171r, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 26 julii."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Swerdsorden.
Nådige Herre!

Ifrån thet jag började affattningen öfwer skogarne til Hammaren, Ragunda Prästebord, Påhlgård, Ny- eller Hammarsgård, Thorsgård, Gislegård, Munsåker och Skogen, har jag thermed warit syslesatt [fol. 170v] till och med d. 10 thenna månad, och hela then nästförflutne wekan uppehållit mig i skogen ifrån 1¼ til 2 milar ifrån gårdarna, som warit ordsaken thertil at jag then wekan icke hade tilfälle hos eder höga nåde ingifwa ödmjuk berättelse om förrättningens fortsättjande; hwarföre hos eder höga nåde är min ödmjukaste anhållan thet thenna min försummelse icke warder ansedd, som then härflutit af mindre åhåga at fullgiöra respective landshöfdingeembetets höggunstige befallning af d. 10 majj nästledit åhr, hälst som then icke skje kunnat under en dags förspillan, at gå ifrån förrättningen til gårdarne och ther expediera posten [fol. 171r] samt sedan tillbaka på mätningsarbetet.

Then 12 nästförwekne började jag med skogens affattande til Gewågs by i Ragunda sochn. Och som allmogens bergningstid förr thetta infallit; ty war jag nödsakad sluta d. 14; hwilket jag icke underlåta bordt i ödmjukhet hafwa äran berätta.

Framhårdar med oaflåtelig djup wördnad

Ragunda d. 15 juli 1756.

Eder Höga Nådes
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin

Från lantmätaren Erik Calvagen

Ragunda 15 juli 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 172, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 26 juli 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl:a Swerdsorden.

Hos eders höga nåde gifwes utj ödmjukhet tilkienna, det jag utj går, som war d. 14 hujus slutade affattningen öfwer Böhle bys ägor; och som allmogens bergningstid infallit, så täncker jag at utj några weckor uphöra med skogsaffattningarna, samt under samma tid företaga uträkningarna och chartornes renoverande. [*fol. 172v*] Eftersom jag nu har något litet tid, och jag har något at uträtta utj Sundswalls Stad, så skulle jag ödmjukast anhålla, det eders höga nåde täcktes lemna mig sitt höggunstiga bifall, det jag kunde utj medio augustij på en 8:ta dagars tid få resa till förut nembde ort, hwarom jag ödmjukast afwacktar hög-gunstigt swar, samt förblifwer med djupaste wördnad

Ragunda d. 15 juli 1756.

Eders Höga Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Från lantmätaren Erik Calvagen

Ragunda 19 augusti 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 173, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 30 augusti 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Maj:ts Swerdsorden.

Som jag i följe af min utj ödmjukhet giorde berättelse af d. 15 julij, det jag, för allmogen här å orten warande beswärliga hööbärgning, måst någon tid uphöra med mätningarna; har jag nu utj dag [*fol. 173v*] giort början med desammas å nyo fortsättjande utj Döwikens by, fast allmogen icke ännu har börjat skiära sin säd, så at arbetet således på någon liten tid icke lærer kunna gå så skyndsamt som sig bör, hwilket jag ei underlåta bordt, at ödmjukast gifwa tilkienna.

Förblifwer med djupaste wördnad

Ragunda d. 19 augusti 1756.

Eders Höga Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Ragunda 24 augusti 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 174, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 6 sept. 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Swerdsorden.
Nådige Herre!

Ehuruwäl allmogen å thenna landsort ännu hafwa någon del af sine slätter obärgade, och i thenna wecka allenast giordt början med skjörden, har jag likwäl nästledne måndag, eller d. 23 uti innewarande månad företagit [fol. 174v] mätningen öfwer the slätter i Näs by och Ragunda sochn, som floden af Ragunda sjön och elfwen betäckte när jag i nästförwekne junii månad then öfrige delen af theras slätter och ägor affattade.

Framhärddar med oaflåtelig djup wörndnad

Eder Höga Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin

Ragunda d. 24 augustii 1756.

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Ragunda 9 september 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 175, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 19 sept:r 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Swerdsorden.
Nådige Herre!

Sedan Näs byes ägor uti Ragunda sochn woro affattade, företogs [fol. 175v] med byarne Gewåg och Kråkwåg uti samma sochn, at afmäta theras ägor, hwilket jag icke underlåta bordt härmedelst i ödmjukhet hafwa äran berätta.

Framhärddar med djupaste wörndnad

Eder Höga Nådes
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin.

Ragunda d. 9 september 1756.

Från lantmätaren Erik J. Mellin

Ragunda 23 september 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 176r–177r, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 4 octob. 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Swerdsorden.
Nådige Herre!

Sedan ägorna till Gewåg och Kråkwåg byar woro afmätte, företogs med affattningen öfwer åkergiärdarne til hemmanen Ragunda Prästebord, Hammarsgård, Påhlgård, Thorsgård, Gislegård, Munsåker och Skogen, samt åkergiärdet til [fol. 176v] Hammaren uti Lien, tillika med theras slåttnyrar och floor emot Ångermanlands gräntsen. Återstår således ei mera i Ragunda sochn, än sochnelineens upgående och afmätande emot angräntsande sochnar. Och som större delen af then tract jag hafwit at afgiöra gräntsar emot Ångermanland; altså har jag, til ödmjukaste efterlefnad af eder höga nådes höggunstige befallning af d. 22 maii nästförwekne, ei bordt företaga thenna linees upgående. Och alldenstund herr landtmätaren Calwagen ärnar

företaga mätningen i Stugun sochn, som består af sju åboer, och är nu then återstående uti Ragunda tingelag. Altså är jag sinnad, will Gud, d. 4 nästinstundande october företaga rågångens upqwistande emellan [fol. 177r] Boda byes skatteskog uti Liden sochn och Medelpad och then ther intil angräntsande kronoallmänning, såwäl som bemälte byes skatteskogs afmätande, hwilket giöromål eder höga nåde höggunstigt mig anbefalt.

Framhärddar med oafslätelig djup wörndnad

Eder Höga Nådes
Ödmjukaste tjenare
Eric J. Mellin

Ragunda d. 23 septemb. 1756.

Från lantmätaren Erik Calvagen

Stugun 1 oktober 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 178, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 11 octob:r 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Swärdsorden.

Eftersom iag nu slutit de geometriska affattningarna uti Ragunda sochn, utom en del af sochnelinien emot Hammerdahl och dagarna börja at blifwa korta, så at man wid den långa [fol. 178v] skogsgången icke mycket kan hinna om dagen med sådana liniers upgående; altså reste iag hit til Stuguns sochn d. 26 september, och giort början med afmätningarna uppå de nära intil hemmanen belägna lägenheter.

Förblif :r med djupaste wörndnad

Eders Höga Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Stugun d. 1 oktober 1756.

Från lantmätaren Erik Calvagen

Hällesjö 28 oktober 1756

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 179, ÖLA. Påskrift: "Ank. d. 15 nov. 1756."

Högwälborne herr baron och landshöfdinge samt riddare af Kongl. Maij:ts Swerdsorden!

Sedan jag giordt de förrättningar uti hela Stuguns sochn, som denna årstiden kunde åstadkommas, så har jag sedermera rest 6 mil derifrån till Hällesjö sochn och affattadt en hop slätter, med hwilket jag continuerar til denna weckas slut, då jag täncker sedermera, at i Herrans namn sluta sommararbetet för [fol. 179v] detta åhr, emedan man nu icke längre kan arbeta och ligga ute i marken för den tiltagande kiölden skuld. Och är nu således hela detta tingelaget bestående af 5 widtstreckta sochnar, till alla delar affattade, utom några ismätningar, och sochneliniers upgående som återstå.

Förblifwer med djupaste wörndnad

Eders Höga Nådes
ödmjukaste tjenare
Eric Calwagen

Hällesjö d. 28 oktober 1756.

Bilaga 2: Länsmansberättelser om nybyggen 1763

Ragunda 8 augusti 1763

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 407r–413v samt fol. 415, ÖLA. Redogörelsen utgörs av en 14-sidig förteckning över nybyggen och nybyggare i Ragunda tingslag, samt en ”Ödmjuk berättelse” undertecknad av länsmannen i Ragunda tingslag Haqvin Frisk på ett blad, fol. 415, som nu är löst, men som ursprungligen synes ha suttit ihop med fol. 413. Förteckningen har på första bladet två påskrifter tillkomna i landskansliet eller landskontoret i dåv. Västernorrlands län: ”Ankom d. 17 aug. 1763” och ”Ingifwet d. 8 septemb. 1763”.

Förteckning på alla nybyggen och nybyggare uti Ragunda tinglag,
med deras privileger, frihetsår och byggnad å hus,
samt arbete och upodlingar på åker och äng, etc.

Ragunda socken

Sättsiölandet 1. Anders Swänsson

1751 ärhållit högwederbörl tilstånd at anlägga nybygge, har fått 18:ton frihetsår, bör upodlas och thereafter skattläggas til ett tunneland; samma år är äfwen med upodlingen begynt, och har han förrättadt följande arbete, näml.:

Husen

Upsatt en stuga ny med spis, bakugn och alt annat innanrede. Dito en bryggstuga med spis och bakugn. 1 större fähus med behörigit innanrede. 1 fårhus med nödigt innanrede. Badstuga med dubbelt tak och annat tilbehör. Stall med skulle och brädtak. Kornlada med loga och et golf. Stolphärbäрге utan skulle. En miölkbod med näfwertak. 3:ne hölador med brädetak. 1 st. stall för de resande. 1 st wedlider med brädtak. Alla dessa husen äro i godt och förswarligit stånd, och så stora som til ½ hemman består.

[fol. 407v]

Åker

Har uptagit 1½ tunneland åker och sår hälften årl:n med korn och 1/8 tunna rog. Fick 40 skylar korn och rog tilsamman förl. år och litet erter. Föder en häst, 10 st. stor boskaps kreatur och 30 småfä kreatur. Har anlagt fäbodas med nödige hus hwarest är uparbetadt litet slått. Har ock kringom åkeren hemma upsatt 200 *famnar* förswarl. hägnad. Qwarn och qwarnställe uti Ammersbäken och Sättån, hwarest winter och sommar males til hus behof. Ingen slått upodladt mera än som föreberördt är och hwad af naturen kan wara slåttbart.

Sättsiölandet 2. Erik Jonsson

1751 fått tilstånd at anlägga detta nybygge til 1 tunnelands storlek och undfådt 18 frihetsår, samma år 1751, har han äfwen begynt upodlingen, och följande förrättadt näml:n:

Husen

Upsatt hwardagsstuga med spis bakugn och alt innanrede i godt stånd; miölckbod, med näfwertak. Badstuga med näfwertak. Kornlada med loga och 1 golf i godt stånd. Stall med skulle och brädtak. Fähus fullkoml. stort och så innan som utan i godt stånd. 2:ne foderbodar med brädtak, alt i godt stånd.

[fol. 408r]

Åker

Uptagit 2 tunneland åker, sår årligen $1\frac{1}{4}$ t:a, fick förl. år 40 skyl:r korn och litet erter. Föder nu 10 boskapzskreatur och 30 småfäskreatur samt en häst. Upsatt 180 famnar dugl. haga kringom åker och ängen, hemma wid gården. Anlagt fäbodar lika med grannen. Har ei uparbetat mera slått än til 2 lass hemma wid gården och i fäbodewallen, til et lass.

Skållören 1.

Olof Swänsson Åkerman.

År 1758 ärhållit högwederbörligt tilstånd at anlägga nybygge wid Skållören och at der med begynna år 1759, då han ock med upodlingen begynt, samt undfådt 14 frihetsår och sedermera satt nybygget uti följande stånd, näml:n:

Husen

Upsat en liten stuga med bakugn och alt innanrede. Wisterhus med godt tak och golf. Kornlada med loga och et golf. Stall med skulle och alt annat tilbehör. Fähus med skulle och innanrede i gådt stånd. Foderbod med tak af bräder, alla goda hus.

Åker

Upbrukadt ett tunneland, fick förl. [fol. 408v] år 19 skyl:r med rog och korn tilsamman och har sådt i detta år $\frac{3}{4}$ tunna korn. Har uparbetadt slått til 4 lass. Föder en häst 6 st. kor, och 19 småfän.

Skållören 2.

Nils Pärsson Skalberg

Thenna har en och samma höga resolution som Olof Swänsson Åkerman och begynt med upodlingen samma år, har nu derpå användt följande kostnad:

Husen

Upsatt en stuga med kammare försedd med spis, bakugn och alt annat tilbehör i godt stånd. Et wisterhus med godt tak och golf. Miölckbod i godt stånd. Stall i riktigt stånd. Fähus äfwen i gådt stånd. En höbod i riktigt stånd.

Åker

Upbrukadt åker $1\frac{1}{4}$ tunneland, fick förl. år 15 skyl. rog och korn tilhopa. Sådt detta år $\frac{3}{4}$ tunna korn och 3 kannor erter. Uprödt slått til 4 lass. Föder en häst, 7 boskapzskreatur och 24 småfäskreatur.

[fol. 409r]

Skållören 3.

Afsk. corporalen Simon Holmström

har samma höga resolution, som de 2:ne nästnämnde och begynt med upodlingen år 1759 samt giordt följande arbete:

Husen

Upsatt en stuga med kammare och 2:ne spisar samt bakugn och alt innanrede i fullkoml:t stånd. Et stolphärbärke med botn, i fullkomligt stånd. Kornlada med loga och 1 golf. Fähus i fulkoml. stånd. Stall med skulle, i lika godt stånd. Miölckbod ny och i godt stånd. Wisterhus med skulle öfwer. Ett sterres at warma watn uti. 2:ne hölador.

Åker

Upbruten åker til 2½ tunneland, fick förl:t år 50 skylar rog och korn tilsamman och sådt i detta år 2 tunnor korn. Uprödt 4 lass ängesslätt och föder nu 2:ne hästar, 14 stora, och 30 småfäkskratur.

Desse 3 nybyggare har åtagit sig at upodla et mantal eller 6 tunneland tilsammans, samt at derföre skatta efter 14 frihetsårs förlopp.

[fol. 409v]

Kjöttsiölandet N:o 1. Göran Pärsson

Har tilträdt nybygget år 1749 och åtagit sig upbruket deraf på 15 år \til 1 tunneland/. Höga resol:nen finnes ej hos dem utan de berättat at den är för flera år sedan lemnadt til herr befallningsmannen. Thenne har nedlagdt följande arbete näml.:

Husen

Upsatt stuga och gästestuga med kammare emellan til alt utan- och innanrede i fullkoml:t stånd. Bryggstuga med spis, golf och tak etc. 2:ne stolphärbärgen med botn öfwer. Badstufwa med 2:ne lafwar. Kiällare med bod öfwer. Kornlada med loga och 2:ne golf. Fähus fullkoml. med innan och utanrede. Ett dito mindre nytt. Stall med skulle och innanrede i godt stånd. Wedlider nytt och godt. Höbod wid gården och 3:ne lador i skogen. Anlagdt fäbodas hwarest han upbrukadt wall til 2 lass hö hwarest ock är en hölada och andra nödige hus. Båthus i Kiöttsjön. Smedia och smedsrustning wid gården.

Åker

Upodladt åker til 3 tunneland, fick förl. år säxtio skyl rog och korn tilhopa. Har sådt i detta år 2 tunnor. Uparbetadt slått til 10 lass och förbättradt [fol. 410r] annan slått. Föder nu 3 sty. hästar, 13 boskapz- och 15 småfäkskratur.

Kjöttsiölandet 2. Sifwert Jonsson Dahlbom.

Har tillika med den förra begynt med detta nybygge 1749. Har 15 frihetsår at uparbeta hemman til 1 tunneland skatt. Han har nu giordt följande arbete näml.:

Husen

Upsatt stuga med spis och bakugn jämte annat tilbehör. En miölbod med båtn ofwanpå. En miölckbod. Kornlada med loga och 2:ne golf. Stolphärbärke med botn öfwer i godt stånd. Badstuga i godt stånd. Fähus nytt och i godt stånd. Stall med skulle och i godt stånd. 2:ne foderbodas med brädetak. Qwarn och qwarnställe upsatt tilhopa med grannen i Länglingzån.

Åker

Upbrukadt 1½ tunneland åker fick 28 skyl:r korn förl. år, har sådt i år ¾ tl korn. Uparbetadt hästefoderslått til 1 lass och förbättradt något den öfrige slätten. Anlagdt fäbodas wid Harsiöflon med nödige hus, ther kan och bärgas ½ lass hö. Kan nu föda 1 häst, 8 större och 6 småfäkskratur

[fol. 410v]

Kjöttsjölandet 3. Anders Sakrisson

Har en och samma höga resol:n på nybygget som de 2:ne förut nämnde. Dess företrädare Jonas Friskfeldt begynte med arbete 1749, men thenna til-

handlade sig thet af honom år 1752, och har äfwen 15 frihetsår at uparbeta 1 tunnelands hemman. Har ther nedlagdt följande arbete:

Husen

Upsatt en stuga med bakugn och alt innanrede i godt stånd. Miölbod med botn öfwer i godt stånd. Miölckbod något gammal. Badstuga i godt stånd. Kornlada med loga och 2:ne golf. Fähus nytt och i fullkoml. stånd. Stall med skulle, til alla delar i godt stånd. ½ part i qwarnen i Länglingzån. Forbod i godt stånd. Dito en hölada i skogen. Anlagdt fäbodas i lag med grannen wid Harsiöflon, ther han har nödige hus, en hölada samt höslått til 1 lass.

Åker

Uptagen åker 1¾ tunneland, fick förl:t år 40 skyl:r korn har sådt i år 1 tunna korn. Uparbetadt 1½ lass hästefoderslått, och något förbättradt annan slått. Föder nu 1 häst, 11 st boskapz- och 15 småfä kreatur.

[fol. 411r]

Ho 1.

Herr landtmätaren Eric Callwagen.

1756 den 5 april fådt höga landshöfdingeämbetets resolution, at ther börja med et nybygge, och thet til 3 tunneland upbruka, samt århållit 15 frihetsår. Samma år 1756 lät han hugga och sammanföra öf:r 100:de st. hustimmer som nu af röta äro fördärfwade, men har sedermera ther ei arbete användt.

Hällesjö Socken

Alanäset 1.

Nils Nilsson Lundin

Enligit höggunstigt tilstånd den 6 aug. 1757. Har tilträdt detta nybygge 1758 i början af året; har blifwit förundt 10 frihetsår och åttagit sig upodlingen af 2½ tunnelands hemman. Han har nu här gjort följande arbete näml.:

Husen

Upsatt en stuga och kammare, hwilken senare til golfwet ei är ännu färdig, dock eljest i fullkoml:t stånd 15½ al. lång, 9½ al. bred. Bryggstuga ny 10 al. lång 9½ al:r bred, 4 al. hög. Miölkbod ny och ricktigt stånd. 1 stolphärbärke af 2:ne rum tilhopa med grannen. Kornlada med loga och 2:ne golf, 18 al. lång 11 al. bred. Fähus 16 al. lång 13 al. bredt i gådt stånd. Hölada och 1 båthus med båtn öf:r.

Åker

Upbrukadt åker 2¼ tunneland fick förl år 4 skyl korn 8 f:r erter. Har ock i år sådt altsammans. Uprödt slått i fäbodewallen och et äng, ther tilsammans kan bärgas 6 lass. Anlagdt fäbodas med thertil nödige hus. [fol. 411v] Föder nu 1 häst 10 större- och 26 småfä kreatur.

Ahlanäset 2.

Olof Olofsson

har samma höga resolution som Nils Nilsson Lundin \samt åtagit sig på 10 frihetsår uparbeta hemman til 2½ tunneland/ och samma tid med upodlingen börjadt samt förrättadt följande arbete:

Husen

Upsatt en stuga med kammare 13 al:r lång, 9 al. bred 3½ al. hög i ricktigt stånd. Stolphärbärgen nyttjas et rum med grannen. Badstugan tilhopa med grannen. Qwarnen äfwenså. Kornlada ny ännu utan tak, 17 al. lång, 11 al. bred, 5 al. hög. Fähus med skulle 14 al. lång, 12 al. bredt. Ett foderhus i ricktigt stånd.

Åker

Uptagen åker til $2\frac{1}{4}$ tunneland fick förl. år 30 skyl. korn och 8 f:r erter har i detta år besådt altsammans. Anlagt fåbodas och ther upsatt nödige hus, samt uparbetadt hårdwalsslått til 3 lass, och ängesslått til 1 lass. Föder nu 1 häst 8:ta större och 26 mindre kreatur.

Liungå Sågwärk 1. Herr rådmän Lund i Sundsvall.

Efter hög resolution af den 19 januarii år 1757, samma år tilträdt detta nybygge, at på 12 frihetsår uparbeta hemman af 5 tunneland, och har sedermera låtit följande förrättas:

[fol. 412r]

Husen

Upsatt en bygning af 8:ta rum, 32 al. lång, 15 al. bred, $4\frac{1}{2}$ al. hög, med skorstenar i hwart rum. Bryggstuga 11 al. lång, 9 al. bred, $4\frac{1}{2}$ al. hög. Stolphärbärke nytt 12 al. långt, 9 al. bredt, 6 al. högt. Badstuga 11 al. lång, 9 al. bred, $3\frac{1}{2}$ al. hög. Kornlada med en bod och swala mellan af bakor upsatte. Fähus $8\frac{1}{2}$ al. lång, 8 al. bredt, i godt stånd. Qwarnhus med et par stenar i strömmen ofwanför såghuset. Dessutom är nödige foderrum och hus för dagswärckarne upsatte af bakor.

Åker

Uptagit åker $1\frac{3}{4}$ tunneland, fick förl. år utom hwad torparen Nils Guliksson fick, 10 sk:r korn 5 skyl. rog, har i år sådt en tunna korn. Dessutom har torparen under sågwärcket, Nils Guliksson, öppen åker $\frac{1}{2}$ tunneland och dagswärckarna 1 tunneland och 17 kannland som alt tilsammans, i öppen åker gör $3\frac{1}{2}$ tunneland och 3 kannland. Då til märkandes, är at både Nils Guliksson och dagswärckarne detta år sådt altsammans.

Slått

Slått finns här upodladt til 4 skindor strandfoder, och det öfriga til 102 lassland uparbetadt, dels hö, och dels starrslått, är tagit från hemmanen Bye, Karlsgård, och Hårgård. Wid sågwärcket födes nu inalles ungefärligen [fol. 412v] 3 hästar, 12 större, och 30 mindre boskapzkreatur.

Sunnansiö 1. Jon Jonsson och Anders Nilsson i Wästanbäck.

Enl. hög resolution af den 3 juli 1760 hafwa året therpå eller 1761 begynt der at upodla nybygge til $1\frac{1}{2}$ tunneland på 12 frihetsår. De hafwa nu anlagd der följande arbete:

Husen

Et så kallad sterhus eller warmhus i gådt stånd. Dito et mindre i lika stånd. 2:ne Miölkbodas. 2:ne hölador i förswarl stånd. 2:ne fähus med brädtak. Ingen åker är ännu uptagen men skogen ther then skall upbrytas är afhugen.

Slått

Är ther upodladt til ungefärl. otta lassland. Kreaturen föda de hemma i Wästanbäck i lag med den öfrige boskapen.

[fol. 413r]

Håsjö Socken

Öffsjön 1.

Anders Nilsson Norberg

Enligt hög resol:n af den 11 augustii 1757. Har ther begynt arbete år 1758, har 10 frihetsår och åtagit sig ther uparbeta hemman til $\frac{1}{2}$ mantal eller 3 tunneland. Följande arbete fans nu här wara giordt:

Husen

Upsatt en stuga med kammare innan före i fullkomligt stånd. Härbärke på stolpar i ricktigt stånd. Badstuga i fullkoml. stånd. Miölckbod i godt stånd. Fähus i fullkoml stånd. Stall äfwenså. Kornlada med loge och et golf i godt stånd. Foderbod med slädskyhl, alla til ½ hemmans storlek.

Åker

Upbrutit åker 1½ tunneland fick förl. år 50 skyl. korn, har detta år sådt en tunna korn.

Slått

Har uphuggit slått til 4 lass. Föder nu 1 häst 7 stora och 12 mindre boskapskreatur.

Öffsiön 2.

Pär Olofsson

Therunder samma resolution som [fol. 413v] den nästnämnde Anders Nilsson, dock äro de åtskilde på det sättet, att Pär Olofsson har 13 frihetsår samt åtagit at uparbeta hemman til ½ gärdemantal eller 3 tunnelan, i det stället Anders Nilsson har alenast 10. Berörde Pär Olofsson tilhandlade sig detta nybygge år 1760 af framl. Pär Anderssons enka och har sedermera nedlagd följande arbete:

Husen

En stuga med spis och bakugn som kan passa til bryggstuga på framtiden. Ett litet härbärke. En fulkoml. stor badstufwa. Miölckbod ny. Kornlada med loga och 2:ne golf, 20 al. lång och 12 al bred. Fähus nytt och i godt stånd. Stall med skulle i fullkoml stånd. En foderbod.

Åker

Har nu upbrutit åker ¾ tunneland, fick förl. år 3 skyl. korn, sådt i år ½ tunna. Har uphuggit slått til tu lass. Föder nu 1 häst, 6 större och 16 mindre boskapskreatur.

[fol. 415r]

Ödmjuk berättelse

Höga resolutionerne om nybygges anläggandet på Sättsiölandet och Kiöttsjön äro ej at tilgå så at man kan få dato utaf dem, utan de berätta at de äro lemnade til herr befallningzmannen för några år sedan hwarifrån de dem ei återfådt.

Höga tilståndsresolutionen för Skålörs nybygget är wäl hemma men Åkerman war borta som den giömt. Dock skall den tagas med til Stugun at datum kan tagas. Anders Sakrisson i Kiöttsjön, Sifwert Jonsson ibidem, och Pär Olofsson i Öffsiön hafwa accorderat och kiöpt sina nybyggen af andre, dock har jag satt up frihetsåren som de stå i höga resolutionerne.

Ragunda den 8 aug. 1763

Haqvin Frisk

Ragunda 27 augusti 1763

Källa: Avvittringsrättens i Jämtlands län arkiv, avd. I, vol. A: 1, fol. 414, ÖLA. Denna korta redogörelse kan ses som ett tillägg till föregående (motsv. fol. 407–413 samt 415) och är skriven på ett blad av annan storlek och annat slags papper.

I denna sommar, hafwa 4 st. dragoner ifrån Räfsund, kommit och satt sig neder, på krono-afradslaget Swedielandet, inemot gräntsen til Hofdsjö, utan at jag wet, hwars tilstånd de dertil hafwa, eller om thet tilkommer mig, at om dem berätta. Hwarföre jag ödmiukel:n an-

håller, det täckes herr befallningzmannen giöra mig underrättad härom, och i den händelsen de böra lyda under mit district, dem tilhålla at låta mig anten få afskrifwa deras resol:n eller at de meddela mig en afskrift deraf, på thet jag ei må lefwa i okunnighet om deras privileger, [fol. 414v] och arbete, som wid stugun skjedt. Dessa hafwa wäl ei ännu giort något arbete som är wärdt at synas, men det kan wäl blifwa på framtiden.

Ragunda den 27 aug. 1763

Haq. Frisk

Översiktligt ortregister

I detta register upptas endast ett urval orter, i första hand de byar och platser som stått i fokus vid avvitringsrättens rannsakingar, enligt protokollen, samt nybyggen beskrivna i länsmansberättelserna 1763. Siffror hänvisar till sidor i utgåvan.

Ragunda tingslag

Allmänt 74–79, 108–113
Sockengränser 15 f., 151–157

Fors socken

Bispgården 16 f., 24 f., 32 ff., 40 ff.
Bispgårdslandet 30, 33 f.
Byn 29–34, 40 ff.
Böle 42–48, 113 ff.
Digerlandslandet 30, 44 f.
Ede, se Västerede
Gussjölandet 14 f., 25
Järsjölandet 30, 33 f.
Långliden 116–123
Oxböle 16 f., 24, 29, 32
Prästbordet 34 f., 40 ff.
Pålåsen 113, 133
Tärsjölandet (Torrsjölandet) 30, 3 ff.
Utanede 14–17, 23–29, 113, 116 ff.
Västerede (Ede) 36–41, 113 ff.
Västeråsen 42–48, 113
Åsen 34 f., 40 f.
Åslandet 30
Österede 35 f., 40 f.
Österåsen 42–48, 113

Håsjö socken

Bygränser inom socknen 79–83, 88–97
By 55–59, 91 ff.
Håsjö(byn) 54–59, 91 ff.
Prästbordet 52–59, 91 ff.
Stora Övsjön, Övsjö, 19, 57, 83–91, 188 f.
Svedje 17 ff., 49 ff., 79 ff.
Svedjelandet 18 ff., 83–87, 189 f.
Valla 52–59, 91 ff.
Västanedede 17 ff., 49 ff., 80 ff.
Östansjö 54–59, 91 ff.
Övsjö, se Stora Övsjön

Hällesjö socken

Alanäset 187, 103 ff.
Ansjö 20
Byn 59–68
Hårdgård 59–64
Hällesjölandet, Hällesjö avradsland 65–70, 107
Karlsgård 59–64
Ljungå 64–70, 188
Lund 70 f., 100 ff.
Mjösjö 72 f., 100 ff.
Prästbordet 70 f.
Sandläggden 62, 64–68, 71
Sunnansjö 188
Tomasgård 70 f.
Västanbäck 59–64

Ragunda socken

Ammer 145, 157–160
Dövikén 123–130, 160–163
Gevåg 144 ff.
Gisselgård 137–143
Hammaren 97 ff., 107 f., 126 f.
Hammargård 137–143
Ho 107 f., 140 ff., 187
Krokvåg 146–150
Krångede 163–165
Kullsta 97 ff., 107 f.
Kånkback 97 ff., 107 f.
Köttsjölandet, Köttsjön 131, 186, 189
Lien 135 ff.
Mann 97 f.
Munsåker 137–143
Näset 131–135
Pålgård 137–143
Prästbordet 137–143
Skålören 185, 189, 166–170
Skogen 137–143
Sättsjölandet 20 f., 184, 189
Torsgård 137–143
Österdövikén 123–130

I serien *Källor till Jämtlands och Härjedalens historia* har Landsarkivet i Östersund och Jämtlands läns fornskriftsällskap hittills publicerat följande elektroniska utgåvor:

2009: *Härjedalsbrev 1531–1645*. Red. av Christer Kalin.

2010: *Fale Burmans dagböcker över resor genom Jämtland 1793–1802*.

2011: *Hammerdals tingslags domboksprotokoll 1649–1690*. Red. av Georg Hansson.

— *Revsunds tingslags domboksprotokoll 1649–1700*. Red. av Ingegerd Richardsson.

2012: *Jämtlands avradsland 1649 och 1666*.

2013: *Undersåkers tingslags domboksprotokoll 1649–1690*. Red. av Karin Bark.

2014: *Offerdals tingslags domboksprotokoll 1649–1690*. Red. av Curt Malting.

2015: *Svegs tingslags domboksprotokoll 1649–1690*. Red. av Marianne Andersson.

— *Skogsavvittringen i Jämtland. Protokoll från Ragunda tingslag 1755–1758*. Red. av Anders Sjöberg.

Serieredaktörer: 2009–10: Olof Holm; 2011–: Olof Holm och Georg Hansson.

www.fornskrift.se